

ACADEMIA MILITARĂ A FORTELOR ARMATE
ȘCOALA DOCTORALĂ „ȘTIINȚE MILITARE ȘI DE SECURITATE”

Cu titlu de manuscris
C.Z.U:314.15:351.86(478)(043.3)

BUZEV ANATOLI

**MIGRAȚIA ILEGALĂ – AMENINȚARE LA ADRESA
SECURITĂȚII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA**

SPECIALITATEA: 582.01 SECURITATE ȘI APĂRARE

Teză de doctor în Științe ale securității

Conducător științific: _____ Cebotari Svetlana, prof. univ. dr. hab.

Autor: _____ Buzev Anatoli

CHIȘINĂU, 2025

© BUZEV, Anatoli, 2025

CUPRINS

ADNOTARE (în română, rusă, engleză).....	4
LISTA ABREVIERILOR	7
INTRODUCERE	8
1. ASPECTE DE ANALIZĂ GENERALĂ A FENOMENULUI MIGRAȚIEI ILEGALE CA AMENINȚARE LA ADRESA SECURITĂȚII NAȚIONALE	21
1.1. Istoriografia cercetării fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale.....	21
1.2. Abordări conceptual-teoretice ale corelației „securitate națională-amenințare-migrației legală”.....	37
1.3. Concluzii capitolul 1.....	54
2. FENOMENUL MIGRAȚIEI ILEGALE LA NIVEL NAȚIONAL: ASPECTE TEORETICO - METODOLOGICE	56
2.1. Metodologia cercetării migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale..	56
2.2. Gestionarea migrației ilegale: reglementări la nivel internațional și național.....	69
2.3. Concluzii capitolul 2.....	90
3. REPUBLICA MOLDOVA ÎN CONTEXTUL PROCESELOR DE COMBATERE A MIGRAȚIEI ILEGALE	92
3.1. Fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale.....	92
3.2. Mecanismele Republicii Moldova de prevenire și combatere a migrației ilegale.....	118
3.3. Concluzii capitolul 3.....	145
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	147
BIBLIOGRAFIE	151
ANEXE	184
Anexa 1. Estimări fundamentale privind migrația ilegală.....	184
Anexa 2. Politicile ce afectează direct migrația ilegală.....	185
Anexa 3. Fenomenul migrației ilegale la nivelul Uniunii Europene.....	186
Anexa 4. Caracteristicile fenomenului migrației ilegale în Republica Moldova.....	188
Anexa 5. Criterii pentru evaluarea amenințării, vulnerabilității, impactului și riscului.....	196
Anexa 6. Chestionar aplicat în cadrul cercetării.....	198
Anexa 7. Conceptul de tip „Hotspot - Centru Provizoriu”.....	200
Anexa 8. Avizul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră.....	201
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	202
CV-UL AUTORULUI	203

ADNOTARE

BUZEV Anatoli, „Migrația ilegală – amenințare la adresa securității naționale a Republicii Moldova”, teză de doctor în Științe ale securității, Chișinău, 2025.

Structura tezei: introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 325 titluri și 8 anexe, 150 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 19 publicații științifice.

Cuvinte-cheie: migrație ilegală, migrant, securitate națională, securitate regională, riscuri, amenințări, frontieră, gestionarea migrației, aflux, Uniunea Europeană, Republica Moldova.

Scopul lucrării: constă în efectuarea unei cercetări științifice de amploare și detaliate a migrației ilegale la nivel național, în vederea identificării amenințărilor asupra securității naționale a Republicii Moldova, precum și propunerea de soluții concrete în contracararea și diminuarea migrației ilegale la nivel național.

Obiectivele cercetării: determinarea principalelor surse istoriografice cu referire la fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale; identificarea abordărilor conceptual-teoretice ale corelației „migrație ilegală – amenințare – risc – securitate națională”; determinarea metodologiei de cercetare a migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale; analiza cadrului de reglementare la nivel internațional și național cu privire la identificarea mecanismelor de combatere a migrației ilegale; stabilirea riscurilor, amenințărilor și vulnerabilităților, cât și evaluarea impactului migrației ilegale asupra securității naționale a Republicii Moldova; argumentarea mecanismelor de eficientizare a contracarării migrației ilegale la nivel național ca oportunitate de încadrare în sistemul european de securizare a frontierei; elaborarea propriilor concluzii și recomandări la tema de cercetare.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării: derivă din realizarea unei analize complexe a fenomenului migrației ilegale în Republica Moldova, în vederea identificării problemei cu care se confruntă sistemul de securitate națională, deocamdată, nesoluționată într-o formă sistemică la nivel național, iar demersul științific se distinge prin elucidarea aspectelor specifice fenomenului migrației ilegale în scopul combaterii acestui tip de infracțiune transfrontalieră prin aplicarea unor soluții viabile în domeniu.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea problemei științifice importante: constă în reliefarea impactului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale. De asemenea lucrarea are drept scop identificarea căilor și formularea unor soluții cu privire la asigurarea securității naționale și combaterea fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității Republicii Moldova.

Semnificația teoretică: rezidă în dezvoltarea abordărilor teoretico-metodologice privind fenomenul migrației ilegale; contribuția la determinarea caracteristicilor specifice fenomenului migrației ilegale, aspecte care vizează procesele actuale de securitate națională și impactul migrației ilegale asupra dimensiunilor de securitate la nivel național și internațional. Cercetarea prezentată completează insuficiența de informații teoretice și factologice ale cercetărilor în domeniul migrației ilegale.

Valoarea aplicativă: rezultatele cercetării (inclusiv tabele, figuri, date empirice) reprezintă un instrument de analiză a fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale, inclusiv pot fi utilizate la actualizarea, elaborarea și raportarea pe documentele de politici naționale, sursă bibliografică și metodologico-didactică în procesul pregătirii profesionale a studenților.

Implementarea rezultatelor științifice: cercetarea a fost realizată în baza granturilor doctorale pentru anul academic 2019-2020. Teza este elaborată în cadrul Școlii doctorale „Științe militare și de securitate” a Academiei Militare a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”. Subiectele principale puse în discuție, concluziile și recomandările formulate în teză au fost prezentate la 19 foruri științifice naționale și internaționale.

АННОТАЦИЯ

БУЗЕВ Анатолий, „Нелегальная миграция – угроза национальной безопасности Республики Молдова”, диссертация на соискание ученой степени доктора в Области безопасности. Кишинев, 2025 г.

Структура диссертации: Введение, 3 главы, общие выводы и рекомендации, список литературы из 325 источников, 8 приложений, 150 страниц основного текста. Результаты исследования опубликованы в 19 научных работах.

Ключевые слова: Нелегальная миграция, мигрант, национальная безопасность, региональная безопасность, риски, угрозы, граница, управление миграцией, приток мигрантов, Европейский Союз, Республика Молдова.

Цель работы: Проведение масштабного и детального научного исследования незаконной миграции на национальном уровне с целью выявления угроз для национальной безопасности Республики Молдова, а также предложения конкретных решений по противодействию и снижению уровня незаконной миграции на национальном уровне.

Задачи исследования: Определение основных историографических источников, касающихся явления незаконной миграции как угрозы национальной безопасности; выявление концептуально-теоретических подходов к взаимозависимости „незаконная миграция – угроза – риск – национальная безопасность”; определение методологии исследования незаконной миграции как угрозы национальной безопасности; анализ международной и национальной нормативной базы для выявления механизмов борьбы с незаконной миграцией; установление рисков, угроз и уязвимостей, а также оценка воздействия незаконной миграции на национальную безопасность Республики Молдова; обоснование механизмов повышения эффективности противодействия незаконной миграции на национальном уровне как возможности интеграции в европейскую систему обеспечения безопасности границ; разработка собственных выводов и рекомендаций по теме исследования.

Новизна и научная оригинальность статьи заключаются: В выявлении воздействия незаконной миграции, как угрозы национальной безопасности. Наряду с этим, работа направлена на определение путей и формулировку решений по обеспечению национальной безопасности и борьбе с явлением незаконной миграции как угрозой безопасности Республики Молдова.

Полученные результаты способствуют решению важной научной проблемы: Акцентировании воздействия незаконной миграции, как угрозы национальной безопасности. В довершение всего, целью работы является определение путей и формулировка решений по обеспечению национальной безопасности и противодействию феномену незаконной миграции, как угрозе безопасности Республики Молдова.

Теоретическая значимость: Заключается в развитии теоретико-методологических подходов к феномену незаконная миграция; внесении вклада в определение специфических характеристик незаконной миграции, затрагивающих современные процессы национальной безопасности и влияние незаконной миграции на аспекты безопасности на национальном и международном уровнях. Представленное исследование дополняет недостаток теоретической и фактической информации в области исследований незаконной миграции.

Прикладное значение: Результаты исследования (включая таблицы, рисунки, эмпирические данные) представляют собой инструмент анализа феномена незаконной миграции как угрозы национальной безопасности. Они могут быть использованы для актуализации, разработки и составления отчетов по национальным политическим документам, а также в качестве библиографического и методико-дидактического источника в процессе профессиональной подготовки студентов.

Внедрение научных результатов: Исследование было проведено на основе докторских грантов для академического года 2019-2020. Диссертация разработана в рамках Докторской школы "Военные и безопасность" Военной академии Вооруженных сил "Alexandru cel Bun". Основные темы, обсуждаемые в диссертации, а также сформулированные выводы и рекомендации были представлены на 19 научных форумах национального и международного уровня.

ANNOTATION

BUZEV Anatoli, „Illegal migration – a threat to the national security of the Republic of Moldova”, doctoral thesis in Security sciences, Chisinau, 2025.

PhD thesis structure: introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 325 titles, 8 annexes, 150 pages of basic text. The obtained results are published in 19 scientific papers.

Keywords: illegal migration, migrant, national security, regional security, risks, threats, border, management of the migration, influx, European Union, Republic of Moldova.

The purpose of the thesis: Is to conduct a comprehensive and detailed scientific research on illegal migration at the national level, with the aim of identifying threats to the national security of the Republic of Moldova, as well as proposing concrete solutions for counteracting and reducing illegal migration at the national level.

Research objectives: To determine the main historiographical sources regarding the phenomenon of illegal migration as a threat to national security; to identify the conceptual-theoretical approaches to the correlation "illegal migration – threat – risk – national security"; to determine the research methodology of illegal migration as a threat to national security; to analyze the regulatory framework at the international and national levels regarding the identification of mechanisms for combating illegal migration; to establish the risks, threats, and vulnerabilities, as well as to evaluate the impact of illegal migration on the national security of the Republic of Moldova; to argue for the mechanisms for improving the counteraction of illegal migration at the national level as an opportunity to integrate into the European border security system; to formulate personal conclusions and recommendations on the research topic.

Scientific novelty and originality of the thesis: Stem from conducting a comprehensive analysis of the phenomenon of illegal migration in the Republic of Moldova, with the aim of identifying the issue faced by the national security system, which, as of now, has not been resolved in a systemic manner at the national level. The scientific approach is distinguished by clarifying the specific aspects of the illegal migration phenomenon in order to combat this type of transnational crime through the application of viable solutions in the field.

The results obtained that contribute to the solution of the important scientific problem: Consist in highlighting the impact of illegal migration as a threat to national security. Furthermore, the work aims to identify pathways and formulate solutions regarding the assurance of national security and combating the phenomenon of illegal migration as a threat to the security of the Republic of Moldova.

The theoretical significance: Lies in the development of theoretical-methodological approaches to the phenomenon of illegal migration; the contribution to determining the specific characteristics of the illegal migration phenomenon, aspects that address current national security processes and the impact of illegal migration on the dimensions of security at both the national and international levels. The presented research fills the gap in theoretical and factual information in the field of illegal migration studies.

Applied value: The results of the research (including tables, figures, and empirical data) serve as an analytical tool for examining the phenomenon of illegal migration as a threat to national security. They can also be used for updating, developing, and reporting on national policy documents, as well as as a bibliographic and methodological-didactic source in the professional training of students.

Implementation of the scientific results: The research was conducted based on doctoral grants for the academic year 2019-2020. The thesis was developed within the Doctoral School of "Military and Security Sciences" of the Military Academy of the Armed Forces "Alexandru cel Bun." The main topics discussed, as well as the conclusions and recommendations formulated in the thesis, were presented at 19 national and international scientific forums.

LISTA ABREVIERILOR

BNS	Biroul Național de Statistică
CSI	Comunității Statelor Independente
DCAF	Centre for the Democratic Control of Armed Forces (Centrul de Control al Democrației Forțelor Armate)
EASO	Biroul European de Sprijin pentru Azil
EURODAC	European Asylum Dactyloscopy Database (Sistemul European de Amprente Digitale)
EUROSUR	European Border Surveillance system (Sistemul European de Supraveghere a Frontierelor)
EUROPOL	Misiunea Oficiului European de Poliție
EUBAM	European Union Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine (Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Republica Moldova și în Ucraina)
EMPACT	Platforma Multidisciplinară Europeană împotriva Amenințărilor Criminale
Frontex	European Border and Coast Guard Agency (Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă)
HUB	HUB-ul de Securitate este o platformă comună care oferă informații, infrastructură și expertiză Republicii Moldova în scopul întăririi securității interne
INTERPOL	International Criminal Police Organization (Organizația Internațională de Cooperare a Forțelor de Poliție)
ICMPD	Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicii de Migrație
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
NATO	Organizația Tratatului Atlanticului de Nord
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OIM	Organizația Internațională pentru Migrație
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
OHCHR	Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights)
PEV	Politica Europeană de Vecinătate
PME	Profilul Migrațional Extins
PESC	Politica externă și de securitate comună
SUA	Statele Unite ale Americii
UE	Uniunea Europeană
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees (ICNUR - Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru refugiați)
UNICEF	Fondul Internațional pentru Urgențe ale Copiilor al Națiunilor Unite
UNFPA	Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (United Nations Population Fund)
UNODC	Biroul ONU pentru Droguri și Criminalitate (United Nations Office on Drugs and Crime)
UNDP	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (United Nations Development Programme)

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei cercetate este determinată de transformările ce au loc la nivel global, dar și regional, caracterizate prin prezența mișcărilor necontrolate ale maselor semnificative de persoane generate de diverse motive. Migrația este, incontestabil, fenomenul dependent de evoluția evenimentelor, dar și a proceselor ce au loc pe arena internațională. Marile deplasări umane sunt condiționate de prezența războaielor și a conflictelor pe arena internațională, de transformările politice generate de revoluții, de persecuții sau exproprieri, cât și de crizele economice și sanitare la nivel mondial.

Anual, milioane de oameni își părăsesc propriile domiciliu, plecând în căutarea unui loc mai sigur atât pentru ei, cât și pentru familiile lor. Cei mai mulți sunt motivați de factorul economic și oportunitățile mai bune, însă unii sunt forțați să își părăsească locuințele din motiv de sărăcie, catastrofe naturale, degradarea mediului ambiant, persecuție sau conflicte violente. Preponderent, migrația are loc între statele cu frontiere comune, dar și între statele care se află la o distanță mai îndepărtată. Accesul la informații și mijloacele de transport ieftine înlătură barierele de mișcare atât la nivel global, cât și la nivel regional. Condițiile de călătorie dintr-o parte a lumii în cealaltă în mai puțin de 24 de ore este, fără îndoială, un impuls pentru a migra. Călătoria rapidă și eficientă nu întotdeauna înseamnă și una legală. Migrația ilegală este o problemă globală nu doar prin calitatea de „crimă transfrontalieră”, ci și o violare flagrantă a drepturilor omului. Actualmente, majoritatea țărilor devin actori implicați în procesul migrațional fie ca stat de origine, fie ca stat de destinație sau de tranzit.

Fluxurile de migrație ilegală, însoțite de numeroase riscuri, constituie provocări semnificative atât pentru securitatea internațională, cât și pentru cea națională. În ultimele două decenii, migrația internă și, mai ales, migrația externă s-au transformat în fenomene marcante nu doar la nivel global, ci și în Republica Moldova, având un impact considerabil asupra demografiei, societății, culturii și economiei [180].

În contextul internațional, Republica Moldova este inclusă pe ruta est-europeană a migrației ilegale spre Uniunea Europeană. Tendința generală de manifestare a migrației ilegale pe teritoriul Republicii Moldova este prezentă la ieșirea și la intrarea în țară, având ca destinație statele Europei Occidentale, precum și statele din spațiul Comunității Statelor Independente (CSI), în special până la declanșarea conflictului armat ruso-ucrainean. Totodată, atât Republica Moldova, cât și vecinii săi, Ucraina și România, rămân în continuare țări de tranzit pentru cei mai mulți dintre migrații depistați la frontiera comună.

Crizele generate de fluxurile migrației ilegale din 2015 în Balcani, cele din 2021 din Belarus și cele din anul 2022 provocate de războiul din Ucraina au demonstrat că măsurile de combatere a migrației ilegale sunt posibile doar în condițiile unor activități comune, promovate de către fiecare stat atât la frontierele comune, cât și în statele terțe. În același timp, contracararea acestui tip de criminalitate transfrontalieră trebuie să se bazeze pe aprecierea permanentă a situației existente la nivel național, dar și la nivel regional și internațional. Participarea experților naționali în planificarea și desfășurarea misiunilor comune la frontiera externă a UE, interoperabilitatea sistemelor informaționale și de analiză au accentuat și mai mult eforturile comune în diminuarea riscurilor migrației ilegale și dezvoltarea platformelor comune de securitate.

Pornind de la această premisă, în primul rând relevanța subiectului de cercetare este determinată de o serie de factori, cu precădere de fluxurile de migrație ilegală din ultimii ani. Aceste fluxuri sunt caracterizate de complexitate și dinamism, fiind influențate nu numai din surse interne, ci și din cele externe. Astfel, migrația a devenit un fenomen prezent pe arena internațională, inclusiv și în Republica Moldova, însoțită de multiple consecințe demografice, sociale, culturale, politice și economice;

În al doilea rând, se impun noi cercetări în domeniul migrației ilegale, având în vedere că studiile internaționale existente și insuficiența cercetărilor la nivel național nu permit obținerea unei perspective complete asupra acestui fenomen. Literatura de specialitate relevă o lipsă semnificativă a studiilor dedicate migrației ilegale în Republica Moldova. Absența unui cadru teoretic și metodologic bine definit în analiza riscurilor și amenințărilor generate de migrația ilegală, alături de instabilitatea politică, economică și socială, resursele financiare limitate și contextul geopolitic actual, determină necesitatea formulării unor noi perspective asupra acestei problematice. Totodată, domeniul cercetat necesită abordări inovatoare, care să analizeze atât fenomenul migrației ilegale, cât și impactul său asupra securității naționale.

În al treilea rând, orientarea spre elaborarea unei cercetări de sinteză, triadice, mai puțin studiată în literatura de specialitate internațională și în literatura de specialitate din Republica Moldova, condiționează necesitatea elaborării unei astfel de lucrări. Din această perspectivă, studierea impactului migrației ilegale asupra securității naționale a orientat cercetările noastre spre un format multidimensional - „migrație ilegală-amenințare-risc-impact-securitate națională” atât sub aspect teoretic, cât și sub aspect practic. Examinată dintr-un asemenea punct de vedere, problema respectivă ne permite o mai bună comprehensiune a impactului fenomenului migrației ilegale, fiind condiționat de factorii interni, dar și de cei externi.

Analiza situației în domeniul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale. Fiind un fenomen prezent pe arena internațională încă din timpuri străvechi, migrația

ilegală este o realitate cu mai multe fațete. Studiarea fenomenului migrației ilegale dezvoltă un viu interes din partea instituțiilor statale și politice, din partea mass-mediei, a societății civile. Subiectul privind migrația ilegală este adesea prezent în dezbaterile publice și discursurile politice, cât și în dezbaterile reprezentanților comunității academice. Cu toate că studiarea fenomenului migrației ilegale intersectează interesele limitrofe a mai multor discipline, cum ar fi: știința politică, teoria relațiilor internaționale, științele juridice, istoria, științele economice ș.a., până în prezent aceasta nu și-a găsit suficientă reflectare în literatura de specialitate. Tema reflectată a fost supusă unor cercetări științifice în lucrările și articolele politologilor, sociologilor, juriștilor și economiștilor în literatura de specialitate internațională și în literatura de specialitate din Republica Moldova.

Prezenta teză este elaborată în spiritul Școlii de la Copenhaga și a abordărilor securității naționale formulate de către reprezentanții acesteia. Abordări teoretico-metodologice privind migrația ilegală ca amenințare la adresa securității naționale conțin lucrările cercetătorilor E. Ravenstein [295], E. Lee [277], M. O. Heisler și Z. Layton-Henry [263], B. Buzan [24], E. Bort [219] K. Koser [273, 274], în care amenințarea la adresa securității sunt percepute în principal ca pericole externe, iar migrația ilegală este adesea prezentată ca o astfel de amenințare la adresa suveranității naționale, stabilității sociale sau identității culturale.

În contextul studiilor privind teoriile migrației ilegale și explicarea fenomenului migrației ilegale se înscriu cercetările elaborate de G. Echeverria [240], S. Sayakkarage [298], A. Casarico, G. Facchini, T. Frattini [226], D. Pencheva [293], F. Duvell [236, 237, 238].

Analizele efectuate în scopul elucidării metodelor de estimare a migrației ilegale se înscriu și cercetările autorilor M. Jandl, D. Vogel și K. Iglicka [271], L. Chappell, A. Glennie, M. Latorre și S. Mulley [232]. Repere importante privind identificarea fluxurilor de migrație ilegală sunt descrise de către K. J. Bade [214], S. Hofbauer, A. Gächter, K. Mayr [266], G. Faith [250]. În contextul studiilor privind rutele migrației ilegale către Europa se înscriu și cercetările elaborate de: T. Maroukis [282], D. Massey [279, 280, 281], C.V. Marie [278], F. Sarrica [297], A. Zolberg [322, 323, 324]. Cercetări importante ale crizei fluxului de migrați ilegali din anul 2015 sunt prezentate de către A. Schloenhardt [303], P. Orrenius și M. Zavadny [289], K. Kuschminder, J. Bresser, M. Siegel [276].

Este de remarcat faptul că, migrația ilegală, ca amenințare la adresa securității naționale este un domeniu de interes științific și pentru cercetătorii din România. Astfel, merită atenție cercetările elaborate de către A. Sarcinschi [168, 169, 170], A. Stoica [179], A. Roșca [165, 166], A. Andreescu [8], A. Dumitrescu și I. M. Oehler Șincai [78], A. Petercă [145] despre migrație ca și problemă de securitate. Relevante sunt și cercetările despre politicile de prevenire și combatere a

migrației ilegale în regiunea Mării Negre elaborate de B.A. Suditu, G. Prelipcean, D. Vîrdol și O. Stângaciu [176], S. Voinescu ș.a. [192], M. Stoicovici [182].

Studiul migrației ilegale, ca amenințare la adresa securității, prezintă interes nu doar pentru comunitatea științifică occidentală, dar și pentru comunitatea științifică din Europa de Est . În acest context pot fi menționați I. Aleșkovski [193], O. Potiomkina [207], K. Vlasova [196], L. Garas [198], S. Bălai [195], Iu. Siuni [208], V. Kot [205], V. Ionțev [202].

La nivel național se evidențiază primele studii asupra fenomenului migrației ilegale și repercursiunile acestuia asupra securității naționale. Una dintre primele cercetări în domeniul migrației îi aparține lui V. Moșneaga [132]. Analizând fenomenul migrației, merită atenție cercetările elaborate de către V. Bognibov [42].

Studii privind migrația ilegală sunt realizate de autorii V. Sainsus, C. Matei [171], V. Moșneaga [133, 134, 206], D. Vaculovschi [190], T. Turco, E. Turco [209], V. Țarălungă, S. Frangulea [184], O. Poalelungi [148]. Politicile și practicile de reglementare a fenomenului migrației și migrației ilegale este obiectul de cercetare al lui O. Casiadi [45, 46, 47, 48], D. Benchechi, M. Benchechi [17, 19], R. Grosu [83] și I. Guceac [84], inclusiv a unui grup de experți din cadrul Organizației Internaționale pentru Migrației (OIM) din Republica Moldova. În această ordine de idei se înscriu și cercetările experților naționali din cadrul instituției nonguvernamentale IDIS „Viitorul” [121].

Analiza fenomenului migrației ilegale [26, 33, 34, 35, 39, 36], ca amenințare asupra securității naționale [28, 31, 55] și strategiile de combatere sau diminuare a acestui fenomen [27, 38, 29, 30, 32, 54], este aria cercetărilor pentru A. Buzev și S. Cebotari. Pe lângă cercetarea fenomenului migrației ilegale sunt examinate viziunile și soluțiile de consolidare a securității și de reziliență națională expuse de cercetătorii în domeniul securității V. Juc [107, 108, 110, 111], N. Albu [3, 4, 5, 7], S. Cebotari [51, 52], V. Moraru [129, 130], A. Roșca [165, 166], S. Sprîncean [175], inclusiv unele mecanisme de consolidare a securității în contextul conflictului din Ucraina, care a generat un aflus masiv de refugiați în Republica Moldova [37, 40, 41].

În ultima perioadă, abordarea fenomenului migrației ilegale este reprezentat doar printr-o declarații politice și unele inițiative minore de reglementare la nivel național. Interesul pentru analiza fenomenului a constituit o prioritate pentru puține cercetări, majoritatea rezumându-le în contextul traficului de ființe, de regulă, cuprind doar probleme de ordin general, cu prezentarea succintă a normelor internaționale în materie. Reieșind din actualitatea și importanța acestei problematice rezultă necesitatea unor studii integrale, care vor cuprinde întreg arealul de probleme existente în contracararea și diminuarea migrației ilegale.

Scopul lucrării constă în efectuarea unei cercetări științifice de amploare și detaliate a migrației ilegale la nivel național în vederea identificării amenințărilor asupra securității naționale a Republicii Moldova, precum și propunerea de soluții concrete în contracararea și diminuarea migrației ilegale la nivel național.

În vederea realizării scopului propus au fost formulate următoarele **obiective**:

- determinarea principalelor surse istoriografice cu referire la fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale;
- identificarea abordărilor conceptual-teoretice ale corelației „*migrație ilegală – amenințare – risc – securitate națională*”;
- determinarea metodologiei de cercetare a migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale;
- analiza cadrului de reglementare la nivel internațional și național cu privire la identificarea mecanismelor de combatere a migrației ilegale;
- stabilirea riscurilor, amenințărilor și a vulnerabilităților, cât și evaluarea impactului migrației ilegale asupra securității naționale a Republicii Moldova;
- argumentarea mecanismelor de eficientizare a contracarării migrației ilegale la nivel național ca oportunitate de încadrare în sistemul european de securizare a frontierei;
- elaborarea propriilor concluzii și recomandări la tema de cercetare.

Ipoteza de cercetare prezintă prezumția potrivit căreia instabilitatea de la nivel regional intensifică fluxurile de migrație ilegală care generează amenințări la adresa securității naționale a Republicii Moldova. Această ipoteză va ghida cercetarea în direcția evaluării și îmbunătățirii mecanismelor de consolidare a securității naționale, în același timp, va oferi o bază pentru dezvoltarea unor politici mai eficiente de gestionare a migrației ilegale.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Semnificația epistemică și pragmatică a investigației derivă din rezultatele și concluziile obținute în rezultatul cercetării problemei privind migrația ilegală ca amenințare la adresa securității naționale. Drept bază la realizarea prezentei lucrări au servit cercetările teoretice, publicațiile și datele empirice ale cercetătorilor în domeniu din Germania, Marea Britanie, Belgia, Italia, SUA, Australia, Federația Rusă, România și Republica Moldova. Această cercetare a implicat aplicarea și îmbinarea a mai multor metode de investigație, care au elucidat aspectele securității naționale în contextul fluxurilor migrației ilegale. Astfel, în scopul elaborării prezentei cercetări, autorul a recurs la utilizarea unui set de metode cum ar fi: metoda teoretico-empirică, deductivă, inductivă, a analizei și sintezei, normativ-axiologică, istorică, metoda comparativă, metoda webografică.

Un rol aparte îi revine metodei sociologice care a completat datele empirice colectate în cadrul cercetării calitative. Această metodă a permis studierea aspectelor privind fenomenul migrației ilegale, evoluția fenomenului migrației ilegale, deficiențele cu care se confruntă pe ruta de migrație ilegală, soluțiile pe care le adoptă pentru a ajunge la țara de destinație, toate aceste beneficii ale metodei sociologice cu realizarea anchetelor pe teren, împreună cu întreg spectrul de metode aplicate pentru analiza fenomenului migrației ilegale, determină corelația „migrație ilegală – amenințare – risc – securitate națională” și definește fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale, stabilind astfel caracteristicile specifice rutelor de migrație ilegală din Republica Moldova.

Toate aceste metode au constituit aparatul metodologic și ne-au permis realizarea cercetării, acesta cuprinzând cele mai moderne procedee și tehnici de cercetare.

Noutatea și originalitatea științifică a tezei derivă din realizarea unei analize complexe a fenomenului migrației ilegale în Republica Moldova în vederea identificării problemei cu care se confruntă sistemul de securitate națională, deocamdată nesoluționată într-o formă sistemică la nivel național, iar demersul științific se distinge prin elucidarea aspectelor specifice fenomenului migrației ilegale în scopul combaterii acestui tip de infracțiune transfrontalieră prin aplicarea unor soluții viabile în domeniu.

Astfel, elementele de noutate științifică ale lucrării se regăsesc în următoarele teze principale:

- realizarea unui studiu amplu a principalelor aspecte ale migrației ilegale ca amenințare la adresa securității statului;
- elaborarea în premieră pentru literatura științifică din Republica Moldova a unei lucrări de acest gen, conținutul căreia este axat pe identificarea corelației „securitate națională – migrație ilegală”;
- determinarea amenințărilor la adresa securității naționale în contextul migrației ilegale a cetățenilor Republicii Moldova și a străinilor;
- identificarea unor noi mecanisme de prevenire și de combatere a migrației ilegale la nivel național.

Problema științifică de importanță majoră soluționată în lucrare constă în reliefaarea impactului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale. De asemenea, lucrarea are drept scop identificarea căilor și formularea unor soluții cu privire la asigurarea securității naționale și combaterea fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității Republicii Moldova.

Semnificația teoretică a lucrării: Rezidă în dezvoltarea abordărilor teoretico-metodologice

privind fenomenul migrației ilegale; contribuția la determinarea caracteristicilor specifice fenomenului migrației ilegale, aspecte care vizează procesele actuale de securitate națională și impactul migrației ilegale asupra dimensiunilor desecuritate la nivel național și internațional. Teza de doctor, servește drept bază pentru autoritățile de resort în elaborarea și adaptarea politicilor naționale în domeniul securității naționale și regionale. Lucrarea evidențiază și completează informațiile teoretice și factologice din cadrul cercetărilor existente în domeniu. Materialul cercetării ar putea servi la elaborarea conținutului tematic al unor cursuri speciale din instituțiile de învățământ superior dedicate domeniului securității naționale, cum ar fi: „Studii de securitate și apărare”, „Securitate internațională”, „Securitate națională”, „Teoria securității”, „Migrații internaționale”.

Valoarea aplicativă a lucrării. Rezultatele cercetării (inclusiv tabele, figuri, date empirice) pot reprezenta un instrument de analiză a fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale, inclusiv, acestea pot fi utilizate la actualizarea, elaborarea și raportarea pe documentele de politici naționale precum: Strategia securității naționale a Republicii Moldova, Strategia națională de apărare, Programul de Management integrat al frontierei de stat, Programul privind gestionarea fluxului migrațional, azilul și integrării străinilor, Strategiei naționale „Diaspora-2025” etc. Cercetarea reprezintă o sursă bibliografică și metodologico-didactică în procesul pregătirii profesionale a doctoranzilor, masteranzilor și studenților de la Facultățile de Științe Militare; Administrație Publică, Relații Internaționale, Științe Politice; Istorie, Economie, Drept și Psihologie; Ordine și Securitate Publică ș.a.

Aprobarea rezultatelor științifice. Cercetarea a fost realizată în baza granturilor doctorale pentru anul academic 2019-2020. Teza este elaborată în cadrul Școlii doctorale „Științe militare și de securitate” a Academiei Militare a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun” și a fost examinată și susținută în ședința Consiliului Științific. Subiectele puse în discuție, compartimentele principale, concluziile și recomandările formulate în teză au fost prezentate la următoarele foruri științifice naționale și internaționale: Conferința științifică internațională *Știința politică și administrativă: provocări globale, soluții locale* (Universitatea de Stat din Moldova, 13 noiembrie 2020); Conferința științifică cu participare internațională *Dezvoltarea Armatei Naționale în contextul aprofundării reformelor democratice*, Ediția a VI-a (Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, 25 februarie 2021); Conferința științifică internațională *Războiul de pe Nistru din 1992: 30 de ani după...* (Asociația Națională a Tinerilor Istorici din Moldova, Centrul pentru Studii de Securitate și Managementul Crizelor, Fundația Culturală Memoria, 4 -5 martie 2022); Conferința științifică cu participare internațională *Dezvoltarea Armatei Naționale în contextul aprofundării reformelor democratice*, Ediția a VII-a (Academia Militară a Forțelor

Armata „Alexandru cel Bun”, 24 februarie 2022); Conferința științifică cu participare internațională *Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice*, Ediția a III-a (Ministerul Afacerilor Interne, Academia „Ștefan cel Mare”, 07 decembrie 2023).

Publicații la tema de cercetare. Rezultatele cercetării au fost expuse în articole și rezumate științifice atât din Republica Moldova, cât și de peste hotare. Astfel, la tema tezei au fost publicate 19 publicații științifice, dintre care unul în reviste internaționale și 18 în Registrul Național al revistelor de categoria B și C: **BUZEV, A., CEBOTARI, S.** Migrația ilegală – factor de amenințare a securității Republicii Moldova. În: *Revista Militară. Studii de securitate și apărare*. 2018, nr. 2(20), pp. 6-17 [26]; **BUZEV, A., CEBOTARI, S.** Strategiile Republicii Moldova privind combaterea migrației ilegale. În: *Revista Militară. Studii de securitate și apărare*. 2018, nr. 2(20), pp. 18-25 [27]; **BUZEV, A.; CEBOTARI, S.** Migrația ilegală - factor de amenințare a securității Republicii Moldova. În: *Moldoscopie*. 2019, nr. 1(84), pp. 43-57. ISSN 1812-2566 [28]; **BUZEV, A., CEBOTARI, S.** Unele considerațiuni privind rolul dronei în asigurarea securității frontierei naționale. În: *Moldoscopie*. 2019, nr. 2(85), pp. 43-54. ISSN 1812-2566 [29]. **BUZEV, A.** Integrarea sistemului de coordonare a securității frontaliere a Republicii Moldova în sistemul european de supraveghere a frontierelor (EUROSUR). În: *Materialele conferinței științifice internaționale „Știința Politică și Administrativă: Provocări Globale, Soluții Locale”*, care a avut loc pe 13 noiembrie 2020 [30]; **BUZEV, A., CEBOTARI S.** Migrația ilegală pe segmentul central (transnistrean) al frontierei de stat a Republicii Moldova. În: *Anuarul Laboratorului pentru Analiza Conflictului Transnistrean*, Vol. IV, No. 1, 2020, 11-22 p [39]; **CREANGA, L., BUZEV, A.** Managementul informațiilor de securitate. În: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM: științe juridice*, 2020, nr. 11, pp. 30-39. ISSN 1857-0976 [71]; **BUZEV, A., CEBOTARI, S.** Integrarea sistemului de coordonare a securității frontaliere a Republicii Moldova în sistemul european de supraveghere a frontierelor (EUROSUR). *Studii Naționale de Securitate, Revistă științifico-practică*. Nr.2 (2) 2020. p.116 [32]; **CEBOTARI, S., BUZEV, A.** Conceptul de tip „hotspot” în gestionarea unitară și coerentă a unui eventual aflux de străini. În: *Moldoscopie*. 2020, nr. 3(90), pp. 75-82 [54]; **BUZEV, A.** Fenomenul migrației ilegale în contextul implementării „pașaportului de vaccinare”. În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*. 2021, nr. 2(186), pp. 50-57 [31]; **BUZEV, A.** Abordări conceptuale privind migrația ilegală în contextul sistemului de securitate națională. În: *Dezvoltarea Armatei Naționale în contextul aprofundării reformelor democratice*. Ediția 6, 25 februarie 2021, Chișinău. pp. 229-236 [33]; **BUZEV, A.** Unele considerații privind metodele de estimare a migrației ilegale. În: *Legea și Viața*. 2022, nr. 1(S), pp. 21-25. ISSN 2587-4365 [35]; **BUZEV, A.** Fenomenul migrației ilegale în

Republica Moldova: Evoluții și Tendințe. În: *Dezvoltarea Armatei Naționale în contextul aprofundării reformelor democratice: Materialele conferinței științifice cu participare internațională*, Ediția a 7-a, 24 februarie 2022. 365 p. ISBN 978-9975-84-164-1 [36]; **BUZEV, A., CEBOTARI, S.** Reziliența Republicii Moldova la criza refugiaților din Ucraina. În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*. 2022, nr. 1(188), pp. 33-42 [37]; **BUZEV, A.** Rolul strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat în soluționarea conflictului transnistrean: realizări și perspective. În: *Războiul de pe Nistru din 1992: 30 de ani după...*, *Materialele conferinței științifice internaționale, 4-5 martie 2022*, Chișinău, Republica Moldova [38]; **CEBOTARI, S., BUZEV, A.** Identificări conceptual – teoretice ale corelației „migrație ilegală-amenințare-securitate”. În: *Revista științifico-practică studii naționale de securitate*, 5 (2022). p. 162 [55]; **BUZEV, A.** The rights of refugees from Ukraine in the Republic of Moldova. În: *Eastern European Journal for Regional Studies (EEJRS)*, 2023, vol. 9, pp. 48-59 [40]; **BUZEV, A., CEBOTARI, S.** Istoriografia cercetării migrației ilegale ca amenințare la adresa securității. Unele considerațiuni. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2023, nr. 3(163), pp. 281-286. ISSN 1814-3199 [34]; **BUZEV, A.** Protecția internațională a persoanelor la frontiera de stat a Republicii Moldova: realități și perspective. În: *Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice, Materialele conferinței științifice internaționale, 7 decembrie 2023*, Chișinău. pp. 57-64. ISBN 978-9975-135-84-9 [41].

Sumarul capitolelor tezei. Teza include adnotare, lista abrevierilor, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, finalizează cu bibliografie și anexe. Lucrarea cuprinde un număr total de 204 pagini.

Introducerea reprezintă baza și justificarea alegerii temei de cercetare, incluzând aspecte precum: relevanța și importanța subiectului investigat, analiza situației actuale în domeniu, definirea scopului și a obiectivelor cercetării, formularea ipotezei de lucru, descrierea metodologiei utilizate, evidențierea noutății și originalității științifice a tezei, problema științifică semnificativă abordată și soluționată, precum și semnificația teoretică și aplicabilitatea practică a rezultatelor obținute.

Capitolul 1 „Aspecte de analiză generală a fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale”, se referă la analiza conceptual-teoretică al fenomenului „migrație ilegală” și conturarea derivatelor acesteia. Studiind un șir de cercetări ale experților din domeniul securității, s-a reușit deducerea noțiunii de „migrație ilegală”. Analiza publicațiilor științifice în domeniu ne oferă o imagine de ansamblu asupra istoricului fenomenului migrației ilegale, considerată o problemă actuală la nivel global, cu repercursiuni asupra sistemului de

securitate, care a condus la dezvoltarea mecanismelor de contracarare a migrației ilegale. De asemenea au fost determinate instituțiile naționale și internaționale cu atribuții în domeniul combaterii „migrației ilegale”.

Primul subcapitol „*Istoriografia cercetării fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*”, este axat asupra analizei lucrărilor autorilor din Germania, Austria, Italia, Marea Britanie, SUA, Australia, Federația Rusă, Republica Moldova etc., care abordează problematica migrației ca amenințare la adresa securității, formele și metodele de manifestare a migrației ilegale. De asemenea, rezultat al analizei surselor științifice la tema tezei este formulată problema științifică, sunt determinate direcțiile de cercetare și identificate metodele de cercetare a migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale.

Sursele bibliografice necesită o dezvoltare și completare la multe dintre subiectele abordate în lucrare. În literatura de specialitate autohtonă se atestă o abordare mult mai simplă a fenomenului migrației ilegale, vizând în special subiectul traficului de ființe umane și migrația în contextul relațiilor economice ale Republicii Moldova. Acest fapt demonstrează că subiectul migrației ilegale și al mecanismelor de consolidare a sistemului de securitate națională este de o actualitate importantă în contextul geopolitic actual.

Cel de-al doilea subcapitol „*Abordări conceptual-teoretice ale corelației „securitate națională – amenințare – migrație ilegală”*”, este dedicat examinării identificărilor conceptual-teoretice ale interacțiunii prezentate între fenomenele „migrație ilegală – amenințare – risc – securitate națională”, realizate prin evidențierea principalelor caracteristici de manifestare a acestora.

În baza studierii abordărilor conceptual-teoretice ale corelației „securitate națională – amenințare – migrație ilegală” au fost sistematizate viziunile experților în domeniu, abordările științifice cu referire la fenomenul migrație ilegale, sistemului securității naționale, cât și a mecanismelor de contracarare a migrației ilegale. Pentru a distinge mecanismele de contracarare a fenomenului migrației ilegale, apare necesitatea elaborării unor viziuni comune a ceea ce reprezintă acest fenomen, cât și riscurile și amenințările la adresa securității naționale.

Cercetarea și elucidarea viziunilor la nivel internațional asupra fenomenului migrației ilegale a permis să constatăm că actorii și factorii care influențează fluxurile de migrație ilegală sunt foarte importanți pentru generarea unor noi valuri de migrație sau pentru stoparea celor existente. În contextul actual, sistemul de securitate națională suportă o serie de modificări generate de conflictele militare la nivel regional și mai mult de alinierea legislației naționale la prevederile europene datorită procesului de negocieri pentru integrarea europeană a Republicii Moldova.

Subcapitolul trei „*Concluzii capitolul 1*”, reprezintă rezultatul cercetării problematice cu referire la *istoriografia cercetării fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale și a abordărilor conceptual-teoretice ale corelației „securitate națională – amenințare – migrație ilegală, sunt prezentate principalele concluzii.*

Capitolul 2 „Fenomenul migrației ilegale la nivel național: aspecte teoretico – metodologice”, se axează pe analiza migrației ilegale ca și fenomen se caracterizează prin multitudinea de forme și metode care generează riscuri și amenințări la adresa securității naționale, contribuie la redefinirea relațiilor dintre state.

În subcapitolul 2.1 „*Metodologia cercetării migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*”, se expune setul de metode ca: general-logice și general-științifice, particulare și specifice care au permis cercetarea migrației ilegale, formele de manifestare, caracteristicile specifice și implicațiile asupra securității naționale. Baza metodologică, aplicată la elaborarea acestei lucrări, a inclus metoda sociooică, a permis o studiere mai aprofundată a aspectelor mai puțin cunoscute ale fenomenului migrației ilegale, evoluția fenomenului de-a lungul anilor a metodelor aplicate în procesul de migrație ilegală, riscurile cu care se confruntă migranții ilegali pe ruta de migrație ilegală, tertipurile și soluțiile pe care le utilizează pentru a ajunge la țara de destinație.

În cel de-al doilea subcapitol 2.2 „*Gestionarea migrației ilegale: reglementări la nivel internațional și național*”, este analizat cadrul normativ și legislativ de reglementare a fluxurilor de migrație ilegală la nivel european și național, a elaborării și implementării mecanismelor de contracarare a migrației ilegale, a diseminării și canalizării formelor legale ale migrației. Este remarcat faptul că, în contextul în care Republica Moldova a obținut statutul de țară candidată la aderarea la spațiul integraționist european, va contribui la diminuarea fluxurilor de migrație internațională și va aduce o abordare uniformă a procedurilor și a măsurilor de gestionare a acestui fenomen.

Subcapitolul 2.3 „*Concluzii capitolul 2*”, reflectă *metodologia cercetării migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale și reglementările la nivel internațional și național privind gestionarea migrației ilegale, care a contribuit la obținerea unor informații importante privind rutele de migrație ilegală și caracteristicile specifice ale fenomenului migrație ilegală.*

Capitolul 3 „Republica Moldova în contextul proceselor de combatere a migrației ilegale”, este dedicat investigației aprofundate asupra riscurilor și amenințărilor la securitatea națională a Republicii Moldova prin prisma fenomenului migrației ilegale. Valoarea aplicativă și integrativă a studiului se datorează descrierii detaliate a riscului fenomenului migrației ilegale,

care are la bază rezultatele obținute în urma evaluării amenințării, vulnerabilității și impactului migrației ilegale asupra securității naționale a Republicii Moldova.

Primul subcapitol 3.1 „*Evoluția fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*”, este consacrat cercetării migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale, fenomen care impune o atenție deosebită din partea autorităților responsabile, în scopul contracarării fenomenului care se manifestă prin diferite forme și metode mascate. Astfel, cercetarea fenomenului migrației ilegale, ca amenințare la adresa securității naționale, este evaluată din perspectiva factorilor caracteristici și reprezentarea numerică, a incidentelor, a evenimentelor și a activităților care au avut loc și sunt înregistrate în evidențele operative și probabilitățile de materializare posibilă a amenințării într-o perioadă de timp determinată.

Pornind de la ideea că sistemul de securitate națională se confruntă cu numeroase vulnerabilități, riscul migrației ilegale pentru Republica Moldova rămâne a fi în continuare unul sporit, deoarece este exploatat atât de către migrații ilegali, cât și de grupările criminale transfrontaliere. Metodele specifice prin care se manifestă acest fenomen determină migrația ilegală să devină una din principalele amenințări la adresa securității Republicii Moldova, în special în contextul conflictului armat din Ucraina. Astfel, prezența unui război activ în imediata vecinătate condiționează creșterea nivelului de criminalitate manifestat prin apariția multitudinii de rețele implicate în traficul ilicit de armament, droguri, persoane etc.

Cel de-al doilea subcapitol 3.2 „*Mecanismele Republicii Moldova de prevenire și combatere a migrației ilegale*”, examinează metodele și mijloacele de contracarare a migrației ilegale ajustate la standardele internaționale, reieșind din progresul la nivel european privind consolidarea cadrului normativ și instituirea noilor proceduri în domeniul migrației. Totodată, dezvoltarea rapidă a tehnologiilor și tertipurile inovatoare aplicate în procesul pregătirii și traversării rutelor de migrație ilegală impune autoritățile statului să aplice noi metode cu referire la asigurarea și deconspirarea fluxurilor de migrații ilegali. De asemenea, este de menționat faptul că de la proclamarea independenței și până la liberalizarea regimului de vize cu UE, Republica Moldova nu a avut o strategie clar definită cu referire la combaterea migrației ilegale. Mecanism ce asigură securitatea națională este reprezentat de Programul de management integrat al frontierei de stat, care este îndreptat prioritar în asigurarea securității frontierelor Republicii Moldova, combaterii migrației ilegale și a infracțiunilor transfrontaliere. Prin urmare, necesitatea securizării frontierelor Republicii Moldova este o condiție dictată la nivel european, ca parte componentă a negocierilor de aderare la UE și o asumare a autorităților naționale pentru crearea unui mediu de securitate stabil.

În subcapitolul 3.3 „*Concluzii capitolul 3*”, sunt reflectate concluziile privind *evoluția fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale și redate mecanismele Republicii Moldova de prevenire și combatere a migrației ilegale*, care contribuie la soluționarea problemei științifice de importanță majoră.

La finalul tezei de doctor, autorul formulează concluzii generale și recomandări care înglobează o abordare de ansamblu asupra celor mai importante și relevante constatări pe marginea cercetării migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale. Sunt menționate rezultatele principale, din care rezultă o serie de soluții și recomandări menite să scoată în evidență implicațiile migrației ilegale asupra securității naționale, dar și să contribuie la dezvoltarea cadrului normativ național și dezvoltarea mecanismelor sustenabile menite să consolideze reziliența sectorului de securitate națională.

1. ASPECTE DE ANALIZĂ GENERALĂ A FENOMENULUI MIGRAȚIEI ILEGALE

Fenomenul migrației internaționale a devenit o caracteristică definitorie a globalizării și reprezintă atât o provocare majoră pentru securitatea internațională, cât și o oportunitate semnificativă pentru dezvoltare. De asemenea, migrația internațională ridică probleme legate de guvernare și coeziune socială. Conform estimărilor, există aproximativ 272 de milioane de migranți la nivel global, ceea ce reprezintă doar 3,5% din populația mondială, subliniind faptul că majoritatea covârșitoare a oamenilor (96,5%) continuă să trăiască în țara în care s-au născut. Totuși, aceste cifre depășesc deja previziunile pentru 2050, care indicau un număr de 230 de milioane de migranți (2,6% din populație). Cele mai frecvente rute de migrație sunt din țările în curs de dezvoltare către economiile statelor dezvoltate, precum SUA, Franța, Germania, Rusia, Emiratele Arabe Unite și Arabia Saudită. Este de așteptat ca această tendință să persiste, având în vedere creșterea demografică preconizată în anumite regiuni și țări în dezvoltare, ceea ce va exercita o presiune suplimentară asupra fenomenului migrației în viitor [269].

1.1. Istoriografia cercetării fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale

Unul dintre cele mai vechi fenomene prezente pe arena internațională este fenomenul migrației. Cercetătorii M. O. Heisler și L. H. Zig [263] supun cercetării fenomenul migrației din perspectivă istorică. Autorii subliniază că, încă din antichitate, migrația a jucat un rol important în istoria Greciei și Romei, contribuind la apariția și dispariția unor popoare ca entități distincte. În acea perioadă, migrațiile erau în mare parte influențate de condițiile climatice aspre și de lipsa resurselor alimentare. Conform cercetărilor, migrația reprezintă în primul rând o problemă legată de securitate. Un exemplu notabil de intensificare a acestui fenomen îl constituie așa-numitele invazii barbare, care au avut loc în Europa între secolele III și XI, în timpul tranziției de la Antichitatea târzie la Evul Mediu timpuriu. Această perioadă a fost marcată de migrații masive ale unor populații de origine germanică, slavă sau asiatică [190].

În lucrarea *History of Europe*, J. Barzun și P. Stearns menționează că sursele istorice și analizele recente sugerează că migrațiile au fost în mare parte determinate de nevoia de noi teritorii și resurse, schimbările climatice și presiunile externe. Modelele de migrație au inclus mișcări în valuri și etape, cu migrații în număr mai mici urmând pe trasee stabilite anterior de triburile mari. De exemplu, lombarzii au migrat din bazinul Elbei spre Italia în secolul al VI-lea, implicând aproximativ zeci de mii de oameni în fiecare etapă regională a migrației lor [216].

N. Nathan și N. Qian în lucrarea *The Columbian Exchange: A History of Disease, Food, and Ideas* studiază fenomenul migrației pe arena internațională în perioada medievală, acesta fiind condiționat de marile descoperiri geografice și repopularea lumii noi. Aceste descoperiri au generat un flux bidirecțional de oameni, bunuri și idei, cunoscut drept „schimbul columbian”, care a introdus noi alimente, animale și tehnologii între continente. Migrațiile forțate, inclusiv comerțul cu sclavi africani, au avut un impact devastator asupra populațiilor africane și au contribuit la formarea societăților multiculturale din „*Lumea Nouă*”. În ansamblu, migrațiile medievale târzii au remodelat structura demografică și culturală a lumii, punând bazele globalizării timpurii [287]. Primul și cel de-al Doilea război Mondial au fost principalele cauze ale valurilor migratorii prezente pe continentul european. Este de remarcat și impactul produs asupra intensificării valurilor migratorii pe arena internațională pe care l-a avut colapsul Uniunii Sovietice. În contextul analizei migrației ilegale ca amenințare la adresa securității pot fi incluse și prezența conflictelor pe arena internațională, cum ar fi: Sudanul de Sud, Coasta de Fildeș, mai recent, emergența în 2022 a războiului din Ucraina, războaiele din spațiul caucazian - Carabahul de Munte din 2020-2023. În acest context se înscriu și recentele tensiuni dintre Israel și Fâșia Gaza.

În acest sens, istoria migrației ilegale nu reprezintă o simplă evoluție a controalelor migrației, ci și evoluția interacțiunii acestora din urmă cu migrații reali. Din această perspectivă, autorii M. Schrover, J. Van Der Leun, L. Lucassen și C. Quispel în volumul *Illegal migration and gender in a global and historical perspective* [302] menționează că, confruntarea dintre controale și migrații a evoluat în mod variat de-a lungul istoriei și a geografiei. În prezent nu putem deduce o imagine uniformă, de aceea autorii și disting patru etape istorice generale.

Prima etapă începe din momentul în care regiunile au început să se unească ca principală formă de organizare politică, în secolul al XVI-lea, până la Primul Război Mondial. Această perioadă a fost marcată, în mare parte, de controale slabe și migrații nerestricționate. Vechile forme de control politic, teritorial și de populație au fost transformate încet în altele noi, statistice. Frontierele naționale au devenit mai importante decât alte frontiere teritoriale, cum ar fi cele municipale [302].

Cercetătorul J. Torpey [309] este de părerea că, odată cu procesul de stabilire a frontierelor naționale, acesta a condus de diseminarea ideologiilor naționaliste și de ideea că populația e specifică fiecărui stat. Pe această linie, statele au început să dezvolte atât mecanisme juridice, cât și administrative pentru a-și înregistra și controla populațiile, pentru a-și reglementa granițele și pentru a gestiona populațiile străine.

Etapa a doua corespunde perioadei interbelice. Aceasta poate fi privită ca faza de sporire a controalelor și limitării migrațiilor nedorite, unii autori considerând că la această etapă statele au ajuns aproape de a realiza „fantezia birocratică de a obține controlul total asupra societății” [302].

B. Garcés-Mascareñas [258] subliniază în studiile sale că, capacitatea și aspirația statelor de a controla populațiile au fost determinate de o serie de factori. Pe de o parte, posibilitățile materiale ale statelor au crescut datorită îmbunătățirilor tehnologice și economice aduse de revoluțiile științifice și industriale. Acest lucru a condus la crearea unor birocrații mari și eficiente capabile să reglementeze și să condiționeze majoritatea tranzacțiilor sociale. Pe de altă parte, identificarea și înregistrarea populațiilor au fost văzute ca primii pași pentru a putea „controla” societățile, a le „îmbrățișa” și a eficientiza supravegherea lor. Potrivit lui M. Schrover, J. Van Der Leun, L. Lucassen și C. Quispel [302, p.16], până în anii 1920 se răspândise „aparatură juridică și administrativă capabilă să distingă între cetățeni și străini, iar în cadrul acestei din urmă categorii - între rezidenții legali și ilegali”. În acest sens, „impulsul de a controla a devenit capacitatea de a controla”. În această perioadă a fost o creștere concomitentă a controalelor și o scădere a migrației internaționale.

A treia etapă decurge de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial până în anii 1970. Această etapă poate fi caracterizată printr-o creștere în continuare a capacității de control a statelor, însoțită, însă, de o supra cerere de străini. După război, cererea de muncitori a crescut rapid în țările nord-europene și în SUA. Deși în perioadele anterioare subiectul cu referire la migrație, în special cu referire la migrația ilegală, nu a fost supus cercetărilor, totuși unele surse ne demonstrează prezența acestui fenomen încă din timpuri străvechi [302].

Ultima etapă, a patra, decurge din anii 1970 până în zilele noastre. S. Sassen [299] observă că relațiile din ce în ce mai conflictuale între statele de primire și presiunile migrației au caracterizat această fază. Combinația dintre sistemele de control bine structurate și mase de migranți dispuși să călătorească și, în sfârșit, capabili să facă acest lucru, stabilesc condițiile pentru ca migrația ilegală să devină un fenomen larg răspândit și de amploare fără precedent. Așa se explică atenția vastă pe care a primit-o această perioadă și elaborarea unei ample literaturi. Cercetătorii au discutat pe larg despre schimbările structurale complexe care au avut loc în țările industrializate de la mijlocul anilor 1970 [318].

A. Zolberg și P. M. Benda afirmă că impactul acestor schimbări a avut un efect pe termen lung asupra abordării migrației și asupra gestionării acesteia. Punctul de cotitură a fost criza petrolului din 1973, care a implicat sfârșitul brusc al programelor de recrutare și retrocedarea atitudinii tolerante și flexibile față de nereguli [323]. În opinia cercetătorului J. Arango, din acest

moment efectele neintenționate ale politicii de migrație au devenit evidente, migrația fiind tratată, din ce în ce mai mult, ca o problemă decât ca o resursă [211].

În lucrarea *Illegal migration and Cross-Border Crime: Challenges at the Eastern Frontier of the European Union*, autorul E. Bort [219] susține că, controlul migrației poate fi un mit, dar legătura sa cu discursul privind securitatea, problemele cetățeniei și controlul frontierelor îl face o țintă oportună și necesară pentru cercetare în special, dar nu exclusiv, în ceea ce privește frontierele externe ale Uniunii Europene, care, cu toate ambiguitățile sale, sunt percepute ca fiind supuse unui stres migrator. Lucrarea oferă o perspectivă importantă asupra provocărilor complexe întâlnite la frontierele estice ale Uniunii Europene. Punctul său forte constă în analiza conexiunii dintre migrația ilegală și criminalitatea transfrontalieră, evidențiind interdependențele și impactul asupra securității regionale. Totuși, pentru a evita o abordare exclusiv securitară, considerăm binevenită exprimarea fenomenului migrației ilegale și prin prisma respectării drepturilor fundamentale, axată pe o îmbinare a celor două abordări în contextul implementării mecanismelor de asigurare a controalelor asupra fluxurilor de migrație.

Doar în vremurile recente migrația a început să fie analizată prin prisma securității. Uniunea Europeană, alături de alte organizații internaționale, a implementat diverse măsuri pentru a reduce impactul negativ al migrației. Pe agenda de securitate a Uniunii Europene, migrația este privită în contextul efectelor actuale și potențiale asupra securității societale, cauzate de prezența unui număr mare de imigranți în statele membre. Migrația influențează în mod semnificativ dreptul statelor (sau al grupurilor de state) de a decide cine poate intra pe teritoriul lor, obține rezidența sau dreptul de a munci. Pe termen mediu și lung, acest fenomen afectează structura etnică și rasială a populației, cultura publică, securitatea socială, locurile de muncă și ordinea publică. Între 1945 și 2000, peste 50 de milioane de persoane au migrat către Europa de Vest, conform statisticilor. În ceea ce privește frontierele, migrația pune presiune pe capacitatea statelor de a-și gestiona propriile granițe, consolidând ideea că migrația, în special cea în masă, s-a transformat într-o problemă de securitate majoră [175, p.101].

Migranții optează, în general, să se mute în alte țări pentru a-și îmbunătăți nivelul de trai sau pentru a scăpa de efectele conflictelor din țările lor de origine. Valurile migratorii care au afectat Europa începând cu 2014 au evidențiat că, pe lângă persoanele care fug din zone de conflict armat, precum Orientul Mijlociu și Africa, pentru a găsi securitate fizică, socială și economică în statele dezvoltate din Europa, a existat și un număr mai mic de migranți proveniți din țări foarte sărace, care au căutat un standard de viață mai bun în economii avansate.

Cercetările științifice privind originile și evoluția migrației ilegale au dus la analiza acestui fenomen din perspectiva cauzelor, motivelor, modalităților și momentelor în care migrația ilegală

s-a manifestat în diferite regiuni ale lumii. În ultimii ani, studiile asupra migrației au facilitat dezvoltarea unor analize comparative la nivel internațional, oferind o perspectivă mai largă asupra acestui proces.

Una dintre primele interpretări științifice ale conceptului de migrație îi aparține cercetătorului englez E. Ravenstein, care consideră migrația drept „o schimbare permanentă sau temporară a locului de reședință a unei persoane” sau „un proces continuu”. Potrivit acestuia, migrația este influențată de patru categorii de factori: (1) cei care determină plecarea din țara de origine, (2) condițiile specifice etapei de deplasare, (3) factorii care influențează în țara de destinație și (4) caracteristicile personale ale individului, incluzând preferințele și trăsăturile demografice [295]. Abordarea prezentată de E. Ravenstein pune accentul pe individ, neglijând fenomenele colective sau sistemice. Totodată, un element mai puțin evidențiat sunt politicile guvernamentale, schimbările climatice, crizele economice globale sau războaiele din acea perioadă, care au avut repercursiuni semnificative asupra migrației.

Astfel, o atenție deosebită fenomenului migrației ilegale este acordată începând cu anii 1970 în literatură științifică din Statele Unite ale Americii (SUA). Acest interes poate fi, cu siguranță, legat de creșterea atenției acordate studiului mai aprofundat al migrațiilor [224]. S. Castles și M. J. Miller în lucrarea *The age of migration. International population movements in the modern world* afirmă că tendința ascendentă a studiilor legate de fenomenul migrației poate fi legată de acele schimbări sociale și economice largi și complexe, incluse adesea în conceptul de globalizare. Concentrarea specifică pe migrația ilegală, deși a luat avânt pe parcursul anilor 1980, a atras atenția preeminentă în anii 1990. Pe ambele părți ale Atlanticului, explozia așa-numitei „crize migraționale” [324] și apariția migrației ilegale ca fenomen social răspândit a atras atenția opiniei publice, dar și a reprezentanților mediului academic. Mai mult, M. Cvajner și G. Sciortino consideră că în ultimii ani ceea ce părea la început o problemă referitoare doar la regiunile cu venituri mari ale planetei implică acum și țările cu venituri medii și mici, transformând migrația ilegală într-un fenomen structural cu adevărat global [231]. În aceeași ordine de idei se înscriu cercetările lui F. Duveill [237].

Pentru a înțelege mai bine impactul migrației ilegale asupra securității statului, cercetările realizate de S. X. Zhang oferă o perspectivă relevantă [325]. Autorul susține că migrația, inclusiv cea ilegală, a jucat un rol important în istoria Americii de Nord. Zhang identifică două categorii principale de migranți ilegali. Prima categorie este reprezentată de fermierii din regiunile centrale și vestice ale Mexicului, cum ar fi Michoacan, Guanajuato și Jalisco, precum și de migranții din alte țări din America Latină. Aceștia ajung adesea la frontiera dintre SUA și Mexic folosind trenuri de marfă, camioane sau alte mijloace de transport. A doua categorie include migranți ilegali din

alte regiuni ale lumii, precum Asia și Europa de Est, numiți generic „alții decât mexicanii”. Cu toate acestea, cercetările recente arată că aceste tendințe s-au schimbat semnificativ. În prezent, numărul trecerilor neautorizate ale frontierei implică atât migranți mexicani, cât și migranți din alte zone ale lumii, în proporții similare. De obicei, migranții ilegali nu aleg să se mute pur și simplu în țările cu cele mai mari oportunități financiare, ci folosesc rute ilegale deja stabilite pentru a ajunge la anumite destinații.

Analizând fenomenul migrației în ultimii zece ani ai sec. XX din SUA, s-a constatat că peste 14 milioane de migranți au ajuns în SUA, astfel asigurând jumătate din forța de muncă în anii 1990. Conform estimărilor, în următorii ani fluxul de imigranți va crește la 15 milioane. Astfel, cifrele imigranților sosiți în ultima perioadă de timp în SUA au bătut toate recordurile. Studiind politica migraționistă în spațiul nord american, se evidențiază reforma sistemică prin adoptarea *Actului privind reformarea sistemului de imigrare*, acesta fiind îndreptat spre rezolvarea problemei migrației ilegale în scop de muncă, care pe atunci atingea cote impunătoare (4-6 milioane) migranți ilegali, majoritatea din statele Americii Latine. În principal, documentul respectiv însuma în sine prevederi îndreptate spre legalizarea majorității imigranților aflați ilegal. În 2004, Președintele G. Bush înainta o nouă inițiativă legislativă, având ca scop principal rezolvarea parțială a problemei migrației ilegale. Sensul inițiativei consta în acordarea avizului legal pentru încadrarea în câmpul muncii migranților ilegali aflați în SUA, doar în cazul confirmării acestui fapt de către angajator. Într-un final, menționăm că experiența SUA pune amprenta, mai întâi de toate, pe beneficiile migrației și capacitățile statului de primire și asimilare a fluxurilor migraționale, fără a pune în pericol principiile fundamentale ale democrației. Experiența SUA demonstrează posibilitatea și, probabil, necesitatea elaborării noilor politici migraționale în cazul când migrația aduce în sine efecte pozitive economice și situația când oprirea fluxurilor migrației ilegale, practic, sunt imposibile, în special când o țară prosperă se mărginește cu o țară mai puțin dezvoltată și cu potențial social sporit [203, p.71]. În viziunea noastră, această analiză scoate în evidență un aspect important privind beneficiile economice ale migrației, dar și provocările asociate migrației ilegale. Deși Actul din 1986 și inițiativa din 2004 au încercat să rezolve parțial problema legalizării migranților și integrarea lor în economia SUA, măsurile descrise par a subestima necesitatea unor mecanisme clare pentru securizarea frontierelor și pentru prevenirea intrărilor ilegale continue. Liberalizarea parțială a pieței muncii, cum este avizul angajatorului, poate stimula economia, dar fără controale stricte, poate expune SUA riscurilor legate de criminalitate transfrontalieră, trafic de persoane sau exploatarea ilegală a forței de muncă.

Analizând fenomenul migrației la nivel european, E. Baldwin notează că tipurile de migrație au variat în funcție de etapele istorice, culturale și geografice. Societățile clasice de colonizare a

migrației au ales migrația permanentă în locul migrației forței de muncă, țările postcoloniale au optat pentru aflurile de migranți din fostele sale colonii. Alte țări, precum Germania, Austria, Elveția și Belgia, se bazau pe scheme de muncă temporară [215]. În timp ce această clasificare descrie tipare preponderente, majoritatea țărilor au combinat strategii și au împărtășit iluzia „*managementului migrației*” [258]. Întrucât prioritatea era îndestularea necesităților unei economii în plină expansiune, acei migranți care au putut intra ilegal în țări și angajați la muncă cu încălcări de lege au fost tacit regularizați. În opinia noastră, tolerarea migranților ilegali prin regularizare tacită creează lacune în sistemele de monitorizare și control, ceea ce poate fi exploatat de rețelele de crimă transfrontalieră, traficanți de persoane sau chiar de elementele teroriste. Abordarea pragmatică lăasă numeroase vulnerabilități din perspectiva securității. Gestionarea fenomenului migrației necesită o abordare mai echilibrată, care să includă atât nevoile economice, cât și asigurarea securității și ordinii publice.

O importantă lucrare pe segmentul fluxurilor de migranți ilegali în țările europene este cea a autorului S. Castles, care menționează că, combinația dintre politicile restrictive și cererea susținută de forță de muncă, pe de o parte, și a unei oferte potențial nelimitate de migranți, pe de altă parte, a stabilit condițiile pentru ceea ce s-a numit „*criza migrației*” din anii 1990. Întrucât aceste două forțe nu s-au putut egala prin utilizarea canalelor legale stabilite de state, strategiile alternative s-au dezvoltat rapid. Trecerea ilegală a granițelor, depășirea termenului de ședere legală, utilizarea necorespunzătoare a politicii de azil, au devenit canale larg utilizate pentru a ocoli barierele impuse de state. Astfel, migrația ilegală a apărut ca o caracteristică structurală a proceselor migrației actuale [225]. S. Castles oferă un cadru teoretic valoros și bine argumentat pentru analiza migrației, concentrându-se pe complexitatea procesului migrator și pe interdependențele globale, reușind să influențeze puternic modul în care migrația este studiată, subliniind necesitatea unei abordări interdisciplinare.

Migrația ilegală poate fi teoretizată în sine ca un act de rezistență împotriva izolării de către cadrul teritorial al statului-națiune contemporan [306]. În acest fel, neregulile migranților nu este doar un produs al politicii de izolare, ci se bazează și pe refuzul migrantului independent de a fi reținut. Diversele abordări încadrează existența informală a migrantului ilegal ca o perpetuare continuă a rezistenței, luptei, nerespectării sau neascultării [283] sau o formă de „cetățenie neregulată” realizată de migranții care refuză să se încadrează într-o versiune formală a cetățeniei de stat național [217].

M.I. Abella, în lucrarea *Turning points in labor migration* [210] acordă o atenție deosebită fenomenului migrației forței de muncă, în special celei ilegale, evidențiind momentele esențiale de schimbare și transformare din acest proces. În ultimii ani, migrația ilegală a devenit un subiect

central al dezbaterilor publice și analizei economice, fiind considerată astăzi un concept-cheie atât pentru antreprenorii cu viziune, cât și pentru factorii de decizie politică. Complexitatea proceselor asociate migrației – marcate de puncte de cotitură, inflexiuni și schimbări de direcție – și impactul lor au captat atenția unui număr tot mai mare de specialiști. Această diversitate de perspective a condus la formarea mai multor școli și curente de gândire în domeniu, menținând dialogul academic și profesional activ.

În cadrul cercetării *Illegal Immigration in Austria*, parte a studiului european *Illegally Resident Third Country Nationals in the EU Member States: State Approaches Towards Them and Their Profile and Social Situation*, autorii S. Hofbauer, A. Gächter, K. Mayr și alții [266] au integrat, pentru prima dată, cunoștințele și experiențele unor surse variate, inclusiv ONG-uri și instituții de asistență socială, pentru a oferi o imagine cuprinzătoare a situației migranților ilegali. Conform concluziilor studiului, Austria, datorită poziției sale geografice și contextului geopolitic, este afectată de migrația ilegală atât ca țară de destinație, cât și ca țară de tranzit.

Evoluțiile recente din legislație, precum Acordul de bază pentru asistență socială și acordurile privind angajarea cetățenilor din noile state membre ale UE pe piața muncii din Austria, precum și viitoarele schimbări, cum ar fi extinderea frontierei Schengen către Est, vor avea un impact semnificativ asupra migrației ilegale în această țară. Creșterea cooperării polițienești internaționale, parteneriatele de securitate, gestionarea comună a frontierelor UE, îmbunătățirea bazelor de date și metodele de control la locul de muncă reflectă angajamentul autorităților față de abordarea fermă a problemei migrației ilegale.

În condițiile aprofundării crizei migraționale în Europa, A. Schloenhardt, în studiul *Trafficking in Persons in an Era of Growing Irregular Migration* [303], analizează detaliat fenomenul migrației ilegale. Autorul explorează nivelurile și caracteristicile fluxurilor recente de migrație neregulamentară, tendințele globale și evoluțiile din Europa în ceea ce privește traficul de persoane și a migrației ilegale. Articolul a reflectat asupra cauzelor profunde ale migrației ilegale și ale traficului de persoane și evidențiază asupra celor mai bune modalități de prevenire a acestor fenomene. În cadrul lucrării se face o analiză profundă a spectrului infracțional specific traficului de persoane, care nu trebuie confundat cu contrabanda cu migranți și migrația ilegală. Ambele fenomenele sunt caracteristice infracționalității transfrontaliere, însă fiecare cu cauze și împrejurări diferite. În concluzie, autorul subliniază faptul că „era creșterii migrației neregulate” este doar la începuturi și că migrația în toate formele sale va crește, nu în ultimul rând datorită mobilității tot mai avansate și interconectată. Migrarea nu poate fi oprită prin construirea de garduri de frontieră, prin descurajare sau prin implicarea forțelor armate. Migrația este o realitate care poate fi gestionată în mod semnificativ și durabil, prin metode care pot fi planificate și dirijate.

Așa-numita migrație sau criza refugiaților din 2015 a fost previzibilă și țările ar fi putut planifica și pregăti soluții anticipate.

C. V. Marie argumentează că, în ultimul deceniu, percepția asupra migrației internaționale s-a schimbat semnificativ, iar acest fenomen nu mai poate fi privit doar ca o relație între țara gazdă și țara de origine. Creșterea rapidă a mobilității populației la nivel global, diversificarea canalelor de migrare, repetarea mișcărilor reactive și combinarea într-o singură țară a rolurilor de origine, tranzit și destinație impun o abordare nouă a migrației internaționale. Autorul a analizat fluxurile de migrație neregulamentară în contextul structural al globalizării, încercând să găsească un echilibru între cerințele politicilor sociale și economice și respectarea drepturilor omului [278]. Aceste observații susțin ipoteza conform căreia migrația ilegală reprezintă o amenințare la adresa securității naționale. Schimbările în tiparele de migrație, strategiile adoptate de migranți, rutele de migrație ilegală și metodele de interacțiune, alături de redefinirea conceptului de migrație, marchează o ruptură față de modelele tradiționale ale acestui fenomen.

O analiză a fluxurilor migraționale și impactul lor asupra securității economice aparține cercetătorilor greci M. Vlachadi, G. Koufioti și A. Kounios [314], care ne oferă date referitoare la migrația în Grecia și consecințele asupra economiei naționale. Un factor important pe care autorii îl disting este atractivitatea țării, ceea ce fundamentează preferințele și deciziile migranților de a se deplasa și acomoda în țara de destinație.

Analiza lucrărilor științifice din România relevă un interes accentuat asupra fenomenului migrației ilegale și impactului acesteia asupra sistemului de securitate. Cercetătoarea A. Sarcinschi [168]. se remarcă prin contribuțiile sale semnificative, punând un accent deosebit pe relația dintre migrație și securitate din multiple perspective: niveluri și domenii ale securității, precum și migrația ca sursă atât de riscuri, pericole și amenințări la adresa securității naționale, regionale și internaționale, cât și de beneficii. Studiile sale pornesc de la ideea că migrația este parte a ceea ce se numește construcția socială a realității, fiind în același timp o realitate obiectivă și un produs social. Din această perspectivă, analiza migrației sub aspectul securității implică o gamă variată de teme, care includ atât elemente ale realității obiective, cât și subiective. Sarcinschi subliniază că migrația internațională este un fenomen complex, care depășește simpla relocare geografică, implicând o serie de factori cu impact asupra securității naționale, cum ar fi cei sociali, demografici, psihologici, economici, politici, militari și ecologici.

. În lucrarea sa *Migrația ca problemă de securitate. Studiu de caz: România* [169], cercetătoarea evidențiază principalele tendințe ale migrației la nivel național și regional în Europa, subliniind că, în cazul României, fenomenul migrației a generat atât probleme demografice, sociale și economice, cât și beneficii similare. România are un statut complex în cadrul acestui proces,

fiind în principal o țară de origine, dar și una de tranzit și de destinație în cadrul fluxurilor migratorii.

În cadrul cercetărilor asupra fenomenului migrației în spațiul românesc, A. L. Dumitrescu și I. M. Oehler-Șincai analizează impactul migrației asupra unității politice a Uniunii Europene [78]. Autorii examinează diferitele perspective ale liderilor europeni în privința migrației, evidențiind provocările asociate cu identificarea unor soluții eficiente, solidare și unitare la nivelul comunității europene. Criza migrației din ultimii ani, însoțită de probleme umanitare, sociale, economice și de securitate, este privită ca un test al maturității Uniunii Europene, de a cărui succes depinde însăși existența sa ca spațiu al culturii și civilizației europene, bazat pe principiile fundamentale de „libertate, egalitate și fraternitate”. Conform celor doi autori, o strategie viabilă pentru gestionarea migrației ilegale în UE trebuie să integreze atât prioritățile comunitare, cât și pe cele naționale ale statelor membre, astfel încât toate părțile implicate să sprijine o poziție comună a Uniunii Europene. Această abordare ar contribui la consolidarea solidarității și unității în interiorul blocului comunitar.

Literatura științifică privind migrația ilegală este extrem de variată și complexă și în spațiul estic. Mai mulți autori au analizat fenomenul migrației ilegale și impactul asupra securității. În lucrarea sa, I. Aleškovski ne oferă o analiză a fenomenului migrației ilegale, prezintă aspectele metodologice de apreciere a ei, amploarea migrației ilegale, precum și consecințele sale negative care pot pune în pericol securitatea națională a unui stat [193]. Autorul propune un model de evaluare a dimensiunii ilegale a migrației, prezintă rezultate și justifică perspectivele aplicabilității metodelor de analiză discriminantă pentru a evalua amploarea migrației ilegale și dezvoltarea pe această bază a recomandărilor pentru îmbunătățirea politicilor statului în domeniul prevenirii și combaterii migrației ilegale diferite.

În viziunea lui I. Molodikova, subiectul migrației ilegale în Federația Rusă prezintă rezerve la capitolul acces și corectitudine, date, metodologie de cercetare și înseși cercetări ale fenomenului migrației ilegale. Absența cercetărilor complexe din ultimul deceniu este legată de dificultatea accesării informațiilor din bazele de date instituționale, insuficiența de fonduri pentru cercetare și accesul restricționat în zona regimului de frontieră [284]. O abordare diferențiată a migrației ilegale o putem examina în lucrarea autorului I. Siuni [208], care descrie componentele fenomenului migrației ilegale din China în Federația Rusă, pentru a contura modalități și soluții de rezolvare a acestei probleme. Autorul desfășoară cercetări privind interpretarea și aplicarea noțiunii „migrația ilegală” în documentele oficiale și publicațiile științifice din Statele Unite ale Americii, Uniunea Europeană și Rusia. Totodată, este prezentată amploarea și formele migrației ilegale chineze către Rusia, factorii care influențează și favorizează fenomenul migrației ilegale,

combinându-i în două grupe principale: factori care afectează pătrunderea fluxului de migranți ilegali chinezi în Rusia și factori care atrag atenția societății ruse asupra potențialului imigraționist chinez. Astfel, pe de o parte, migrația chineză, inclusiv cea ilegală, contribuie la rezolvarea problemei deficitului forței de muncă în agricultură și construcții, în special în Orientul îndepărtat și Siberia de Est. Pe de altă parte, pentru Rusia, migranții ilegali chinezi reprezintă o problemă reală, care într-o anumită măsură are un impact negativ asupra economiei și a societății ruse.

În contextul cercetărilor fenomenului migrației ilegale merită atenție cercetările efectuate de O. Potemkina. Autoarea analizează politicile și căile pe care UE le urmează în lupta cu fenomenul migrației ilegale [207]. Lucrarea cuprinde cercetări în domeniul metodelor ilegale utilizate pentru a ajunge în spațiul comunitar, rutele migrației ilegale și noile inițiative legislative în domeniul migrației. O abordare separată cuprinde activitățile și misiunile realizate de către agenția Frontex în asigurarea securității frontierelor externe ale UE. În această ordine de idei, pot fi invocate și analizele efectuate de către L. Garas [198], care se axează pe cercetarea principalelor tendințe în dezvoltarea migrației ilegale în Ucraina, cu accent pe consecințele sale socioeconomice. Autorul accentuează că în ultimii ani, Ucraina se transformă dintr-o țară de origine a migranților într-o țară de destinație a migranților legali și ilegali. În acest context, autorul evidențiază și sporirea numărului de migranți ilegali de pe continentul Asiatic și African, rute ce tranzitează teritoriul Ucrainei pentru a ajunge cât mai ușor în țările UE.

În lucrarea *Determinarea amenințărilor migrației ilegale în Ucraina prin aplicarea analizei SWOT*, D. Kuprienko tratează migrația ilegală ca o amenințare la nivel național și a securității frontierei de stat a Ucrainei [204]. Autorul susține că o componentă importantă a securității naționale este și securitatea frontierei, caracterizează gradul de protecție al integrității teritoriale și suveranității statului în toate sferele vieții sociale și a activității umane, drepturilor și libertăților omului în zona de frontieră, care se realizează prin detectarea timpurie, prevenirea, neutralizarea potențialelor amenințări interne și externe, asigură transparența frontierei de stat pentru desfășurarea activităților transfrontaliere și deplasarea persoanelor. Conform analizei SWOT, se încearcă identificarea componentelor pozitive și negative, precum și influența asupra funcționalității mediului intern și extern ale rutelor de migrație ilegală în Ucraina. Articolul prezintă corelații cu elementele analizei SWOT și influența acestora asupra adoptării măsurilor de combatere a migrației ilegale în Ucraina.

În Republica Moldova, primii cercetători care au atras o atenție deosebită privind analiza fenomenul migrației și migrației ilegale în contextul studiilor de securitate și relații internaționale, prezintă lucrările lui V. Moșneaga. Astfel, în lucrarea *Politica migraționistă a Republicii Moldova: Etapa actuală* [133] se analizează politica națională în domeniul migrației și respectarea

drepturilor migranților cu scop de muncă. În acest sens, V. Moșneaga menționează cadrul normativ deficitar și sancțiunile blânde față de grupările criminale care se ocupă cu traficul de ființe umane și sancționarea penală a funcționarilor publici care facilitează migrația ilegală. În lucrarea *Illegal Moldovan Migration to the European Union*, V. Moșneaga [132] analizează, pentru prima dată, migrația ilegală din Republica Moldova către statele UE. Autorul subliniază că traseele migrației ilegale către UE includ rute prin România, Ucraina, Turcia și alte țări, fiecare având caracteristici specifice, cum ar fi disponibilitatea mijloacelor de transport și regimul de viză sau lipsa acesteia. Studiul examinează metodele folosite în migrația ilegală moldovenească, cum ar fi trecerea „frontierei verzi” sau utilizarea documentelor false. De asemenea, o atenție specială este acordată activităților actorilor naționali implicați în organizarea migrației ilegale și cooperării dintre aceștia. Cercetarea încearcă să determine amploarea și tendințele migrației ilegale a forței de muncă moldovenești pe baza datelor statistice disponibile. În plus, autorul analizează politica Republicii Moldova în ceea ce privește descurajarea migrației ilegale, evidențiind măsurile adoptate pentru combaterea acestui fenomen [132, p.13; 206, p.73]. Într-o altă lucrare, intitulată *Migrația de muncă în Spania din Europa de Est: fluxurile și căile de imigrare*, se menționează că intrarea imigranților din Ucraina și Republica Moldova în Spania este cauzată, de obicei, de o călătorie cu o viză de turist, după expirarea acesteia persoanele sunt lăsate în situații de ilegalitate. În acest context, trebuie subliniat faptul că rata mare de neregularitate a fost considerată una dintre caracteristicile structurale ale proceselor migraționale în Spania. Totuși, această situație prezintă o dovadă clară de îmbunătățire în ultimii ani, în principal datorită progreselor sistemelor de control la frontieră, a facilităților mai bune în obținerea de permise pentru imigranți integrați pe piața muncii spaniole (prin regularizare, legalizare și de contractare în țara de origine) și implementarea de alte măsuri pentru a evita situațiile de ilegalitate [136]. Într-o lume care se îndreaptă neconștient spre globalizare, nu putem vorbi despre omogenizarea economiilor mondiale fără să avem în vedere migrația forței de muncă, fenomen întâlnit în toate statele pentru care libera circulație a cetățenilor nu constituie o problemă.

Consecințele migrației se manifestă în diferite sfere: politică, socială, economică, cultural-spirituală [129, p.21]. Aceste consecințe au caracter pozitiv, dar și negativ, devenind sursă de contradicții și conflicte. Aceste circumstanțe determină actualitatea studierii atente a multiplelor aspecte ale mobilității contemporane a populației planetei.

Cercetătorii V. Moșneaga, Ch. Mohammadifard și L. Corbu-Drumea aduc o contribuție valoroasă la studiul migrației în Republica Moldova, prin publicarea rezultatelor în cadrul conferinței internaționale de la Chișinău, „*Populația Republicii Moldova în contextul migrațiilor internaționale*”. Aceștia subliniază necesitatea elaborării unei politici migratorii care să

corespundă cerințelor unui stat democratic și care să protejeze interesele cetățenilor. Totuși, procesul este dificil din cauza lipsei resurselor financiare și materiale necesare pentru gestionarea migrației și pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației [135]. De asemenea, autorii menționează că, din cauza conflictului transnistrean și a lipsei de control asupra frontierei estice, statul nu dispune de date complete despre numărul cetățenilor care au părăsit țara, fie temporar, fie permanent. În contextul aspirațiilor de integrare europeană și dezvoltare a unui stat prosper, Republica Moldova este nevoită să adopte măsuri concrete pentru respectarea legislației internaționale și interne privind migrația, ca parte a procesului de consolidare a unui cadru legislativ și administrativ eficient..

În opinia lui I. Guceac [84, p.32], prin intermediul Strategiei se recunoaște importanța managementului migrației și azilului pentru bunăstarea economică și socială și pune în discuție imperativitatea corelării acesteia cu perspectivele și orientările Republicii Moldova. Strategia reflectă eforturile de conformare și ajustare a politicilor naționale în domeniul migrației la prevederile abordării globale a Uniunii Europene privind migrația, acoperind trei domenii fundamentale legate de fenomenul migrației: promovarea migrației legale, combaterea migrației iregulare și încurajarea migrației pentru dezvoltarea țării. Evidențiem, reformele implementate au dus și la unele schimbări instituționale și ale cadrului normativ, care au influențat pozitiv procesele migraționale în țară și au pus baza unui proces important de schimbări și adaptări la practicile UE în domeniu, la dezvoltarea cooperării bilaterale în domeniu atât cu statele-membre UE, cât și cu terții.

În monografia *Fenomenul migrației și statutul juridic al străinului în dreptul internațional public*, autoarea C. Burian explorează statutul juridic al străinului în dreptul internațional public, precum și fenomenul migrației, atât la nivel național, cât și internațional. Lucrarea aduce o contribuție științifică semnificativă prin propunerea de a delimita politicile în domeniul migrației și sublinierea importanței acestora atât din perspectiva statului de origine, cât și a statului-gazdă. Autoarea oferă o caracterizare politico-juridică a acestor politici și analizează actele juridice naționale și internaționale relevante [25]. De asemenea, lucrarea prezintă teze despre apariția și evoluția fenomenului migrației, precum și despre statutul juridic al străinului, punând un accent deosebit pe tendințele politicilor europene în acest domeniu și pe situația specifică a Republicii Moldova. C. Burian examinează legislația națională a Republicii Moldova, alături de convențiile internaționale în domeniul migrației și al statutului străinilor la care aceasta este parte, realizând o analiză comparativă cu legislațiile statelor membre ale Uniunii Europene privind reglementarea statutului juridic al străinilor. Această abordare complexă contribuie la o mai bună înțelegere a politicilor și reglementărilor privind migrația în diferite contexte juridice și politice.

Despre necesitatea aplicării unor măsuri mai radicale ne vorbește R. Grosu, care menționează că depășirea problemelor generate de fluxul migrațional necontrolat este practic imposibilă fără a recurge la procese judiciare publice. De asemenea, insistența din partea clasei politice, dar și din partea liderilor de opinie asupra soluțiilor imediate pentru „generatorul” problemelor din țările de proveniență a migranților se arată a fi imatură. După cum au demonstrat în timp atât cazul Libiei prin intervenția militară a aliaților occidentali fără a garanta succesul, cât și lipsa de atitudine în cazul Siriei, care nu a fost o soluție, în ambele situații rezultatul a fost similar: pierderi umane și materiale enorme, refugiați, blam politic [83, p.108]. Cu privire la unele măsuri mai radicale, venim cu opinia că lipsa unui cadru internațional coerent de gestionare a migrației face ca astfel de măsuri să fie ineficiente. Strategiile eficiente ar trebui să includă cooperarea internațională pentru stabilizarea regiunilor afectate, dezvoltarea economică sustenabilă și soluții pe termen lung, evitând măsurile pur punitive, care riscă să încalce drepturile fundamentale.

Autorii O. Casiadi și S. Porcescu în studiul *Migrația: subiecte și subiecți*, identifică două abordări diferite ale migrației. Mai mulți specialiști consideră migrația ca fiind un proces firesc de deplasare a populației, indispensabil pentru acoperirea cererii de forță de muncă la nivel internațional. Se consideră că astfel migrația, corect gestionată, poate să ofere beneficii atât pentru țările de origine, cât și pentru cele de destinație ale migranților. O abordare opusă celei anterioare consideră că migrația are în special doar efecte negative: șomajul printre cetățenii țării de destinație, consumarism în țara de origine, creșterea cheltuielilor sociale în țara de destinație, „exodul de creieri”, deficitul forței de muncă în țara de origine etc. Cea de-a doua abordare se referă în special la migrația ilegală [46]. Într-o altă lucrare, intitulată *Migrația forței de muncă-fenomen internațional*, aceiași autorii susțin că legislația internațională distinge migrația legală de cea ilegală a forței de muncă. Există concomitent și distincția între migranții ilegali și cei iregulari [48, p.70]. Migrantul regulat este persoana străină cu permis legal de intrare și de aflare pe o anumită perioadă de timp și de muncă într-o altă țară. Dacă una din aceste cerințe nu este respectată, migrantul este calificat ca iregular, iar migrantul care nu respectă nici una din aceste condiții este calificat ca migrant ilegal. La etapa actuală, tot mai multe țări sunt implicate în migrație în calitate de țări de origine, de tranzit sau de destinație sau concomitent în toate cele trei ipostaze.

Pentru a face distincția dintre contrabanda cu migranți și traficul de ființe, autorii O. Casiadi și S. Porcescu analizează circumstanțele în care s-au produs aceste fapte. Deși diferite, finalitatea ambelor infracțiuni este obținerea de profit. Obiectul contrabandei cu migranți este serviciul și asistența pe care infractorul o oferă migrantului în schimbul unei sume de bani sau altui tip de

profit. Acest serviciu constă în organizarea și trecerea ilegală a migrantului în statul de destinație. Relația dintre migrant și contrabandist încetează în momentul în care migrantul a fost adus în statul străin. La subiectul traficului de persoane victima este supusă controlului, este constrânsă, îi sunt confiscate actele, i se limitează libertatea de mișcare și este, în final, exploatată [45, p.17]. Gh. Căldare în lucrarea sa *Impactul migrației asupra securității statelor: cazul Republica Moldova* [50, p.76] afirmă că impactul proceselor migraționiste din ultimii ani se răsfrânge în mod divers atât asupra țării-gazdă, care este receptoare de migrați, cât și - asupra țării de origine a celor plecați peste hotare.

Cercetătorii V. Juc și V. Ungureanu susțin că globalizarea, manifestată în diverse forme (politică, economică, informațională, socială, religioasă, culturală), a determinat recunoașterea unor noi tipuri de provocări la adresa securității individuale, naționale, regionale și internaționale. După încheierea Războiului Rece și dispariția amenințărilor tradiționale la adresa securității, au fost identificate noi pericole, mult mai dificil de gestionat, cum ar fi: terorismul internațional, proliferarea armelor nucleare, conflictele regionale, migrația ilegală, criminalitatea transfrontalieră, fundamentalismul religios, în special cel islamic, eșecul bunei guvernări, bolile contagioase, traficul de persoane, arme și droguri, precum și dependența economică. În fața acestor amenințări iminente, conceptul de securitate a fost regândit, fiind extins pentru a include cinci sectoare principale unde este necesară implementarea politicilor și instrumentelor de securitate: politic, militar, economic, social și ecologic. În plus, un element central al noii viziuni asupra securității îl constituie individul, care este considerat scopul principal al securității și cel care trebuie protejat în primul rând. Această abordare reflectă o adaptare a conceptului de securitate la noile realități și provocări ale lumii contemporane [108].

Prezintă interes și analizele elaborate de către autorii A. Buzev și S. Cebotari. În studiul efectuat, autorii analizează migrația ilegală ca fiind una din principalele amenințări la adresa securității Republicii Moldova și evidențind principalii factori care, într-un mod sau altul, contribuie la migrația ilegală. Totodată, este prezentat tabloul situațional al migrației ilegale la nivel național, statistica detecțiilor la frontieră și topul cetățenilor străini detectați pentru migrație ilegală. Autorii afirmă că la nivel internațional deocamdată nu se poate vorbi de o rută clară de migrație care tranzitează Republica Moldova, ci doar de cazuri izolate în care țara noastră servește, uneori, ca un traseu alternativ de tranzit spre UE [28, 54]. Autorii indică strategiile ce urmează a fi implementate în diminuarea fenomenului migrației ilegale [27, 29, 30, 36, 38, 39, 41]. În opinia cercetătorilor D. Benchechi și M. Benchechi, odată cu directa vecinătate a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană țara noastră a devenit un risc pentru migrația ilegală direcționată spre Occident. Migrația ilegală reprezentând în acest context o provocare directă atât pentru securitatea

națională, cât și pentru securitatea Europei în întregime. Astfel, identificarea unor instrumente administrative eficiente de reglementare și contracarare a migrației ilegale prin intermediul securizării frontierelor reprezintă o importantă sarcină a autorităților de la Chișinău pentru combaterea migrației ilegale [17, p. 174].

În anul 2016, la Chișinău, a avut loc lansarea lucrării cu genericul „*Migrație, Diaspora, Dezvoltare: noi provocări și perspective*” [131]. Volumul a fost coordonat de către V. Moraru și V. Moșneaga, la realizarea căruia au participat peste 50 de autori din 8 țări. Lucrarea abordează tematica multiaspectuală și multidimensională a fenomenului migrației și dezvoltării. În cadrul aceluiași volum de lucrări, A. Roșca menționează că fenomenul migrației sugerează un spectru larg de probleme, unele particulare, altele generale, dar toate actuale, importante și interconectate [166, p.14]. Fără îndoială, migrația reprezintă o problemă de anvergură, care, aparent, puțin ne privește la moment. În realitate însă nicidecum nu ne aflăm în afara riscurilor și provocărilor cu care se confruntă țările UE și nu numai acestea. Problematika imigranților se extinde mult dincolo de cadrul afacerilor profitabile, cum ar fi folosirea brațelor ieftine de muncă, imigrația sfidează crunt ordinea internă și stabilitatea, sistemul de valori și relații sociale din fiecare țară, raporturile interstatale din cadrul comunității.

O viziune specifică asupra migrației ilegale este descrisă în articolul „*Fenomenul socializării politice și provocările migrației ilegale*” [147], unde autorul G. Pîrțac analizează fenomenul socializării politice a migranților pentru a se orienta mai ușor în spațiul politic și a se integra cu succes în el. Autorul afirmă că socializarea politică depinde de mediul sociocultural, apartenența la o anumită generație sau grup social, unde sub influența atitudinilor și viziunilor ce predomină în familie, preferințele, valorile politice deseori se constituie pentru toată viața. Pentru depășirea consecințelor generate de fenomenul migrației masive se propune crearea de fonduri pentru susținerea financiară a statelor de origine, cât și a celor de destinație a migranților, intensificarea controlului intern al frontierelor din cadrul spațiului Schengen, implicarea activă a marilor puteri pentru stoparea conflictelor armate și gestionarea cât mai eficientă a situațiilor de criză din statele respective.

Analiza studiilor sociologice despre migrația moldovenilor evidențiază impactul semnificativ al liberalizării regimului de vize cu Uniunea Europeană. Conform lui T. Turco și E. Turco [209], migrația ilegală a suferit unele transformări odată cu globalizarea și intensificarea migrației internaționale, ceea ce a dus și la creșterea componentei ilegale a acestui fenomen. Din cauza naturii sale latente și a datelor statistice incomplete, migrația ilegală devine tot mai dificil de analizat și de gestionat eficient. O înțelegere clară și aprofundată a fluxurilor de migrație ilegală

este esențială pentru dezvoltarea și implementarea unor strategii eficiente care să reducă acest fenomen.

M. Benchechi și A. Munteanu [15] subliniază că securitatea națională a Republicii Moldova nu poate fi concepută separat de securitatea internațională. În cadrul eforturilor de integrare europeană, un rol important îl are cooperarea intensificată cu Uniunea Europeană, cu scopul de a consolida securitatea națională și regională. Poziția Republicii Moldova în sistemul internațional de securitate este influențată de mai mulți factori, inclusiv interesele naționale, amenințările și riscurile la adresa securității, precum și politicile externe și de apărare. Totodată, Republica Moldova participă la diverse acorduri internaționale care reglementează și controlează migrația sub diferite forme.

Acest demers științific oferă o bază istoriografică solidă pentru o prezentare completă și obiectivă a migrației ilegale ca amenințare la adresa securității Republicii Moldova. Analiza permite identificarea lacunelor existente în sistemul de securitate națională și oferă soluții concrete pentru combaterea eficientă a migrației ilegale.

1.2. Abordări conceptual-teoretice ale corelației „securitate națională – amenințare – migrație ilegală”

Migrația ilegală este un fenomen complex, caracterizat printr-o diversitate de forme și metode care generează riscuri și amenințări la adresa securității, contribuind totodată la redefinirea relațiilor dintre state. Transformările actuale de pe scena internațională au dus la modificări semnificative în mediul de securitate, marcate de instabilitate, diversificare, digitalizare, incertitudine și mobilitate sporită. Factorii care intensifică și diversifică acest fenomen sunt tot mai variați, fiind influențați de schimbările politice, sociale, economice și tehnologice din ultimele decenii. În acest context, gestionarea eficientă a migrației necesită o abordare multidimensională, care să se concentreze pe amplificarea efectelor pozitive și reducerea impactului negativ al migrației ilegale. Această gestionare implică analiza atentă a factorilor care contribuie la intensificarea acestui fenomen și dezvoltarea unor strategii care să răspundă provocărilor actuale.

Una dintre primele întrebări este dacă migrația ilegală ar trebui în general cercetată din punctul de vedere al securității. În trecut, s-a constatat că migrația ilegală era o problemă prea fierbinte pentru a fi atinsă [236]. La unul din evenimente, S. Castles [225] a criticat cercetările cantitative ale migrației ilegale, afirmând că va respinge cercetările dimensiunii cantitative. De asemenea, se simte uneori că cercetarea cantitativă, în special în cercetarea migrației ilegale, duce doar la „jocuri de număr” [313], iar pentru cercetările lui D. Massey [281] aceste metode ar trebui omise, așa cum a susținut Dorling [235, p.1024]. În opinia autorilor J. Sieber și B. Stanley,

cercetarea migrației ilegale nu este o opțiune, deoarece „*a te feri de subiecte controversate, pur și simplu pentru că sunt controversate, este, de asemenea, o evitare a responsabilității*” [305]. Mai mult, în timpul unui atelier privind migrația ilegală, în cadrul Berlin Science Centre, s-a sugerat că societatea ar trebui să fie conștientă și de dimensiunea unei probleme sociale, deoarece aceasta are implicații atât pentru moment, cât și pentru soluțiile ulterioare. Argumentele prezentate aici sunt că cercetarea socială nu ar trebui pur și simplu realizată ca un mijloc fără scop, ci pentru că toate părțile interesate relevante trebuie să fie informate și puse în poziția de a lua decizii în cunoștință de cauză cu privire la modul de abordare, ușurare sau rezolvare a problemei sociale.

Analizând datele privind migrația ilegală obținute în cadrul realizării prezentei cercetări (A4), în special metodele de operare la traversarea frontierelor, tertipurile care sunt folosite la falsificarea actelor migranților ilegali, organizarea și stabilirea rutelor de migrație ilegală, efectele pe termen mediu și termen lung, autorul tezei ajunge la concluzia că afirmația privind „*cercetarea migrației ilegale duce doar la jocuri de număr*” sau „*cercetarea migrației ilegale ar trebui omisă*” reprezintă o abordare greșită, *or evitarea unor probleme de ordin social, precum migrația ilegală, mai devreme sau mai târziu vor avea consecințe asupra tuturor actorilor implicați, inclusiv în statele - gazdă și statele de origine ale migranților. Astfel, este responsabilitatea profesională a cercetătorilor din domeniul securității să cerceteze migrația ilegală și să informeze societatea despre acest fenomen, înaintând în acest sens propunerile și recomandările de rigoare.*

N. Albu, reprezentanta Platformei societății civile în sectorul de securitate și apărare, subliniază că intensificarea riscurilor și amenințărilor nonmilitare la adresa securității naționale în ultimii ani reconfirmă faptul că securitatea rămâne o prioritate esențială pentru orice stat. Odată cu consacrarea capitalismului ca cel mai eficient sistem de producție, prosperitatea devine un obiectiv central al statelor, mai ales în contextul revoluțiilor tehnico-științifice care fac posibilă distribuția mai echitabilă a acesteia. În societățile occidentale și nu numai, tot mai mulți oameni ajung să beneficieze de rezultatele muncii lor, bucurându-se de un nivel de trai mai ridicat [7, p.14]. În aceste circumstanțe, lipsa unui control eficient asupra fluxurilor migratorii poate facilita infiltrarea elementelor care pun în pericol securitatea națională, respectiv, politicile care vizează securizarea granițelor și integrarea legală devin cruciale pentru protejarea prosperității și siguranței publice.

Evoluțiile geopolitice regionale sunt influențate direct de dinamica sistemului internațional post-Război Rece, iar riscurile și amenințările de securitate din regiune, fie ele clasice sau asimetrice, reflectă, în mare parte, tendințele mediului internațional de securitate. În același timp, se constată agravarea unor factori convenționali de conflict interstatal, precum menținerea focarelor de tensiune din regiunea transnistreană, Ucraina și Caucazul de Sud, criza economică,

dar și intensificarea riscurilor asimetrice. Acestea includ conflicte și rivalități interetnice, terorism, disoluția autorității statului, mișcări secesioniste, migrația necontrolată către UE, instabilitatea politică internă și corupția structurală, crima organizată și activitățile asociate, precum traficul de arme, droguri și persoane, spălarea de bani și problemele de mediu [105]. În acest context, regiunea Mării Negre dobândește o importanță geopolitică și geostrategică majoră în ceea ce privește securitatea și stabilitatea Europei. Probleme precum traficul de droguri, arme și persoane, migrația ilegală, terorismul, proliferarea nucleară și existența zonelor de conflict înghețat sau activ, utilizate ca baze de recrutare și sprijin pentru organizațiile teroriste sau criminale, sunt priorități evidente pentru UE și NATO. Abordarea acestor provocări necesită integrarea regiunii Mării Negre în cadrul instituțional al NATO, pentru a consolida securitatea și stabilitatea europeană [44].

S. Sprincean subliniază că, deși conceptele de pericol, amenințare, risc și vulnerabilitate au fost abordate în moduri diferite în diverse teorii și perspective doctrinare din domeniul securității, nu s-a ajuns încă la un consens clar asupra definițiilor acestora. Totuși, în dezbaterile din cercurile experților și în studiile recente de securitate, expresia „amenințări și vulnerabilități globale” a devenit din ce în ce mai frecventă. Această clasificare include o gamă variată de categorii, printre care și vulnerabilitățile și amenințările asociate fenomenului migrației ilegale [175, p.140-157]. Chiar dacă vechea rivalitate dintre cele două blocuri politico-militare a dispărut și pericolul unui război atomic a fost înlăturat, totuși au apărut pe lângă amenințările tradiționale la adresa securității, alte pericole mult mai greu de identificat și de combătut, printre care se numără migrația ilegală și criminalitatea transfrontalieră, tot mai accentuate pe fundalul crizelor regionale.

Pentru o examinare comprehensivă a corelației „migrație ilegală-amenințare-risc-securitate” și pentru susținerea afirmației relatată supra, considerăm necesar de a scoate în reliefanță unele abordări cu referire la termenii menționați, argumentația fiind axată pe evidențierea principalelor relații de reciprocitate.

Potrivit *Dicționarului Explicativ al Limbii Române*, termenul „migrație” provine din latină (*migratio, -onis*) și franceză (*migration*), desemnând deplasarea în masă a populațiilor de pe un teritoriu pe altul, determinată de factori economici, sociali, politici sau naturali. Deși nu există o definiție universală pentru migrația ilegală, termenul este utilizat pentru a descrie persoanele care se deplasează în afara canalelor legale și obișnuite de migrație [73]. Statele au obligația de a proteja frontierele și populația, chiar și atunci când migrația se realizează în mod ilegal. În plus, printre cei care aleg canale ilegale de migrație se pot regăsi categorii vulnerabile, precum refugiații, victimele traficului de persoane sau copiii neînsoțiți, care adesea nu au alte opțiuni disponibile.

Înainte de a vorbi despre tendințele și caracteristicile contemporane ale migrației ilegale, trebuie să știm cine poate fi considerat un migrant ilegal. Caracterul complex al studiilor în

domeniul migrației ilegale este cauzat de lipsa unui aparat terminologic stabilit. Astfel, în lucrările ce caracterizează domeniul migrației ilegale se pot găsi nu numai definiții diferite, ci și o înțelegere diferită a esenței fenomenului în sine. Unul dintre primele documente internaționale care se referă la noțiunea „migrație ilegală” a fost Convenția 143 privind lucrătorii migranți adoptată de Conferința OIM în 1975. Convenția definește mișcările clandestine sau ilegale de migrație „ca fiind cele în care migranții se află ei înșiși călători, la sosire sau în timpul perioadei lor de muncă și în condiții care contravin instrumentelor sau acordurilor internaționale în domeniul reglementării migrației, sau reglementărilor legislației naționale”. Această definiție subliniază diferite aspecte ale migrației ilegale: intrarea, șederea în țara - gazdă și ocuparea forței de muncă [212, p.245].

Comisia Globală pentru Migrația Internațională, recunoscând problemele conceptuale asociate termenului „neregulat”, totuși, a considerat termenul dat cel mai preferabil, în comparație cu ceilalți termeni utilizați în mod obișnuit în acest context și la fel de bun ca orice alternativă. Un alt motiv pentru care se recomandă de către Comisia Globală pentru Migrația Internațională în raportul său final, să se utilizeze acest termen, spre deosebire de alții, că este folosit de majoritatea organizațiilor cu competențe în materie de migrație, inclusiv Consiliul Europei, Organizația Internațională a Muncii, Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) și UNHCR. Într-adevăr, Uniunea Europeană este singurul actor internațional semnificativ la care persistă în utilizare noțiunea „migrație ilegală”. Este logic ca Comisia să utilizeze pentru raportul său final, terminologia și limbajul care vor fi ușor înțelese de majoritatea publicului, mai degrabă decât să adauge confuzie încercând să introducă un nou concept [273, p.5]. Deși noțiunea „migrație ilegală” la nivelul Comisiei Globale pentru Migrație Internațională poate fi perceput ca având conotații peiorative, în opinia noastră el rămâne un instrument terminologic util pentru a descrie clar o încălcare a legilor privind migrația. Utilizarea sa ajută la menținerea clarității juridice, la consolidarea respectării legii și la promovarea unui discurs coerent la nivel internațional. De asemenea, permite diferențierea între situațiile legale și cele ilegale, contribuind astfel la o mai bună gestionare a fenomenului migrației.

Privită din perspectiva impactului asupra relațiilor internaționale, migrația, definită ca „mișcarea în masă a populației”, a avut întotdeauna efecte semnificative, uneori imprevizibile. Deși migrațiile transfrontaliere și intercontinentale au existat de-a lungul istoriei, abia în ultimii ani fenomenul a devenit o problemă de prim ordin în relațiile internaționale, datorită influenței sale directe asupra conceptelor fundamentale, precum suveranitatea, securitatea națională, ordinea și stabilitatea [242]. În funcție de modul în care se desfășoară, migrația poate fi legală sau ilegală, existând și situații în care se află la limita dintre cele două. Aceasta include o varietate de metode

și mijloace utilizate de migranți pentru a părăsi țările de origine, a tranzita alte state sau a intra și a se stabili în țările de destinație. Acest caracter complex subliniază dificultățile în gestionarea fenomenului și impactul său asupra relațiilor internaționale [179, p.16].

Migrația ilegală este un fenomen complex, deseori descris în dezbaterile publice și discursurile politice ca fiind contemporan și coerent. Interpretările variază în funcție de sursă, fie aceasta mass-media, politicieni sau cercetători, utilizând termeni precum „neregulată”, „ilegală”, „nedocumentată”, „neautorizată” sau „clandestină”. Mulți cercetători preferă termenul „migrație neregulată”, promovat de Comisia Globală pentru Migrația Internațională, deoarece subliniază că migranții neregulați nu sunt criminali și evidențiază dublul aspect al neregulilor în care pot fi implicați, cum ar fi intrarea sau șederea fără autorizare. Termenul „neregulat” acoperă toate tipurile de încălcare a legii legate de migrație, fie ele minore sau majore, inclusiv trecerea ilegală a frontierelor, șederea fără autorizație sau încălcarea condițiilor de viză. Aproape sinonim cu „neregulat” este termenul „nedocumentat”, care se referă la migranții care nu dețin acte de călătorie sau ședere valabile și autentice. Similar, termenul „neautorizat” desemnează persoanele care intră sau locuiesc într-o țară fără permisiune legală de a intra sau a rămâne. Aceste nuanțe evidențiază complexitatea interpretării și gestionării fenomenului migrației neregulate [238, p.3]. Conform Protocolului împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, aeriană și maritimă, semnat la Palermo, termenul „intrare ilegală” se referă la trecerea frontierelor atunci când nu sunt îndeplinite condițiile necesare pentru intrarea legală în statul de destinație [152]. Totuși, nu există o normă comună și clară care să facă o distincție între migranții „ilegali” și cei „iregulari”. Ambii termeni sunt utilizați simultan atât în cadrul actelor normative, precum regulamente, recomandări, decizii sau directive, cât și în rapoartele agențiilor care gestionează problema migrației ilegale, precum Frontex, EASO și EUROPOL. Această lipsă de uniformitate în terminologie reflectă complexitatea fenomenului și dificultățile asociate în gestionarea acestuia.

Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) încearcă să reducă divergențele de interpretare prin publicarea *Glosarului privind Migrația*, care definește termeni precum „migrația ilegală” (sau migrația iregulară, clandestină) [259, p.116]. Aceasta se referă la mișcarea care are loc în afara normelor de reglementare stabilite de țările de origine, tranzit sau destinație. Din perspectiva țărilor de destinație, migrația ilegală implică intrarea, șederea sau munca într-o țară fără autorizația sau documentele cerute de legislația privind migrația. Din punctul de vedere al țării de origine, migrația neregulată apare, de exemplu, atunci când o persoană trece granița internațională fără un pașaport sau document de călătorie valabil sau fără a respecta cerințele administrative pentru a părăsi țara. Totuși, se observă o tendință de a limita utilizarea termenului

„migrație ilegală” la cazurile de contrabandă cu migranți și trafic de persoane, subliniind necesitatea unor distincții mai clare în contextul acestui fenomen complex.

Migrant ilegal (migrant iregular, clandestin, nedocumentat) reprezintă o persoană care se mută sau s-a mutat peste o graniță între două state, recunoscută prin tratatele internaționale și nu este autorizat să intre sau să rămână într-un stat în temeiul dreptului statului respectiv și la acordurile internaționale la care acel stat este parte.

Intrate ilegală este un act de trecere a frontierelor fără a respecta cerințele necesare pentru intrarea legală în statul primitor. Aceasta include stăinul care nu are documente legale pentru a intra într-o țară, dar reușește să intre ilegal, folosind documente false (documente de identitate inventate sau inexistente) sau falsificate (documente de identitate originale în care au fost modificate sau substituite unele date sau informații), sau care a intrat folosind documentele legale, a rămas peste perioada autorizată sau a încălcat în alt mod condițiile de aflare în stat.

La nivel internațional și național, termenul „migrație ilegală” este acceptat și desemnează, în sens larg, o formă de migrație care „nu este legală” sau care contravine legilor privind intrarea și șederea într-o țară. Într-un sens mai restrâns, acest concept se referă la intrarea într-o țară prin încălcarea legislației în domeniul migrației, în special prin trecerea frontierelor fără autorizația necesară. Termenii „neregulați”, „nedocumentați” și „neautorizați” sunt utilizați ca sinonime pentru „migrația ilegală” și descriu aceeași acțiune neconformă cu legea, care reprezintă o amenințare pentru securitatea statului și este sancționată în consecință. Din punct de vedere juridic, migrația ilegală este adesea folosită de persoanele care nu au posibilitatea de a recurge la căi legale pentru a părăsi țara de origine [33, p.231]. Considerată o componentă a criminalității transfrontaliere, migrația ilegală este un fenomen tot mai răspândit și dificil de controlat, din cauza implicării rețelelor criminale și a ingeniozității celor implicați în astfel de activități. Acest flagel reprezintă o provocare semnificativă pentru autoritățile care încearcă să gestioneze și să combată fenomenul.

În viziunea lui Casarico [226, p.2], migrația ilegală se referă la un act de migrație care se desfășoară împotriva prevederilor legale de intrare și / sau reședință în țara de destinație. Există multe căi posibile prin care o persoană ar putea deveni un imigrant ilegal (A1). Cetățenii din țări care nu au acorduri privind liberalizarea regimului de viză sau care nu întrunesc condițiile necesare pentru viză intră adesea în țara de destinație trecând frontiera fără control (ilegal). Alternativ, indivizii ar putea deveni migranți ilegali prin simpla depășire a perioadei de ședere legală în țară. În mod similar, migranții ilegali cărora li s-a refuzat azilul sau statutul de protecție temporară și permanentă în țara de destinație sunt considerați rezidenți ilegali. În general, migrația ilegală are loc deoarece majoritatea țărilor au adoptat măsuri pentru a limita fluxul de cetățeni străini.

Presiunile în creștere a migrației în contextul politicilor restrictive au contribuit la extinderea fenomenului, iar migrația ilegală apare în mod evident în dezbaterile publice. Cu toate acestea, există diferențe importante atât în ceea ce privește stocurile și fluxurile migranților ilegali ce se află în țara - gazdă, cât și politicile care sunt adoptate pentru a le gestiona.

Migrația ilegală este un proces complex și divers care necesită o analiză clară și detaliată. În primul rând, trebuie făcută o distincție între fluxurile și stocurile de migranți ilegali, deoarece acestea implică provocări și răspunsuri politice diferite. Fluxurile de migrație ilegală aduc în prim-plan necesitatea de a gestiona și controla migrația, dar și preocuparea pentru siguranța și demnitatea migranților aflați în mișcare. Pe de altă parte, stocurile de migranți ilegali ridică probleme interne, axate pe soluții de regularizare sau pe îndepărtarea acestora. În al doilea rând, este esențial să recunoaștem diversitatea metodelor prin care migranții ajung într-o situație de ședere ilegală. Acestea includ intrarea fără autorizație, depășirea duratei unei vize sau a unui permis de muncă, utilizarea căsătoriilor sau adopțiilor false, înregistrarea ca studenți falși, traficul organizat de migranți și abuzul intenționat al sistemului de azil. În al treilea rând, este crucial să se protejeze instituția azilului ca formă de protecție internațională, separând-o de dezbaterile legate de migrația ilegală, pentru a preveni confuzia și abuzurile în acest domeniu. Această separare este necesară pentru a menține integritatea și scopul instituției azilului.

Pentru o analiză cuprinzătoare, este esențială definirea termenului de „refugiat”. Conform Convenției de la Geneva privind statutul refugiaților, un refugiat este o persoană care, din cauza unor evenimente sau din teama justificată de a fi persecutată pe baza rasei, religiei, naționalității, apartenenței la un anumit grup social sau opiniilor politice, se află în afara țării al cărei cetățean este și nu poate sau, din cauza acestei temeri, nu dorește să beneficieze de protecția acelei țări. De asemenea, aceasta include persoanele fără cetățenie, care, din aceleași motive, se află în afara țării în care aveau reședința obișnuită și nu pot sau nu doresc să se întoarcă [70]. Astfel, refugiații și solicitanții de azil pot recurge la traficantii de migranți și pot efectua călătorii ilegale către țările de destinație. În același timp, persoanele care nu au nevoie de protecție internațională pot apela la canalele de azil în speranța de a obține o ședere temporară sau permanentă în străinătate. Ca urmare a acestor tipuri de convergențe, diferența dintre migranții ilegali și solicitanții de azil și refugiați a devenit din ce în ce mai estompată în mass-media și în mintea publicului, la fel ca și distincția dintre controlul migrației și protecția refugiaților. Este important de menționat, că solicitanții de azil și refugiații nu își pierd nevoile și drepturile de protecție doar pentru că fac parte dintr-un flux mixt. Ceea ce se schimbă este contextul în care protecția și soluțiile trebuie realizate [274, p.6]. Un aspect complex al migrației constă în faptul că statutul migranților poate suferi schimbări rapide și semnificative. De exemplu, un migrant care inițial a intrat într-o țară în mod ilegal poate

ulterior să își legalizeze statutul prin solicitarea de azil sau prin participarea la programe de legalizare. Pe de altă parte, un migrant care a intrat legal în țară poate deveni ilegal dacă începe să lucreze fără permis sau dacă depășește perioada legală de ședere. În mod similar, solicitanții de azil pot fi considerați migranți ilegali în cazul în care cererea lor de azil este respinsă, iar aceștia rămân în țară fără autorizație.

În domeniul securității, utilizarea unui limbaj specializat și a unei terminologii specifice este esențială. Amenințarea pe care migrația ilegală o reprezintă pentru securitatea națională poate fi descrisă ca o acțiune subversivă, desfășurată în contradicție cu legile și reglementările privind intrarea, șederea sau părăsirea teritoriului unui stat, având un scop clar definit.

Analizată prin prisma Școlii de la Copenhaga, migrația ilegală reprezintă o provocare multidimensională, care adesea este securitizată în discursurile politice și sociale. Din perspectiva politică, este percepută ca o amenințare la suveranitatea statelor, justificând măsuri stricte de control al frontierelor. Economic, migrația ilegală poate genera tensiuni prin competiția pentru resurse și locuri de muncă, dar contribuie și la sectoare economice deficitare în forță de muncă. Din punct de vedere social, aceasta poate intensifica temerile legate de pierderea identității culturale și coeziunea comunitară. Pe plan militar, securitizarea migrației conduce la militarizarea frontierelor și potențialul escaladării conflictelor la granițe. Migrația ilegală este influențată și de schimbările climatice, fiind accentuată de migrația climatică din regiunile vulnerabile, ceea ce adaugă presiuni asupra resurselor. La nivel psihosocial, frica și nesiguranța generate de migrație sunt adesea amplificate de media și liderii politici, contribuind la polarizarea opiniei publice. Astfel, migrația ilegală devine nu doar o problemă practică, ci și una construită ca amenințare existențială în diverse dimensiuni.

Impactul migrației ilegale asupra *dimensiunii sociale* a securității se reflectă sub aspectul schimbării coordonatelor demografice, cât și al problemei identităților naționale. Rezultatul amplificării migrației internaționale constă în creșterea diversității etnoculturale și religioase a grupurilor sociale, ceea ce determină apariția situațiilor tensionate între populația autohtonă și migranți, percepută ca o amenințare directă a securității naționale [18, p.322]. În opinia cercetătorilor A. Roșca și N. Albu, problemele migrației ilegale și ale traficului de ființe umane sunt evaluate de către experți ca fiind grave amenințări în adresa securității în sfera socială din Republica Moldova [167, p.214]. Obiectul de referință, în cazul dimensiunii sociale a securității, migranții ilegali sunt formați din identități colective la scară largă, ce pot funcționa independent de stat. În opinia aceluiași autori, securitatea socială este starea de protecție de diverse pericole, care amenință interesele vitale importante ale persoanei și relațiile dintre grupuri sociale cu privire la situația lor și locul în societate. Iar unul din criteriile de bază al securității sociale este gradul

stabilității sociale a țării. Instabilitatea socială generată de fluxurile și stocurile masive de migranți ilegali este caracterizată prin: șomaj, insuficienta protecție socială și nivel de trai în scădere, pot favoriza amplificarea unor fenomene și acte antisociale (crima organizată, corupția etc.); lipsa preocupării pentru calitatea redusă a protecției sociale, a asistenței medicale, disfuncționalități ale sistemului educațional, migrația internă, deprecierea valorilor naționale, reducerea nivelului moral și spiritual al societății [6, p.36]. La nivel social, statele-gazdă se confruntă cu provocări legate de promovarea ideologiilor subversive și a concepțiilor care încurajează încălcarea legilor. În plus, există riscul ca localnicii, în special cei din apropierea granițelor, să fie implicați în activități de criminalitate transfrontalieră, amplificând astfel acțiunile crimei organizate.

Frustrările migranților cauzate de neîndeplinirea așteptărilor de la statul-gazdă sau contactul acestora cu indivizi deja radicalizați pot reprezenta factori care favorizează aderarea la mișcări extremiste. De asemenea, valurile de migranți pot crește riscul răspândirii unor boli exotice contagioase [145, p.137]. Având în vedere complexitatea acestui fenomen, ierarhizarea amenințărilor în funcție de gravitate și intensitate este o sarcină dificilă. Societatea și identitățile sociale evoluează constant, influențate de factori interni și externi. În acest context, schimbările pot fi percepute fie ca amenințări, fie ca oportunități de dezvoltare, în funcție de interesele implicate.

Din punctul de vedere al *dimensiunii militare*, migrația ilegală în masă poate destabiliza regiunile de frontieră, atrăgând intervenții militare pentru gestionarea crizelor umanitare. Amenințarea pe care o reprezintă migrația ilegală asupra securității militare a unui stat reprezintă tensiunile dintre țara de origine și cea de destinație, precum și acțiunile rețelelor teroriste care pot căpăta trăsături tipic militare [168]. Subsecvent, conflictele armate constituie o cauză majoră a apariției fluxurilor de migranți în special, dar și infiltrarea membrilor activi sau a simpatizanților pentru atingerea scopului. În același timp, subminarea capacităților statului de a-și controla granițele reprezintă o altă amenințare pe care fenomenul migrației ilegale o poate genera prin impunerea migrației forțate, având ca scop diminuarea resurselor părților implicate într-un conflict. Un flux masiv și continuu de migranți ilegali poate pune presiune asupra resurselor instituționale, inclusiv a celor militare, care ar presupune o mobilizare pentru a avea un răspuns pe măsură la provocări. Alocarea resurselor militare pentru gestionarea unor situații de criză la nivel național poate reduce sau redirecționa capacitatea acestora de a se concentra asupra altor sarcini mai puțin specifice. Un exemplu în acest sens poate fi situația din toamna anului 2021 [220], când Republica Belarus a creat, artificial, o rută de migrație ilegală cu preluarea persoanelor din Orientul Mijlociu care erau transportați pe calea aeriană în Belarus, având ca scop exclusiv răspuns la sancțiuni și crearea presiunilor asupra frontierei externe a UE.

Amenințările migrației ilegale asupra *dimensiunii politice* a securității reprezintă o provocare politică majoră, fiind percepută de state drept o amenințare la adresa suveranității [309]. Guvernele adoptă politici stricte de control ale frontierelor, sau măsuri pe scară largă de naturalizare prin acordarea cetățeniei. Suveranitatea unui stat este amenințată de punerea la îndoială a recunoașterii, legitimității sau autorității guvernării, iar la nivel internațional, structurile internaționale sunt amenințate de situații ce subminează regulile, normele și instituțiile ce le constituie. Fluxurile mari de migranți ilegali pot provoca tensiuni și reacții în cadrul diverselor elite politice. Aceasta poate alimenta discursuri politice de ură, intensificând rele sentimente față de migranți și creând incertitudinii în opinia publică. Nu în ultimul rând, migrația ilegală poate afecta relațiile externe ale unei țări, în special cu țările de origine a migranților sau cu alte state vecine sau parteneri internaționali. În asemenea circumstanțe, când nu există o coordonare adecvată în gestionarea acestui fenomen sau în cazul tolerării tranzitării fluxurilor de migranți ilegali a teritoriului unui stat, tensiunile diplomatice sunt inevitabile. Un exemplu arhicunoscut - criza majoră de refugiați din 2015, unde sute de mii de oameni au sosit în țările UE în căutarea adăpostului. Această situație a provocat reacții puternice ale elitei politice în diverse țări europene. De exemplu, Ungaria a implementat măsuri stricte de securitate la frontieră pentru a controla fluxul, a supune identificării și înregistrării tuturor refugiaților, în timp ce alte state, precum Germania, au adoptat politici de primire mai liberale, ceea ce a generat dezbateri intense între statele membre.

Amenințările migrației ilegale la adresa *dimensiunii economice* sunt dificil de identificat, deoarece acestea implică factori care subminează regulile, normele și instituțiile economice, afectând atât regimurile economice specifice, cât și piața globală. Identificarea acestor amenințări este complicată de faptul că multe dintre manifestările lor se integrează în cadrul competiției economice acceptate sau al realităților economiei de piață. Economii naționale, fiind o parte esențială a structurii statului, reprezintă fundamentul acestuia. O gestionare ineficientă a fluxurilor migratorii poate limita creșterea economică a unei țări, creând incertitudini, în special din cauza migrației cadrelor calificate, ceea ce duce la disfuncționalități pe piața muncii și în alte sectoare economice. De asemenea, migranții ilegali pot intra în competiție cu forța de muncă locală, în special în domenii care nu necesită calificări speciale, precum agricultura. Această competiție poate exercita presiuni asupra salariilor, menținându-le la niveluri scăzute, și poate contribui la creșterea ratei șomajului în rândul populației locale [199, p.133]. Subsecvent, un migrant ilegal nu poate fi angajat legal, astfel pot contribui la dezvoltarea unei economii tenebre și nu contribuie la plata taxelor și impozitelor, ceea ce afectează direct veniturile fiscale în bugetul de stat. Într-un final, instabilitatea generată de prezența și perpetuarea aflării ilegale pe teritoriul unui stat poate descuraja investițiile străine directe și poate afecta climatul general de afaceri al unei țări,

influențând competitivitatea economică pe plan internațional. Din cauza dinamicii complexe a acestor tendințe economice, eforturile statelor de a controla migrația s-au dovedit adesea ineficiente. În situațiile în care statele au încercat să restricționeze canalele legale de intrare, migranții au recurs la rute și metode ilegale pentru a-și atinge obiectivele [240, p.49].

Examinând amenințările migrației ilegale asupra *dimensiunii de mediu*, gama obiectelor de referință variază de la entități relativ concrete la probleme generale ale planetei și ale omenirii. Pentru a crea drumuri și locuințe temporare, migranții ilegali pot recurge la defrișări ilegale ale pădurilor sau ale altor terenuri, contribuind astfel la pierderea habitatelor naturale și la distrugerea biodiversității. Improvizarea de locuințe și taberele temporare pot duce la acumularea de deșeuri necontrolate și la poluarea solului și a apelor în locurile de dislocare. Deșeurile nebiodegradabile pot afecta grav ecosistemele fragile și pot avea un impact pe termen lung asupra mediului [170, p.6]. În unele cazuri, pentru a-și asigura existența, migranții ilegali pot fi implicați în traficul ilegal de specii protejate, contribuind la distrugerea regnului animal sau la amenințarea unor specii vulnerabile sau în pericol de dispariție. Este important de menționat că majoritatea acestor aspecte sunt legate de preocuparea privind relația dintre specia umană și restul biosferei, în contextul atingerii unui nivel avansat de dezvoltare civilizațională. Totodată, devine din ce în ce mai evident că marile amenințări ecologice nu pot fi soluționate de un singur actor, ci necesită o colaborare internațională extinsă. Potrivit unor autori, amenințările pot fi definite în raport cu riscurile, acestea reprezentând factori de risc care evoluează spre realitate concretă. În anumite contexte sau medii favorabile, aceste amenințări pot căpăta o direcție clară și o intenție specifică.

Concepțiile cu ajutorul cărora se încearcă explicarea asocierii fenomenului migrației cu securitatea națională se bazează și pe teoria „*push and pull*” a lui E. Lee [277]. Potrivit acestor teorii, întreaga multitudine de factorii cauzează migrația, și pot fi divizați în aceste două categorii. Factorii de tip „push” în Republica Moldova sunt elemente care determină migrația cetățenilor din țară. Printre aceștia se numără: condițiile economice precare, inclusiv salarii mici și lipsa locurilor de muncă atractive; sărăcia și inegalitățile sociale; instabilitatea politică; corupția și birocrăția excesivă, care afectează încrederea în instituții; probleme demografice, precum depopularea zonelor rurale. Totodată, factorii de tip „pull” pentru migranți în Republica Moldova includ: costurile de trai accesibile, comparativ cu alte țări europene; programe de investiții și oportunități de afaceri; accesul la piețele europene, oferind avantaje logistice pentru afaceri; integrarea culturală relativ ușoară; procesul de apropiere de Uniunea Europeană, care atrage investitori și muncitori necalificați.

Strategia de securitate națională a SUA, în compartimentul întâi, subcompartimentul „Identificarea amenințărilor până la sursă”, se menționează interdependența dintre rețelele

internaționale de crimă organizată și terorism, și anume că acestea, având scopuri diferite, ambele exploatează societatea deschisă din care fac parte și migranții ilegali aflați în situații critice, acționează adesea din țări cu guverne și politici slabe, utilizându-le pentru a crea un paradis infracțional și pentru a-și legaliza activitățile [181].

În contextul Strategiei Europene de Securitate „o Europă sigură într-o lume mai bună”, securitatea reprezintă o condiție prealabilă pentru dezvoltare [138]. Europa se confruntă cu o serie de amenințări diverse, mai puțin vizibile și previzibile, printre care se numără terorismul, proliferarea armelor de distrugere în masă, conflictele regionale, eșecul statal și criminalitatea organizată. Combinația acestor factori – terorismul caracterizat de violență extremă, disponibilitatea armelor de distrugere în masă, criminalitatea organizată, slăbirea structurilor statale și privatizarea forței – constituie o amenințare semnificativă [67]. Migrația ilegală, alături de extinderea organizațiilor mafiote locale, creează o bază propice pentru creșterea traficului de armament și facilitarea tranzitului elementelor teroriste prin regiunea Mării Negre către Europa. De asemenea, proximitatea față de Orientul Mijlociu și Balcani oferă teroriștilor din aceste zone un avantaj strategic, permițându-le să utilizeze aceste rute de tranzit pentru a organiza și lansa atacuri pe teritoriul european [178, p.22].

Termenul „securitate” are originea în limba latină, unde *securitas*, *-atis* semnifică „a fi la adăpost de orice pericol” și sugerează un sentiment de liniște și încredere datorat absenței oricărei amenințări [73]. În contextul modern, securitatea este adesea analizată fie din perspectiva valorilor, fie a intereselor. În acest sens, A. Wolfers afirmă că „securitatea, în sens obiectiv, măsoară absența amenințărilor la adresa valorilor existente, iar în sens subiectiv, absența fricii că aceste valori ar putea fi atacate” [320]. Securitatea poate fi considerată expresia normalității într-un mediu, adică o stare în care fie disfuncționalitățile structurale sunt absente, fie acestea sunt minore și gestionate eficient de structurile responsabile. Practic, securitatea națională urmărește obiective precum: garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, apărarea statului suveran, unitar și indivizibil, consolidarea ordinii de drept și a instituțiilor democratice, asigurarea unui nivel de trai decent pentru populație, precum și protejarea și promovarea intereselor naționale pe plan internațional. Aceste obiective sunt realizate printr-o combinație de mijloace politice, juridice, diplomatice, sociale, militare, informaționale și prin cooperarea cu statele și organizațiile politice, economice și de securitate, la nivel național, regional și internațional [130, p.169].

Astfel, dacă în trecut prin securitate se înțelegea apărarea statului față de eventuale atacuri ale dușmanilor, acțiuni de spionaj sau atentate la sistemul statal, atunci începând cu cea de-a doua jumătate a sec. XX-a și, în special cu anii 1990, în legătură cu terminarea „războiului rece”, s-a produs o transformare radicală a sistemului de relații internaționale și, ca rezultat, o

reconceptualizare a problemei securității. Respectiv, au început să se contureze noi dimensiuni și parametri ai securității legați de situația economică și financiară a statelor, de revoluția științifico-tehnică, de dezvoltarea sistemelor informaționale și comunicaționale, de catastrofele ecologice, criminalitatea transfrontalieră, terorismul internațional, traficul de droguri și armament, migrația ilegală etc [200, p.59]. Ț. Pișleag susține că procesul de integrare comunitară a României va aduce cu sine apariția și manifestarea unor noi riscuri și amenințări legate de ordinea internă, printre care se numără extinderea fenomenului migrației ilegale și formarea unor comunități cu identități distincte din punct de vedere geografic și cultural [146, p.204].

Pe măsură ce a evoluat, conceptul de securitate a ajuns să fie perceput ca fiind atât protecția împotriva oricărui pericol, cât și existența unui sentiment de încredere și liniște datorat absenței amenințărilor. Totuși, se pot distinge două tipuri de securitate: pe de o parte, absența ipotetică a pericolelor pentru individ, societate sau stat, iar pe de altă parte, apărarea reală împotriva pericolelor și capacitatea de a gestiona amenințările. Definierea conceptului de securitate implică două întrebări fundamentale: „securitate pentru cine?” și „securitate împotriva cui sau a ce?”. Securitatea poate fi asociată fie cu individul, fie cu o colectivitate, caracterizată de apartenența la un teritoriu clar delimitat, fie acesta o locuință, localitate, regiune, țară, grup de state membre ale unei uniuni formale sau situate într-o regiune geografică mai largă, subcontinentală sau continentală, și, în cele din urmă, la nivel global [4]. Conceptul de „securitate” este strâns legat de „securitatea națională”, relația dintre acestea fiind determinată de natura statului. Sintagma „securitate națională” provine din expresia engleză „national security”, unde termenul „națiune” nu desemnează o „naționalitate” sau un „grup etnic”, ci se referă la „popor” sau „stat”. Această distincție subliniază legătura dintre securitate și protecția statului și a comunității pe care o reprezintă [194].

B. Buzan, în lucrarea *People, States and Fear*, extinde semnificativ analiza conceptelor de „securitate” și „securitate națională”, susținând că discuția despre securitate se concentrează pe reducerea amenințărilor. În contextul sistemului internațional, securitatea reflectă capacitatea statelor și societăților de a-și menține autonomia, identitatea și integritatea funcțională [24]. B. Buzan atrage atenția și asupra faptului că depopularea poate deveni o sursă majoră de insecuritate pentru societăți, fie că este cauzată de conflicte, epurări etnice, boli sau scăderea sporului natural al populației. Școala de la Copenhaga utilizează conceptul de securitate societală pentru a analiza reacțiile „societăților” europene împotriva politicilor statului privind migrația și împotriva extinderii și aprofundării integrării în Uniunea Europeană. În astfel de situații, „societățile” tind să reflecte îndeaproape statul în care există, estompând diferența dintre actorii sociali și cei statali. Aplicarea conceptului de „societăți” non-statale nu doar că testează utilitatea acestuia, ci contribuie

și la clarificarea modului în care „societățile” acționează. Totuși, acest proces rămâne incomplet elucidat, deoarece, spre deosebire de state, „societăților” le lipsește un actor securizator bine definit [24].

În opinia O. Poalelungi, migrația reprezintă una dintre principalele surse de insecuritate socială, atrăgând cea mai mare atenție. Aceasta amenință identitatea unei societăți prin modificarea compoziției sale. Fluxurile masive de migranți proveniți din societăți diferite pot conduce, în timp, la transformarea culturii migranților într-o cultură dominantă în societatea-gazdă [148].

Utilizarea securității societale oferă o pârgie analitică atunci când evaluăm ce amenințări pot aduce dezvoltării și cauze potențiale pentru un conflict violent. Potrivit lui O. Waever, în sistemul internațional securitatea societală privește abilitatea unei societăți de a subzista în condiții de schimbare și amenințări posibile sau reale. Mai sigur este vorba de sustenabilitate, în condiții acceptabile pentru evoluție, a modelelor tradiționale de limbă, cultură, de asociere, identitate religioasă și națională sau obiceiuri [317]. Teoretic, conceptul de securitate societală include problema migrației ca element-cheie. Securizarea fenomenului migrației în Uniunea Europeană nu reprezintă un proces nou. Lărgirea agendei de securitate începând cu anii 1980 și reconfigurarea ordinii internaționale la sfârșitul războiului rece au dus la apariția de noi amenințări la adresa securității. Într-adevăr, înțelegerea de către comunitatea internațională a securității a trecut de la o abordare centrată pe stat, se concentrează pe amenințările militare tradiționale, la o abordare mai concentrată pe om, care cuprinde o gamă largă de amenințări de securitate. Autori precum B. Buzan, O. Waever sau J. Huysmans au susținut că migrația a devenit o problemă politică pătrunsă de discursuri de securitate care a avut impact asupra tipului de răspuns dezvoltat de UE [239, p.11].

Migrația este, probabil, problema în legătură cu care teoria securizării a fost aplicată cel mai frecvent în Europa, în special construcția migrației ca amenințare la adresa securității fiind examinată în detaliu. Oamenii de știință în securizarea migrației au fost mult timp influențați de abordarea „bazată pe practică” a securizării, trecând dincolo de concentrarea asupra discursurilor declarative în favoarea includerii în procesele de securizare a profesioniștilor care activează în diferite domenii ale securității [262, p.13]. În special riscul migrațiilor popoarelor din Africa și Orientul Mijlociu în ultimii ani au pus mari dificultăți politicilor Uniunii Europene, se confruntă cu probleme de divers gen cauzat de acest fenomen demografic. Astfel, potrivit datelor statistice, în perioada lunilor ianuarie-octombrie anul 2015 au solicitat protecție pe teritoriul UE peste un milion de persoane [187, p.68]. Evident că afluxul necontrolat de persoane, printre care și cele cu orientări antisociale, reprezintă un pericol pentru securitatea întregii Europe, dar nu numai a UE [57, p.239]. Ideea unei invazii în desfășurare, promovată adesea de utilizarea senzațională a imaginilor și a titlurilor în mass-media, a ridicat îndoieli cu privire la puterea reală a statelor. În

special migrația ilegală părea să le amenințe suveranitatea și să le pună în pericol securitatea internă [274]. Un al doilea aspect a căpătat relevanță mai ales după atacurile teroriste de la începutul anilor 2000 din SUA și Europa. Într-un număr de țări, partide de dreapta au apărut pentru a se mobiliza și a da voce opiniilor anti-imigranți [268].

În pofida măsurii reale în care migrația ilegală a provocat statele de primire, atenția pe care fenomenul a atins-o în opinia publică și politizarea rapidă care a urmat au determinat majoritatea guvernelor să acorde prioritate maximă problemei. Schimbarea de paradigmă a fost reprezentată cu pricepere de metaforele și sloganurile care au fost folosite: „*politica de migrație zero*”, „*Fortress Europe*”, „*Panopticon Europe*” și „*prevenire prin descurajare*”. Aceste evoluții au avut o serie de consecințe. În ceea ce privește migrația, costurile financiare și umane ale trecerii frontierelor au crescut dramatic, anterior fluxurile circulare sau sezoniere s-au transformat în ședere permanentă, iar rolul traficantilor de persoane a crescut [240, p.31].

În studiul *Legislația Republicii Moldova cu privire la sectorul de securitate și apărare națională*, grupul de experți condus de P. Fluri și V. Ciubotaru subliniază existența multor deficiențe, contradicții și lacune în formularea și redactarea actelor normative care reglementează politica de securitate națională a Republicii Moldova, constatate în urma unei analize a contextului strategic și a situației interne [79, p.12]. Concepția securității naționale a Republicii Moldova precizează că „securitatea națională se realizează prin măsuri adecvate de natură politică, economică, diplomatică, socială, juridică, educativă, administrativă și militară, prin activitatea de informații și contrainformații, precum și prin gestionarea eficientă a crizelor, în conformitate cu legislația în vigoare și normele dreptului internațional.” Acest aspect evidențiază natura complexă și cuprinzătoare a conceptului de securitate națională [112].

V. Juc și V. Ungureanu susțin că lista amenințărilor și riscurilor la adresa securității naționale poate fi extinsă și diversificată, luând în considerare atât factori interni, cât și externi, care pot fi fie reali, fie potențiali [109, p.133]. În lista menționată, autorul tezei consideră necesară a fi abordată și migrația ilegală ca factor de amenințare din extern, care poate alimenta rețelele de trafic ilegal, subliniind impactul negativ al migrației ilegale asupra securității sociale, economice, ordinii și securității publice.

Republica Moldova se află într-un mediu de securitate regional și global marcat de transformări fundamentale. În acest context dinamic, provocările tradiționale la adresa securității naționale coexistă cu amenințările emergente, care sunt în continuă expansiune. Cu toate acestea, schimbările profunde din mediul de securitate aduc și noi oportunități pentru Republica Moldova. Premisele revizuirii politicii de securitate națională a Republicii Moldova derivă din identificarea soluției pentru securitate, în afara celei ce se numește neutralitate, care anterior figura în prim -

plan. Conflictul din Ucraina a fost un semnal destul de puternic pentru clasa politică din Republica Moldova, care s-a îndreptat la un exercițiu complex prin evaluarea noilor pericole pe plan internațional.

La 15 decembrie 2023, Parlamentul de la Chișinău a adoptat Hotărârea nr. 391, care introduce o nouă Strategie a Securității Naționale, adaptată la tendințele actuale din domeniul securității, atât cele pozitive, cât și cele negative. Strategia, valabilă pentru o perioadă de șase ani, servește ca bază pentru elaborarea, completarea și modificarea legislației și a altor acte normative în domeniul securității și apărării naționale. Documentul identifică o serie de amenințări, riscuri și vulnerabilități care afectează sau ar putea afecta securitatea națională, având ca scop dezvoltarea unor politici eficiente pentru combaterea și prevenirea acestora. Printre vulnerabilitățile identificate la nivel național se numără lipsa controlului autorităților centrale asupra unei porțiuni din frontiera de stat, prin care se desfășoară fluxuri de migrație ilegală. În acest context, reintegrarea teritorială a țării devine o prioritate esențială pentru securitatea națională. Pentru atingerea obiectivelor de securitate și apărare, Strategia stabilește ca direcție principală asigurarea securității și ordinii publice prin securizarea frontierei de stat. Aceste măsuri vizează prevenirea și combaterea migrației ilegale, a traficului de persoane și armament, a contrabandei și a altor forme de criminalitate transfrontalieră [104].

Migrația ilegală lezează securitatea și ordinea publică și totodată puterea statelor de a-și asigura inviolabilitatea frontierelor, devenind astfel un risc și o amenințare la adresa securității. În același timp, pe lângă riscurile de securitate și ordine publică, ce pot apărea la adresa securității unei țări, inevitabile pot fi și riscurile militare, precum terorismul, conflicte de grupuri, acțiuni iredentiste [9, p.48]. Întru susținerea afirmațiilor lui B. Buzan și realizarea măsurilor adecvate pentru scăderea amenințărilor și diminuarea vulnerabilităților, autoritățile Republicii Moldova au purces la un proces complex de reforme în domeniul securității, axat pe reforma cadrului normativ național și alinierea la acquis-ul UE, reorganizarea instituțiilor din domeniul securității naționale, dotarea și tehnologizarea procedurilor ce contribuie la diminuarea și combaterea migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere, impulsivarea formatului de soluționare și reintegrare graduală a regiunii transnistrene și sporirea rolului Uniunii Europene în procesul de soluționare a conflictului și de preluare a controlului în întregime asupra frontierei de stat.

Revenind la problema corelației „migrație ilegală-amenințare-risc-securitate”, este de menționat faptul că, deși acești termeni au conotații diferite, totuși, între aceștia există o relație de reciprocitate. Migrația ilegală este considerată a fi drept o amenințare directă la adresa securității statului, inclusiv și la adresa securității regionale. Așa cum migrația ilegală constituie una din amenințări la adresa securității, putem menționa că între aceste concepte există un raport direct.

Astfel, plecând de la cele mai larg acceptate definiții ale fenomenului migrației ilegale în comunitățile academice, astăzi, migrația ilegală ca componentă a securității și ordinii publice reprezintă o amenințare directă la adresa securității statului.

Datele oficiale privind migrația ilegală face foarte dificil aprecierea situației referitor la impactul pe care migranții ilegali îl pot avea asupra economiei. Se consideră că rata de încadrare în câmpul muncii a migranților ilegali este ridicată, deoarece majoritatea nu au acces la prestații din partea statului, astfel sunt nevoiți să lucreze pentru a supraviețui. Conform unui studiu efectuat în Marea Britanie, s-a constatat că trei sferturi dintre migranții ilegali intervievați au lucrat ilegal [222]. Într-un final, putem constata că migrația, cu implicații asupra tuturor dimensiunilor securității, reprezintă o amenințare pentru Republica Moldova [95]. Fenomenul migrației este strâns legat cu obiectivele de dezvoltare a țării, deoarece tendințele ce țin de creșterea economică în Republica Moldova și reducerea sărăciei sunt intrinsec corelate cu volumul remitențelor financiare din exterior. Subsecvent, migrația este un fenomen interdisciplinar, care afectează toate segmentele populației, ramurile economiei naționale, instituțiile publice și cele private, iar activitățile ce țin de migrația populației se răsfrâng asupra tuturor domeniilor și întregului spectru de dezvoltare la nivel național.

Într-un studiu dedicat securității naționale, cercetătorii V. Juc și V. Varzari subliniază că, în Republica Moldova, abordarea securității naționale este marcată de o incertitudine teoretico-metodologică, influențată de două variabile principale. La nivel teoretic, această incertitudine este cauzată de absența unei școli naționale consacrate în domeniul studiilor de securitate și a unor lucrări fundamentale în acest domeniu complex, ceea ce perpetuează un cadru teoretico-metodologic incomplet. La nivel practic, ea este amplificată de lipsa unei expertize eficiente în elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor publice în sectorul securității naționale [110, p.133]. Studiul reprezintă un suport valoros, atât teoretic, cât și practic, pentru consolidarea securității naționale. Acesta pune un accent deosebit pe direcțiile de acțiune necesare pentru asigurarea ordinii și securității publice, inclusiv securizarea frontierelor de stat. Obiectivele principale includ prevenirea și combaterea migrației ilegale, a traficului de persoane și armament, a contrabandei și a altor forme de criminalitate transfrontalieră.

În concluzie, menționăm că nouă abordare a corelației „migrație ilegală-amenințare-risc-securitate internațională” aduce în prim - plan fenomenul migrației ilegale ca problemă de securitate națională, care nu a fost soluționată anterior. Totodată, armonizarea legislației naționale la normele europene în domeniul securizării frontierelor, având ca scop combaterea migrației ilegale, a traficului de persoane, armament și a contrabandei, elaborarea și implementarea graduală a măsurilor spre reintegrarea țării și de preluare a controlului în întregime asupra frontierei de stat,

reprezintă un pilon esențial în procesul de aderare la UE și de asigurare a securității frontierelor externe ale UE.

1.3. Concluzii capitolul 1

Cercetând fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității Republicii Moldova, precum și analiza conceptelor de „migrație ilegală”, „amenințare”, „risc” și „securitate națională” conduc la câteva concluzii importante ce contribuie la înțelegerea teoretică a acestui fenomen:

1. Analiza istoriografiei privind migrația ilegală a evidențiat existența unui cadru amplu și bine structurat de lucrări în acest domeniu. Deși definițiile migrației ilegale reflectă în principal opiniile și perspectivele cercetătorilor și experților, diversitatea surselor bibliografice utilizate oferă o bază valoroasă pentru cercetări viitoare. La nivel național, fenomenul migrației ilegale nu a fost încă analizat într-un mod cuprinzător în mediul științific din Republica Moldova. Totodată, analiza literaturii de specialitate oferă o perspectivă generală asupra evoluției fenomenului migrației ilegale, considerat o problemă globală de securitate, care a determinat dezvoltarea unor mecanisme specifice pentru prevenirea și combaterea acestuia.

2. Aspectul teoretic al cercetării fenomenului migrației ilegale, cât și subiectul dedicat politicilor de contracarare, sunt supuse cercetărilor de autori atât din Vest, cât și din Est, inclusiv și de către cercetători din Republica Moldova. Spre deosebire de multitudinea cercetărilor dedicate proceselor migraționale, fenomenul migrației ilegale rămâne un subiect puțin examinat la nivel național. Cauza prezenței insuficiente a publicațiilor care elucidează problema migrației ilegale ca amenințare la adresa securității Republicii Moldova în particular, dar și a securității internaționale în general, se explică prin lipsa datelor statistice sau a datelor ce nu pot fi verificate și au un anumit grad de neîncredere, a interesului redus al autorităților Republicii Moldova acordat cercetării fenomenului migrației ilegale.

3. Pornind de la raționamentele că fluxurile migrației ilegale ocupă o poziție importantă atât din perspectiva securității naționale, cât și a securității spațiului comunitar european, apare necesitatea de a extinde aria cercetărilor dedicate fenomenului migrației ilegale în Republica Moldova, în special în contextul războiului din Ucraina, dar și a celui din Orientul Mijlociu, războiul israeliano-palestinian. Lucrările științifice existente în Republica Moldova nu oferă un tablou integral al migrației ilegale, sugerează să ne pronunțăm asupra necesității extinderii ulterioare a ariei cercetărilor atât din țară, cât și de peste hotare cu referire la subiectul dat. În acest context, în cercetările viitoare este important de a studia nu doar cauzele manifestării fenomenului migrației ilegale, dar și impactul acestuia asupra securității Republicii Moldova. Astfel, lipsa unor

studii de referință asupra fenomenului migrației ilegale în contextul asigurării securității naționale devine un obiectiv al realizării prezentei cercetări.

4. În prezent, conceptele „migrație ilegală”, „amenințare”, „risc” și „securitate națională” atrag o atenție considerabilă, fiind discutate atât în mediul științific, cât și în presă. În cadrul cercetărilor, s-a ajuns la concluzia că, deși aceste concepte au conotații diferite, între acestea există și o corelație directă, prin faptul că migrația ilegală acționează ca un factor declanșator al amenințărilor, caracterizate prin proliferarea infracționalității și creșterea tensiunilor politice între state, respectiv se impune realizarea măsurilor de securitate ce consolidează direct securitatea națională și cea internațională.

5. În contextul asigurării securității naționale, statele colaborează între ele în ceea ce privește stabilirea unor relații pe dimensiunea politică, economică sau socioculturală. Migrația ilegală este considerată a fi drept o amenințare directă la adresa securității statului, inclusiv și la adresa securității internaționale.

2. FENOMENUL MIGRAȚIEI ILEGALE LA NIVEL NAȚIONAL: ASPECTE TEORETICO – METODOLOGICE

Schimbările politice, economice și sociale din ultimele decenii ale secolului XX și începutul secolului XXI au transformat semnificativ ordinea globală, generând transformări evidente în relațiile internaționale. În acest context, migrația ilegală s-a afirmat ca un fenomen complex, caracterizat prin diverse forme și metode care creează riscuri și amenințări la adresa securității naționale și contribuie la redefinirea relațiilor dintre state. Modificările rapide din politicile internaționale în ceea ce privește migrația ilegală reflectă gravitatea acestui fenomen, considerat o amenințare directă la adresa securității internaționale, inclusiv pentru Republica Moldova. Dacă în trecut statele și popoarele erau izolate, astăzi, condițiile liberalizate de călătorie și simplificarea procedurilor de obținere a vizelor au remodelat sistemele internaționale de cooperare și interacțiune. După încheierea Războiului Rece și prăbușirea regimurilor totalitare, s-a conturat un nou mod de gândire politică. În timp ce securitatea internațională era anterior bazată pe înarmare și competiție între blocuri militaro-politice, relațiile internaționale contemporane trec de la confruntare la o nouă ordine internațională. Interdependența economică și comercială, alături de expansiunea științei și tehnologiei, au făcut mobilitatea persoanelor mai dinamică și mai complexă ca oricând.

2.1. Metodologia cercetării migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale

În contextul prezenței numeroaselor conflicte și războaie pe arena internațională, inclusiv și în contextul războiului din Ucraina, mișcările refugiaților și fluxurile migrației ilegale actualmente au devenit un subiect care se află în centrul atenției întregii lumi. În ultimii ani, continentul european a fost nevoit să răspundă celei mai severe provocări legate de migrație de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, războiul din Libia din 2010, din Siria 2011 și până în prezent, mai recent războiul ruso-ucrainean condiționat de invazia nejustificată a Federației Ruse în Ucraina, inclusiv războiul israelo-palestinian, cât și noile tensiuni irano-israelene din 2024 condiționează creșterea numărului refugiaților și migranților sosiți ilegal în spațiul UE, a scos în evidență o serie de deficiențe și de diferențe în politicile UE privind azilul, controlul frontierelor externe și migrația ilegală [10]. În pofida progreselor tehnologice avansate și a digitalizării sistemelor controalelor de stat, în lumea actuală există multe fenomene sociale asupra cărora avem puține informații sau, în cel mai bun caz deși există informații, acestea sunt imperfecte. Domeniile

de politici publice în care informațiile sunt limitate includ persoanele fără adăpost, abuzul de droguri, evaziunea fiscală, corupția, contrabanda cu țigări, conducerea în stare de ebrietate, prostituția, economia tenebră, precum și migrația ilegală. Toate aceste domenii implică așa-numitele „populații ascunse” sau „activități ascunse”, care sunt fie dificil de observat, fie, odată observate, sunt dificil de identificat ca aparținând unui spectru concret de persoane [58].

Migrația ilegală a devenit un obiect de studiu științific relativ recent, deși fenomenul a influențat dezvoltarea societăților încă din cele mai vechi timpuri. Studiile dedicate acestui subiect au început să apară în secolul XX, reflectând complexitatea și multiplele fațete ale migrației ilegale, care combină dimensiuni de securitate, economice, sociale, de mediu și climatice. Conform Școlii de la Copenhaga, amenințările la adresa securității sunt percepute în principal ca pericole externe, iar migrația ilegală este adesea prezentată ca o astfel de amenințare la adresa suveranității naționale, stabilității sociale sau identității culturale. Această viziune securitizată tinde să poziționeze migrația ilegală ca o amenințare externă care trebuie gestionată prin prisma unor măsuri de control, studiind atent factorii interni sau globali care contribuie la acest fenomen. În consecință, migrația ilegală este analizată interdisciplinar, fiind abordată din perspective juridice, politice, de securitate, sociale și psihologice, fiecare știință contribuind la înțelegerea cauzelor și impactului asupra securității naționale. Analiza interdisciplinară dezvoltă soluții echilibrate și sustenabile, capabile să analizeze atât originile fenomenului, cât și efectele sale asupra tuturor dimensiunilor securității naționale [191]. De exemplu, putem menționa riscurile grave asupra securității, fluxul necontrolat de migranți ilegali din 2015. Poziționarea geografică și vulnerabilitatea frontierelor externe, plus declarațiile de suport ale unor lideri politici au constituit vulnerabilitățile la acea etapă pentru amplificarea rutei Balcanice de migrație ilegală. În același timp, incertitudinile în gestionarea fluxului masiv, deși managementul situațiilor respective nu a constituit inițiative ostile, au transformat în amenințări reale pentru statele de tranzit, dar și pentru securitatea regională.

În cadrul cercetării fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale, autorul a formulat direcția de cercetare, prin care a combinat multiple metode și tehnici de cercetare, având un caracter multidisciplinar. Astfel, utilizarea unui set de metode a permis autorului cercetarea problematicii vizând migrația ilegală ca amenințare la adresa securității naționale. Cu toate acestea, politicile publice trebuie să fie ghidate de dovezi, adesea sub formă de fapte și cifre. Acest lucru duce la apeluri pentru estimarea „cifrei necunoscute” a statisticilor oficiale, un termen care desemnează acea parte a populației de migranți ilegali care nu este documentată în date, dar este, probabil, să constituie partea majoră a acesteia.

În științele sociale, metodologia prevede folosirea teoriilor științifice care au funcții empirice de o anumită probabilitate, ce nu prevede o determinare exactă. Din acest motiv, teoriile științifice în științele sociale sunt de două tipuri: *normative și empirice*. Teoriile empirice, numite și morale sau pozitivistice, sunt bazate pe experiență și observare directă cu fapte și valori accesate. Teoriile normative sunt mai des folosite în științele exacte sau în anumite ramuri ale științelor sociale, unde este necesară o prescripție pentru acțiuni, iar teoriile empirice sunt predominant folosite în științele socioumane [128, p.36].

În opinia lui A. Balînschi [13, p.22], metodele generale (comune) ale cercetării științifice, spre deosebire de metodele speciale, sunt folosite pe parcursul întregului proces de cercetare în diferite științe, astfel recurgând la *metoda empirică* (observarea, experimentul, comparația, măsurarea) în rezultat fiind posibilă studierea fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale.

Interesul cercetătorilor pentru migrația ilegală a început să crească abia în anii 1970, deși fenomenul a apărut cu mult timp înainte. Potrivit autorului G. Sciortino, care a studiat originile migrației ilegale utilizând *metoda interdisciplinară*, aceasta a apărut ca o consecință a eforturilor statelor de a-și fortifica teritoriile și de a controla mișcarea populației. Prin încercarea de a „monopoliza mijloacele legitime de mișcare”, statele au determinat apariția migrației ilegale ca un fenomen secundar, dar complex și multidimensional [301]. Cercetătorii S. Castles și M. Miller [224, p.19], în procesul de explicare a fenomenului migrației, au constatat o relație interdisciplinară între sociologie, știința politică, istorie, economie, geografie, drept și securitate. Autorii subliniază problemele principale privind reglementarea migrației legale, politici fiabile pentru contracararea migrației ilegale, rolul migranților în schimbarea structurii sociale și culturale a statului - gazdă. Pe de altă parte, multidisciplinaritatea implică utilizarea diferitelor discipline pentru a aborda migrația ilegală într-un mod mai diversificat. Acest lucru include efectuarea analizelor specifice din domenii precum securitatea internațională, teoria relațiilor internaționale, dreptul internațional și comunicarea. În contextul cooperării internaționale în lupta împotriva migrației ilegale în Europa, o abordare interdisciplinară și multidisciplinară aduce o viziune integrată asupra procedurilor de examinare și de prevenire a migrației ilegale.

Prin utilizarea *metodei deductiv-inductive*, s-a realizat o înțelegere a fenomenului de la general la specific. Această abordare „top-down” implică aplicarea regulilor generale pentru a analiza situații concrete. Metoda deducției permite formularea unei teorii generale despre migrația ilegală, din care sunt extrase ipoteze specifice. Observarea realității confirmă sau infirmă validitatea teoriei formulate. Pe de altă parte, metoda inductivă operează în sens invers. Prin observarea realității, se identifică tipare și regularități, care sunt transformate în ipoteze și ulterior

în teorie. Astfel, inducția presupune o raționalizare progresivă, trecând de la specific la general, prin formularea unei teorii bazate pe observațiile făcute asupra realității [183, p.16].

Astfel, analizându-se în capitolul 1 „*Aspecte de analiză generală a fenomenului migrației ilegale*” evoluția, rutele de migrație ilegală, metodele de operare și eventualele riscuri și amenințări, autorul, cu ajutorul acestei metode și a modului de a face raționamente în baza faptelor, a reușit să deducă abordarea conceptului de „securitate națională – migrație ilegală” în subcapitolul 1.2. „*Abordări conceptual-teoretice ale corelației „securitate națională-migrație ilegală”*”. Analiza cazurilor migrației ilegale și a fluxurilor de migranți ilegali de la frontierele externe ale spațiului european a dat posibilitate autorului de a deduce principalele riscuri și amenințări ale migrației ilegale, cu referire la capitolul 3 „*Republica Moldova în contextul proceselor de combatere a migrației ilegale*”, inclusiv la adresa securității naționale a Republicii Moldova. De asemenea, analizând procedurile și metodele de operare ale migrațiilor ilegali în acest spațiu, autorul a putut releva principalele strategii de contracarare și descurajare a migrației ilegale la nivel național.

Utilizarea combinată a acestor metode a permis identificarea atât a cauzelor migrației ilegale, cât și caracteristicile locale ale fenomenului în Republica Moldova. De exemplu, analiza deductivă a dat posibilitatea de a demonstra cum instabilitatea economică sau politică din alte țări determină fluxurile de migranți ilegali, iar cea inductivă evidențiază cum infrastructura sau legislația națională perpetuează ori împiedică migrația ilegală. Aceasta a oferit o bază solidă pentru formularea propunerilor de mecanisme eficiente pentru asigurarea securității naționale. Astfel, metoda deductiv-inductivă devine un instrument esențial în înțelegerea și combaterea migrației ilegale, permițând autorului să înainteze măsuri bazate atât pe cunoașterea teoretică, cât și pe dovezile concrete.

Metoda analizei și sintezei, o tehnică dialectică complexă în care cele două procese se completează reciproc, joacă un rol esențial în cercetarea migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale. Această metodă a permis autorului să examineze fenomenul migrației ilegale atât la nivel național, cât și internațional. Prin aplicarea analizei materialelor, datelor și cazurilor, autorul a descompus obiectele, fenomenele și procesele studiate în componentele lor esențiale pentru a înțelege în detaliu caracteristicile și particularitățile fiecăreia. Această abordare a fost utilizată în cadrul mai multor subcapitole, cum ar fi 1.1. „*Istoriografia cercetării fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*”, 2.2. „*Gestionarea migrației ilegale: reglementări la nivel internațional și național*” și 3.1. „*Fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*”. În paralel, metoda sintezei a integrat datele și fenomenele analizate inițial, reunind informațiile într-un context mai amplu pentru a oferi o

perspectivă holistică asupra cercetării migrației ilegale. Concluziile elaborate la finalul fiecărui subcapitol, capitol și ale întregii lucrări permit o înțelegere mai profundă a problemelor legate de migrația ilegală ca amenințare la securitatea națională, inclusiv pentru Republica Moldova. Această abordare integrativă contribuie la identificarea și comprehensiunea mai bună a dimensiunilor și implicațiilor fenomenului migrației ilegale.

Observația este cea mai veche metodă științifică. Observația este folosită încă din perioadele preistorice. Egiptenii și babilonienii sunt primii care au lăsat surse scrise asupra observațiilor realizate, în special în domeniul astronomiei. Mai târziu, în Evul Mediu, științele erau clasificate în științe experimentale și în științe ale observației, acestea din urmă fiind astrologia, agricultura și navigația [233]. Observația este o metoda care a fost folosită de autor în subcapitolul 3.1. „*Fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*” și subcapitolul 3.2. „*Mecanisme Republicii Moldova de prevenire și combatere a migrației ilegale*” al capitolului 3, pentru obținerea rezultatelor atât calitative cât și cantitative. În cazul cercetării migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale, este înțelegerea fenomenului, comportamentul migranților ilegali, modul de operare. Metoda observației ne scoate în evidență factorii de timp și loc: perioada anului, zilele săptămânii, perioada zilei, caracteristicile reliefului sau terenului utilizat.

Metoda comparativă este încă o abordare des întâlnită în domeniul cercetării și inovării. Pe această linie au urmat multe alte lucrări bazate pe date din diferite state, regiuni, rute de deplasare și desfășurate din punctul de vedere al dimensiunilor securității naționale, inclusiv date precum naționalitate, vârstă, metode aplicate în migrația ilegală, motive determinante. În studiile de securitate o astfel de abordare bazată pe comparația dintre state, regiuni, dimensiuni de securitate și amenințări au ca scop furnizarea unui context mai larg, deducerea elementelor comune ale cazurilor studiate sau caracteristica elementelor ce le face specifice. Pe baza cunoștințelor adunate în diferite cazuri putem să știm ce se va întâmpla într-o situație asemănătoare, astfel vom putea realiza unele predicții la caz. Utilizarea metodei comparative în subcapitolul 2.2. „*Gestionarea migrației ilegale: reglementări la nivel internațional și național*” al capitolului 2 și 3.2. „*Mecanisme Republicii Moldova de prevenire și combatere a migrației ilegale*” al capitolului 3 a dat posibilitate autorului de a ști ce a fost realizat în contextul diminuării migrației ilegale în diferite țări și am putea presupune ce se va întâmpla în Republica Moldova ca rezultat al aplicării respectivelor prevederi sau măsuri.

O altă metodă utilizată este *metoda istorică*, care ne oferă posibilitatea completării cercetării fenomenului migrației ilegale și efectele sale asupra dimensiunilor securității naționale, specifice nu numai în evoluția lor în spațiu, ci și în timp. Apelând la metoda istorică pentru a

analiza subiectul subcapitolului 1.1. „*Istoriografia cercetării fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*”, al capitolului 1 „*Aspecte de analiză generală a fenomenului migrației ilegale*”, a fost posibilă cercetarea în timp a fenomenului. Documentarea apariției, etapele evoluției și desfășurarea prezentă fac ca această metodă să reprezinte o necesitate în studierea migrației ilegale ca amenințare la adresa securității Republicii Moldova.

Metoda normativ-axiologică a determinat evaluarea subiectelor prin prisma mecanismelor de descurajare și contracarare a migrației ilegale coraborat la politicile și reglementările legale și normative ale statului la realitățile existente, alinierea normelor legislației naționale și ale celei internaționale în domeniul migrației ilegale și de asigurare a securității naționale. De asemenea, această metodă a permis elucidarea în subcapitolul 3.2. „*Mecanismele Republicii Moldova de prevenire și combatere a migrației ilegale*” al capitolului 3 a fenomenului migrației ilegale drept amenințare la securitatea statului, inclusiv la adresa Republicii Moldova.

Utilizând *metoda anchetei*, a permis desfășurarea unui studiu la subcapitolul 3.1. „*Fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*” al capitolului 3, pentru a identifica persoanele aflate în ședere ilegală, fiind aplicate două principii: principiul de selecție a eșantionului, acestea fiind locațiile unde populația țintă este concentrată geografic (în centrele comerciale, la evenimente de binefacere) și selecția eșantionului în lanț, aplicată membrilor grupului țintă care se cunosc între ei și sunt interconectați (în centrul de detenție temporară a solicitanților de protecție, reținerile migrantilor ilegali la frontieră) [265].

Numărul migrantilor internaționali a crescut rapid în ultimii ani, conform datelor Organizației Internaționale pentru Migrație. În 2022, numărul migrantilor a ajuns la 272 de milioane, în comparație cu 258 de milioane în 2017, 220 de milioane în 2010 și 173 de milioane în 2000 [139]. De la Conferința Internațională a Organizației Națiunilor Unite privind Populația și Dezvoltarea din 1994, migrația și relația sa cu dezvoltarea au devenit priorități constante pe agenda comunității internaționale [10]. Estimarea exactă a numărului de persoane care ajung sau se află ilegal pe teritoriul unui stat este dificilă și costisitoare. Adesea, cifrele menționate în presă tind să fie perpetuate ca fapte certe, chiar dacă estimările inițiale pot fi imprecise. Diferite metode sunt utilizate pentru astfel de estimări, fiecare necesitând seturi de date și abordări specifice. Aceste metode variază în ceea ce privește complexitatea, acuratețea și capacitatea de a aborda aspectele legate de migrația ilegală [272].

În lucrare sunt reflectate date calitative datorită interviurilor și documentărilor realizate în țările membre ale UE și în Republica Moldova, precum și cercetări realizate de către experți internaționali din cadrul OIM [139], UNHCR [312] și Frontex [255]. Aceste date empirice ne permite să reconstituim modele ce pot conține mobilitatea migrantilor și ne oferă o imagine mult

mai complexă a migrației ilegale din Europa prin utilizarea rutelor ce tranzitează Republica Moldova și viceversa.

Un rol aparte a revenit *metodei sociologice* prin realizarea anchetelor (aplicarea chestionarului) în teren, menționate la subcapitolul 3.1. „*Fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*” al capitolului 3, (A6). Obiectul de studiu fiind migranții ilegali, care au avut un rol important în cercetarea fenomenului migrației ilegale în Republica Moldova. Aceasta reprezintă modalitatea de a studia aspecte privind fenomenul migrației ilegale, evoluția de-a lungul anilor a metodelor aplicate în procesele de migrație ilegală, riscurile cu care se confruntă pe ruta de migrație ilegală, soluțiile pe care le adoptă pentru a ajunge la țara de destinație. Toate aceste beneficii ale metodei sociologice cu realizarea anchetelor pe teren, împreună cu întreg spectrul de metode aplicate pentru analiza fenomenului migrației ilegale, determină nu doar la o constatare obiectivă a fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale, dar și la determinarea unor caracteristici specifice rutelor de migrație ilegală din Republica Moldova.

Între criteriile de eșantionare aplicabilă la tema migrației ilegale pot fi menționate eșantionarea de tip „bulgăre de zăpadă” (unde unui respondent i se cere să identifice un alt posibil respondent pentru completarea chestionarului). Datele statistice prezentate sunt realizate de autor în perioada anilor 2017 – 2024, având la bază chestionarea migranților ilegali atât la frontiera de stat, în procesul de documentare a cazurilor de trecere ilegală a frontierei, cât și în interiorul țării, în Centrul de cazare a străinilor din subordinea Inspectoratului General pentru Migrație. Începând cu anul 2022, odată cu începerea acțiunilor militare ale Federației Ruse în Ucraina, numărul migranților ilegali a crescut considerabil, datorită aplicării interdicțiilor de călătorie pentru cetățenii Ucrainei supuși mobilizării, care, la rândul lor, au recurs la metode ilegale de traversare a frontierei de stat moldo-ucrainene. Doar în perioada 2023 au fost destrucate peste 64 grupări criminale specializate în traficul de migranți peste frontiera de stat. Migranții ilegali au beneficiat de servicii diversificate începând cu asigurarea transportării către frontieră și în interiorul țării, identificarea locurilor și perioadei favorabile pentru trecerea ilegală, adăpost și cazare, perfectarea actelor false etc [150]. La cercetarea calitativă privind migrația ilegală, un rol semnificativ le revine și rețelelor sociale, astfel, prin publicarea și diseminarea chestionarului în diverse grupe și comunități formate pe rețelele sociale, a putut fi realizată completarea chestionarului de către diferite persoane, asigurându-se un eșantion mai larg și diversificat, inclusiv prin respectarea principiului confidențialității persoanei și a datelor.

În mod similar cu datele despre migrația legală, estimările referitoare la migrația ilegală pot fi clasificate în două concepte statistice distincte: stocuri și fluxuri (A1). Stocurile se referă la

numărul total de rezidenți nedocumentați sau migranți ilegali aflați într-un stat sau o regiune la un moment dat, în timp ce fluxurile reprezintă numărul persoanelor care au traversat frontiera ilegal într-o anumită perioadă, de obicei un an [291]. Potrivit lui D. Vaculovschi, pentru o evaluare corectă a fenomenului migrației, mai ales în elaborarea indicatorilor de măsurare, este esențială diferențierea între fluxuri și stocuri. Această distincție ajută la o mai bună înțelegere a dimensiunii fenomenului și contribuie la formularea unor politici mai eficiente de gestionare a migrației [190, p.36].

Una din metodele directe de estimare a stocurilor de migranți ilegali este *metoda de multiplicare*. Singura metodă, utilizată în mod explicit pentru estimarea fluxurilor de migranți ilegali este extrapolarea datelor privind reținerile la frontieră, utilizând raportul estimat dintre reținerile la frontieră și intrările ilegale (nedetectate). Acest lucru este realizat, de exemplu, de F. Heckmann și T. Wunderlich [264] și Widgren [319]. Folosind un set mai complet de date privind reținerile la frontieră, procedura de estimare a fost repetată de M. Jandl [272] pentru a produce o îmbunătățire a procedurii. Metoda de multiplicare utilizată la subcapitolul 3.1. „*Fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*” al capitolului 3, pleacă de la ideea că dimensiunea totalului necunoscut poate fi calculată direct din dimensiunea unui subtotal cunoscut prin utilizarea informațiilor disponibile al numărului de detecții a migranților ilegali. [315, p.65]. Pentru obținerea unui indicator de bază relevant privind aflarea ilegală, majoritatea țărilor din Europa colectează date despre persoanele constatate a fi prezente ilegal pe teritoriile lor (chiar dacă aceste statistici adesea nu sunt disponibile publicului). Definițiile variază de la țară la țară, iar unele agregate pur și simplu nu sunt potrivite pentru estimarea numărului de migranți ilegali la un moment dat. De exemplu, Eurostat (oficiul de statistică al Comisiei Europene) menține o baza de date actualizată în mod regulat (numită CIREFI) care întocmește statistici privind migrația ilegală în statele membre ale UE. Există trei tipuri principale de date legate de migrația ilegală și publicate în baza de date CIREFI, și anume statistici privind „refuzurile de intrare”, „returnări” și „reținerile de migranți ilegali”.

În cazul Republicii Moldova, prin intermediul sistemului de coordonare a securității frontaliere [93] și cooperării bazate pe platforma Strategiei de management integrat al frontierei de stat [92], sunt obținute date și informații suficiente pentru calculul stocurilor de migranți ilegali la nivel național. Astfel, pentru calcularea stocului de migranți sunt aplicați următorii multiplicatori: $A = A + B + X + Y \times 100\%$, unde (A) reprezintă numărul de migranți ilegali reținuți, (B) numărul migranților supuși readmisiei, (X) numărul migranților depistați de către autoritățile statelor vecine, (Y) numărul migranților care afirmă că sunt victimele contrabandei cu migranți.

Republica Moldova a dezvoltat și implementat propria bază de date, unde are loc colectarea, analiza și raportarea datelor privind migrația ilegală [71]. Inspectoratul General al Poliției de Frontieră gestionează dezvoltarea și implementarea managementului integrat al frontierei și luptă împotriva infracțiunilor transnaționale (migrația ilegală, traficul de ființe umane, falsificarea documentelor de călătorie etc.). La 07 iunie 2008 a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr.834 prin care este lansat Sistemul Informațional Integrat al Poliției de Frontieră (SIIPF). Una din funcțiile Sistemului este evidența și controlul automatizat al traversărilor frontierei de stat, a cazurilor de încălcare a legislației privind frontiera de stat, precum și deține evidența automatizată a persoanelor și mijloacelor de transport implicate în încălcarea legislației frontaliere. Punerea la dispoziție a datelor din SIIPF și furnizarea lor către autoritățile și instituțiile publice se realizează prin intermediul unei platforme de interoperabilitate în conformitate cu prevederile cadrului normativ în domeniul schimbului de date, în condițiile în care acestea invocă un scop și un temei legal pentru prelucrarea setului de date solicitat și respectă cerințele de securitate și confidențialitate ce decurg din regimul juridic al datelor vizate [101].

Faptul că persoanele aflate ilegal în țară apar uneori într-un anumit registru (de exemplu, dosarele de reținere a poliției, registrul străinilor sau registrele de examinare medicală) și sunt identificați în baza informațiilor dintr-un alt registru prin interoperabilitatea sistemelor informaționale (inclusiv cu Sistemul Informațional Integrat al Poliției de Frontieră) ne oferă posibilitatea utilizării *metodei de concordanță a registrelor*. Aplicată la subcapitolul 3.1. „Fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale” și subcapitolul 3.2. „Mecanisme Republicii Moldova de prevenire și combatere a migrației ilegale” al capitolului 3, metoda de concordanță a registrelor a permis identificarea migranților ilegali la solicitarea unei forme de protecție în Republica Moldova. Astfel, prin concordanța registrelor electronice se poate identifica lipsa înscrisurilor în sistem privind traversarea frontierei de stat cu un act valabil de călătorie.

Conform lui P. Wanner, *metoda demografică* este bazată pe ideea că de-a lungul vieții fiecare individ este expus la anumite „riscuri” de a trăi un eveniment demografic, precum nașterea, moartea sau spitalizarea. Statistic, aceste evenimente sunt bine documentate, iar ratele natalității specifice vârstei, sexului și grupului, ratele de deces și ratele de spitalizare sunt disponibile pe scară largă pentru comparație. În principiu, migranții ilegali sunt expuși la multe dintre aceleași „riscuri” demografice ca și cei legali, ceea ce ar trebui să conducă la urme ale acestor evenimente în statisticile demografice (nașteri, decese, accidente etc). Prin urmare, o comparație a evenimentelor demografice înregistrate din registrele civile cu cele așteptate în mod normal pentru

o anumită vârstă, sex și grup ar putea fi, teoretic, utilizate pentru a deduce o estimare a populației cu statut de ședere ilegală [316].

Metoda demografică aplicată la subcapitolul 3.1. „*Fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*” și subcapitolul 3.2. „*Mecanismele Republicii Moldova de prevenire și combatere a migrației ilegale*” al capitolului 3, prin accesul la baza de date a populației și monitorizarea evenimentelor de viață, a permis identificarea persoanelor aflate ilegal pe teritoriul Republicii Moldova.

Metoda de autoidentificare este o metodă care se bazează pe autoidentificarea membrilor „populațiilor ascunse”. În ceea ce privește migrația ilegală, în practică cel mai cunoscut exemplu de estimare care se bazează pe autoidentificarea migranților fără acte este numărul obținut din regularizări la scară largă. Aceste date sunt adesea interpretate ca o dimensiune aproximativă a populației rezidente ilegal (sau care lucrează ilegal), cu presupunerea implicită că toți membrii populației ascunse ar fi capabili și dispuși să profite de șansa incertă de a obține un statut regulat în schimbul dezvăluirii identității și statutului lor (de muncă sau de reședință) către autorități. Amnistiiile generale sunt, de obicei, deschise pentru majoritatea persoanelor aflate într-o astfel de situație nereglementată (ilegală), amnistiiile limitate pot fi aplicate la anumite subgrupuri ale populației (de ex. foști solicitanți de azil, membri de familie ai migranților obișnuiți, minori etc.). Regularizări la scară largă (sau amnistii) sunt adesea efectuate pentru a rezolva problemele percepute de a face față unui număr mare de migranți ilegali sau lucrători migranți. Aproape ca un produs secundar, ele oferă și informații despre populația rezidentă ilegal [294]. În cazul „populațiilor ascunse”, un alt risc semnificativ este potențiala radicalizare. Marginalizarea și lipsa de integrare socială pot sta la bază pentru radicalizare și aplicarea unui comportament extremist. Membrii acestor grupuri, în special cei care trăiesc în condiții de excluziune severă, pot deveni mai susceptibili la influența grupurilor extremiste care le promet apartenență, protecție și un scop comun. Aceasta poate avea un impact direct asupra securității naționale și a ordinii publice, crescând nemulțumirile și riscurile de conflicte interne.

Metoda de autoidentificare a fost utilizată de autor la subcapitolul 3.2. „*Mecanismele Republicii Moldova de prevenire și combatere a migrației ilegale*” al capitolului 3, în contextul cercetării mecanismelor de regularizare a șederii și integrarea persoanelor strămutate în societatea Republicii Moldova, Guvernul a aprobat Hotărârea nr. 21/2023 privind acordarea protecției temporare persoanelor strămutate din Ucraina [96]. Doar în perioada unui an (martie 2023 – martie 2024) Inspectoratul General pentru Migrație raportează un număr total de peste 47500 persoane preînregistrate în sistemul informațional privind protecția temporară [22]. În general, autoidentificarea migranților ilegali sosiți în Republica Moldova influențează pozitiv securitatea

și ordinea publică prin crearea unui climat de incluziune ce poate preveni instabilitatea socială și conflictele intergrupuri. Integrând aceste grupuri în mod eficient și asigurându-le protecția și accesul la drepturile fundamentale, autoritățile contribuie la prevenirea riscurilor și la promovarea unei societăți sigure și stabile.

Procedura de estimare a fluxurilor migrației ilegale se efectuează prin evidența trecerilor ilegale a frontierei cu aplicarea *metodei multiplicative*. Această metodă, utilizată la subcapitolul 3.1. „*Fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*” al capitolului 3, pleacă de la ideea că dimensiunea totalului necunoscut poate fi calculată direct din dimensiunea unui subtotal cunoscut prin utilizarea unui multiplicator estimat în mod corespunzător (de exemplu, dacă fiecare al treilea migrant din stocul total de migrați ilegali într-o țară, a fost reținut la frontieră, înmulțirea numărului de migrați cu un multiplicator de trei oferă o estimare a numărului total probabil de migrați ilegali). Odată ce această propunere este acceptată, problema este redefinită ca găsirea multiplicatorului „corect” [315, p.65]. Deși estimările bazate pe această metodă și-au asumat multă pondere (nu în ultimul rând din cauza absenței metodelor alternative), aici trebuie subliniate câteva probleme. Prima este calitatea și disponibilitatea datelor privind reținerea migraților ilegali în Europa.

Pentru prima dată, la nivel național, autorii A. Buzev și S. Cebotari utilizează această metodă pentru estimarea fluxurilor migrației ilegale și amenințările la adresa securității Republicii Moldova [26, 35]. Utilizată în capitolul 3 „*Republica Moldova în contextul proceselor de combatere a migrației ilegale*”, subcapitolul 3.1. „*Fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*”, metoda multiplicatoare de estimare a fluxurilor migrației ilegale a făcut posibilă reliefaarea fenomenului respectiv la nivel național și regional cu evidențierea amenințărilor pe care le aduce la adresa securității naționale.

Analizând motivul aflării ilegale pe teritoriul unei țări, este probabil că, chiar mai mult decât intrarea ilegală (fără a fi supus controlului sau înregistrării la frontieră), depășirea termenilor de ședere legală să fie motivul principal către aflarea ilegală a persoanelor în alte țări decât cele de origine [249]. Pentru estimarea numărului de persoane care au depășit termenul de ședere (A4), analizată la subcapitolul 3.1. „*Fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*” al capitolului 3, autorul a aplicat *metoda reziduală*. Astfel, metoda reziduală permite autorului desfășurarea unei analize mai complexe a fenomenului migrației ilegale, manifestată prin calcularea termenului de ședere pe teritoriul Republicii Moldova și identificarea persoanelor care au depășit termenul legal de ședere pe teritoriul Republicii Moldova.

Utilizând metoda analizei documentelor în cadrul subcapitolului 1.1, „*Istoriografia cercetării fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*”, din

capitolul 1, a fost posibilă examinarea unor surse variate și bogate în informații. Acestea includ materiale din mass-media, documente ale organizațiilor internaționale, hotărâri ale instituțiilor de stat, discursuri și memorii ale liderilor politici, precum și date statistice relevante. Cu ajutorul metodei de analiză a documentelor a fost posibilă cercetarea documentelor principale menționate la subcapitolul 2.2. „*Gestionarea migrației ilegale: reglementări la nivel internațional și național*” al capitolului 2, precum: „Strategia europeană de securitate” [67], „Strategia Securității Naționale a Republicii Moldova” [103, 104], „Strategia națională de management integrat al frontierei de stat” [86], „Strategiei naționale de apărare” [88], „Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2030” [180], cât și a unui set de tratate și acorduri internaționale: „Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind controlul în comun al persoanelor, mijloacelor de transport, mărfurilor și obiectelor în punctele comune de trecere a frontierei de stat moldo-ucrainene” [87], „Programul național de implementare a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană în domeniul liberalizării regimului de vize” [89], „Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate” [152], „Protocolul de colaborare trilaterală între guvernele Republicii Moldova, României și Ucrainei” [153], „Acordul de cooperare între Guvernul Republicii Moldova și Organizația Internațională pentru Migrație” [1] etc. În directă concordanță cu analiza textului documentelor, autorul își asumă o presupunere realistă, va considera cunoașterea posibilă și realitatea fenomenului migrației ilegale în contextul consolidării sistemului de securitate națională.

În elaborarea studiului, autorul a recurs și la *documentarea webografică* reprezentată de o serie de publicații WWW [137, p.8]. Astfel, utilizarea noilor tehnologii informaționale oferă cercetătorilor posibilitatea obținerii informațiilor relevante și actualizate la zi, ceea ce influențează, în mod pozitiv, elaborarea lucrărilor științifice și suplinește esențial arsenalul surselor de obținere a informațiilor. Fluxul informațional foarte abundent impune cercetătorii în utilizarea calculatorului și filtrarea informațiilor în scopul acumulării informațiilor veridice, care redă situația reală, fără diseminarea informațiilor false. În scopul acumulării datelor și informațiilor veridice, din prima sursă, utilizate în subcapitolul 3.1. „*Fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*” și subcapitolul 3.2. „*Mecanisme Republicii Moldova de prevenire și combatere a migrației ilegale*” al capitolului 3, prin utilizarea documentării webografice, pot fi menționate sursele la care a apelat autorul: Poliția de Frontieră – www.border.gov.md [149], Biroul Migrație și Azil – www.bma.gov.md [22], Ministerul Afacerilor Interne – www.mai.gov.md [156, 157, 158] Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova – www.statbank.statistica.md [20]. Instituțiile și agențiile internaționale și europene publice, de

asemenea, informații prin canalele oficiale de informare. Astfel, Frontex își publică informația pe site-ul – www.frontex.europa.eu [255], United Nations – www.un.org/development/desa/pd [270], EUBAM – www.eubam.org [122], Eurostat – www.ec.europa.eu/eurostat [248] și comunicate privind securitatea frontierelor și criminalitatea transfrontalieră – www.border-security-report.com [220]. Cu ajutorul internetului autorul a analizat subcapitolul 1.1. „*Istoriografia cercetării fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale*”, al capitolului 1, prin consultarea ultimelor publicații, revistelor de specialitate și comunicărilor în cadrul conferințelor științifice, publicate în Instrumentul Bibliometric Național – www.ibn.idsi.md [53].

Fluxurile de migrație ilegală din Republica Moldova reprezintă un fenomen complex și multidimensional, având un impact semnificativ asupra securității naționale. Diversitatea formelor și metodelor utilizate de migranți, de la traversarea ilegală a frontierelor până la utilizarea de documente false, ilustrează amploarea și dinamica acestui fenomen. În același timp, tipologia variată a persoanelor implicate, care poate include traficanți, victime ale traficului de persoane sau persoane care doresc să evite reglementările legale, complică și mai mult eforturile de gestionare a migrației ilegale. Un alt aspect alarmant al migrației ilegale îl constituie sumele considerabile de bani ilegali puse în circulație. Acestea contribuie la consolidarea rețelelor de criminalitate organizată care operează în regiune, accentuând riscurile pentru stabilitatea economică și socială a Republicii Moldova. Traficul de persoane, contrabanda cu bunuri și alte activități ilegale sunt adesea interconectate cu fluxurile de migrație ilegală, ceea ce intensifică presiunea asupra autorităților de securitate.

Analiza fenomenului migrației ilegale a necesitat utilizarea unui set complex de metode și tehnici, pentru a oferi o imagine cât mai detaliată și bine fundamentată asupra acestui risc. Această abordare a permis autorului să identifice nu doar sursele și factorii care alimentează migrația ilegală, ci și să evidențieze vulnerabilitățile sistemului de securitate națională. De asemenea, analiza a subliniat conexiunile dintre migrația ilegală și alte provocări regionale, cum ar fi traficul de armament sau migrația forțată cauzată de instabilitatea geopolitică. Pe lângă evaluarea impactului, studiul a abordat și principalele strategii de combatere a migrației ilegale, atât la nivel internațional, cât și în contextul specific al Republicii Moldova. S-a constatat că adoptarea unor politici mai eficiente de securizare a frontierelor și colaborarea strânsă cu organizațiile internaționale pot reduce considerabil acest fenomen. Totuși, pentru a combate eficient migrația ilegală, este necesar să se dezvolte mecanisme coordonate care să includă atât măsuri preventive, cât și acțiuni punitive, cum ar fi îmbunătățirea sistemelor de monitorizare a frontierelor, consolidarea instituțiilor de aplicare a legii și combaterea corupției. Contribuția acestui studiu este

semnificativă pentru înțelegerea provocărilor actuale de securitate națională și regională. Rezultatele obținute pot servi drept bază pentru formularea unor politici mai eficiente, menite să protejeze interesele naționale ale Republicii Moldova, să promoveze stabilitatea regională și să reducă impactul negativ al migrației ilegale. Pe termen lung, o abordare integrată și cuprinzătoare este esențială pentru a răspunde în mod adecvat acestui fenomen global.

2.2. Gestionarea migrației ilegale: reglementări la nivel internațional și național

Migrația reprezintă una dintre cele mai stringente provocări ale dezvoltării Republicii Moldova după obținerea independenței, având un impact direct asupra securității naționale a statului. Autoritățile moldovenești depun eforturi constante pentru a găsi soluții care să reducă migrația cetățenilor și să atenueze efectele negative asociate acestor procese. Gestionarea migrației în Republica Moldova a trecut prin mai multe etape, reflectând o evoluție semnificativă în abordarea și administrarea acestui fenomen. Un prim pas a fost formularea politicilor migraționale și identificarea principalelor probleme ce necesitau rezolvare. În prezent, managementul migrației a intrat într-o etapă caracterizată de schimbări importante, reforme profunde și o cooperare sporită cu Uniunea Europeană. Aceste eforturi sunt îndreptate spre combaterea migrației ilegale, atât a cetățenilor moldoveni, cât și a cetățenilor străini care tranzitează sau se află pe teritoriul Republicii Moldova. Această colaborare și adaptare a politicilor migraționale au devenit priorități strategice în vederea asigurării unui control mai eficient al fenomenului și a protejării intereselor naționale [133, p.21]. Această conștientizare generală este însoțită de o reglementare multilaterală a fenomenului migrației internaționale cu multe ramificații normative și instituționale.

Odată cu semnarea acordurilor de liberă circulație și a celor privind mobilitatea forței de muncă, migrația în Republica Moldova, atât pe plan intern, cât și extern, s-a manifestat prin diverse forme și metode specifice. Începând cu anii 1990 și până în prezent, acest fenomen a fost determinat în mare măsură de situația social-economică și politică din țară, generând în același timp consecințe semnificative. Totuși, istoria migrației depășește acest cadru temporal și implică o gamă largă de factori, inclusiv motive demografice, economice, de securitate, socioculturale, etnice și religioase (A4.6). Astfel, migrația poate fi văzută ca un produs social, reflectând transformările care au loc atât la nivel individual, cât și în cadrul societăților în ansamblu. Aceasta reprezintă o reacție directă la schimbările complexe din societate, având atât o dimensiune individuală, cât și una colectivă [43, p.213].

Indiferent dacă migrația ilegală amenință sau nu suveranitatea statului, incontestabil este faptul că, în contextul asigurării integrității conceptului de suveranitate, este dreptul statelor de a-și controla frontierele. Respectarea drepturilor omului este o prerogativă la fel de importantă pentru

state. Una dintre dilemele - cheie pentru elaborarea politicilor în domeniul migrației ilegale este că uneori aceste două principii sunt greu de conciliat (A2). Acesta este în special cazul solicitanților de azil și al refugiaților care se deplasează în mod neregulat. Provocarea statelor este de a limita accesul la teritoriile lor fără a submina dreptul de a căuta și de a beneficia de protecție.

În continuare, ne vom concentra pe reglementările cuprinzătoare destinate gestionării migrației internaționale și combaterii migrației ilegale, prin adoptarea unor acte internaționale și regionale care joacă un rol semnificativ în consolidarea securității. Politicile privind contracararea migrației ilegale a unui stat se realizează prin intermediul legislației naționale și orice schimbare a politicii inevitabil duce la modificările legislative în sfera respectivă. Astfel, ne vom referi la caracteristicile legislației interne a Republicii Moldova menite să reglementeze fenomenul migrației ilegale prin adoptarea normelor legislative concrete.

Intensificarea cooperării în domeniul politicilor migraționale la nivel internațional, precum și intensificarea vertiginoasă a fluxurilor migraționale, Republica Moldova a fost nevoită să accelereze eforturile în reglementarea migrației. Astfel, etapa inițială în domeniul de reglementare a migrației este constituită de afirmarea politicilor în domeniul migrației și este marcată de la declararea independenței Republicii Moldova și adoptarea Constituției, care reglementează drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor. Aceste reglementări se referă la: aprobarea Regulamentului de angajare temporară în muncă a cetățenilor Republicii Moldova și a cetățenilor străini; aprobarea Regulilor de eliberare a certificatelor și licențelor persoanelor juridice și fizice care activează în calitate de intermediar la organizarea angajării cetățenilor Republicii Moldova peste hotare. Constituția Republicii Moldova la articolul 27 consfințește dreptul cetățenilor la libera circulație. În baza normelor constituționale au fost elaborate și adoptate *Legea cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova* [119], *Legea cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și apatrizilor în Republica Moldova* [120]. Un pas important în gestionarea și monitorizarea proceselor migrației la nivel național a fost crearea Departamentului Migrației din cadrul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

Integrarea Republicii Moldova în procesul de gestionare și control a migrației globale reprezintă o nouă provocare a autorităților. Confruntându-se cu problema migrației ilegale a cetățenilor din Republica Moldova, la începutul anului 1997, este încheiat *Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei privind preluarea și returnarea persoanelor la frontiera de stat moldo-ucraineană* [151]. Mai târziu, acorduri de readmisie au fost încheiate cu Ungaria și Lituania. În noiembrie 1997 Guvernul a adoptat Hotărârea „*Cu privire la angajarea provizorie a lucrătorilor migranți*” [98], în care este stipulat că activitatea de organizare a plasării temporare în câmpul muncii a cetățenilor Republicii Moldova peste hotare se efectuează exclusiv de agenții

economici care au licență de activitate. Eforturile de aliniere la politicile internaționale în domeniul migrației, prin elaborarea procedurilor de legalizare a migranților care munceau ilegal, au contribuit semnificativ la protejarea drepturilor acestora în țările-gazdă. Pentru a adapta baza normativă privind migrația la standardele europene, în aprilie 2005, instituția responsabilă de migrație din Republica Moldova a fost reorganizată, devenind Biroul Național pentru Problemele Migrației.

Această reformă a continuat cu crearea Serviciului de Stat de Migrație, ca parte a unei restructurări instituționale în domeniul reglementării migrației. În contextul avansării parteneriatului dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană și al elaborării *Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană*, gestionarea migrației a fost inclusă ca o direcție prioritară, subliniind importanța acestui domeniu în cadrul cooperării bilaterale [125].

Liberalizarea regimului de vize cu Uniunea Europeană a fost însoțită de implementarea unor reforme instituționale majore și de intensificarea colaborării cu UE în combaterea migrației ilegale, inclusiv a migrației ilegale de tranzit. În acest proces, Biroul Național de Migrație a fost reorganizat, devenind Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă (subordonată Ministerului Economiei și Comerțului) și Biroul pentru Migrație și Azil (subordonat Ministerului Afacerilor Interne). Reglementarea migrației a început să pună un accent deosebit pe promovarea unei politici de migrație reglementată, combaterea traficului de ființe umane și a migrației ilegale, precum și pe oferirea de protecție refugiaților. Aceste măsuri reflectă o aliniere clară la reglementările și standardele Uniunii Europene în domeniul migrației, subliniind angajamentul Republicii Moldova de a coopera eficient cu UE în acest sector [43, p.214]. La nivel național este aprobată *Strategia națională de management integrat al frontierei de stat* [92], menită să promoveze politica statului în domeniul managementului integrat al frontierei de stat pe termen mediu, identificând segmentele specifice care necesită reformare.

Publicarea în februarie 2023 a *Raportului analitic la avizul Comisiei Europene privind cererea de aderare a Republicii Moldova* [64] a constituit un nou început, inclusiv pentru reformarea procedurilor în domeniul contracarării migrației ilegale în Republica Moldova, astfel a fost inițiată procedura de racordare a legislației naționale la reglementările UE, în special în domeniile migrației, gestionarea frontierelor și toate aspectele ce țin de lupta cu crima transfrontalieră [68]. Creșterea fluxului de migranți care încearcă să pătrundă în spațiul comunitar european a condus la creșterea semnificativă a presiunii, atât din punct de vedere administrativ, cât și financiar, asupra tuturor țărilor tranzitate, și, în același timp, s-a constituit într-o amenințare la adresa climatului de securitate și stabilitate în Uniunea Europeană. Numărul mare de migranți aflați la frontiera externă a UE menține active și chiar amplifică activitățile infracționale pe linia

migrației ilegale derulate de rețelele de criminalitate transfrontalieră, tentate de profiturile substanțiale și riscuri neînsemnate.

Statele membre ale UE, odată cu aprofundarea crizelor de migrație ilegală și creșterea fluxurilor de migranți, constată imposibilitatea contracarării fenomenului migrației ilegale și reorientează politicile spre o gestionare eficientă a fluxurilor de migranți. În acest sens, la sfârșitul anilor 1990, comunitatea europeană a inițiat discuții politice privind elaborarea de prevederi menite să gestioneze valurile de migranți atât din punct de vedere economic, cât și din punctul de vedere al securității [217].

Pentru a face față provocărilor legate de migrație, Uniunea Europeană a inițiat un proces amplu de reformă, axat pe reconstrucția politicilor comunitare privind azilul și migrația. Acest proces se bazează pe patru piloni principali: (I) reducerea stimulentei pentru migrația ilegală, prin abordarea cauzelor fundamentale ale acesteia; (II) îmbunătățirea proceselor de returnare a migranților ilegali și destructurarea rețelelor de introducere ilegală și trafic de persoane; (III) salvarea vieților umane și securizarea frontierelor externe ale UE; (IV) crearea unei politici solide la nivelul UE în domeniul azilului, oferind mai multe căi legale pentru solicitanții de azil și stabilind canale mai eficiente pentru migrații regulamentari [72, p.299]. Răspunsul oficial al UE la fenomenul migrației este formulat într-o serie de documente care au condus la instituționalizarea politicii migraționiste. Această evoluție reflectă faptul că problema migrației a devenit o povară comună pentru toate statele membre. Dacă în anii 1960-1970 migrația era considerată o problemă națională, abordată individual de fiecare țară, începând cu anii 1980, controlul migrației a devenit o responsabilitate comună în cadrul comunității. În anii 1990, migrația a fost suficient de politizată pentru a justifica adoptarea unor măsuri comune la nivel european.

Prin urmare, adoptând o abordare globală a problemei migrației, Consiliul European înaintea Parlamentului European o comunicare ce dezvoltă direcții de acțiune bazate pe trei considerente principale:

- 1) Adoptarea de măsuri cu privire la presiunea migrației. Pentru prima dată problema migrației este propusă pentru a fi inclusă pe agenda politicii externe a UE. Totodată se evidențiază o necesitate de a intensifica cooperarea în acest domeniu la nivelul statelor membre și inițiative în domeniul cooperării cu statele în curs de dezvoltare;

- 2) Controlul fluxurilor migratorii. Obiectivul principal fiind axat pe controlul canalelor de migrație existente, având în vedere faptul că toate statele membre au adoptat deja măsuri concrete, precum: combaterea migrației ilegale, abordarea comună în domeniul azilului, apropierea criteriilor de reunire a familiilor, formularea unui cod comun privind contractele temporare de muncă.

3) Consolidarea politicilor de integrare în beneficiul migranților legali [69].

Tratatul de la Maastricht include prevederi referitoare la migrație în toate cele trei categorii de probleme identificate ca fiind de interes comun [311]. Examinarea acestor documente ne permite să constatăm că statele membre ale UE au conștientizat necesitatea de a renunța la abordarea națională unitară a problemelor și focusarea pe o reglementare comună la nivel european.

Protocolul de la Palermo din 2000 împotriva traficului ilegal de migranți pe cale terestră, a aerului și pe mare, în calitate de prim consens în cadrul comunității internaționale în vederea condamnării traficului de migranți reprezintă un important instrument juridic, constituind fundamentul pentru o abordare comună a prevenirii și urmării penale, prin eforturi naționale și cooperare internațională, a unui fenomen infracțional periculos. Aliniatul 2 din Preambulul acestuia face trimitere la Rezoluția Adunării Generale a ONU 54/212 din 22 decembrie 1999, care a îndemnat statele și ONU la o strânsă cooperare internațională, pentru o abordare comună a cauzelor profunde ale migrației, în special cele legate de sărăcie [152]. În cadrul aceluiași Protocol, Organizația Națiunilor Unite la articolul 3 indică următoarea definiție a contrabandei cu migranți: „*Contrabanda cu migranți înseamnă organizarea intrării ilegale a unei persoane într-un stat parte, al cărui cetățean sau rezident permanent nu este, în vederea obținerii, în mod direct sau indirect, a profitului financiar sau de altă natură*” iar „*Intrare ilegală înseamnă trecerea hotarelor fără respectarea cerințelor necesare intrării legale în statul gazdă*” [152].

La rândul său, *Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor*, adițional la *Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate*, este aprobat de către Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr.17 din 17 februarie 2005 [116], unde Ministerul Afacerilor Interne, Poliția de Frontieră, Procuratura Generală, Ministerul Justiției, Centrul Național Anticorupție, Serviciul de Informații și Securitate, Biroul migrație și azil, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Economiei, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene sunt împuterniciți să-și întreprindă măsurile necesare în vederea realizării prevederilor protocolului menționat. Totodată, Protocolul prevede că pînă la restabilirea deplină a integrității teritoriale a Republicii Moldova, prevederile protocolului se aplică doar pe teritoriul controlat de autoritățile Republicii Moldova.

La sfârșitul anului 2003, Uniunea Europeană a adoptat propria Strategie de Securitate Europeană, consolidând obiectivele Tratatului de la Maastricht. Strategia pornește de la premisa că răspunsul la riscurile, pericolele și amenințările la adresa securității europene trebuie să fie adaptat fiecărui tip de amenințare, utilizând o strategie multiplă și o abordare comprehensivă.

Strategia identifică o serie de amenințări și vulnerabilități generate de factori politici, economici, demografici, ecologici, științifici și tehnologici. Printre amenințările majore menționate se numără terorismul internațional, proliferarea armelor de distrugere în masă, existența statelor eșuate și crima organizată. De asemenea, Strategia punctează vulnerabilități precum dependența energetică a Europei, încălzirea globală și riscuri asociate cu sărăcia. Declarația Comună pentru Integrarea Apărării Europene, adoptată în 2004, completează această viziune, subliniind importanța cooperării și a consensului în atingerea și menținerea securității europene. Aceasta reafirmă angajamentul UE pentru o abordare coordonată și unitară în fața provocărilor de securitate [243].

O activitate importantă în elaborarea politicii migraționale a constituit reuniunea extraordinară a Consiliului European de la Tampere, unde s-a convenit asupra unui număr de direcții și priorități politice, care urmau să aducă Uniunea Europeană mai aproape la zona de libertate, protecție și securitate atât pentru cetățenii Uniunii Europene, cât și pentru resortisanții statelor terțe cărora le-a fost garantat accesul în statele membre ale UE. Subsecvent, a fost exprimată aspirația spre o cooperare politică mai restrânsă în cadrul politicii comune de azil și imigrare. Potrivit Consiliului, o astfel de politică trebuie să includă:

- a) Parteneriatul cu statele de origine;
- b) Dezvoltarea unui sistem european comun de azil;
- c) Tratatul echitabil al cetățenilor statelor – terțe;
- d) Gestionarea fluxurilor migratorii [291].

În conformitate cu concluziile Consiliului de la Tampere, sistemul european comun de azil a fost prevăzut ca componentă de bază a viitoarei politicii migraționale a UE. Accentul a fost pus pe o interpretare deplină, multidimensională a Convenției de la Geneva din 1951, combinată cu:

- a) adoptarea unor standarde minime comune privind criteriile și mecanismele de examinare și acordare a statutului de refugiat;
- b) stabilirea EURODAC (Sistemului European pentru Schimbul de Amprente Digitale) care ar trebui să îmbunătățească punerea în aplicare a Convenției de la Dublin;
- c) standarde minime pentru condițiile de primire a solicitanților de azil;
- d) standarde minime pentru acordarea protecției temporare în cazul unui aflax masiv bazat pe solidaritatea dintre statele membre [241].

Gestionarea fluxurilor migratorii a fost o altă componentă importantă a politicii UE în materie de migrație și azil în conformitate cu deciziile de la Tampere. Scopul principal în acest domeniu a fost realizarea unei migrații ordonate prin clarificarea căilor legale de imigrare și prin consolidarea tuturor eforturilor de combatere a migrației ilegale, a traficului de migranți și de ființe umane. Aceste aspecte ale migrației au atras atenția într-un mod mai special după atacurile teroriste

din 11 septembrie 2001, fiind adoptat ulterior în cadrul UE un număr considerabil de reglementări în domeniul combaterii migrației ilegale. Aceste măsuri au fost completate cu unele inițiative practice ale statelor membre, cum ar fi instituirea patrulilor maritime comune în Marea Mediteraneană ale Franței, Spaniei și Italiei sau zborurile charter multilaterale în vederea returnării migranților ilegali în statele de origine.

Pentru realizarea deplină a deciziilor de la Tampere, în anul 2002 a fost adoptat Catalogul Schengen [247], având ca scop oferirea drept exemplu de cele mai bune practici privind controlul frontierelor externe, extrădarea și readmisia statelor candidate din acea perioadă. Catalogul Schengen reprezintă un model Integrat de Securitate a Frontierei în calitate de un sistem ce acoperă toate aspectele gestionării frontierei și sugerează unele principii de realizare a acestui obiectiv. Catalogul stabilește că unul dintre elementele-cheie pentru aplicarea corectă a acestui model este faptul implicării polițiștilor de frontieră profesioniști și bine instruiți. Conform Catalogului Schengen, în special pentru experții care au acces la datele cu caracter personal, acest principiu trebuie să fie aplicat foarte strict. În ce privește structura organizației de gestionare a frontierelor, a fost recomandat un sistem centralizat de supraveghere. Această structură centralizată urma să ia forma poliției non-militare/forței de grăniceri în cadrul unui minister național unic. Controalele la frontieră și supravegherea trebuie efectuate de către aceeași administrație care organizează gestionarea frontierelor. Personalul urmează să demonstreze un nivel înalt de profesionalism și să posede o limbă străină de circuit internațional.

Comisia Europeană, la începutul anului 2010, a demarat discuțiile cu Guvernul de la Chișinău pe marginea negocierii potențialului „Acord de Asociere”, constituind un eveniment major pentru parcursul european al Republicii Moldova. „Liberalizarea regimului de vize” este unul din cele patru blocuri tematice de negocieri ale viitorului „Acord de Asociere”. După misiunea de evaluare din martie 2010, UE lansează oficial dialogul privind vizele în cadrul Consiliului de Cooperare UE - Republica Moldova. În urma lansării oficiale, bazate pe termenii de referință ai dialogului, în septembrie 2010 s-au desfășurat două misiuni de evaluare pe marginea tuturor celor patru blocuri, în rezultatul cărora a fost pregătit un raport de evaluare în baza căruia a fost elaborat Planul de Acțiuni UE – Republica Moldova privind Liberalizarea Regimului de Vize. În același context, la 25 octombrie 2010, Consiliul de Miniștri al Afacerilor Externe al UE a recunoscut progresele realizate de Republica Moldova în procesul de liberalizare a regimului de vize și a solicitat Comisiei Europene să pregătească un proiect al Planului de Acțiuni în acest sens. În conformitate cu acest plan, Republica Moldova a prezentat, la 17 februarie 2011, Planul Național de Implementare a Planului de Acțiuni pentru Liberalizarea Regimului de Vize. Un element important al Planului de Acțiuni îl constituie problematica migrației ilegale. În acest

context, blocul referitor la migrația ilegală și managementul frontierelor a înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește alinierea la standardele Uniunii Europene. Gestionarea eficientă a migrației s-a dovedit a fi un aspect esențial în procesul de obținere a regimului liberalizat de vize cu UE [89].

A. Zolberg definește politica migrației ca un proces de interacțiune între țări, în cadrul căruia are loc un transfer de legislație, migranții trecând din statutul de membri ai unei societăți în cel de membri ai altei societăți [324]. Politica migraționistă urmărește, printre altele, ajustarea numărului și structurii migranților, orientarea fluxurilor migratorii și integrarea migranților în societate. Într-un sens mai larg, politica migrației este o componentă a politicii statului, corelată cu obiectivele sale strategice. Aceasta reprezintă un instrument de reglementare a proceselor migratorii, fiind interconectată cu politicile economice, sociale, demografice, naționale și culturale. Politica migrației poate fi privită din două perspective: politica declarată, care urmărește protejarea intereselor migranților, și politica reală, care reflectă prioritățile și interesele populației autohtone. Această dualitate evidențiază complexitatea și echilibrul pe care statele trebuie să îl mențină în gestionarea migrației [197].

Guvernul Republicii Moldova a obținut primele rezultate în alinierea la politicile Uniunii Europene privind gestionarea fluxurilor de migrație prin aprobarea, la 27 decembrie 2010, a *Strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2011-2013*. Această strategie a fost elaborată de Consiliul Național pentru Managementul Integrat al Frontierei de Stat, instituit prin Hotărârea Guvernului nr. 855 din 21 septembrie 2010 [99]. Obiectivul principal al Consiliului este promovarea politicii naționale în domeniul managementului integrat al frontierei de stat pe termen mediu, identificând și reformând segmentele care necesită îmbunătățiri. Implementarea strategiei oferă statului beneficii importante, cum ar fi: stimularea comerțului și a investițiilor, facilitarea și accelerarea tranzitului transfrontalier, îmbunătățirea controlului migrației ilegale (din și prin Moldova) către Uniunea Europeană, promovarea turismului, reducerea pierderilor fiscale și vamale cauzate de contrabandă, precum și crearea unui mediu de securitate mai stabil în regiune. Totodată, aplicarea strategiei este strâns legată de negocierea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană și de dialogul privind liberalizarea regimului de vize. Implementarea acestei strategii transmite partenerilor europeni mesajul că Republica Moldova este pregătită să contribuie la securitatea regională și să devină un partener de încredere al UE în controlul la frontieră și gestionarea fluxurilor de migrație [92].

Modelul de management integrat al frontierei, dezvoltat în Uniunea Europeană, și-a demonstrat eficiența, oferind Republicii Moldova un exemplu valoros de bune practici și experiențe relevante. Acest model reușește să mențină un echilibru între facilitarea circulației

persoanelor și mărfurilor, având la bază respectarea drepturilor fundamentale ale omului, și, în același timp, să prevină și să combată migrația ilegală, criminalitatea transfrontalieră și alte amenințări la adresa securității frontierelor. Decizia Republicii Moldova de a adopta modelul european de management integrat al frontierei a reprezentat un pas strategic major, contribuind la consolidarea parteneriatului cu Uniunea Europeană în domeniul gestionării frontierelor. Implementarea acestui model european are loc în cadrul *Strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat*, evidențiind angajamentul țării pentru alinierea la standardele europene și asigurarea unei gestionări eficiente a frontierei [86].

În contextul alinierii la politicile UE în domeniul gestionării frontierelor, sunt înregistrate rezultate semnificative prin aprobarea la 04 noiembrie 2011 a noii legi organice, Legea cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova nr. 215 [114], care în esență transpune Regulamentul (EC) nr. 562/2006 al Parlamentului European și al Consiliului Uniunii Europene din 15 martie 2006 de instituire a unui Cod comunitar privind regimul de trecere a frontierelor de către persoane (Codul Frontierelor Schengen) și creează cadrul necesar de aplicare a Directivei 2004/82/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind obligația operatorilor de transport de a comunica datele privind pasagerii. Pentru a asigura securizarea frontierelor, Poliția de Frontieră a implementat mai multe proiecte de asistență externă cu sprijinul instituțiilor Uniunii Europene. Aceste proiecte au avut scopul de a furniza informații esențiale privind evaluarea riscurilor, contribuind astfel la consolidarea controalelor și supravegherii la frontiera externă a UE. În perioada 2011-2013, Poliția de Frontieră a beneficiat de o investiție din partea Uniunii Europene în valoare de peste 22 de milioane de euro. Această finanțare a fost utilizată pentru implementarea unui sistem avansat de comunicații și monitorizare video la frontieră, sporind astfel capacitatea de gestionare și securizare a granițelor [38].

La 1 iulie 2012 a intrat în vigoare Legea nr. 283 din 28 decembrie 2011 privind Poliția de Frontieră, [117] prin care Serviciul Grăniceri a fost reorganizat în Poliția de Frontieră și plasat sub autoritatea Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Poliția de Frontieră este un organ al administrației publice din cadrul ministerului, având responsabilitatea de a implementa politica statului în domeniul managementului integrat al frontierei de stat. Printre atribuțiile sale principale se numără prevenirea și combaterea migrației ilegale, precum și a criminalității transfrontaliere [117]. În scopul transferării bunelor practici europene în domeniul combaterii migrației ilegale, Republica Moldova a aderat la mai multe instituții internaționale de reglementare a fenomenului migrației și a implementat prevederile legislației europene în domeniu. Astfel, au fost elaborate și adoptate Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane [113],

Regulamentul cu privire la procedurile de returnare, expulzare și readmisie a străinilor pe teritoriul Republicii Moldova [90].

În anul 2011, pentru a alinia politicile naționale la prevederile Catalogului Schengen, a fost aprobată *Strategia națională în domeniul migrației și azilului (2011-2020)* [91]. Această Strategie abordează în mod complex problemele legate de managementul migrației și azilului, integrând mai multe domenii interconectate. Printre acestea se numără elaborarea politicilor privind emigrarea, imigrarea, azilul, apatridia, integrarea migranților, contracararea migrației ilegale și a traficului de ființe umane, precum și dezvoltarea instrumentelor de control al migrației și a asistenței informaționale. Strategia, alături de planurile de acțiune care sprijină implementarea sa, urmărește să asigure coerența și compatibilitatea cu alte politici naționale, garantând totodată durabilitatea și capacitatea de ajustare a politicilor la schimbările circumstanțelor legate de migrație. Aceasta reflectă angajamentul Republicii Moldova pentru o abordare integrată și adaptabilă în gestionarea migrației și azilului. La baza Strategiei se află o listă de principii, precum:

- Consolidarea și promovarea rolului autorităților statului în gestionarea problematicilor legate de gestionarea migrației. Acest principiu tinde să fortifice autoritatea statului în gestionarea politicilor migraționale la nivel național și regional, respectiv diminuarea și neadmiterea influenței altor interese din exterior sau de grup. Primii pași în direcția respectivă au fost axați pe reorganizarea instituțională a Ministerului Afacerilor Interne și delimitarea clară a instituțiilor cu atribuții în domeniul gestionării fluxurilor migraționale, elaborarea profilului migrațional extins al Republicii Moldova;

- Eficientizarea procedurilor de coordonare a activităților autorităților publice cu atragerea societății civile și a structurilor internaționale relevante la realizarea politicii migraționale. Astfel, în procesul de realizare a politicilor în domeniu au fost pe larg implicați partenerii externi, ca Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicilor Migraționale (ICMPD) și Organizația Internațională pentru Migrație (OIM);

- Dezvoltarea migrației legale bazată pe dezvoltarea unui plan de imigrare care să definească criteriile de admitere controlată și selectivă. Aceste criterii ar trebui să fie orientate către satisfacerea nevoilor forței de muncă și a capitalului, precum și la promovarea investițiilor, în timp ce simultan se luptă împotriva migrației ilegale, inclusiv prin analiza necesităților pieței muncii, atracția investițiilor străine, descurajarea migrației ilegale. Această abordare ar putea contribui la optimizarea avantajelor economice pe termen lung ale imigrației legale, promovând dezvoltarea economică, diversificarea forței de muncă și consolidarea resurselor financiare și intelectuale;

- Reducerea tuturor formelor de migrație ilegală, precum și a activităților ilegale asociate în conformitate cu instrumentele juridice internaționale și naționale, implică dezvoltarea și implementarea unui set de măsuri pentru limitarea migrației ilegale. Aceste acțiuni includ îmbunătățirea metodelor de detectare a migranților ilegali bazate pe cele patru filtre de detectare (zona prefrontalieră, în cooperare cu partenerii, la frontieră și în interiorul țării).

Aplicarea deplină a prevederilor Catalogului Schengen este pe departe a fi implementată în Republica Moldova. Menționăm că legislația privind controlul frontierelor este parțial aliniată la politica și cele mai bune practici ale UE, iar echipamentele tehnice și infrastructura la frontiera de stat sunt neconforme standardelor europene. Republica Moldova nu are un sistem național avansat de procesare a datelor și informațiilor privind pasagerii. Pentru a asigura o aplicare conformă a prevederilor Catalogului Schengen, Poliția de Frontieră urmează să-și fortifice capacitățile și resursele, să-și reînnoiască infrastructura care deja este depășită de timp, inclusiv infrastructura de trecere a frontierei necesită îmbunătățiri semnificative. Controalele la frontieră îndeplinesc standardele minime. În acest sens, sunt nevoie de resurse suplimentare, în special tehnice, pentru a îmbunătăți calitatea controalelor la frontieră. Resursele pentru supravegherea frontierelor sunt limitate și necesită îmbunătățiri substanțiale la capitolul sisteme de supraveghere, tehnică specială, sisteme speciale de comunicații etc.

Comisia Europeană, ulterior publicării Catalogului Schengen al UE, a prezentat Raportul „*Către o gestionare integrată a frontierelor externe ale statelor membre ale UE*” [310] în care a propus inițierea unei politici comune cu privire la gestionarea frontierelor externe și a identificat componentele pe care o astfel de politică ar trebui să le cuprindă. Conform Comisiei Europene, aceste componente constituie un element comun al legislației, o coordonare comună și un mecanism operațional de cooperare, o analiză integrată comună a riscurilor, un personal instruit pe principii europene, echipamente interoperabile și repartizarea sarcinilor între statele membre în perspectiva unei Autorități Europene de gestionare a frontierelor. În primii ani după Raportul Comisiei au fost realizate trei evoluții importante ce au realizat în mare măsură viziunea Comisiei asupra unei politici comune privind managementul frontierelor.

Transformarea a avut loc în 2004, odată cu înființarea Agenției Europene pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale statelor membre ale Uniunii Europene – Frontex [228]. Printre principalele sarcini ale Frontex pot fi menționate următoarele:

- a) Coordonarea cooperării operative între statele-membre cu privire la gestionarea frontierelor externe prin efectuarea schimbului de informații operative cu privire la activitățile întreprinse la frontierele externe, precum și aprobă și coordonează operațiunile comune desfășurate cu participarea reprezentanților statelor membre. În prima perioadă de la lansarea operațiunilor

comune (Hera; Agios; Nautilus; Poseidon), trei dintre cei șase indicatori au scăzut considerabil comparativ cu datele prezentate, anterior, de fiecare stat în parte. Cei trei indicatori au fost detectarea trecerilor ilegale ale frontierei, detectarea șederii ilegale și numărul scăzut de cereri de azil recepționate. Aceste niveluri minime sunt în concordanță cu scăderea generală a numărului de migrați ilegali, care au fost deja vizibili datorită introducerii unor recente politici severe în materie de migrație și azil, precum și impactul unei colaborări mai eficiente cu țările de origine;

b) Elaborarea unui model comun de evaluare integrată a riscului și pregătirea evaluărilor generale și specifice ale riscului. În acest sens, Agenția elaborează trimestrial analize generale și specifice care sunt înaintate atât Comisiei, cât și statelor membre;

c) Sprijinirea statelor membre la formarea profesională a polițiștilor de frontieră naționali dezvoltând standarde comune de formare, asigurând formarea la nivel european pentru polițiștii de frontieră naționali, ținând seminare și oferind formare suplimentară funcționarilor autorităților competente. O palieră specifică sunt desfășurarea cursurilor de formare profesională și seminare pe subiecte privind controlul și supravegherea frontierelor externe, returnarea migranților aflați ilegal pe teritoriul UE;

d) Coordonarea misiunilor relevante pentru controlul și supravegherea frontierelor externe. Prin aceste misiuni, Agenția evaluează rezultatele operațiunilor comune și ale proiectelor pilot pentru a face o analiză comparativă globală a acestor rezultate în vederea creșterii calității, a coerenței și eficienței operațiunilor și proiectelor viitoare ce urmează să fie inclusă în raportul său general;

e) Asistarea statelor membre în situațiile care impun o asistență tehnică și operativă sporită la frontierele externe. În situațiile de criză, Agenția oferă asistență informațională, detașează ofițeri și tehnică specială pentru întărirea dispozitivelor, sau oferă asistență financiară pentru procurarea echipamentului tehnic necesar supraavegherii și controlului frontierei externe a UE;

f) Furnizarea către statele membre a sprijinului necesar pentru organizarea operațiunilor comune de returnare. Agenția poate utiliza resursele Uniunii care sunt disponibile pentru acest scop cu întocmirea unei broșuri a celor mai bune practici pentru îndepărtarea resortisanților țărilor-terțe ce se află în situație de ședere ilegală în statele membre;

g) Detașarea echipelor de intervenție rapidă la frontieră (RABIT) în statele membre care se confruntă cu situații de presiune urgentă și excepțională din cauza, de exemplu, a unui număr mare de migrați ilegali. Astfel, angajați ai coprului Frontex sunt detașați în țări precum Spania, Grecia, Italia, Ungaria, Polonia, Insulele Canare, Malta.

Activitățile de cooperare a Republicii Moldova cu Frontex au fost inițiate la semnarea Acordului de asociere Republica Moldova – UE. În mare măsură, activitățile au fost axate pe

semnarea și implementarea Planului de cooperare pentru perioada imediat următoare, precum și elaborarea și aprobarea de către Frontex a Planului operațional ce vizează desfășurarea pe teritoriul Republicii Moldova, primordial în punctele de trecere a frontierei Otaci și Tudora, a operațiunilor terestre cu participarea ofițerilor din UE și experților în detectarea vehiculelor furate și documente falsificate. Totodată, au fost implicați mai mulți experți, atât naționali cât și din UE, la atelierele de lucru cu privire la criminalitatea transfrontalieră organizată de către Unitatea de Analiză de Risc a Frontex.

O altă etapă în consolidarea frontierelor Uniunii Europene a fost inițiată prin comunicarea Comisiei Europene din 30 noiembrie 2006, care a propus crearea unui sistem european de supraveghere a frontierelor [60]. Acest sistem se încadrează în modelul Schengen de control al accesului, organizat pe patru nivele, incluzând cooperarea cu țări terțe și integrarea cu alte politici europene, precum cercetarea și dezvoltarea, pescuitul și transportul. După o serie de discuții și testări, la 22 octombrie 2013, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene au aprobat Regulamentul privind Sistemul European de Supraveghere a Frontierelor (EUROSUR) [185]. EUROSUR furnizează autorităților de frontieră din statele membre și Agenției Frontex infrastructura și instrumentele necesare pentru a îmbunătăți monitorizarea situației și capacitatea de reacție în operațiuni menite să combată migrația ilegală, criminalitatea transfrontalieră și să protejeze viețile migranților la frontierele externe ale UE. Sistemul permite o reacție rapidă atât în cazuri de incidente izolate la frontieră, cât și în situații de criză care amenință securitatea granițelor externe. Pentru a eficientiza gestionarea, frontierele externe terestre și maritime au fost împărțite în „secțiuni de frontieră”, fiecareia fiindu-i atribuit un „nivel de impact” scăzut, mediu sau ridicat, în funcție de evenimentele raportate. Această metodă identifică punctele vulnerabile și permite o alocare optimizată a resurselor, precum și un răspuns standardizat la nivel național. La nivel european, EUROSUR include centre naționale de coordonare pentru supravegherea frontierelor, tablouri situaționale, o rețea de comunicare, informații despre zona prefrontalieră și instrumente integrate de supraveghere [32].

O provocare importantă a fost utilizarea eficientă a potențialului național în cadrul acordurilor de cooperare privind managementul integrat al frontierei de stat, cu accent pe schimbul de date și informații, patrulările și controalele comune la frontieră, punctele de contact, practicile de readmisie și punctele comune de trecere a frontierei. În Republica Moldova, conceptul EUROSUR a început să fie dezvoltat încă din 2008, fiind inclus ulterior în Strategia pentru Management Integrat al Frontierei 2011-2013. Activitățile de control și supraveghere a frontierei de stat sunt realizate în conformitate cu legislația națională, care a fost armonizată cu Codul frontierelor Schengen, iar procesul de implementare a principiilor EUROSUR a fost demarat

pentru a asigura o abordare modernă și coordonată în gestionarea frontierelor [92]. Pe 7 iulie 2015, prin Hotărârea Guvernului nr. 429, a fost adoptat Regulamentul privind Sistemul de coordonare a securității frontaliere, reprezentând o transpunere parțială a Regulamentului (UE) nr. 1052/2013 din 22 octombrie 2013 al Parlamentului European și al Consiliului, care a instituit Sistemul european de supraveghere a frontierelor. Acest regulament stabilește structura, mecanismele de coordonare și cadrul de cooperare aferent securității frontaliere la nivel interinstituțional, național și internațional. Sistemul de coordonare a securității frontaliere include autoritățile naționale din cadrul sistemului de management integrat al frontierei de stat, care colaborează cu Poliția de Frontieră conform legislației naționale și acordurilor interinstituționale în vigoare. De asemenea, sistemul implică cooperarea cu autoritățile statelor vecine, organizații și misiuni internaționale, pe baza acordurilor interstatale sau internaționale [93].

Conceptul EUROSUR, transpus în Republica Moldova prin Sistemul de coordonare a securității frontaliere, a fost implementat ca idee și mecanism, însă procesul de operaționalizare completă și definitivă este încă în desfășurare. Capacitatea de gestionare operațională, intervenție rapidă, precum și managementul situațiilor de criză și al incidentelor rămân limitate din cauza lipsei structurilor și unităților specializate, a dotării insuficiente și a dificultăților legate de compatibilitatea și interoperabilitatea echipamentelor. Aceste deficiențe subliniază necesitatea unor investiții suplimentare și a unei coordonări mai eficiente pentru a asigura funcționarea optimă a sistemului [30, p.120].

Pentru dezvoltarea sistemului european comun de azil, la 11 decembrie 2000 Consiliul UE a adoptat Regulamentul privind implementarea Sistemului EURODAC [296], destinat comparării amprentelor digitale ale solicitanților de azil și migrantilor ilegali. Astfel, țările din UE pot compara amprente, determina dacă un solicitant de azil sau un cetățean străin nu a mai cerut azil într-o altă țară din UE. EURODAC constă dintr-o entitate centrală creată în cadrul Comisiei, înzestrată cu o bază de date centrală computerizată pentru compararea amprentelor și un sistem pentru transmiterea electronică a datelor între țările UE. Datele se păstrează timp de zece ani, în cazul solicitanților de azil, excepție fac cazurile în care persoana străină dobândește cetățenia unei țări din UE. Datele referitoare la cetățenii străini reținuți pentru trecerea ilegală a frontierei externe a UE se păstrează timp de doi ani. În cazul cetățenilor străini care sunt prezenți ilegal într-o țară din UE, se pot compara amprentele acestora cu cele din baza de date centrală, pentru a verifica dacă persoana nu a solicitat azil într-o altă țară din UE. După transmiterea amprentelor în scopul comparării, acestea nu se mai păstrează în EURODAC.

Sistemul de azil în Republica Moldova a fost constituit prin elaborarea Legii privind azilul în Republica Moldova [115] și semnarea acordurilor de cooperare cu Agenția ONU pentru refugiați

(UNHCR/ICNUR), însă alinierea la standardele europene este pe departe de a fi realizate. În acest sens, Guvernul Republicii Moldova urmează să elaboreze un sistem și echipamente pentru colectarea digitală a identificatorilor biometrici ai solicitanților de azil și ai migranților ilegali, inclusiv să-și fortifice regimul de eliberare a vizelor prin semnarea acordurilor privind cooperarea consulară cu alte țări. Odată cu evoluțiile legislației UE în domeniul migrației, în special adoptarea în mai 2024 a Noului Pact pentru Migrație și Azil [68], va trebui implementat de către Republica Moldova chiar dacă încă nu este stat membru al UE.

În 2002, UE decide crearea unui spațiu de libertate, securitate și justiție, ce prevede acțiunea comună a statelor membre ale UE în domeniul cooperării polițienești și judiciare în materie penală. În acest context, statele UE au luat măsuri pentru a preveni facilitarea migrației ilegale și în acest scop Consiliul UE a emis o Decizie-cadru [251] care stabilește reguli minime pentru sancțiuni, răspunderea persoanelor juridice și jurisdicția. Directiva 2002/90/EC [229] din 2002 definește exact facilitarea migrației ilegale și prevede încălcările pentru care statele membre ale UE trebuie să adopte sancțiuni eficiente care pot include extrădarea. În calitate de încălcări Directiva stabilește:

a) asistarea în mod intenționat a unui cetățean dintr-un stat din afara UE să intre sau să tranziteze teritoriul unui stat membru al UE, încălcând legislația în acest scop;

b) asistarea în mod intenționat, precum și pentru un câștig financiar a unui cetățean dintr-un stat din afara UE să obțină reședință pe teritoriul unui stat membru al UE, dacă se încalcă legile în acest sens;

c) instigarea, asistarea sau tentativa de comitere a actelor de mai sus.

În contextul politicii comune în materie de migrație ilegală, UE a elaborat standarde și proceduri comune privind repatrierea migranților ilegali. În acest sens, merită a fi menționată Directiva 2008/115/EC privind standardele și procedurile comune ale statelor membre pentru returnarea naționalilor statelor terțe care se află ilegal pe teritoriul acestora [234], care cuprinde dispoziții privind încetarea aflării ilegale, privind reținerea resortisanților statelor terțe cu scopul de returnare a acestora. După cum afirmă J. Callaghan și F. Kernic, „*rețelele de terorism, crimă organizată, trafic generalizat și migrație ilegală ce formează actualul puzzle de insecuritate trebuie combătute prin rețelele de agenții și prin cooperarea multi instituțională*” [227]. În opinia noastră, cooperarea internațională este unul dintre principalele principii ce asigură succesul în domeniul combaterii migrației ilegale și altor tipuri de criminalitate transfrontalieră.

În același context, Programul de la Stockholm [307] stabilește prioritățile UE în domeniul libertății, securității și justiției. Bazându-se pe realizările predecesorilor săi, programele de la Tempere și Haga, aceasta își propune să răspundă provocărilor viitoare și să consolideze în

continuare domeniul libertății, securității și justiției cu acțiuni axate pe interesele și nevoile cetățenilor. Programul de la Stockholm se axează pe câteva priorități: Europa drepturilor, Europa justiției, Europa protecției, Europa liberă, Europa solidarității și Europa într-o lume globalizată. Programul de la Stockholm recomandă dezvoltarea unei strategii de securitate internă pentru UE, pentru sporirea protecției cetățenilor și lupta împotriva crimei organizate. De aceea se ține cont de strategia de securitate a UE și necesitatea întăririi cooperării cu țările terțe. În ce privește accesul în Europa, se prevede că UE trebuie să continue să își dezvolte gestionarea integrată a frontierelor și politicile de acordare a vizelor, pentru a eficientiza accesul resortisanților țărilor terțe în Europa, asigurând totodată securitatea propriilor cetățeni. Sunt necesare controale stricte la frontieră pentru a combate migrația ilegală și criminalitatea transfrontalieră. În același timp, trebuie să se garanteze accesul celor care necesită protecție internațională și grupurilor de persoane vulnerabile, cum ar fi minorii neînsoțiți. Prin urmare, rolul Frontex trebuie consolidat, astfel încât Agenția să poată reacționa prompt la provocările actuale și de viitor.

În 2015, Comisia a prezentat o agendă europeană amplă privind migrația. De atunci a fost stabilită o prezență permanentă a UE pe mare, salvând sute de mii de oameni. Ca urmare a Summitului de la Valletta privind migrația din noiembrie 2015, UE și-a intensificat cooperarea cu partenerii din Africa, inclusiv prin „*Cadrul de parteneriat pentru migrație*”, lansat în iunie 2016, care a dus cooperarea cu țările-cheie de origine și de tranzit la un nou nivel. „*Un plan de investiții externe pentru Africa și vecinătate*” a fost creat pentru a sprijini această nouă abordare și are potențialul de a strânge 44 de miliarde euro în investiții și până la 88 de miliarde euro, dacă statele partenere vor contribui suplimentar [250, p.39]. M. Baldwin-Edwards și J. Arango susțin că Tratatul de la Amsterdam a inclus acordul Schengen în tratatul UE și a transferat unele competențe importante de la nivelul național la cel comun al UE. Pe de altă parte, aplicarea internă, ponderea sancțiunilor angajatorilor sau posibilitatea de a efectua regularizări rămân în competența națională [215]. Provocarea de viitor este de a stimula interdependența dintre interesele politice, sociale și economice ale diferitelor entități naționale și grupuri sociale, în special după pandemia de COVID-19 și nu numai. Deși este important să ne amintim că refugiații și migrații au fost printre cei mai vulnerabili în timpul pandemiei de COVID-19. Migrația, inclusiv migrația ilegală, s-a redus temporar, în timp ce mass-media și prioritățile publice s-au concentrat pe sănătate. Nu în ultimul rând, merită să subliniem din nou faptul că majoritatea migrației este regulată, nu ilegală, iar migrația regulată în general promovează securitatea umană și beneficiază, sau cel puțin nu subminează securitatea statului. În timp ce mișcarea unui număr mare de migrați peste graniță într-o perioadă scurtă de timp poate stresa sistemele naționale de securitate generând riscuri multiple [285, p.31].

Odată cu inițierea activităților legate de dezvoltarea Pactului Global privind Migrația, Republica Moldova a devenit un susținător activ, aducând contribuții relevante la procesul de elaborare a documentului. În acest context, prioritățile naționale au fost identificate și formulate pe baza unui proces participativ desfășurat prin două ateliere de consultare în noiembrie 2018. Acest proces a informat societatea despre participarea Republicii Moldova la Summitul Pactului Global privind Migrația de la Marrakech, precum și despre decizia de adoptare în decembrie 2018. Pornind de la angajamentul internațional asumat în acest sens, începând cu anul 2019 și până în prezent, Guvernul Republicii Moldova și-a confirmat interesul pentru pregătirea și efectuarea revizuirii voluntare, în contextul implementării Pactului Global privind Migrația [286, p.2]. Implementarea Pactului global pentru migrație se bazează pe principii fundamentale precum universalitatea drepturilor omului, respectarea suveranității naționale și caracterul voluntar al pactului din punct de vedere juridic. Documentul include 23 de obiective concrete menite să faciliteze o migrație sigură, ordonată și regulamentară, oferind repere clare pentru state în elaborarea și aplicarea politicilor naționale în domeniul migrației. Scopul principal al Pactului este de a asigura desfășurarea migrației în condiții legale, sigure și bine organizate. Pactul prevede măsuri specifice pentru reducerea migrației ilegale, combaterea traficului de persoane și a introducerii ilegale de migranți, gestionarea eficientă a frontierelor și facilitarea procesului de returnare. De asemenea, acesta sprijină promovarea migrației legale și reglementate [61].

Paradigma de securitate, o megatendință supusă unor transformări semnificative în 2022, reflectă schimbările din mediul global de securitate și provocările aferente gestionării frontierelor Uniunii Europene. Securitatea frontierelor externe este influențată de factori precum evoluțiile geopolitice, fluxurile migratorii, criminalitatea transfrontalieră, terorismul și amenințările hibride, care au un caracter dinamic și multidimensional. Aceste provocări impun adoptarea unei abordări flexibile pentru înțelegerea, analiza și gestionarea eficientă a riscurilor asociate. Schimbările geopolitice majore și competiția intensă între state au creat noi zone de conflict în întreaga lume (de exemplu, invazia rusă în Ucraina, dispute de suveranitate, conflicte legate de energie, resurse limitate și sfere de influență), care reprezintă amenințări serioase la adresa păcii și stabilității internaționale. În acest context, noile tehnologii militare și apariția diferitelor zone de confruntare (de exemplu, Ucraina, Taiwan) au schimbat profund percepțiile securității globale. Exploatarea migrației ilegale printre alți factori geopolitici/economici continuă să fie utilizată de către țările terțe vecine ca instrument politic principal pentru exercitarea influenței politice și economice asupra UE. Evoluțiile recente de la frontierele externe de Est și de Sud ale UE au arătat în mod clar modul în care migrația poate fi instrumentalizată în scopuri politice. Vulnerabilitatea frontierei

va rămâne o problemă majoră pentru UE, precum și pentru multe țări terțe învecinate în ceea ce privește exercitarea unui control eficient asupra unor mari porțiuni din teritoriile lor [254, p.6].

Pe 24 februarie 2022, odată cu lansarea așa-numitei „operațiuni speciale” a Federației Ruse în Ucraina și în contextul intensificării crizei refugiaților, statele europene s-au confruntat cu situații în care fluxul mare de persoane care traversau frontierele a depășit capacitățile normale de procesare și gestionare a sosirilor migranților într-un mod coordonat [54]. În răspuns la această criză, pe 4 martie 2022, Uniunea Europeană a activat Directiva privind acordarea protecției temporare [74], oferind sprijin imediat și temporar persoanelor strămutate din Ucraina. Această decizie a evidențiat un nivel excepțional de solidaritate și coordonare într-o situație fără precedent [254]. Protecția temporară reprezintă un mecanism de urgență, utilizat în cazul unui aflux masiv de persoane strămutate, având scopul de a asigura protecție imediată și colectivă celor care nu pot reveni în țara lor de origine.

În spirit de solidaritate cu poporul ucrainean, autoritățile Republicii Moldova au activat un mecanism național pentru gestionarea unitară și eficientă a situației în cazul unui aflux semnificativ de străini [94]. Acest mecanism a permis și alinierea la Directiva UE privind acordarea protecției temporare. Scopul principal al acestui mecanism constă în mobilizarea și utilizarea eficientă a resurselor umane, tehnice și materiale disponibile pentru a gestiona prompt și eficient criza generată de un număr mare de străini care intră pe teritoriul Republicii Moldova. În cadrul acestui mecanism, a fost implementat Planul de Contingență pentru gestionarea situațiilor de criză cauzate de un aflux mare de străini. Planul se desfășoară în două faze, organizate pe baza unui sistem de alerte: gradul I - „Cod Verde”, gradul II - „Cod Galben” și gradul III - „Cod Roșu”. Prima fază („Cod Verde”) presupune gestionarea de către Ministerul Afacerilor Interne a unui aflux de până la 500 de persoane pe zi. În cea de-a doua fază („Cod Roșu”), se gestionează un aflux cuprins între 500 și 1.000 sau mai mulți străini pe zi, prin mobilizarea resurselor suplimentare și intensificarea măsurilor operaționale. Acest plan asigură o reacție adaptată și coordonată în fața provocărilor asociate unui astfel de context de criză.

Promovarea cooperării și a unei politici comune privind diverse probleme transfrontaliere a reprezentat un punct central pe agenda Consiliului Justiție și Afaceri Interne (JAI), care urmărește crearea unui spațiu de libertate, securitate și justiție la nivelul Uniunii Europene. În iulie 2022, membrii Consiliului au abordat pentru prima dată ideea de remodelare a arhitecturii de securitate europeană, propunând extinderea spațiului european de securitate pentru a include și Republica Moldova. Miniștrii de Interne ai statelor membre UE au discutat o abordare inovatoare care vizează dezvoltarea unui ecosistem de securitate european mai solid. Printre măsurile concrete propuse s-a numărat înființarea unui HUB al Consiliului la Chișinău, menit să contribuie la consolidarea

protecției și rezilienței în fața riscurilor și amenințărilor generate de războiul din Ucraina. Această propunere a fost acceptată de statele membre ale Uniunii Europene. Prin crearea acestei structuri la Chișinău, Republica Moldova își asumă un rol important ca furnizor de securitate pentru spațiul european, colaborând cu țările UE pentru a forma o centură de securitate consolidată la frontiera externă a Uniunii [162].

HUB-ul de securitate de la Chișinău reprezintă un mecanism operațional care facilitează cooperarea între reprezentanții Uniunii Europene, agențiile europene, statele membre ale UE și autoritățile din Republica Moldova. Acesta are rolul de a sprijini colaborarea în domeniul securității interne și al gestionării frontierelor, răspunzând în timp real la nevoile identificate și eliminând blocajele cauzate de mecanismele birocratice ce pot întârzia operațiunile împotriva criminalității organizate. HUB-ul oferă un cadru unic pentru coordonarea instrumentelor și măsurilor de sprijin din partea UE și a statelor membre destinate Republicii Moldova în domeniul securității interne și al managementului frontierelor. Prin acest mecanism de cooperare, sunt create oportunități de acces și schimb de informații, analiză și colaborare operațională cu Europol și Frontex în domeniul gestionării frontierelor. De asemenea, HUB-ul colaborează cu Misiunea UE de Asistență la Frontieră în Republica Moldova și Ucraina (EUBAM) pentru combaterea traficului de ființe umane și cu Platforma Multidisciplinară Europeană împotriva Amenințărilor Criminale (EMPACT) pentru desfășurarea de acțiuni operaționale specifice.

Pentru a înțelege diversitatea percepției asupra efectelor migrației ilegale, autorul consideră esențial de a face o scurtă analiză asupra modului în care migrația ilegală influențează opiniile publice și deciziile politice în SUA, UE și Republica Moldova. SUA și UE, ca principale destinații pentru fluxurile de migrație ilegală, oferă experiențe valoroase despre impactul migrației ilegale asupra economiei, securității și coeziunii sociale care pot fi analizate și adaptate în contextul Republicii Moldova. Aflată la intersecția dintre Est și Vest, Republica Moldova servește ca țară de tranzit pentru migrația ilegală. Analiza comparativă poate evidenția atât punctele comune, cât și diferențele în abordarea migrației ilegale, contribuind la dezvoltarea unor politici mai eficiente și la reducerea tensiunilor sociale. În plus, acesta permite identificarea influenței factorilor culturali, politici și economici asupra percepției publice și a discursului politic.

În cazul SUA, este de menționat că se confruntă de decenii cu o migrație ilegală masivă, în principal din America Latină și Mexic. Frontiera sudică a devenit un punct de interes major în debaterile politice și sociale. Migrația ilegală în SUA este percepută ambivalent, pe de o parte, există preocupări legate de competiția pentru locuri de muncă, în special în rândul muncitorilor necalificați, pe de altă parte, migrații ilegale sunt văzute ca o forță de muncă esențială în industrii precum agricultura, construcțiile și transporturi [261].

Îngrijorările populației sunt legate de integrarea socială și de creșterea criminalității. Percepțiile sunt polarizate pe liniile partidelor politice, candidații republicani au adoptat o poziție fermă împotriva migrației ilegale, promițând măsuri stricte de control al granițelor, cum ar fi construcția zidului la granița cu Mexic [304]. De cealaltă parte, democrații susțin o abordare mai umanitară, cu reforme care să faciliteze naturalizarea migranților, fiind bazate pe respectarea drepturilor fundamentale.

Statele membre ale UE se confruntă cu valuri de migrație ilegală din Africa, Orientul Mijlociu și Asia de Sud. Criza migrației din 2015 a evidențiat provocările gestionării migrației ilegale la nivel european. Migranții ilegali sunt adesea percepuți ca o povară pentru sistemele de asistență socială. Cu toate acestea, există și recunoașterea contribuției lor în sectoarele economiei, unde se înregistrează o criză tot mai profundă a forței de muncă, precum agricultura și construcțiile.

La nivel european apar temeri privind pierderea identității culturale, radicalizarea și tensiunile interetnice. Percepția variază în funcție de țară, astfel în Europa de Est migrația ilegală este mai puțin acceptată decât în Europa de Vest. Partidele populiste capitalizează pe teme anti-imigrație, în timp ce guvernele progresiste subliniază importanța drepturilor omului și integrarea tuturor migranților în comunitate [308]. Spre exemplu, migrația ilegală este un subiect sensibil în alegerile prezidențiale și parlamentare din Franța, mai ales în contextul crizei refugiaților din 2015, unde Frontul Național, condus de Marine Le Pen a câștigat sprijin semnificativ prin promovarea unei platforme anti-imigrație [300]. La fel și în cazul Germaniei, mai ales după decizia cancelarului Angela Merkel din 2015 de a primi peste un milion de refugiați. Efectul electoral este reprezentat prin ascensiunea partidului de extremă dreapta *Alternativa pentru Germania*, care poate fi atribuită în mare parte retoricii anti-migrație [275].

Spre deosebire de alte țări, Republica Moldova nu reprezintă o destinație principală pentru migrația ilegală, cum sunt evidențiate situațiile din SUA și UE, fiind mai degrabă o țară de tranzit. Factorii economici și politici limitează atractivitatea țării pentru migranții ilegali. Publicul percepe migrația ilegală ca având un impact economic minim, dar există îngrijorări legate de concurența pe piața muncii în sectoare slab remunerate. Populația exprimă temeri legate de securitate și infrastructură insuficientă pentru a face față crizelor legate de gestionarea fluxurilor de refugiați.

Tematica legată de migrația ilegală este mai puțin prezentă în discursul politic, totodată îmbunătățirea controlului la frontiere reprezintă îngrijorarea pe care UE o exprimă autorităților din Republica Moldova. Discursul politic referitor la gestionarea migrației este utilizat în contextul integrării europene. Partidele pro-europene din Republica Moldova aduc în discuție necesitatea alinierii la standardele UE în gestionarea migrației. Migrația ilegală este percepută marginal de electoratul din Republica Moldova, dar temele de securitate și control al frontierelor devin mai

vizibile în discursul politic, mai ales pe fondul crizelor regionale legate de războiul din Ucraina și necesitatea reglementării conflictului transnistrean [223].

Consolidarea politicii naționale de securitate în contextul noilor provocări la nivel regional a motivat autoritățile de la Chișinău ca la 15 decembrie 2023, să adopte Hotărârea nr.391, care reprezintă o nouă Strategie a Securității Naționale adaptată la noile tendințe, cu caracter benign și malign, în domeniul securității. Strategia de securitate națională a Republicii Moldova este elaborată pentru o perioadă de șase ani. Documentul stă la baza elaborării, completării și modificării legilor și altor acte normative în domeniul securității și apărării naționale. Noua Strategie identifică amenințări, riscuri și vulnerabilități ce afectează sau pot afecta securitatea națională, cu scopul de a dezvolta politici eficiente pentru a combate sau a preveni manifestarea lor. Ca și vulnerabilitate la nivel național este menționată lipsa controlului autorităților centrale asupra unui segment al frontierei de stat. În condițiile în care fluxurile de migrație ilegală traversează această porțiune a frontierei de stat, soluționarea problemei de reintegrare a țării devine o prioritate a securității naționale. În vederea realizării obiectivelor naționale de securitate și apărare, implicit pentru combaterea amenințărilor, riscurilor și vulnerabilităților, una din direcțiile de acțiune Strategia stabilește asigurarea securității și ordinii publice prin mecanismul de securizare a frontierelor de stat în vederea prevenirii și combaterii migrației ilegale, a traficului de persoane și de armament, a contrabandei și a altor forme de manifestare a criminalității transfrontaliere [104]. Pentru realizarea obiectivelor Strategiei Securității Naționale, autoritățile din domeniul securității urmează neîntârziat să-și revizuiască politicile sectoriale și să se asigure că obiectivele naționale sunt realizate pentru a face față provocărilor. Ministerele de resort și Comisia Națională de Management Integrat al Frontierei de Stat vor realiza pași concreți în soluționarea problematicilor ce țin de reglementarea regimului juridic al frontierelor naționale și consolidarea mecanismelor de asigurare a controlului frontierei [38, p.176].

Totodată, nu putem neglija faptul că în Programul de activitate al Guvernului „*Moldova vremurilor bune*” [155] se subliniază vulnerabilitățile Republicii Moldova în fața unor amenințări și riscuri atât externe, cât și interne. Printre acestea se numără nivelul ridicat al corupției, sărăcia, migrația, declinul demografic, lipsa coeziunii sociale și starea de criză economică. Programul evidențiază, de asemenea, că limitările tot mai evidente ale modelelor tradiționale de securitate, axate exclusiv pe nivelul statal și pe aspectele militare, impun o schimbare de paradigmă, concentrându-se pe protecția individului și a cetățeanului. Se subliniază faptul că nicio strategie de securitate nu poate fi considerată viabilă dacă individul nu se simte în siguranță. Această viziune se bazează pe două principii fundamentale: (1) interesele de securitate ale statului trebuie să fie în armonie cu interesele de securitate ale cetățenilor; (2) statul are responsabilitatea de a asigura

condițiile de securitate necesare pentru bunăstarea populației, incluzând aspecte politice, sociale, economice, culturale, ecologice și de sănătate, fără a neglija importanța securității militare, mai ales în contextul unui conflict nesoluționat pe teritoriul țării și al amenințărilor hibride și militare cu care se confruntă statul vecin, Ucraina [3, p.21].

Politicile privind migrația abordează într-un mod diferit gestionarea fluxurilor de migranți, integrarea acestora și îmbunătățirea standardelor lor de viață (A2). Deși, de obicei, nu sunt direcționate în mod explicit către migrații ilegale, aceste politici au un impact extraordinar asupra vieții lor. Experiența UE vine să ajusteze deficiențele politicilor corespunzătoare de prevenire și control asupra proceselor de migrație ilegală în contextul în care obiectivele UE și cele ale statelor în curs de aderare, cum este și Republica Moldova, sunt diferențiate sau direcționate spre o abordare unilaterală.

2.3. Concluzii capitolul 2

1. Legislația națională reprezintă un instrument politico-juridic prin care Guvernul poate ajusta politica de securitate națională în funcție de evoluțiile interne și externe. Aceasta permite identificarea segmentelor vulnerabile sau care necesită reforme în cadrul sistemului de securitate națională, precum și elaborarea unui plan realist pentru implementarea măsurilor necesare. Actele normative, în special strategiile sectoriale, stabilesc direcții de acțiune care trebuie reevaluate în raport cu obiectivele naționale prevăzute în Strategia Securității Naționale a Republicii Moldova. Printre aceste obiective se numără apărarea independenței, suveranității, unității și integrității teritoriale a țării; protejarea democrației constituționale; garantarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor; dezvoltarea socioeconomică; menținerea păcii; combaterea corupției; aderarea la Uniunea Europeană; reintegrarea pașnică a regiunii transnistrene; promovarea stabilității și păcii în bazinul Mării Negre; și protecția mediului înconjurător.

2. Republica Moldova a implementat reforme importante pentru reglementarea proceselor migraționale în contextul dezvoltării sale ca stat independent. Cu toate acestea, în ceea ce privește integrarea europeană și alinierea legislației naționale la standardele europene în combaterea migrației ilegale, este necesară o atenție sporită din partea autorităților. Sunt indispensabile măsuri suplimentare pentru consolidarea managementului frontierelor, combaterea migrației ilegale și prevenirea criminalității transfrontaliere, aspecte esențiale pentru apropierea de normele și practicile Uniunii Europene.

3. Utilizarea unui complex de metode științifice și aplicarea unui set de tehnici de cercetare empirică a contribuit, în primul rând, la dezvoltarea unei înțelegeri cuprinzătoare a fenomenului migrației ilegale în Republica Moldova și impactul asupra securității naționale. În al doilea rând,

a facilitat studiul sistemului de securitate națională, precum și transformările sistemice care influențează transformarea și securizarea teritoriului național împotriva amenințărilor din exterior.

4. În urma realizării sondajului prin aplicarea chestionarului a fost posibilă identificarea aspectelor ascunse ale fenomenului migrației ilegale, evoluția de-a lungul anilor a metodelor aplicate în procesul de migrație ilegală, riscurile cu care se confruntă pe ruta de migrație ilegală, soluțiile pe care le adoptă pentru a ajunge la țara de destinație. Toate aceste beneficii ale metodei sociologice cu realizarea anchetelor pe teren, împreună cu întreg spectrul de metode aplicate pentru analiza fenomenului migrației ilegale, determină nu doar la o constatare obiectivă a fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale, dar și la determinarea unor caracteristici specifice rutelor de migrație ilegală din Republica Moldova. Acestea justifică necesitatea elaborării politicilor echilibrate în contextul managementului fluxurilor de migrați, consolidând astfel securitatea națională a Republicii Moldova.

5. Pentru a face față provocărilor legate de gestionarea fluxurilor de migrați ilegali, Uniunea Europeană a inițiat un proces amplu de reformă pentru a restructura politicile comunitare în domeniu. Aceste reforme pun accent pe reducerea factorilor care încurajează migrația ilegală, prin abordarea cauzelor profunde ale acestui fenomen. Printre măsurile prioritare se numără îmbunătățirea procedurilor de returnare, destructurarea rețelelor implicate în traficul ilegal de migrați, consolidarea securității la frontierele externe, revizuirea politicilor de azil și extinderea oportunităților pentru migrația legală, prin crearea unor căi legale mai accesibile și eficiente pentru solicitanții de azil și migrații legali.

6. În contextul Acordului de Asociere a Republicii Moldova cu UE, autoritățile din Republica Moldova sunt invitate la o implicare activă în politicile UE până la aderare, în special în domeniile migrației, gestionarea frontierelor și toate aspectele ce țin de lupta cu crima organizată, un accent deosebit fiind pus pe implementarea Pactului UE privind Migrația și Azilul aprobat în mai 2024.

3. REPUBLICA MOLDOVA ÎN CONTEXTUL PROCESELOR DE COMBATERE A MIGRAȚIEI ILEGALE

Migrația ilegală este un fenomen social complex, determinat de factori politici, economici, sociali și de securitate. În prezent, acest fenomen este marcat de fluxurile masive din anii 2014, 2021 și, mai recent, din 2022, în contextul izbucnirii războiului din Ucraina. Pe lângă aceste fluxuri majore, este necesar să se acorde atenție și cazurilor izolate sau grupurilor mici, care pot include persoane în căutare, teroriști sau alte elemente implicate în criminalitatea transfrontalieră. În acest sens, statul are responsabilitatea principală de a controla și gestiona procesele migraționale, atât la frontieră, cât și pe teritoriul național, dezvoltând totodată relații internaționale de cooperare pentru prevenirea și combaterea migrației ilegale. Elementele care favorizează migrația ilegală sunt într-o continuă evoluție, caracterizată prin schimbarea constantă a rutelor de migrație și prin diversificarea metodelor utilizate pentru a eluda măsurile de securitate. Migrația ilegală reprezintă o provocare majoră pentru securitatea, stabilitatea și dezvoltarea unui stat.

Interesele naționale fundamentale ale Republicii Moldova includ protejarea independenței, suveranității, integrității teritoriale și a frontierelor statului, asigurarea siguranței cetățenilor, respectarea și apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, precum și consolidarea democrației. Aceste obiective sunt esențiale pentru dezvoltarea unui stat de drept și a unei economii de piață. În politica de securitate a Republicii Moldova, urmărirea acestor interese constituie o prioritate absolută [79, p.49].

Strategiile și soluțiile propuse pentru combaterea migrației ilegale țin de domeniul unor activități comune promovate împreună cu statele europene, cu țările vecine, cu statele de origine și destinație pentru migrații din Republica Moldova. La realizarea acestor obiective ne propunem evaluarea politicilor și mecanismelor de acțiune menite să combată fenomenul de migrație ilegală și să determinăm noi soluții proactive în consolidarea rezilienței securității naționale în domeniul migrației ilegale.

3.1. Fenomenul migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale

Migrația populației din ultimele trei decenii, atât internă cât și externă, a devenit un fenomen definitoriu pentru Republica Moldova, având multiple implicații demografice, sociale, culturale și economice. Migrația poate reprezenta un factor de risc pentru securitate, afectând atât țările de destinație și tranzit, cât și cele de origine. În țările de origine, emigrarea masivă vizează în principal persoanele apte de muncă, ceea ce poate duce la o reducere a forței de muncă cu 20-30%. Acest fenomen are consecințe sociale semnificative, cum ar fi dezintegrarea familiilor, creșterea

numărului de minori nesupravegheați și dificultăți în asigurarea resurselor pentru sistemele de pensii. Un exemplu elocvent în acest sens este Republica Moldova, unde aceste efecte sunt resimțite puternic, afectând echilibrul economic și social al țării [175, p.104].

Migrația internațională devine din ce în ce mai complexă, având un impact mixt asupra economiilor și societăților, atât pozitiv, cât și negativ. Autoritățile centrale depun eforturi substanțiale pentru a gestiona acest fenomen în contextul unui mediu socioeconomic internațional din ce în ce mai complicat. Acest context este marcat de un deficit de forță de muncă calificată, competiția pentru specialiști înalt calificați într-o economie tot mai globalizată și de îmbătrânirea rapidă a populației în multe dintre economiile dezvoltate. Totuși, se constată o intensificare a fluxurilor transnaționale de migrație a forței de muncă înalt calificate. Accesul sporit la informații și oportunități privind locurile de muncă în străinătate, precum și lipsa de oportunități în țările de origine, sunt factori care indică faptul că această tendință va continua. Dezbaterea actuală despre migrație subliniază, pe de o parte, riscul pe care îl reprezintă emigrarea forței de muncă înalt calificate pentru țările în curs de dezvoltare, care exportă capital uman. Pe de altă parte, discuțiile academice recente explorează instrumente și mecanisme care pot transforma acest fenomen într-o oportunitate, evidențiind beneficiile potențiale pe care migrații înalt calificați le pot aduce țărilor lor de origine [47, p.26].

Dezvoltarea și nivelul ridicat de bunăstare ale statelor din Europa de Vest constituie un punct de atracție pentru populațiile din regiunile periferice ale Europei, precum Europa de Est, Orientul Mijlociu și Africa de Nord. Chiar și în condițiile unei existențe marginale sau a dificultăților de a găsi un loc de muncă, viața în Europa de Vest este percepută ca fiind preferabilă situației economice, sociale și politice din țările de origine. De exemplu, sprijinul social oferit în Suedia poate asigura un nivel de trai mult mai bun pentru un imigrant din Republica Moldova [172, p.54]. Deși migrația se desfășoară în principal între state cu frontiere comune sau în cadrul unei regiuni, accesul facil la informații globale și costurile reduse ale transportului au diminuat barierele de mobilitate la nivel mondial. Astfel, tot mai multe țări devin implicate în procesele migraționale, fie ca state de origine, destinație sau tranzit. Migrația ilegală reprezintă o problemă globală complexă, nu doar din perspectiva sa ca „crimă transfrontalieră,” ci și ca o încălcare gravă a drepturilor omului. În multe cazuri, aceasta poate fi comparată cu o formă modernă de sclavie, aducând cu sine provocări semnificative atât pentru statele implicate, cât și pentru persoanele afectate.

Odată cu declararea independenței și reglementarea politicilor în domeniul migrației și garantarea drepturilor constituționale la libera circulație, Republica Moldova a fost inclusă în fluxul internațional de circulație a persoanelor. În această perioadă, Republica Moldova a inițiat

un proces amplu de reforme economice și sociale, a purces la tranziția de la economia planificată la economia de piață, ceea ce a avut un impact asupra fenomenului migrației. Schimbările economice au determinat migrația externă către alte țări pentru a căuta oportunități de muncă și de trai mai bune.

Din păcate, datele exacte privind numărul migranților din Republica Moldova în primii ani de independență sunt limitate și dificil de cuantificat din cauza lipsei de statistici și a schimbărilor rapide din acea perioadă. Totuși, se estimează că un număr semnificativ de cetățeni ai Republicii Moldova au emigrat în acești ani din motive economice și sociale, precum și din cauza instabilității politice regionale.

Republica Moldova a fost afectată de tranziția dificilă de la economia planificată la economia de piață, ceea ce a determinat oamenii să caute oportunități de muncă și de trai mai bune în alte țări. Emigrarea a fost încurajată și de conflictul din Transnistria și de condițiile economice precare din țară. Mulți cetățeni au emigrat în țări precum Rusia, Italia, Portugalia și alte state europene, unde au lucrat în diverse sectoare, construcții, agricultură etc. Deși nu există cifre precise, este clar că migrația a reprezentat un fenomen semnificativ și influent în Republica Moldova în primii ani, având consecințe economice, sociale și demografice semnificative pentru țară.

În asemenea circumstanțe, mulți migranți au încercat să ajungă în țări din Europa Occidentală, adesea folosind documente falsificate sau fără niciun act de identificare sau legal, traversând frontierele ilegal sau cu ajutorul rețelelor de traficanti de persoane. În încercarea de a trece frontierele ilegal, migranții acceptau adesea transporturile clandestine, cum ar fi în containere de marfă sau camioane, unde condițiile extreme de sufocare sau frig și lipsa de ventilație au dus la decese din cauza asfixiei sau a altor condiții severe.

Pentru a aborda problema migrației ilegale atât a propriilor cetățeni, cât și a străinilor care tranzitează teritoriul său, Republica Moldova a făcut progrese importante pe plan internațional, integrându-se în procesele globale de migrație și ratificând numeroase tratate internaționale. Printre acestea se numără „Acordul privind primirea și transferul cetățenilor aflați ilegal pe teritoriul Republicii Moldova sau al Poloniei, Ungariei și Lituaniei”. De asemenea, Guvernul a adoptat Hotărârea „Cu privire la angajarea provizorie a lucrătorilor migranți”, care reglementează organizarea plasării temporare în câmpul muncii a cetățenilor moldoveni peste hotare. Conform datelor Recensământului național din 2001, aproximativ 357.000 de cetățeni ai Republicii Moldova locuiau permanent în alte țări, subliniind amploarea fenomenului migrației [180].

Conform datelor vizând Profilul Migrațional Extins (PME), date pentru perioada 2005–2010, deducem în mod consistent un aflux migrațional anual sporit de cetățeni ai Republicii Moldova, denotând implicarea într-o experiență migrațională a circa unui treimi din populația aptă

de muncă [140]. În analizele și constatările sale, PME citează unele date ale ONU care indică, în perioada anilor 2005-2010, un număr net de circa 175 mii migranți [286]. Republica Moldova promovează și investește în dialogul bilateral, multilateral și internațional cu privire la migrație. În 2008, Republica Moldova a aderat la Parteneriatul de Mobilitate cu UE. La fel este remarcată ca una din cele mai active țări din Parteneriatul Estic și susține activ Panelul vizând Migrația și Azilul, fiind un partener activ și în cadrul „Procesului Söderköping”. Republica Moldova ia parte la procesul de la Praga și cel de la Budapesta, la care a participat cu contribuții notabile și participă în mod regulat la Forumul Global pentru Migrație. Țara dispune de un cadru instituțional bine dezvoltat în domeniul gestionării migrației, cât și de politici migraționale elaborate cu participarea numeroșilor actori instituționali. Cel puțin 12 autorități de stat cu diverse mandate și funcții se ocupă direct cu migrația. Ordinea dată de idei a dus la un mecanism amplu de coordonare și la existența a șapte organe interinstituționale de coordonare în domeniul migrației [140].

Spre deosebire de fenomenul migrației ilegale specific traversării ilegale a frontierei de stat, ia amploare un fenomen asociat migrației ilegale, și anume, utilizarea teritoriului Republicii Moldova pentru șederea ilegală. Acest fenomen se manifestă prin intrarea legală pe teritoriul Republicii Moldova, preponderent de către stăinii din țările din Asia și Orientul Mijlociu, iar la termenul legal, necesar pentru a părăsi Republica Moldova, străinii rămân pe teritoriul național într-o formă ilegală (A4.11). Doar pe parcursul anului 2010 un număr de 2.298 de imigranți au fost reținuți cu ședere ilegală pe teritoriul Republicii Moldova. Rata de creștere înregistrată pentru aflarea ilegală a fost de 19,4% în comparație cu 2005. La finele anului 2010, peste 90% din cazuri erau în așteptarea deciziei finale din partea instanțelor judecătorești competente, iar expulzarea a fost utilizată doar în 58 de cazuri. Ordinea dată de idei a determinat vectorul eforturilor întreprinse de Republica Moldova întru încheierea acordurilor de readmisie cu țările de origine ale migranților ilegali [140]. Fenomenul șederii ilegale în Republica Moldova continuă să înregistreze cifre în creștere semnificativă, reflectând schimbările în modelele de migrație și provocările persistente legate de gestionarea migrației. După tendințele din anii anteriori, numărul celor aflați ilegal pe teritoriul Republicii Moldova a crescut substanțial. În 2022, statisticile arată un număr de 4.208 persoane identificate cu ședere ilegală [106], ceea ce subliniază necesitatea unor politici mai eficiente și a cooperării internaționale pentru a gestiona acest fenomen. Această creștere poate fi explicată prin utilizarea teritoriului Republicii Moldova ca punct de tranzit, adesea în încercarea de a ajunge în țări din Uniunea Europeană. Migranții intră legal, de multe ori folosind motive precum vizite sau studii, dar rămân după expirarea dreptului de ședere, adesea fără documente.

Perioada negocierilor privind liberalizare a regimului de vize cu UE și perioada post liberalizare este caracterizată prin desfășurarea reformei instituționale, inclusiv a migrației ilegale

de tranzit. Tematica migrației este recunoscută la nivel național ca fenomen, inclusiv prin efectele sale pozitive și negative. Migrația a devenit un element-cheie la elaborarea și implementarea politicilor naționale, sectoriale și intersectoriale. O atenție deosebită a fost acordată mecanismelor care țin de intrarea și ieșirea străinilor. În mare măsură, alinierea cadrului normativ a asigurat transpunerea mai multor directive europene în domeniu.

Integrarea migrației în procesele de dezvoltare este prevăzută în cadrul unor politici pe termen lung. Obiectivele de bază au fost stabilite în Strategia Națională în domeniul Migrației și Azilului (2011–2020) [91] și în Planurile de Acțiuni cu privire la implementarea Strategiei Naționale în domeniul migrației și azilului. Acestea fac o legătură între domeniul migrației și azil cu cadrul general al politicilor de dezvoltare a țării.

Reorganizarea Serviciului Grăniceri în Poliția de Frontieră a asigurat delimitarea concretă a responsabilităților instituționale privind contracararea fenomenului migrației ilegale, împuternicind Poliția de Frontieră cu atribuții de exercitare și implementare a politicii statului în domeniul managementului integrat al frontierei de stat, prevenirea și combaterea migrației ilegale și criminalității transfrontaliere.

În ceea ce privește măsurarea migrației externe, s-au realizat progrese semnificative, fiind disponibile date detaliate care descriu acest fenomen și impactul său asupra diverselor sectoare ale societății. În anul 2014, numărul emigranților „autorizați” înregistrat în ultimii 20 de ani era de 104.000 de persoane, crescând la 109.000 până la sfârșitul anului 2016. În ultimii zece ani, imigrația a devenit mai evidentă, iar în 2013, pentru prima dată, numărul imigranților a depășit pe cel al emigranților autorizați. Totuși, emigrarea autorizată reprezintă doar o mică parte din fenomenul migrației, principala provocare pentru Republica Moldova fiind migrația externă în scop de muncă. Potrivit estimărilor Biroului Național de Statistică, în 2016 aproximativ 320.000 de persoane cu vârsta de peste 15 ani erau angajate sau în căutarea unui loc de muncă peste hotare, majoritatea implicându-se în migrație pe termen scurt (migrație circulară). Totuși, aceste cifre par subestimate. Conform recensămintelor realizate în 2011 în principalele țări de destinație pentru migranții moldoveni, aproximativ 584.000 de persoane originare din Republica Moldova locuiau permanent în străinătate [180]. Migrația masivă din Republica Moldova depășește sporul natural al populației. Dacă până în 2016 sporul natural era pozitiv, în anii următori acesta s-a diminuat, atingând o valoare de -2,5 în 2018. De asemenea, rata netă a migrației a crescut semnificativ, de la -24.600 de persoane în 2014 la -46.200 în 2018 [59, p.47]. Posibilitatea de a deține cetățenii multiple complică și mai mult gestionarea acestui fenomen, iar sistemul de management al migrației rămâne departe de a fi eficient și complet adaptat la provocările actuale.

Potrivit Fundației Europene de Formare (ETF), în *Fișa de țară privind migrația și competențele* din 2020, Republica Moldova avea peste 1.150.000 de migranți internaționali, reprezentând 28,7% dintr-o populație totală de puțin peste 4 milioane de locuitori. Fenomenul migrației în Republica Moldova a înregistrat un flux ridicat începând cu anii 1990, accelerându-se semnificativ după anul 2000 și, din nou, în 2015. Până în anul 2000, procentul migranților din populație era ridicat, dar relativ stabil, situându-se în jurul valorii de 14%. Însă, în perioada 2000-2020, numărul migranților a crescut constant, cu aproximativ 100.000 de persoane la fiecare cinci ani, ajungând la 248.000 între anii 2015 și 2020. Această creștere reflectă dinamica migrației internaționale în Republica Moldova și impactul semnificativ al acesteia asupra structurii demografice a țării [80].

Organizația Internațională pentru Migrație într-un raport elaborat în 2020 privind profilul și provocările actuale ale lucrătorilor migranți din Republica Moldova în principalele țări de destinație menționează că principalele motive ale migrării peste hotarele țării rămân și în continuare cele de ordin economic, adică căutarea unui loc de muncă mai bine plătit, pentru a îmbunătăți condițiile de trai ale familiei. Motivul major pentru care au plecat în afara țării la muncă, menționat de 80% de respondenți (84% bărbați și 74% femei), respectiv de majoritatea respondenților de peste hotare, a fost faptul că existau oportunități de lucru și/sau venituri în țările unde dâșii au plecat. Exceptând motivul major, se observă că aproximativ 5% din respondenți, în motivele invocate a fost faptul că era posibilitatea de a pleca ilegal în țara respectivă [139, p.31]. Migranțul ilegal se confruntă adesea cu dificultăți legate de angajare, condiții de trai precare și lipsa accesului la asigurări sociale, ceea ce duce la o deteriorare semnificativă a vieții spirituale, resimțită în mod deosebit pe plan religios și cultural. În astfel de circumstanțe, viața este percepută ca fiind dură și dificilă, din cauza decalajului profund dintre dorințele și necesitățile personale și posibilitățile reale de a le satisface. Această discrepanță generează, în majoritatea cazurilor, un puternic sentiment de frustrare [81, p.150].

Situația actuală din Republica Moldova este caracterizată, pe de o parte, printr-o oarecare stabilizare pe plan macroeconomic, o creștere a investițiilor, a salariilor reale. Iar pe de altă parte, se remarcă o competitivitate scăzută a economiei, o diferențiere tot mai mare a veniturilor populației, o situație precară în ramura agricolă și industrială, o intensificare a migrației externe a populației țării, inclusiv a personalului calificat. Problema migrației ocupă un loc important în politica economică a unei țări, întrucât impactul și consecințele acesteia au un rol determinant în evaluarea securității economice a statului [12].

Nivelul de securitate regională este influențat de acțiunile asociate criminalității organizate și de dificultățile întâmpinate în monitorizarea, prevenirea și controlul acestora prin cooperare

regională și internațională. Activitățile structurilor de crimă organizată sunt facilitate de instabilitatea politică din anumite regiuni, de corupție și de condițiile economice precare ale populației, ceea ce contribuie la intensificarea contrabandei, migrației ilegale și altor activități infracționale. În acest context, elementele teroriste tind să profite de rețelele și rutele transfrontaliere utilizate de grupările criminale, beneficiind de sprijin logistic și uman. Aderarea statelor riverane Mării Negre la Uniunea Europeană a dus la intensificarea activităților pe rutele de migrație ilegală. Fluxurile de migrați traversează regiunea pe rute terestre, în timp ce rutele maritime, inclusiv cele din Africa și Orientul Mijlociu, trec prin bazinul Mării Negre. Pentru a securiza frontierele terestre, statele membre și țările candidate la UE au implementat măsuri care, însă, au determinat o creștere a fluxurilor de migrație pe rutele maritime și fluviale. Turcia și Ucraina se evidențiază ca actori principali, atât ca surse, cât și ca puncte de tranzit pentru migrația ilegală. Aceste fluxuri generează efecte devastatoare asupra mediului social, economic și politic al statelor riverane Mării Negre, contribuind la amplificarea amenințărilor și riscurilor din această regiune [52, p.114]. Zona extinsă a Mării Negre a redevenit un punct central pentru activitățile transfrontaliere, manifestându-se atât prin aspecte pozitive, precum comerțul, turismul și transportul resurselor energetice, cât și prin aspecte negative, cum ar fi traficul ilegal de produse. Această dinamică negativă este facilitată de permeabilitatea frontierelor naționale și de costurile scăzute ale transportului pe rutele maritime și fluviale care duc spre Europa Occidentală. În plus, regiunea este tranzitată de fluxuri semnificative de migrați ilegali provenind din Asia și Africa. Pe fondul condițiilor socio-economice dificile, unele dintre țările din această zonă au devenit nu doar rute de tranzit, ci și surse pentru migrația ilegală, amplificând complexitatea problemelor din această regiune [174, p.264].

Asigurarea securității naționale are ca obiectiv principal protejarea atributelor fundamentale ale unui stat. În acest context, B. Buzan ridică întrebarea: „Care sunt caracteristicile definiției ale unui stat?” și oferă un răspuns clar: „Un stat trebuie să aibă teritoriu” [24, p.76]. Pornind de la această idee, devine crucială definirea conceptelor de „teritoriu” și „teritoriu al statului” pentru a identifica elementele ce necesită protecție. Teritoriul este definit ca fiind suprafața de pământ delimitată de granițele unui stat sau ale unei unități administrative, aflată sub suveranitatea aceluiași stat. În mod specific, teritoriul unui stat reprezintă o porțiune a globului pământesc care se află sub suveranitatea exclusivă a unui anumit stat, fiind astfel o componentă esențială a identității și securității sale [73]. Definind aceste noțiuni, facem o deducție prin care stabilim elementul important: limită [14, p.357], hotar [73], graniță [73] sau frontieră [114], în special este cazul de specificat: frontieră de stat.

După concepția general acceptată, frontiera, granița, hotarul sau limita reprezintă termeni ce se consideră a fi echivalenți, aserțiune care a lansat dezbateri academice, aceasta ar fi o limită teritorială sau o linie ce încadrează solul național aflat în posesiunea și stăpânirea statului [173]. Frontierele delimitează limita legală a suveranității teritoriale depline și exclusive ale statului. Luând în considerare faptul că ordinea juridică într-un stat începe și se termină la frontierele acestuia și că orice persoană care se află pe teritoriul statului și în jurisdicția acestuia trebuie să fie protejată, iar drepturile acesteia trebuie respectate, și că statul trebuie să asigure respectarea acestor drepturi pe teritoriul său, statul are dreptul de a controla frontierele sale și de a impune restricții privind libera circulație. Cu toate acestea, statele pot reglementa accesul pe teritoriul lor, însă în limitele stabilite de standardele juridice internaționale, elaborând politici specifice de gestionare a frontierelor pentru a asigura atât guvernarea adecvată, cât și respectarea celor dintâi. Astfel de politici sunt elaborate tradițional ținând cont de două obiective principale: (I) facilitarea fluxului de migranți în situație regulată; și (II) prevenirea intrării ilegale a migranților ilegali [127, p.107]. Exercițarea jurisdicției, în special la frontiere, poate avea un impact considerabil asupra drepturilor persoanelor care se pot afla într-o astfel de locație [221]. Este indispensabil de reiterat faptul că împuternicirea unui stat de a-și exercita jurisdicția asupra persoanelor aflate pe teritoriul său permite statului nu doar să emită reglementări pe care aceste persoane sunt obligate să le respecte, ci și impune statului responsabilitatea de a asigura și proteja drepturile tuturor persoanelor aflate în jurisdicția sa, indiferent de naționalitate.

Republica Moldova are frontieră comună cu Ucraina și România și este important să definim noțiunile de frontieră de stat și a acestor state. Frontiera de stat a Ucrainei este linia și suprafața verticală ce trece pe această linie, ce definesc limitele teritoriului Ucrainei - uscatului, apelor, subsolului și spațiului aerian [201]. Frontiera de stat a României reprezintă linia care separă teritoriul României de teritoriile statelor vecine și care delimitează marea teritorială a României de zona contiguă. Pe verticală, frontiera de stat definește granițele spațiului aerian și ale subsolului României față de spațiul aerian și subsolul statelor vecine [141]. Aceasta poate fi descrisă ca o linie reală sau imaginară care se desfășoară în linie dreaptă între două semne de frontieră sau, în absența unor astfel de semne, între puncte definite prin coordonate specifice. În limitele acestei frontiere, statul exercită suveranitatea deplină și exclusivă, iar națiunea își afirmă dreptul la autodeterminare [141].

Potrivit definiției din Legea cu privire la Frontiera de stat a Republicii Moldova „Frontiera de stat a Republicii Moldova reprezintă linia naturală sau convențională care marchează limitele externe ale teritoriului asupra căruia Republica Moldova își exercită suveranitatea exclusivă pe uscat, pe sectoarele acvatice, subterane, aeriene și care trece în linie dreaptă, de la un semn de

frontieră la altul ori, acolo unde frontiera de stat nu este marcată în teren cu semne de frontieră, de la un punct de coordonate la altul. Pe fluvii și pe celelalte ape curgătoare frontiera de stat este cea stabilită prin tratatele încheiate de Republica Moldova cu statele vecine, respectându-se principiul dreptului internațional, conform căruia frontiera de stat trece pe mijlocul șenalului navigabil principal, iar pe apele curgătoare nenavigabile, pe la mijlocul pânzei de apă” [114]. Frontiera de stat a Republicii Moldova are o lungime totală de 1906 km, dintre care 955 km sunt frontiere terestre și 951 km se află pe cursuri de apă. Frontiera cu România, care urmează cursul râului Prut, se întinde pe 684 km. În ceea ce privește frontiera cu Ucraina, aceasta are o lungime totală de 1222 km, din care 267 km sunt pe cursuri de apă, inclusiv pe fluviul Nistru, iar 955 km sunt frontiere terestre. Un segment de 453,4 km al frontierei moldo-ucrainene, situat în zona centrală, se află sub controlul neconstituțional al autorităților autoproclamatei „republici moldovenești nistrene”. La nivel național, gestionarea frontierei de stat este responsabilitatea Poliției de Frontieră, care operează prin structurile sale centrale, operaționale și tactice. Acestea includ 5 direcții regionale, 46 sectoare de poliție și 82 puncte de trecere a frontierei, dintre care 25 sunt situate pe segmentul central al frontierei moldo-ucrainene [39].

Securitatea frontalieră reflectă gradul de protecție a intereselor individului, societății și statului în zona de frontieră a Republicii Moldova [39]. De asemenea, aceasta reprezintă o stare în care frontiera este protejată împotriva oricăror pericole sau riscuri. Conceptul este reglementat și în Legea cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova, unde se utilizează termenul „inviolabilitate” – descris ca fiind starea în care frontiera nu poate fi încălcată, atinsă sau supusă oricărei forme de violare, reprezentând o protecție legală deplină împotriva oricărei intervenții sau amenințări [73]. Principiul „inviolabilității frontierei de stat” este unul fundamental în organizarea și controlul frontierei [114].

În contextul european, Republica Moldova este situată pe ruta est-europeană de migrație ilegală spre Uniunea Europeană (A3) [255]. Migrația ilegală pe teritoriul Republicii Moldova se manifestă în principal prin fluxuri de intrare și ieșire, având ca destinații atât statele din Europa Occidentală, cât și cele din Comunitatea Statelor Independente (CSI). În plus, Republica Moldova, alături de vecinii săi, Ucraina și România, continuă să fie utilizată ca țară de tranzit de către majoritatea migranților ilegali depistați la frontiera comună. Cu toate acestea, numărul migranților ilegali detectați pe ruta est-europeană a fost mult timp relativ scăzut în comparație cu alte rute de migrație spre UE. În cazul Republicii Moldova, teritoriul său este folosit mai rar de migranți din cauza numeroaselor impedimente întâlnite și a costurilor mai ridicate necesare pentru a tranzita această regiune.

Managementul integrat al frontierei de stat a fost introdus în Republica Moldova în 2011, ca o condiție esențială pentru semnarea Acordului de liberalizare a regimului de vize cu Uniunea Europeană. Acest sistem reprezintă un instrument-cheie pentru menținerea securității naționale, fiind orientat spre combaterea migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere. În prezent, Republica Moldova a implementat diverse politici și proiecte pentru îmbunătățirea controlului la frontieră. Acestea includ modernizarea infrastructurii de la frontieră, perfecționarea tehnologiilor și echipamentelor de control la punctele de trecere, precum și utilizarea sistemelor și dispozitivelor electronice pentru monitorizarea la distanță a frontierei. Aceste măsuri contribuie semnificativ la creșterea eficienței și siguranței în gestionarea frontierei de stat [38]. Migrația ilegală pune dileme reale pentru securitatea statelor, inclusiv exploatănd vulnerabilitățile sistemice. Fără o evaluare a propriilor vulnerabilități, majoritatea statelor nu au reușit să gestioneze sau să controleze în totalitate fluxurile de migrație ilegală în mod eficient sau corect. În același timp, este important să fii realist privind așteptările. Fenomenul migrației ilegale va continua și în viitor, deși ar putea fi posibilă reducerea amplitudinii sale. Un motiv este că forțele care determină amploarea migrației internaționale sunt puternice, iar capacitatea de a le modifica sunt limitate. În discursurile politice și mass-media, migrația ilegală este adesea descrisă ca fiind o consecință a vulnerabilităților sistemelor de securitate sau politice [270, p.10]. Un pas important în consolidarea eforturilor de gestionare a frontierei a fost crearea Grupului Comun de Analiză a Riscurilor. Principalul său obiectiv constă în analiza detaliată a criminalității transfrontaliere, a traficului de ființe umane și a migrației ilegale la nivel național. Grupul are rolul de a acoperi deficitul informațional care poate întârzia implementarea acțiunilor proactive necesare pentru contracararea acestor fenomene.

Din prisma managementului integrat al frontierei de stat definim o metodologie clară și transparentă pentru evidențierea riscului generat de fenomenul migrației ilegale. Modelul comun de analiză de risc integrată (CIRAM) [257] este esențial în gestionarea riscurilor asociate migrației ilegale, deoarece oferă un cadru standardizat și clar pentru evaluarea și monitorizarea amenințărilor, vulnerabilităților și impactului. Utilizarea acestui model de analiză de risc integrată permite o abordare sistematică și coerentă care facilitează cooperarea interinstituțională și internațională, crucială în combaterea fenomenului migrației ilegale. Modelul comun de analiză de risc integrată sprijină alocarea optimă a resurselor, concentrând eforturile asupra punctelor critice și priorităților identificate, reducând astfel adoptarea unor decizii greșite și alocarea inefficientă a resurselor. În plus, metoda sa este bazată pe date reale și operaționale, asigurând precizia prognozelor și a deciziilor.

Astfel, în contextul managementului integrat al frontierei de stat, se poate considera că *riscul* pe care îl prezintă migrația ilegală are trei componente: (1) *amenințarea* - presiunea exercitată de

către fluxurile migrației ilegale asupra securității frontierelor, a activităților ilegale la care adesea sunt implicați migranții ilegali în scopul obținerii unor venituri ușoare, a evenimentelor de destabilizare a ordinii și securității publice în țările gazdă (A5.1). Amenințarea este evaluată din perspectiva magnitudinii (reprezentarea numerică, a incidentelor, a evenimentelor și activităților care au avut loc și sunt înregistrate în evidențele operative) și probabilității (gradul de materializare posibilă a amenințării într-o perioadă de timp determinată); (2) *vulnerabilitatea* - determinarea capacității de răspuns la amenințări, adică identificarea factorilor care pot crește sau micșora magnitudinea și probabilitatea de materializare a amenințărilor (A5.2); (3) *impactul* - analiza datelor și informațiilor privind amenințări similare (incidente/evenimente/activități infracționale), care au fost înregistrate anterior, inclusiv, în alte țări (A5.3). De asemenea, sunt luate în considerare vulnerabilitățile identificate și capacitatea de răspuns. Cu cât vulnerabilitățile sunt mai numeroase și capacitatea de răspuns mai slabă, cu atât crește impactul.

Amenințarea reprezentată de migrația ilegală este analizată prin descrierea modului de operare, a obiectivelor migranților ilegali, a motivelor și capacităților acestora (cine sunt, unde acționează, când, câți sunt), precum și prin identificarea tendințelor, predicțiilor și factorilor care influențează amploarea și probabilitatea acestui fenomen. Migranții ilegali sunt persoane care fie traversează ilegal frontiera unei țări de origine, de tranzit sau de destinație pentru a se stabili în țara de destinație, fie intră legal într-o țară de tranzit sau destinație, dar depășesc perioada autorizată de ședere sau desfășoară activități de muncă neautorizate. Migrația ilegală este motivată fie de dorința de a îmbunătăți condițiile de viață, fie de necesitatea de a scăpa de pericolele din țara de origine.

Frustrarea în rândul migranților ilegali, cauzată de perioadele lungi de oprire sau de creșterea costurilor de tranzit din cauza schimbării metodelor de operare utilizate de călăuze, determină o probabilitate mai mare ca aceștia să caute rute alternative pentru migrarea ilegală. În cazul Republicii Moldova, fenomenul migrației ilegale se manifestă prin trecerea frontierei în grupuri mici, caracteristică pentru statele aflate pe rutele de tranzit. Conform estimărilor actuale ale Organizației Națiunilor Unite, în prezent există aproximativ 281 de milioane de migranți internaționali în lume, ceea ce reprezintă 3,6% din populația globală. Dar din ce în ce mai multe persoane sunt strămutate, în interiorul și în afara țării lor de origine, din cauza conflictelor, violenței, instabilității politice sau economice, precum și a schimbărilor climatice și altor dezastre. Prin comparație: în 2022, numărul solicitanților de azil a crescut de la 4,1 milioane în 2020 și la 5,4 milioane în 2022, o creștere de peste 30 % [321].

Crizele recente ale migrației și refugiaților de la granițele de sud și de est europene indică faptul că UE se va confrunta cu o frecvență mai mare a unor astfel de evenimente. Interacțiunea

dintre geopolitica complexă, situația de securitate turbulentă și alte megatendințe într-o lume multipolară ostilă va instiga cel mai probabil schimbări majore care afectează profund diferite regiuni și țări terțe. Deoarece anumite țări terțe învecinate ar putea încerca să instrumenteze fluxurile de migranți și refugiați în scopuri politice, UE s-ar putea confrunta și cu diverse situații ale scenariului „șantajul migrațional”. Întrucât crizele viitoare ale migrației (și alte amenințări de securitate) vor afecta cel mai probabil integritatea frontierelor externe și vor testa eficacitatea sistemelor UE de control la frontieră, ar trebui luat în considerare un set cuprinzător de măsuri politice și organizaționale pentru a îmbunătăți nivelul de pregătire generală și de management al frontierelor în situații de criză [254, p.16].

Analizând evoluția crizei refugiaților și migrației ilegale în Europa în anul 2019, se constată că aceasta nu se limitează doar la aspectele legate de numărul populației, reconfigurarea rutelor și fluxurilor sau politicile în domeniu, ci influențează și dinamica politică a Europei. Criza este adesea exploatată în propagandă, dezinformare și răspândirea de știri false, contribuind astfel la remodelarea peisajului politic european. Tema migrației este intens folosită în discursurile eurosceptice, având un impact sporit atunci când este asociată cu alte subiecte sensibile. Printre acestea se numără criza economică, care, deși ipotetică, este prezentată ca fiind accentuată de prezența refugiaților și migranților, și problematica suveranității naționale, presupus afectată de deciziile Uniunii Europene în materie de returnare a migranților. Aceste conexiuni, chiar dacă susținerea lor reală este discutabilă, amplifică efectul asupra opiniei publice [170, p.98].

Potrivit raportului Frontex privind analiza de risc pentru anul 2021 [252], fluxurile de migrație ilegală în Europa continuă să fie alimentate în principal de regiunile cu un nivel scăzut de trai și de zonele afectate de conflicte armate. Țările dezvoltate, membre ale Uniunii Europene, rămân destinațiile preferate ale migranților ilegali. Deși în anul 2020 numărul detectărilor de treceri ilegale ale frontierelor în UE a atins cel mai scăzut nivel din ultimii ani, presiunea migrației ilegale a rămas semnificativă la frontierele externe ale UE (A3). Pe ruta est-europeană, detecțiile de migranți ilegali au fost considerabil mai reduse comparativ cu alte rute de migrație ilegală din spațiul UE. Totuși, la frontiera estică a UE au fost raportate aproximativ 8.000 de treceri ilegale în 2021, marcând o creștere de peste zece ori față de anul precedent (A3.3). Cetățenii din țări precum Irak, Afganistan și Siria au constituit cea mai mare proporție dintre migranții ilegali detectați pe această rută est-europeană [256].

În toamna anului 2021, relațiile UE-Belarus s-au prăbușit din cauza creării de către Belarus a unei rute de migrație artificială: instituțiile de stat au organizat migrația din Orientul Mijlociu în Belarus cu scopul explicit de a riposta sancțiunilor UE. Cazul Belarusului indică implicarea activă a țărilor terțe în instrumentarea migrației în scopuri politice. Aparent, anumite state din vecinătatea

UE percep „șantajul migrației” ca o metodă/element eficient al unui atac hibrid menit să exercite presiuni asupra frontierelor externe ale UE pentru a-și promova interesele geopolitice și a extorca concesiuni de la UE [254, p.14]. Într-un comunicat al revistei „Border Security Report” din decembrie 2022 se menționează că migranții recrutați în Irak au ruta stabilită către Rusia, tranzitând Turcia, cu destinația frontierei dintre Belarus și statelor membre UE - Letonia, Lituania și Polonia. Această mare rețea criminală, conectată la peste 100 de incidente de frontieră, este axată pe tentative de a introduce grupuri de migranți ilegali în statele UE. Majoritatea persoanelor implicate în activitățile ilegale nu se cunoșteau personal. Fluxurile de bani au fost aranjate prin sisteme financiare ilegale și prin utilizarea criptomonedei. Organizatorii rutei de migrație ilegală au aranjat călătoria cu avionul până în Belarus. Apoi foloseau șoferi locali, în principal cetățeni ucraineni, pentru a parcurge ultima etapă a rutei de migrație ilegală care duce către UE pe uscat. Migranții ilegali achitau între 3 000 și 15 000 EUR de persoană, cu un flux de bani estimat în valoare de cel puțin 16 milioane EUR. Odată ajunși în Belarus și incapabili să se întoarcă în țările lor de origine, unii migranți și-au aranjat singuri călătoria finală în UE. De asemenea, au fost raportate cazuri de migrație ilegală în condiții care pun viața în pericol, inclusiv transportarea în vehicule supraaglomerate, pe platforme cargo, cisterne etc. Constatate mai multe incidente soldate cu decese sau migranți abandonați în stare critică de sănătate de către șoferi în apropierea graniței germano-polonă [220]. Aceasta reflectă o presiune intensă, caracterizată de încercări constante de trecere ilegală a frontierei, detectate în contextul declarării stării de urgență în cele trei state membre ale UE vecine cu Belarus. Numărul acestor încercări a atins un vârf în a doua jumătate a anului, pe măsură ce fluxul migrației s-a concentrat inițial la granița cu Lituania, mutându-se ulterior către frontierele Poloniei și Letoniei.

De aceeași părere este și V. Ungureanu, care afirmă că este necesar de luat în calcul și amplificarea crizei concertate a migranților la frontiera dintre Alianța Nord-Atlantică și Republica Belarus ca o amenințare regională la adresa securității euroatlantice. Considerăm că nu întâmplător în condițiile unei crize sanitare este utilizată în mod direct componenta migrațională a războiului hibrid împotriva statelor membre ale Alianței Nord-Atlantice de către statele împotriva cărora sunt aplicate sancțiuni din partea Occidentului, cum ar fi: Republica Belarus și Federația Rusă, având drept scop testarea nivelului de capacitate, operativitate și interacțiune dintre statele membre ale Alianței Nord-Atlantice în vederea asigurării securității frontierei estice a comunității euroatlantice [189, p.109].

În același scop și cu aceleași metode ale războiului hibrid, Federația Rusă utilizează fluxurile de migrație ca parte a amenințărilor hibride pentru destabilizarea securității naționale a Finlandei. În noiembrie 2023, guvernul finlandez a închis granița terestră cu Rusia ca răspuns la un val

neobișnuit de migranți, majoritatea provenind din Orientul Mijlociu și Africa. Prin acțiunile sale, Rusia a facilitat trecerea acestor migranți peste frontiera comună într-un efort organizat de influențare și destabilizare mai ales după aderarea Finlandei la NATO în 2023. Autoritățile finlandeze au afirmat că agențiile rusești ajutau migranții să ajungă în zonele de frontieră, utilizând acest fenomen ca un instrument de presiune geopolitică. În acest context, Finlanda a adoptat măsuri legislative pentru a contracara acestei amenințări hibride la adresa securității naționale, permițând întoarcerea migranților care intră ilegal și consolidând infrastructura de securitate la frontiera comună cu Federația Rusă [267].

La 24 februarie 2022, Rusia a invadat Ucraina, vecină directă a patru state membre ale UE. După trei luni, confruntarea militară a forțat aproape șapte milioane de oameni să părăsească Ucraina, dintre care majoritatea și-au căutat refugiu în UE, creând cea mai mare deplasare a populației din lume. Ca răspuns, UE a folosit Directiva pentru acordarea protecției temporare [74] pentru a oferi protecție imediată și temporară tuturor persoanelor strămutate din Ucraina, demonstrând un grad excepțional de solidaritate și cordonare în această situație fără precedent [254, p.15]. În primele șapte zile de la începutul conflictului din Ucraina, la frontiera de est a Republicii Moldova au fost înregistrate cifre record de refugiați. În această perioadă, 112.299 cetățeni ucraineni au intrat pe teritoriul Republicii Moldova, dintre care 108.955 prin segmentul de est al frontierei moldo-ucrainene, presiunea cea mai mare fiind înregistrată la punctul de trecere al frontierei Palanca. La o lună de la declanșarea conflictului, Poliția de Frontieră a raportat un flux ridicat de refugiați, dar și primele semne ale reîntoarcerii unor cetățeni în Ucraina. Comparativ cu perioada similară a anului 2021, fluxul de persoane la frontiera cu Ucraina a crescut de 6,5 ori, atingând 384.770 de persoane față de 65.023 anterior. Conform estimărilor din 2022, peste un milion de refugiați ucraineni au intrat pe teritoriul Republicii Moldova. Dintre aceștia, aproximativ 45% au fost femei, 14% bărbați, iar 36% copii [40].

Republica Moldova se află atât în postura de țară de origine a migranților, cât și de teritoriu de tranzit pentru migranți din state terțe. Poziția sa geografică, alături de frontierele comune cu România, membră a Uniunii Europene, și cu Ucraina, afectată de conflict armat, reprezintă principalele motive pentru care Republica Moldova este utilizată ca rută de tranzit de către migranții străini (A4.2-A4.4). Din perspectiva imigrației, Republica Moldova nu este o destinație atractivă pentru cetățenii altor state. Deși politicile referitoare la solicitanții de azil și refugiați sunt treptat aliniate la cerințele Uniunii Europene, persistă deficiențe în respectarea drepturilor acestora, precum și în asigurarea unor condiții decente de trai și a oportunităților de integrare socială.

Urmare a analizei dinamicii fluxului de persoane peste frontiera de stat a Republicii Moldova, prezentată de Poliția de Frontieră, se atestă o creștere constantă a mobilității persoanelor

implicate în traficul internațional (A4.1). Conform estimărilor oficiale ale BNS, în perioada anilor 2014-2020 numărul anual al emigranților din Republica Moldova variază de la 120.000 la circa 160.000. Însă emigrarea autorizată este doar un segment foarte mic al fenomenului [20].

Din analiza ca fenomen, situația migrației ilegale la frontiera Republicii Moldova în anii 2018-2021 este stabilă, cu o ușoară descreștere în anii 2020 și 2021 datorită situației pandemice și aplicarea restricțiilor de călătorie la nivel internațional. O altă situație privind migrația ilegală este reflectată după 24 februarie 2022, când datorită invaziei asupra Ucrainei, atât cetățenii ucraineni, cât și cei străini, în valuri au pătruns ilegal pe teritoriul Republicii Moldova, refugiindu-se din calea războiului. Poliția de Frontieră în anul 2022, a înregistrat 2472 de cazuri de traversare ilegală a frontierei de stat, fiind documentate 6017 persoane, în principal cetățeni ucraineni, bărbați cu vârste cuprinse între 18 și 60 de ani. Acești indivizi au încercat să evite controlul la frontieră din cauza măsurilor restrictive impuse de țara vecină la momentul părăsirii țării (A4.3-A4.10).

Liberalizarea regimului de vize pentru cetățenii Republicii Moldova în Uniunea Europeană a contribuit la reducerea fenomenului migrației ilegale. Pașaportul biometric moldovenesc permite deținătorilor să efectueze călătoriile de scurtă durată în UE, însă deținerea cetățeniei române oferă posibilitatea de a circula liber și de a rămâne pe teritoriul unui stat membru al UE pe termen nelimitat. Totuși, din diverse motive, unii cetățeni ai Republicii Moldova recurg la utilizarea cărților de identitate românești falsificate pentru a beneficia de dreptul de ședere și muncă în UE. În astfel de cazuri, aceștia folosesc două seturi de documente: pașaportul moldovenesc, prezentat la punctele de frontieră pentru ieșirea sau intrarea în UE, și documente românești falsificate, păstrate ascunse, pentru utilizarea pe teritoriul Uniunii Europene. De asemenea, au fost raportate cazuri în care documente de identitate românești falsificate au fost transportate prin intermediul șoferilor de curse regulate către UE, sub formă de curierat.

Principalul factor care stimulează migrația este de natură economică, fiind determinat de sărăcie, lipsa locurilor de muncă adecvate și nivelul scăzut al salariilor, în contrast cu standardele ridicate de trai din alte țări, care acționează ca un factor de atracție. În ultimii ani, fluxurile de migranți ilegali pe teritoriul Republicii Moldova au fost formate în principal din cetățeni proveniți din state afectate de conflicte, iar șederea ilegală a cetățenilor străini în țară a înregistrat o creștere semnificativă comparativ cu anii anteriori [64, p.23]. În ceea ce privește migranții reținuți pentru încălcarea frontierei de stat, numărul acestora, în calitate de cetățeni străini, a scăzut în 2021 față de 2018. Este de remarcat faptul că cetățenii afgani și sirieni, care figurau în topul migranților în perioada 2014-2016, nu au mai fost înregistrați în fluxurile de migranți la frontiera Republicii Moldova în ultimii ani [149]. Cetățenii turci se află în topul celor care încearcă să intre sau să iasă ilegal din Republica Moldova, fie prin segmentul de frontieră „verde,” fie prin punctele de trecere,

utilizând documente false sau falsificate. Regimul fără vize între Republica Moldova și Turcia le permite cetățenilor turci să intre legal pe teritoriul țării, prezentând pașapoarte turcești valabile. De obicei, aceștia intră legal în Republica Moldova prin Aeroportul Internațional Chișinău, prin punctele de trecere de la frontiera moldo-ucraineană sau prin segmentul central al frontierei de stat (transnistrean), care nu este controlat de autoritățile constituționale ale Republicii Moldova. Odată ajunși pe teritoriul țării, unii cetățeni turci recurg la utilizarea documentelor false sau falsificate pentru a traversa frontiera prin punctele oficiale de trecere sau încearcă să treacă ilegal frontiera cu România pe sectorul „verde” (A4.8-A4.9).

Dreptul străinilor de a se afla pe teritoriul Republicii Moldova este reglementat de *Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova*. Numărul străinilor care solicită dreptul de ședere în Republica Moldova este în continuă creștere. Nerespectarea prevederilor legii atrage sancțiuni contravenționale și penale, precum și măsuri administrative, printre care: revocarea dreptului de ședere, plasarea în custodie publică, returnarea din țară, stabilirea interdicțiilor de intrare și alte măsuri corespunzătoare. Principalii indicatori ai eforturilor de combatere a șederii ilegale a străinilor variază de la an la an (A2). Cele mai frecvente cazuri implică încălcarea regulilor de ședere, în timp ce un procent mai mic dintre încălcări este legat de munca nedeclarată desfășurată de străini [106].

Din perspectiva securității frontaliere, migrația ilegală poate fi analizată prin criterii specifice, care variază în funcție de modalitate, timp și spațiu, evidențiind modul în care aceasta reprezintă o *amenințare* la adresa securității naționale (A5.1).

Din totalul de persoane implicate în migrația ilegală, aproximativ 22% sunt cetățeni ai Republicii Moldova și 77% sunt cetățeni străini (A4.4). Aceste date se modifică neesențial de la an la an și includ totalul persoanelor detectate atât la frontiera verde, cât și cei care s-au legitimat în punctele de trecere a frontierei de stat, la controlul de frontieră, cu acte false sau falsificate sau străine. *În consecință, primul criteriu caracteristic fenomenului migrației ilegale sunt persoanele implicate:*

- cetățenii Republicii Moldova, cei care nu întrunesc condițiile legale de călătorie;
- cetățenii statelor limitrofe (România și Ucraina) și străinii;
- apatrizii.

Direcția de deplasare a migranților ilegali reprezintă un criteriu important în analiza fenomenului migrației ilegale. Segmentul de frontieră moldo-român înregistrează cea mai mare pondere a tentativelor de trecere ilegală a frontierei de stat, reprezentând 80% din cazurile depistate. Poziția geografică a Republicii Moldova, precum și frontierele comune cu România, stat

membru al Uniunii Europene, și cu Ucraina, una dintre cele mai afectate țări de migrația ilegală pe ruta estică, fac din Republica Moldova un important teritoriu de tranzit pentru migranții străini (A4.5). Migrația ilegală în Republica Moldova, fără a tranzita teritoriul național, este specifică în principal cetățenilor ucraineni din zonele de frontieră. Aceștia trec ilegal frontiera de stat fie pentru a-și vizita rudele din Republica Moldova, fie ca rezultat al unor treceri accidentale ale frontierei.

Cetățenii Republicii Moldova și cetățenii altor state care se bucură de regimul liberalizat de vize cu UE călătoresc în statele membre UE în baza pașaportului național pe un termen de până la 90 de zile. Pașapoartele biometrice permit deținătorilor doar călătorii cu șederi de scurtă durată în spațiul UE. Pentru a nu li se aplica anumite interdicții, în special în cazul nepărsirii la timp a teritoriului statului - gazdă, migranții recurg la diverse metode, inclusiv ilegale. În ultimii ani se atestă o creștere a deținerii de către migranți a cărților de identitate ale statelor UE false (A4.8). Deținerea acestor cărți de identitate facilitează angajarea în câmpul muncii în UE și deținătorul nu are restricții la termenul de ședere pe teritoriul țărilor membre UE. Astfel, unele persoane fac uz de cărțile de identitate false pentru a beneficia de dreptul de ședere și muncă în UE.

O alternativă pentru pătrunderea ilegală pe teritoriul unui alt stat îl reprezintă ascunderea acestora în compartimentele mijloacelor de transport (A4.8). Practica cea mai des întâlnită este tănuirea în compartimentele autocamioanelor implicate în traficul internațional de mărfuri, distrugerea sigiliilor/lacătelor și camuflarea printre bunurile transportate. Circulația transfrontalieră a trenurilor de asemenea prezintă un factor prielnic pentru migranții ilegali care se urcă ilegal în compartimentele marfare ca să ajungă către destinația dorită.

Trecerea ilegală pe segmentul „verde” a frontierei de stat este posibilă și prin ocolirea punctului de trecere pe jos sau cu mijlocul de transport, folosind în acest scop potecile de frontieră (A4.2-A4.8). Analizând metodele de operare la „frontiera verde” a Republicii Moldova, migranții sunt conduși de călăuze până în apropierea frontierei. În majoritatea cazurilor, traversarea râurilor Prut sau Nistru se face cu ajutorul unor mijloace plutitoare gonflabile. Trecerea peste apele de frontieră este adesea facilitată de complici care operează atât pe teritoriul Republicii Moldova, cât și pe cel al statului vecin, sau prin intermediul călăuzelor implicate în rețelele de migrație ilegală. După ce ajung în Republica Moldova, unii migranți solicită recunoașterea statutului de refugiat, încercând astfel să își reglementeze șederea pe teritoriul țării până la găsirea unei modalități de a-și continua drumul către Uniunea Europeană. Alții, care au deja traseul stabilit, aleg să traverseze ilegal frontiera de stat pe sectorul „verde” pentru a-și continua călătoria. *Astfel, criteriul trei este specific modului de operare în „călătoria ilegală” prin:*

- folosirea pașapoartelor sau vizelor falsificate, false sau străine;

- folosirea a două acte de identitate, un pașaport valabil la intrare și altul fals pentru ieșire;
- obținerea vizei de tranzit și de intrare, colective, în scop turistic, urmată de rămânerea ilegală în țară;
- tănuirea în compartimentele mijloacelor de transport implicate în traficul internațional;
- asigurarea transportului și a cazării unor cetățeni străini sub pretextul participării la competiții sportive;
- sub masca unor confesiuni religioase, invitarea și asigurarea transportului, cu achitarea tuturor taxelor, pentru migranți;
- trecerea ilegală a frontierei de stat pe sectorul „verde” prin eludarea controlului de frontieră;
- trecerea ilegală a frontierei de stat cu ajutorul călăuzelor din rândul populației băștinașe;
- combinat, prin utilizarea mai multor metode până la atingerea destinației finale.

Traversarea ilegală a frontierei de către o singură persoană sau în grupuri mici este mai subtilă și este cea mai des întâlnită la frontierele Republicii Moldova (A4.10). Acest flux este caracteristic în mare parte punctelor de trecere ale frontierei acolo unde migranții ilegali, individual sau în grupuri de mici, cu acte false sau ascunși în compartimentele autocamioanelor, încearcă traversarea ilegală a frontierei de stat.

Fluxurile mari de migranți ilegali, supranumite „cu valul”, sunt destul de vizibile, cu tendințe de manifestare în forță, unde migranții iau cu asalt frontierele dintre statele aflate în drumul lor spre o altă destinație. Teritoriul Republicii Moldova a resimțit din plin acest efect în luna februarie 2022, odată cu declanșarea invaziei armate în Ucraina de către Federația Rusă, unde zilnic mii de migranți ilegali au traversat frontiera moldo-ucraineană, iar alții au ajuns în punctele de trecere încercând să-și găsească refugiu în Republica Moldova. *În cercetarea efectuată am identificat trei caracteristici specifice fluxului de migranți ilegali:*

- individual;
- în grupuri mici, de 3-10 persoane;
- cu valul, a câte 20 și mai multe persoane [55, p.58].

Străinii care solicită acordarea dreptului de ședere este în continuă creștere (A4.15). Actualmente, în funcție de scopul intrării, străinii pot obține dreptul de ședere provizorie cu perfectarea ulterioară a permisului de ședere provizorie (în scop de muncă, la studii, pentru

reîntregirea familiei, în scopul activităților umanitare și religioase, la tratament și alte scopuri în condițiile legislației statului - gazdă) sau dreptul de ședere permanentă cu perfectarea permisului de ședere permanentă. În majoritatea cazurilor stocurile de migranți ilegali depistați se referă la nerespectarea de către străini a termenului de aflare pe teritoriul unei țări permis de legislație.

Specific Republicii Moldova, din totalul străinilor care au depășit termenul de ședere majoritatea (cca 75%) provin din statele cetățenii cărora sunt exonerati de obligativitatea deținerii unei vize la traversarea frontierei de stat (ex: din statele CSI și statele UE). *Criteriul cinci reprezintă stocurile de migranți ilegali aflați într-o anumită zonă prin:*

- nerespectarea de către străini a termenului de aflare/ședere pe teritoriul țării, ceea ce transformat aflarea ilegală în țară, contrar normelor legale;
- nerespectarea de către străini a scopului invocat de aflare/ședere pe teritoriul țării;
- revocarea dreptului de ședere;
- nedeclararea de către beneficiari despre străinii sosiți în scop de desfășurare a anumitor activități în interesul acestora.

Un element esențial în combaterea șederii ilegale a străinilor îl reprezintă monitorizarea respectării scopului declarat de aflare pe teritoriul țării gazdă. Autoritățile responsabile de gestionarea acestui fenomen desfășoară investigații pe baza sesizărilor primite de la persoane fizice sau juridice, atunci când există suspiciuni rezonabile privind șederea ilegală a străinilor.

Migrația ilegală are un impact semnificativ asupra statelor gazdă, influențând aspecte demografice, sociale, economice și politice. Adesea asociată cu activități ale crimei organizate, precum traficul de droguri, arme și terorism, migrația ilegală poate amenința stabilitatea socioeconomică și securitatea statului. Aceasta poate genera dezechilibre etnice și culturale, poate suprasolicita mecanismele de protecție socială și sănătate publică, și poate depăși capacitatea pieței muncii de a absorbi forța de muncă, ceea ce duce la crearea de tensiuni sociale. De asemenea, acest fenomen poate dezechilibra raportul de forțe între instituțiile de ordine publică și grupurile orientate spre activități infracționale.

Pentru țările de origine, migrația ilegală constituie un obstacol în dezvoltarea relațiilor diplomatice și de prietenie cu alte state dezvoltate. Tolerarea acestui fenomen afectează imaginea internațională a statului, descurajând investițiile străine și accesul la fonduri de dezvoltare economică. Totodată, numărul mare de migranți ilegali angajați în economia subterană poate contribui la formarea rețelelor criminale implicate în activități precum furturi, prostituție și cerșetorie. Grupările de crimă organizată profită de vulnerabilitatea migranților, implicându-i în alte forme de trafic, cum ar fi cel de arme, droguri sau autoturisme de lux, ceea ce duce la un

„import de criminalitate”. În plus, unii migranți, în funcție de originea lor, pot fi simpatizanți sau membri ai organizațiilor extremist-teroriste sau adepți ai mișcărilor fundamentalist-islamice.

Un alt aspect important este reprezentat de costurile semnificative suportate atât de statele gazdă, cât și de țările de origine. Aceste costuri includ returnarea migranților ilegali, precum și cheltuielile legate de cazarea, întreținerea și asistența solicitanților de azil, adăugând o presiune suplimentară asupra resurselor guvernamentale.

În consecință relieffăm impactul migrației ilegale pentru mai mulți subiecți, precum (A4.12):

- țara - gazdă;
- societatea țării - gazdă;
- țara de origine a migranților;
- migrant.

Migrația ilegală are un impact complex și multidimensional, afectând întreaga societate și generând consecințe negative în diverse domenii. Printre acestea se numără: securitatea frontierei de stat, securitatea socială, interesele și stabilitatea economică ale statului, riscurile la care sunt expuse viețile migranților ilegali, creșterea și diversificarea criminalității organizate, precum și deteriorarea imaginii țării pe plan internațional (A4.13-A4.14).

În prezent, sistemul de securitate al statului se confruntă cu numeroase *vulnerabilități*, care pot fi exploatate atât de migrații ilegali, cât și de grupările criminale transfrontaliere. Vulnerabilitatea, în acest context, nu se referă la grupurile infracționale, așa cum este adesea definită în literatura de specialitate, ci descrie capacitatea sistemelor instituționale de a detecta și preveni amenințările. Principalii factori care contribuie la vulnerabilitate includ caracteristicile geografice ale zonelor de frontieră, care pot varia de la câmpii deschise la zone urbane dens populate sau regiuni împădurite greu accesibile. Un alt factor important îl reprezintă resursele umane, în special numărul insuficient de angajați responsabili de supravegherea unor secțiuni specifice ale frontierei. Controlul frontierelor este un drept suveran al statelor, iar migrația ilegală, prin subminarea acestui control, reprezintă o amenințare directă la adresa suveranității. Această situație subliniază importanța consolidării capacității sistemelor de securitate pentru a face față acestor provocări [214, p.358]. Oprirea migrației ilegale este esențială pentru reafirmarea suveranității depline a unui stat. În anumite discursuri extremiste, migrația ilegală este considerată o amenințare la adresa securității naționale, fiind percepută ca un potențial canal prin care teroriștii ar putea pătrunde în alte țări. Totodată, sectorul informal al economiei europene depinde semnificativ de munca neregulată sau ilegală, la care contribuie un număr considerabil de lucrători ilegali. Aceste aranjamente, fie ele legale sau ilegale, sofisticate și dificil de detectat, beneficiază

adesea de o legitimare socială aparentă, un grad ridicat de acceptare tacită și, în unele cazuri, chiar de toleranță din partea autorităților. Aceasta se întâmplă în pofida faptului că munca neregulată este prost plătită, nesigură, netaxată și adesea implică condiții de muncă dificile și riscuri pentru sănătate. Atitudinile xenofobe sunt amplificate prin amenințările simbolice și raidurile ocazionale împotriva angajării migranților ilegali, concepute pentru a întări reacțiile defensive în rândul opiniei publice, alimentând astfel percepțiile negative despre migrația ilegală.

În continuare ne vom axa pe descrierea acestor *vulnerabilități* și felul în care acestea pot influența apariția anumitor riscuri și pot contribui la facilitarea fluxurilor de migrație ilegală la nivel național [28]:

- politicile migraționale restrictive în statele membre ale UE, direcționează eventualii migranți de a aplica metode ilegale de intrare sau ieșire peste frontierele unui alt stat cu o legislație mai permisivă (cum ar fi cazul frontierei Republicii Moldova cu România);

- porțiuni de frontieră ce nu sunt gestionate de autoritățile naționale, care stimulează traversarea ilegală a graniței de către grupurile de migranți ilegali. Segmentul de est a frontierei moldo-ucrainene reprezintă un exemplu foarte atractiv pentru grupurile de migranți ilegali care urmăresc scopul folosirii acestui teritoriu pentru pătrunderea în spațiul UE;

- situația financiar-economică critică, salariile neatractive în diferite domenii ale economiei naționale, inflația;

- prezența factorului de corupție în rândul angajaților instituțiilor de stat, ceea ce determină migranții ilegali la achitarea unor sume bănești pentru a permite traversarea frontierei de stat contrar regulilor stabilite sau cu prezentarea la control a unor acte false sau ce nu le aparțin;

- rata mare a șomajului implică populația din preajma frontierelor în activități de călăuză pentru migranții ilegali;

- implicarea directă a reprezentanților diasporei străine într-un stat - gazdă în activități de organizare a migrației ilegale;

- structurile de forță inefficiente sau lipsite de o cooperare interinstituțională, respectiv fluxurile de migrație ilegală se află sub controlul organizațiilor criminale transfrontaliere;

- mediul virtual și tehnologiile avansate oferă atât persoanelor implicate, cât și grupărilor de crimă organizată, oportunități pentru a se informa și a-și perfecționa metodele de operare. Prin accesul la informații online, acestea pot identifica căile de acces către frontieră, rutele utilizabile, adrese specifice, precum și obstacolele naturale sau artificiale care pot facilita sau îngreuna traversarea ilegală a frontierelor;

- amplasarea geografică a țării, în deosebi a statelor limitrofe UE, impun utilizarea teritoriului cu scop de tranzit pe rutele de migrație ilegală către UE;

- sectoarele de frontieră acoperite de masive forestiere sau amplasarea localităților dens populate ce pot fi utilizate ca mijloace de camuflare pentru trecerea ulterioară a graniței;
- legislația deficitară în raport cu condițiile de traversare a frontierelor pentru cetățenii străini, lipsa mecanismului de control la eliberarea vizelor electronice, abuzul asupra procedurilor de azil până la identificarea unui mod sigur de a-și continua călătoria către țara de destinație;
- fenomenul legalizării străinilor pe teritoriul țării prin intermediul căsătoriilor fictive reprezintă o problemă semnificativă, amplificată de lipsa unui mecanism eficient de verificare a caracterului autentic al acestor căsătorii, aliniat cu prioritățile de combatere a migrației ilegale;
- cooperarea și schimbul de informații insuficient între autorități, organizarea insuficientă a Centrului de Coordonare la nivel Național;
- insuficiența de forțe și mijloace performante folosite la controlul frontierelor, infrastructură depășită de timp, metode de control ineficiente;
- activități operative insuficiente pe linia de combatere a criminalității organizate, lipsa unui schimb de informații adecvat amenințărilor concentrate.

Vulnerabilitățile identificate în gestionarea migrației ilegale reflectă un sistem complex de factori interdependenți care slăbesc capacitatea de răspuns a autorităților și favorizează fluxurile de migrație ilegală. Lipsa unui control eficient pe porțiunile vulnerabile ale frontierelor, corupția și legislația deficitară creează breșe exploatabile de către migrații ilegali și grupările criminale transfrontaliere. De asemenea, politicile restrictive și instabilitatea economică din statele de origine sau tranzit sporesc presiunea asupra statelor - gazdă, agravând problema. Implicarea insuficientă a structurilor de forță și cooperarea interinstituțională deficitară subminează eforturile de combatere a migrației ilegale. În concluzie, o abordare holistică, care include modernizarea infrastructurii, întărirea cooperării și reducerea corupției, este esențială pentru a diminua riscurile generate de aceste vulnerabilități (A5.2).

În contextul crizei majore create de COVID-19, restricțiile impuse de autoritățile naționale au dus la intensificarea și diversificarea fenomenului migrației ilegale care a devenit tot mai variat, fiind determinați de schimbările politice, sociale, economice și tehnologice ce se produc în timp. În acest sens au fost puse în aplicare măsuri sporite de protecție obligatorie pentru persoanele care călătoresc și carantina obligatorie pentru persoanele care au intrat pe teritoriul Republicii Moldova. Aceste măsuri nu au restricționat definitiv deplasarea persoanelor, solicitanților de azil și a migraților spre destinațiile dorite, care se avântau în călătorii periculoase întru traversarea ilegală a frontierelor terestre sau maritime în căutarea unui loc de siguranță sau oportunități financiare. Pentru a evita autoizolarea sau nevoia de a intra într-o perioadă de carantină, unele persoane au aplicat metode mai puțin legale. Ca măsuri de protecție, autoritățile naționale ale Republicii

Moldova au introdus ca acte obligatorii prezentarea „pașapoartelor de vaccinare” sau a testelor negative la controlul de frontieră pentru a permite accesul persoanelor străine pe teritoriul țării. Includerea în setul de acte necesare la efectuarea călătoriilor internaționale, atribuite perioadei de criză sanitară, „pașapoartele de vaccinare” sau rezultatele negative ale testelor au avut consecințe și asupra fenomenului migrației ilegale. Corelată la noile cerințe, fenomenul migrației ilegale a căpătat un aspect, aducând atingerea sănătății publice, umbrind securitatea statelor și tulburând buna desfășurare a activității instituțiilor economice, politice și sociale. Toate aceste aspecte au condus la amplificarea fenomenului infracțional în general și cel transfrontalier în special din regiunile cu probleme de securitate către țările dezvoltate. În aceste condiții, EUROPOL a emis o notificare de avertizare timpurie cu privire la vânzările ilicite de certificate de test COVID-19 falsificate. În luna martie 2021 a fost înregistrat și la frontiera Republicii Moldova primul caz de utilizare a certificatului de test COVID-19 negativ fals. Ulterior, fiind înregistrate, săptămânal, zeci de astfel de certificate false, prezentate la control de către cetățenii Republicii Moldova, precum și de cetățeni străini care intenționau să intre în țară [31, p.54].

Invazia militară a Ucrainei de către Federația Rusă se conturează ca unul dintre cele mai importante conflicte militare de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial. Războiul ruso-ucrainean depășește limitele unui conflict regional, marcând o ruptură semnificativă în relațiile dintre Rusia și Occident, cu repercusiuni profunde atât pentru Europa, cât și pentru întreaga lume. Declanșat în februarie 2022, conflictul a generat una dintre cele mai mari crize umanitare din istoria recentă a Europei, forțând milioane de oameni să-și părăsească locuințele. Războiul a cauzat un număr tot mai mare de victime, distrugeri și strămutări, atât în interiorul Ucrainei, cât și în afara granițelor acesteia. Milioane de persoane au fost nevoite să se refugieze, majoritatea îndreptându-se spre țările vecine, precum Polonia, Republica Moldova, România, Slovacia și Ungaria. Aproximativ 90% dintre refugiați sunt femei și copii, categorii extrem de vulnerabile, expuse riscurilor de violență și abuzuri, inclusiv trafic de ființe umane, contrabandă și adopții ilegale [37, p.34].

Criza refugiaților din Ucraina aduce în discuție problema securității statelor europene, materializată în trecerea frauduloasă a frontierelor, în riscurile ca membri ai grupărilor teroriste să pătrundă în Europa și să plănuiască noi atentate în puternice implicații economice, sociale și politice. Deși criza refugiaților din Ucraina trebuie studiată atent și abordată într-o manieră care să asigure respectarea drepturilor tuturor persoanelor care caută protecție și fug din calea războiului, nu putem trece cu vederea celelalte consecințe ale acesteia. Un răspuns conjugat al statelor membre ale Uniunii Europene și al celor aspirante la acest statut, precum este și Republica Moldova, este absolut necesar pentru a răspunde cu mijloace potrivite în fața acestei provocări. Pentru a găsi

răspuns în fața unei situații atât de sensibile, precum cea a crizei refugiaților, este necesar să fie luate măsuri dintre cele mai diverse - de la adaptarea cadrului legislativ în vederea asigurării protecției acestora până la identificarea soluțiilor pe termen mediu și lung, care trebuie să fie aplicate în vederea reducerii, pe cât posibil, a riscurilor de securitate.

Războiul din Ucraina a determinat, pentru prima dată în istoria Europei, o solidaritate și mobilizare fără precedent a tuturor statelor europene, inclusiv a Republicii Moldova. Ca stat vecin al Ucrainei, Republica Moldova s-a implicat încă din prima zi a conflictului, depunând eforturi semnificative pentru a oferi ajutor de urgență persoanelor strămutate în număr mare, aflate în căutarea siguranței, protecției și asistenței [161].

Sistemul de azil în Republica Moldova este aliniat în conformitate cu unele prevederi ale normelor internaționale în domeniu, precum și a bunelor practici care derivă de la acestea. Instituția azilului servește un indicator al respectării de către țară a drepturilor și libertăților de bază ale omului și respectarea cerințelor dreptului umanitar. Ponderea angajamentelor asumate de Republica Moldova în domeniu poate fi comparată cu ponderea statelor ex-sovietice, cum ar fi Letonia, Lituania și Estonia. Numărul solicitărilor de azil primite și a deciziilor de acordare a protecției internaționale în coraport cu PIB pe cap de locuitor și corelat cu numărul solicitărilor de azil la 100.000 populație denotă sarcina sporită a Republicii Moldova în raport cu țările menționate [22, p.58].

Un aflax masiv de imigranți într-un timp scurt conduce la un spor de populație care crește consumul și creează premisele unei situații de criză, autoritățile fiind puse în imposibilitatea de a menține condițiile de trai existente anterior (alimentarea corespunzătoare a piețelor cu bunuri de larg consum, asigurarea locuințelor, a serviciilor, creșterea ratei șomajului etc.), aspect de natură a genera reacții ostile din partea populației autohtone (manifestări xenofobe, ultranaționaliste sau rasiale). Acutizarea unor astfel de tensiuni pot conduce la manifestări violente cu urmări deosebit de grave în planul ordinii și liniștii publice. Este lesne de observat că riscurile generate de fluxurile migraționale sunt valabile, în egală măsură, și pentru Republica Moldova, necesitând, în consecință, aplicarea unor mecanisme de management eficiente.

În prima săptămână după invazia Ucrainei, frontiera de est a Republicii Moldova a înregistrat un număr record de refugiați. Între 24 februarie și 2 martie 2022, 112.299 cetățeni ucraineni au intrat pe teritoriul Republicii Moldova, dintre care 108.955 prin segmentul moldo-ucrainean. Cea mai mare presiune a fost resimțită pe segmentul de est al frontierei, în special la punctul de trecere Palanca. La o lună de la începutul conflictului, deși fluxul refugiaților a scăzut comparativ cu primele zile, nivelul a rămas ridicat. Poliția de Frontieră a raportat o creștere de 6,5 ori a traficului la frontiera cu Ucraina (384.770 de persoane față de 65.023 în perioada similară din 2021) și o

creștere de 3 ori la frontiera cu România, pe sensul de ieșire (454.729 de persoane față de 139.951). Până la 22 martie 2022, din cei 351.000 de cetățeni străini intrați din Ucraina, 247.000 au tranzitat Republica Moldova către România, în timp ce aproximativ 104.000 au rămas în țară. Pentru a gestiona situația, Poliția de Frontieră a suplimentat personalul și echipamentele necesare, utilizând la capacitate maximă infrastructura punctelor de trecere prin piste adiționale și metoda „Revers”. Punctul de trecere „Lipcani-Rădăuți Prut” a fost trecut la regim de operare 24/24, iar echipe medicale mobile au fost mobilizate pentru a răspunde urgențelor. După închiderea spațiului aerian al Republicii Moldova, o parte din personalul Aeroportului Internațional Chișinău a fost redistribuit către alte subdiviziuni tactice ale Poliției de Frontieră. În aceeași perioadă, Poliția de Frontieră a înregistrat 185 de cazuri de trecere ilegală a frontierei, implicând 657 de persoane, majoritatea bărbați ucraineni cu vârste între 18-60 de ani, care încercau să evite restricțiile de ieșire impuse de statul vecin. Dintre cei reținuți, 397 au solicitat azil în Republica Moldova, iar în punctele de trecere s-au înregistrat aproximativ 2.500 de cereri de azil [150].

La 05 iulie 2022, la briefingul de presă susținut de conducerea Inspectoratului General pentru Migrație al Ministerului Afacerilor Interne a fost prezentată informația privind starea lucrurilor pe domeniul migrației și azilului de la declanșarea războiului în Ucraina până în prezent. Astfel, doar în perioada 01.01.2022-04.07.2022 au fost înregistrate în total 8098 cereri de azil [21], o creștere de peste zece ori față de față de anii precedenți (A4.15) [56]. În concluzie evidențiem că, un prim aspect al afluzului de refugiați din Ucraina, pot fi infiltrate și persoane care abuzează în mod deliberat de sistemul de azil, urmărind un scop bine determinat, îndreptat spre destabilizarea ordinii și securității publice în țările de destinație. Persoanele care nu au nevoie de protecție internațională pot recurge la procedura de azil în speranța de a obține o ședere temporară sau permanentă în străinătate. Ca urmare a acestor tipuri de convergențe, diferența dintre migranții ilegali și solicitanții de azil și refugiați a devenit din ce în ce mai estompată în mass-media și în percepția populației. Această caracteristică este proprie și fluxului de refugiați din Republica Moldova, unde mulți dintre refugiați, după ce au depus o cerere de azil pentru a-și legaliza șederea, au continuat deplasarea spre alte țări, folosindu-se în continuare de statutul de refugiat. Este important de menționat, că solicitanții de azil și refugiații nu își pierd nevoile și drepturile de protecție doar pentru că fac parte dintr-un flux mixt.

Menținerea securității frontierei și a securității naționale a Republicii Moldova reprezintă o prioritate centrală pentru autoritățile responsabile de controlul frontierei de stat. Riscurile asociate migrației ilegale sunt evaluate în funcție de impactul acestora asupra frontierei și asupra securității naționale.

Impactul migrației ilegale asupra Republicii Moldova se resimte pe plan demografic, social, economic și politic. Pe lângă legăturile frecvente cu alte activități ale crimei organizate, precum traficul de droguri, arme sau terorism, acest fenomen poate afecta stabilitatea social-economică și securitatea statului. Printre consecințele migrației ilegale se numără: dezechilibrele etnice și culturale, suprasolicitarea sistemelor de protecție socială și de sănătate publică, depășirea capacității pieței muncii de a integra forța de muncă în mod legal și destabilizarea raportului dintre structurile de control al legalității și ordinii publice și grupurile implicate în activități infracționale (A5.3). O parte esențială a evaluării constă în analiza capacității statului de a gestiona fluxurile de persoane, asigurând un nivel optim al acestora, în conformitate cu reglementările naționale și practicile europene în domeniu.

Riscul pe care îl reprezintă fenomenul migrației ilegale poate fi abordat și ca o primejdie sau pericol care poate pune în pericol securitatea frontieră, ordinea și securitatea publică sau conviețuirea socială într-o țară, eventualitatea căruia poate fi mai mult sau mai puțin previzibil, iar relaționarea dintre amenințare și vulnerabilitate ne permite evaluarea acestuia și aprecierea nivelului de risc.

Descrierile nivelurilor de risc sunt un rezultat important al procesului de analiză și sunt esențiale pentru sprijinirea procesului de luare a deciziei. *Formula de evaluare a riscului este compusă din următoarele variabile:* $R = A \times V \times I$, unde (R) este gradul de risc, (A) gradul amenințării, (V) gradul vulnerabilității, (I) impactul. Nivelurile de risc (A5.4) a migrației ilegale pot fi:

a) *Scăzut* - Risc acceptabil. Migrația ilegală are un impact gestionabil, iar vulnerabilitatea este minimă. Totuși, este necesară monitorizarea constantă a amenințărilor pentru a identifica eventualele schimbări care ar putea amplifica nivelul de risc;

b) *Mediu* - Risc tolerabil. Gestionarea migrației ilegale devine dificilă în raport cu capacitățile existente, iar o creștere ușoară a intensității amenințării ar putea compromite eficiența răspunsului. Este necesară o monitorizare constantă a evoluției amenințării și evaluarea oportunității de a implementa măsuri suplimentare, dacă situația o impune;

c) *Sporit* - Risc neacceptabil. Impactul migrației ilegale depășește capacitățile actuale de gestionare, iar gestionarea eficientă devine imposibilă până când nu sunt implementate măsuri suplimentare de reducere a riscului.

În urma analizei datelor obținute, putem stabili că situația fenomenului migrației ilegale la nivel național, până în anul 2022, rămâne a fi unul dinamic fără mari diferențieri, în vizorul autorităților de aplicare a legii fiind și unele acțiuni ale grupurilor specializate în călăuzirea migranților ilegali în scopul traversării frontierei de stat. Anul 2022 a fost marcat prin escaladarea

conflictului militar din Ucraina și provocarea crizei refugiaților pe plan național și internațional, urmate de dinamici negative ale fenomenului migrației ilegale. Această perioadă este marcată de migrația ilegală a persoanelor care nu pot folosi calea legală pentru a intra în Republica Moldova. Odată cu începerea conflictului, pe teritoriul Ucrainei a fost introdusă legea marțială, prin care este restricționată părăsirea țării pentru cetățenii ucraineni de sex masculin cu vârstă cuprinsă între 18 și 60 de ani. În fluxul de migrație ilegală de pe segmentul de frontieră moldo-ucrainean sunt implicați cetățeni ucraineni care nu pot părăsi legal teritoriul Ucrainean. Întreg segmentul de frontieră moldo-ucrainean este supus riscului tentativelor de trecere ilegală a frontierei de stat.

În concluzie putem menționa că situația de facto în care se confruntă majoritatea persoanelor predispuse spre a migra ilegal reprezintă de fapt vulnerabilitatea statului sau a regiunii în care locuiește. *Riscul migrației ilegale pentru Republica Moldova va rămâne în continuare unul sporit*, chiar după finalizarea conflictului din Ucraina, deoarece criminalitatea transfrontalieră va fi marcată de ambundența armelor rămase pe mâna persoanelor civile după conflict, tentativele persoanelor de eschivare de la răspundere pentru crimele de război comise, întoarcerea în Ucraina a persoanelor care s-au eschivat de la mobilizare etc.

3.2. Mecanismele Republicii Moldova de prevenire și combatere a migrației ilegale

Fluxurile de migrați ilegali reprezintă o latură importantă a programelor de guvernare și a instituțiilor din țările membre ale UE. Prezența în rândul migranților ilegali a teroriștilor sau alte persoane periculoase anunțate în căutare internațională, a traficantilor de ființe umane și a copiilor neînsoțiți a determinat dezvoltarea cadrului normativ național și internațional pentru prevenirea și descurajarea migrației ilegale.

Migranții ilegali nu doar sunt supuși pericolului în drumul spre țara de destinație, dar și reprezintă un factor de transformare social-economică a țării. Aflarea lor în număr mare are un impact semnificativ asupra sistemelor sociale, economice, politice, de securitate și ordine publică care au determinat în timp schimbări radicale ale configurațiilor politicilor la nivel național și european, modificarea cadrului legislativ pentru a preveni intrarea ilegală, angajarea în câmpul muncii, prestarea serviciilor sociale etc. În viziunea cercetătorului I. Aleshkovski, problema migrației ilegale a devenit nu doar urgentă, ci și direct legată de nivelul de trai al populațiilor din regiunile mai puțin dezvoltate, creșterea ratei criminalității, terorismului internațional și a altor aspecte negative. Preocupările publice, la rândul lor, au crescut interesul pentru problemele migrației ilegale din partea politicianilor, organizațiilor neguvernamentale, comunității științifice și organizațiilor internaționale. După tragedia de la 11 septembrie 2001 din SUA, acest lucru a devenit în special vizibil când principalul subiect al discursului sociopolitic a devenit o problemă

de securitate națională și lupta împotriva terorismului internațional, precum și evenimentele „Primăverii Arabe” din 2011, care au agravat semnificativ problemele legate de migrația forțată și ilegală în țările Uniunii Europene [212]. În această ordine de idei, menționăm că o abordare multiaspectuală a politicilor de descurajare a fenomenului migrației ilegale se va axa pe dezvoltarea cadrului juridic privind migrația legală, inclusiv extinderea oportunităților pentru legalizare în țara de destinație și simplificarea procedurilor de obținere a permiselor de ședere. Reglementările privind sancționarea migraților ilegali și a traficantilor de migrați ar trebui înăsprite.

Actualitatea subiectului investigat este determinată de necesitatea de a defini politici și identifica mecanisme care se vor dovedi a fi în măsură să contribuie la consolidarea securității naționale a Republicii Moldova, date fiind amenințările, riscurile și vulnerabilitățile ce le prezintă fenomenul migrației ilegale [107, p.11], care, reieșind din evoluția situației la nivel regional, înregistrează o majorare esențială a numărului de migrați ilegali.

În lipsa unei abordări sistematice și complexe a contextului de securitate națională, prin integrarea migrației ilegale ca parte componentă a sistemului de securitate, persistă riscul adoptării deciziilor bazate pe intuiție personală și interese individuale sau/și de grup. Adițional, cadrul normativ național trebuie să stabilească termenele și condițiile, apoi să fie evaluat succesul eforturilor întreprinse pentru a asigura un sistem viabil de securitate, care va putea face față tuturor riscurilor și provocărilor atât din exterior, cât și din interiorul țării. Consolidarea eforturilor tuturor participanților spre soluționarea unor probleme ce ar fi greu de rezolvat de către fiecare separat, sau raționalizarea eforturilor respective pentru obținerea unor rezultate maxime cu resurse minime [51].

Numărul migraților ilegali care locuiesc într-o țară reflectă poziția clasei politice a țării respective în ceea ce privește controalele ex-ante introduse pentru a disciplina fluxurile și măsurile ex-post luate pentru a face față celor stocuri deja existente. Pentru a diminua fluxul de migrați ilegali, țările de destinație se pot baza pe una sau mai multe instrumente de politică: pot impune controale mai stricte la frontieră în încercarea de a preveni intrarea migraților ilegali sau să întărească sancțiunile la adresa angajatorilor care îi angajează, pentru a descuraja cererea de forță de muncă ieftină. Statele pot expulza migrații ilegali dacă au reușit să intre în țară, în cele din urmă, guvernele pot decide să acorde migraților fără documente statut legal, recurgând la amnistia migraților sau la aplicarea programelor de regularizare.

În SUA, cantitatea de resurse dedicate controalelor externe și interne a crescut substanțial în ultima perioadă. Potrivit datelor oficiale ale Departamentului de Management și Buget al SUA, resursele alocate patrulării la frontieră aproape s-au triplat între anii 2000 și 2010, crescând de la

1055 milioane de dolari la 2958 milioane de dolari. În ciuda acestei creșteri mari, tendința numărului de migranți ilegali a fost ascendentă, presiunea asupra migrației ilegale fiind principalul determinant al diminuării stocurilor interne. Într-adevăr, recenta scădere a stocului de migranți neautorizați, documentată în perioada anului 2007, se datorează reducerii afluxului din Mexic, principala țară sursă pentru migrația ilegală în SUA [218]. În perioada 2010-2022, bugetul alocat pentru patrularea frontierei a crescut semnificativ. Dacă în 2010 bugetul era de aproximativ 2,958 miliarde de dolari, până în 2022 această sumă a ajuns la aproximativ 6,159 miliarde de dolari, reprezentând mai mult decât o dublare în decurs de 12 ani. Creșterea reflectă intensificarea măsurilor de securitate la granița sudică a Statelor Unite, inclusiv creșterea numărului de agenți, îmbunătățirea tehnologiei de supraveghere și construcția unor sisteme inginerești suplimentare. Pe lângă aceste investiții, resursele totale alocate pentru securitatea frontierei au crescut semnificativ. În 2024, bugetul pentru Departamentul de Protecție a Frontierei a atins 19,6 miliarde de dolari. Acest trend subliniază prioritatea acordată de guvernul SUA pentru controlul migrației ilegale și securitatea frontierelor [213].

Există o serie de contribuții care încearcă să evalueze eficiența aplicării instrumentelor de control la frontieră în limitarea sosirilor neautorizate. Aplicarea instrumentelor de control sporit al frontierei cauzează mai multe rețineri la frontieră, având în același timp un impact modest de descurajare, potențialii migranți ilegali reacționează la controalele mai stricte prin creșterea numărului de încercări de trecere a frontierei, prin angajarea contrabandiștilor sau alegând alte puncte de intrare decât cele tradiționale [260]. În cadrul unor cercetări recente, s-a constatat că efectul aplicării controalelor la frontieră influențează semnificativ asupra distribuției spațiale a migranților ilegali în SUA. În mod interesant, ei constată că o mare parte din scăderea ponderii recente a migranților ilegali care se află în California și Texas poate fi explicată prin creșterea activităților de control de-a lungul graniței Mexic-Statele Unite ale Americii [218]. Aceste afirmații redau eficiența măsurilor și eforturilor depuse de autoritățile din SUA care capacitează instituția de frontieră, respectiv asigură un nivel de securitate sporit a frontierelor din sud.

Poziția geopolitică a Republicii Moldova oferă oportunități semnificative pentru reducerea amenințărilor, riscurilor și vulnerabilităților la adresa securității naționale, acestea putând fi contracarate prin integrarea în structurile europene [111]. În contextul actual de securitate, identificarea unor soluții eficiente a devenit esențială. Consolidarea sistemului de securitate națională reprezintă o prioritate strategică pe agenda reformelor din domeniul securității, inclusiv în ceea ce privește componenta securității frontaliere, care trebuie aliniată la reglementările Schengen și la angajamentele asumate de Republica Moldova în cadrul negocierilor de aderare la Uniunea Europeană. Aceste angajamente includ prevenirea și combaterea migrației ilegale și a

criminalității transfrontaliere prin teritoriul țării către statele UE. Gestionarea securității frontaliere și reglarea eficientă a fluxurilor transfrontaliere tot mai intense reprezintă provocări comune pentru multe state. O prioritate națională a Republicii Moldova constă în preluarea controlului deplin asupra frontierei de stat și asigurarea respectării legalității privind intrarea, șederea și prezența străinilor pe teritoriul său. În prezent, combaterea riscurilor și amenințărilor transfrontaliere se realizează prin acțiuni comune ale autorităților competente, în colaborare cu instituțiile Uniunii Europene specializate în acest domeniu [85, p.49].

Agenda Comisiei Europene privind migrația se axează pe un răspuns imediat la situația de criză de la frontierele externe și stabilește măsuri de lungă durată pentru a controla migrația în toate aspectele sale [62]. Pentru a face față situațiilor de urgență apărute de-a lungul rutelor migraționale, Uniunea Europeană, împreună cu țările afectate și cele aflate în calea migranților, au stabilit un plan comun de acțiune, care cuprinde următoarele măsuri:

- Schimbul permanent de informații;
- Limitarea deplasărilor secundare;
- Suportul refugiaților și aprovizionarea cu hrană și adăpost;
- Controlul comun al valurilor de migranți;
- Controlul frontierelor;
- Combaterea traficului de ființe umane și a contrabandei.

Rezultatul pe care mizează politicile UE în domeniul migrației este asigurarea unui viitor care ar garanta stabilitatea, prosperitatea și securitatea pentru toți. Acesta urmărește ca succesul să fie evaluat pe termen mediu și lung în baza diferitor criterii, incluzând:

- Nivelul valurilor de migrație din exterior;
- Abilitatea de a proteja frontierele UE;
- Contribuția pozitivă a migrației asupra creșterii economice;
- Succesul eforturilor de a promova integrarea și prevenirea izolaționismului;
- Succesul eforturilor de a combate problemele crizelor refugiaților de la origine;
- Respectul obligațiilor derivate din dreptul umanitar internațional [62].

Problema este una complexă și implică atât dimensiunea socioeconomică, cât și cea geopolitică. Politicile de migrație se vor suprapune cu multe alte domenii. Acest lucru demonstrează necesitatea adoptării unor pachete de politici strategice și a unui acord larg asupra diviziunii muncii, împărțirea responsabilităților și distribuirea competențelor între instituțiile Uniunii Europene, statele membre și alte structuri relevante [144, p.1-2]. Parcursul european al Republicii Moldova a impus adoptarea unor politici de reglementare a migrației armonizate cu standardele Uniunii Europene și coordonarea eforturilor pentru implementarea acestora. Politica

de reglementare a migrației a cunoscut o evoluție semnificativă, fiind influențată de redefinirea obiectivelor migraționale ale țării. Începând cu anul 2006, s-au inițiat schimbări conceptuale în abordarea reglementării migrației, incluzând reforme instituționale și o reconceptualizare a colaborării cu Uniunea Europeană, cu un accent puternic pe combaterea migrației ilegale.

Un moment crucial în consolidarea relațiilor bilaterale dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană a fost joncțiunea frontierei externe a UE cu frontiera de stat a Republicii Moldova. În acest context, Politica Europeană de Vecinătate (PEV) a oferit un cadru solid pentru întărirea cooperării cu statele vecine ale UE, având ca obiectiv crearea unei zone de prosperitate, bună vecinătate și securitate la frontierele Uniunii. Prin inițiative proprii, Republica Moldova a promovat principii și practici europene menite să asigure o abordare coerentă în combaterea migrației ilegale, a traficului de ființe umane și a criminalității transfrontaliere în general. Gestionarea securității frontaliere a devenit unul dintre subiectele esențiale pe agenda de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Conexiunea cu conceptul european de management integrat al frontierelor a adus numeroase beneficii, contribuind la creșterea eficienței în gestionarea frontierei [82, p.303]. Implementarea conceptului european de management integrat al frontierelor în Republica Moldova a început în 2011 și continuă să se dezvolte prin alinierea la cele mai bune practici europene din acest domeniu. Acest proces rămâne esențial pentru asigurarea unei frontiere sigure și eficiente, în conformitate cu standardele europene [16, p.149]. Aplicarea conceptului de management integrat al frontierei de stat contribuie la fortificarea și sporirea securității naționale și regionale. Îmbinarea metodelor de supraveghere și control menite să prevină și să descurajeze infracționalitatea transfrontalieră, asigură protecția și garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, contribuie la crearea mediului de securitate favorabil și sigur.

Un pas esențial în consolidarea gestionării frontierei a fost elaborarea *Strategiei Naționale de Management Integrat al Frontierei de Stat*, documentul principal de politici care stabilește prioritățile și viziunea statului în acest domeniu. Strategia are ca scop principal asigurarea securității frontaliere, prevenirea și combaterea migrației ilegale, precum și a criminalității transfrontaliere. Prima strategie națională de acest tip a fost aprobată pentru perioada 2011-2013, marcând un moment important în dezvoltarea politicilor de management integrat al frontierei [92]. Strategia a fost elaborată de către Consiliul Național pentru Managementul Integrat al Frontierei de Stat, și creat prin Hotărârea Guvernului nr. 855 din 21 septembrie 2010 [99]. Elaborarea și implementarea unor politici noi pentru managementul frontierelor de stat, pe termen mediu, s-a axat pe identificarea priorităților și necesităților care necesită restructurare. Aceste priorități se bazează pe prevederile și cerințele stabilite în principalele documente de politici internaționale și naționale, având ca scop modernizarea și reformarea managementului de frontieră. În procesul de

elaborare a Strategiei, s-au luat în considerare legislația Uniunii Europene, recomandările Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), cele ale Misiunii Uniunii Europene de Asistență la Frontieră din Republica Moldova și Ucraina (EUBAM), Centrului pentru Control Democratic al Forțelor Armate (DCAF), precum și ale altor organizații internaționale [230]. Implementarea Strategiei a adus Republicii Moldova beneficii semnificative, inclusiv dezvoltarea comerțului și atragerea investițiilor, facilitarea și accelerarea tranzitului transfrontalier, îmbunătățirea controlului asupra migrației ilegale orientate spre UE, promovarea turismului, reducerea pierderilor fiscale și vamale cauzate de contrabandă și crearea unui mediu de securitate mai stabil și sigur în regiune.

Consiliul Național pentru Managementul Integrat al Frontierei de Stat a avut un rol esențial în finalizarea procesului de demarcare a frontierei de stat. În acest sens, au fost organizate peste 60 de ședințe ale grupului de lucru moldo-ucrainean pentru pregătirea documentației necesare demarcării. Ca urmare, s-a anunțat demararea lucrărilor de identificare a locațiilor pentru instalarea semnelor de frontieră pe segmentul central (transnistrean) al frontierei de stat. Un alt aspect important al strategiei de securizare a frontierelor îl constituie inițierea, de către partea moldovenească, a lucrărilor de reabilitare a semnelor de frontieră deteriorate. Aceste acțiuni contribuie la o demarcare clară și vizibilă pe teren a traseului frontierei de stat, consolidând astfel securitatea și delimitarea efectivă a teritoriului.

În cadrul celei de-a XIV-a Reuniuni a Panelului privind Managementul Integrat al Frontierei din Parteneriatul Estic, delegația UE la Kiev a anunțat comasarea a patru proiecte de asistență într-un singur proiect intitulat „Consolidarea managementului integrat al frontierelor prin control comun și schimbul de informații la frontiera moldo-ucraineană.” Acest proiect include modernizarea infrastructurii punctelor de trecere „Pervomaisk-Cuciurgan” și „Giurgiulești-Reni” pentru implementarea controlului comun pe teritoriul Ucrainei, crearea punctului de contact Palanca și facilitarea schimbului electronic de informații între Poliția de Frontieră a Republicii Moldova și Serviciul Grăniceri al Ucrainei. După reuniunea Panelului, a fost semnat Acordul privind controlul comun al persoanelor, mijloacelor de transport, mărfurilor și obiectelor în punctele comune de trecere a frontierei moldo-ucrainene. În premieră, autoritățile de frontieră ale Republicii Moldova vor efectua controlul frontierei în punctul „Pervomaisk-Cuciurgan,” situat pe segmentul transnistrean al frontierei de stat [87]. De asemenea, Guvernul Republicii Moldova a aprobat semnarea unor noi protocoale de colaborare între autoritățile de control al frontierei din ambele state pentru alte puncte de trecere de la frontiera comună.

Astfel, controlul comun la frontiera moldo-ucraineană urmează să se extindă încă în două puncte de trecere pe segmentul transnistrean: în punctul de trecere a frontierei „Goianul Nou-

Platonovo”, rutier, și în punctul de trecere a frontierei „Novosavițkaia-Cuciurgan”, feroviar. Asigurarea menținerii regimului și ordinii publice, paza obiectelor, persoanelor, mijloacelor de transport, a mărfurilor și obiectelor, precum și securitatea angajaților organelor de control, a personalului de control și a lucrătorilor în punctele comune de trecere pentru trafic rutier, feroviar este asigurată, în conformitate cu prevederile legislației naționale, de către organele competente ale statului pe teritoriul căruia se află punctul comun de trecere a frontierei. Implementarea măsurilor și acțiunilor planificate are ca scop creșterea semnificativă a nivelului de securitate la frontiere, inclusiv pe segmentul central (transnistrean) al frontierei moldo-ucrainene. Operaționalizarea activităților în punctele comune de trecere a fost sprijinită prin achiziționarea echipamentelor și tehnicii necesare pentru efectuarea controlului trecerii frontierei de stat în punctele situate pe acest segment. În cadrul proiectului „Consolidarea managementului integrat al frontierei de-a lungul frontierei între Republica Moldova și Ucraina,” au fost achiziționate loturi de echipament specializat pentru punctele de trecere „Giurgiulești-Reni” și „Cuciurgan-Pervomaisk,” îmbunătățind capacitatea de control și securitate în aceste locații strategice.

În cadrul ședinței din 9 decembrie 2020, Consiliul Național pentru Managementul Integrat al Frontierei de Stat [157] a evaluat influența unor factori interni și externi, precum complexitatea activităților necesare pentru implementarea acțiunilor, impactul pandemiei de SARS-CoV-2, necesitatea cooperării cu autoritățile de frontieră ale Ucrainei și alte motive obiective. Ca urmare, s-a decis extinderea termenului de implementare a acțiunilor care vizează extinderea controlului comun pe întreg segmentul central (transnistrean) al frontierei de stat, transferând aceste acțiuni în perioada a doua de implementare a Strategiei, incluse în Planul de Acțiuni pentru anii 2021-2023.

Remarcând importanța Consiliului Național pentru Managementul Integrat al Frontierei de Stat, reformarea și dezvoltarea acestui forum este esențială în contextul alinierii Republicii Moldova la legislația UE și implementării noii Strategii a Securității Naționale. Necesitatea consolidării acestui organism derivă din imperativele de modernizare a managementului frontierelor, astfel încât să răspundă cerințelor europene privind securitatea, eficiența și transparența. Principalele motive pentru dezvoltarea Consiliului Național derivă din: necesitatea armonizării legislației și practicilor naționale cu „*acquis-ul*” comunitar, în special în domeniile migrației, combaterii criminalității transfrontaliere și facilitării comerțului legal; facilitarea cooperării interinstituționale între actorii responsabili pentru implementarea integrată a politicilor; identificarea priorităților și mobilizarea resurselor necesare în vederea reformării structurale și operaționale a managementului de frontieră. Astfel, dezvoltarea Consiliului Național pentru Managementul Integrat al Frontierei de Stat sprijină nu doar securitatea națională, ci și integrarea

europăană a Republicii Moldova prin consolidarea unui sistem de management al frontierei conform standardelor internaționale.

Lansarea patrulării comune pe segmentul central (transnistrean) al frontierei moldo-ucrainene, desfășurată de Poliția de Frontieră a Republicii Moldova în colaborare cu Serviciul de Grăniceri al Ucrainei, a contribuit semnificativ la consolidarea eforturilor comune pentru securizarea frontierelor. În acest context, au fost organizate și derulate operațiuni comune de supraveghere, inclusiv patrulări comune pe frontiera moldo-ucraineană. Anual, subdiviziunile tactice de frontieră asigură desfășurarea acestor patrulări, numărul și frecvența lor fiind adaptate în funcție de situația regională și de riscurile identificate la frontiera comună

- Anul 2015: 1038 - patrulări comune desfășurate cu Serviciul de Grăniceri al Ucrainei;
- Anul 2016: 1259 - patrulări comune desfășurate cu Serviciul de Grăniceri al Ucrainei;
- Anul 2017: 1593 - patrulări comune desfășurate cu Serviciul de Grăniceri al Ucrainei [154].
- Anul 2018: 1425 - patrulări comune desfășurate cu Serviciul de Grăniceri al Ucrainei, dintre care 367 patrulări comune pe segmentului central (transnistrean);
- Anul 2019: 1920 - patrulări comune desfășurate cu Serviciul de Grăniceri al Ucrainei, dintre care 243 patrulări efectuate pe segmentul central (transnistrean);
- Anul 2020: 0 - patrulări comune, activitate suspendată datorită situației epidemiologice, determinată de răspândirea virusului SARS-CoV-2 [160].
- Anul 2021: 163 - patrulări comune desfășurate cu Serviciul de Grăniceri al Ucrainei [158].
- Anul 2022: 460 - patrulări comune desfășurate cu Serviciul de Grăniceri al Ucrainei;
- Anul 2023: 1548 - patrulări comune desfășurate cu Serviciul de Grăniceri al Ucrainei [159].
- Anul 2024 (semestrul I): 458 - patrulări comune desfășurate cu Serviciul de Grăniceri al Ucrainei [149];

Guvernul Republicii Moldova are un rol important în construirea relațiilor de colaborare și bună vecinătate cu statele limitrofe. Activitățile comisiei mixte moldo-ucraineană de demarcare a frontierei de stat are un rol important în finalizarea demarcării frontierei de stat și semnarea Tratatului cu privire la regimul frontierei [39]. Până în prezent activitatea comisiei mixte de demarcare a frontierei este în imposibilitatea ajungerii la un numitor comun pe diversele aspecte care vizează reglementarea raporturilor de proprietate asupra proprietății Republicii Moldova pe teritoriul Ucrainei și viceversa, iar soluționarea acestora la momentul de față presupune aprobarea simultană a unui pachet de înțelegeri. Reglementarea subiectelor problematice conexe frontierei de stat moldo-ucrainene (segmentul de autostradă Odesa-Reni care trece prin teritoriul Republicii Moldova în regiunea localității Palanca; asigurarea regimului frontierei de stat în regiunea nodului hidrotehnic de tampon Dnestrovsk-2; incertitudinea procesului de demarcare a segmentului

frontierei de stat cu lungimea de aproximativ 450 metri de la malul fluviului Dunăre, traversând calea ferată Reni-Galați până la punctul de delimitare nr. 713) rămâne pe agenda autorităților naționale în încercarea de finalizare a demarcării frontierei de stat și semnarea Tratatului cu privire la regimul frontierei de stat. În condițiile în care aspectele demarcării sunt partea componentă a unor negocieri ample care vizează mai multe subiecte, negocierea cărora nu înregistrează progrese semnificative, regimul juridic al frontierei de stat și avansarea în partea asigurării securității la frontiera de stat vor constitui aspecte problematice pe agenda integrării europene a Republicii Moldova.

Consolidarea securității frontierei de stat pe segmentul moldo-român a fost posibilă prin semnarea Protocolului privind constituirea echipelor mixte de patrulare la frontiera moldo-română, semnat la 22 noiembrie 2018 la București și lansarea patrulării în comun la frontiera de stat moldo-română. Doar în perioada anilor 2021-2024 s-au desfășurate peste 400 de patrulări comune la frontiera moldo-română. Totodată, în anul 2021 au fost derulate două proiecte de asistență externă cu privire la consolidarea conceptului de patrulare comună la frontiera de stat moldo-română [158].

Cooperarea dintre autoritățile de frontieră de-a lungul frontierei comune a atins un nivel avansat în prevenirea și combaterea migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere. În colaborare cu EUBAM, Frontex, Oficiul European de Luptă Antifraudă și cu sprijinul Centrului de Aplicare a Legii în Europa de Sud-Est, au fost organizate operațiuni comune utilizând cele mai moderne și eficiente tehnici, metode și echipamente, inclusiv cele donate, conform standardelor și bunelor practici europene. În perioada 2015-2020, reprezentanții Poliției de Frontieră și ai Serviciului Vamal au participat la peste 125 de operațiuni internaționale comune [37]. Anual la inițiativa Poliției de Frontieră sau a partenerilor de cooperare sunt organizate și desfășurate peste zece operațiuni și exerciții comune cu accent în domeniul combaterii migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere [149].

Identificarea și implementarea tehnologiilor moderne de control al frontierei sunt axate pe achiziționarea dispozitivelor performante de citire a documentelor pentru efectuarea controlului la trecerea frontierei de stat în prima linie, precum și în linia a doua. Echipamentele de înregistrare video și tehnică de calcul a fost una dintre prioritățile de achiziții în scopul eficientizării și documentării procedurilor la frontiera de stat. Totodată, în cadrul proiectului „*Conceptul inovativ de supraveghere aeriană relocabilă pentru securitatea frontierelor*”, lansat în anul 2021, au fost procurate patru aparate de zbor fără pilot [29] și un turn relocabil. La fel, în scopul implementării programului de management integrat al frontierei prin implementarea tehnologiilor noi de control al frontierei, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră și Serviciul Vamal sunt în derulare procedurile de digitalizare a unor servicii prestate cetățenilor la trecerea frontierei, proceduri de

vămuire, accesul la frontiera de stat, asigurarea protecției temporare etc. [158]. Proiecte precum „*Conceptul inovativ de supraveghere aeriană, sisteme relocabile pentru securitatea frontierelor*” demonstrează potențialul utilizării dronelor și a turnurilor de termoviziune relocabile în monitorizarea eficientă a zonelor greu accesibile, consolidând capacitatea de răspuns în timp real. Digitalizarea proceselor de control la traversarea frontierelor oferite cetățenilor simplifică procedurile la frontiera de stat, crescând transparența și reducând costurile operaționale. Implementarea acestor tehnologii nu doar vor îmbunătăți managementul integrat al frontierei, ci și vor susține cooperarea interinstituțională între Inspectoratul General al Poliției de Frontieră și Serviciul Vamal. Astfel, soluțiile tehnologice avansate devin pilonii centrali ai unei politici moderne de securizare a frontierelor, aliniată cerințelor europene de siguranță și mobilitate. Acest proces contribuie la protejarea intereselor naționale și internaționale, asigurând totodată respectarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor.

Măsurile de consolidare a managementului integrat al frontierei de stat includ îmbunătățirea capacităților de control al frontierei și a activităților operaționale specifice, gestionarea integrată a incidentelor de frontieră, creșterea compatibilității și interoperabilității infrastructurii frontaliere, precum și integrarea sistemelor informaționale și a bazelor de date ale autorităților implicate. De asemenea, dezvoltarea mecanismelor de cooperare internațională reprezintă un element esențial pentru întărirea controalelor la frontiera Republicii Moldova și securizarea frontierei externe a Uniunii Europene în colaborare cu partenerii internaționali. Managementul integrat al frontierei reflectă angajamentele Republicii Moldova privind aspectele legate de frontiere, așa cum sunt prevăzute în Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană, și susține elementele necesare pentru asigurarea sustenabilității procesului de aderare la UE [158].

În contextul războiului din Ucraina este tot mai vizibilă necesitatea și importanța aplicării modelului de gestionare europeană integrată a frontierelor, astfel încât să contribuie la fortificarea centurii extinse de securitate în regiune. Programul de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2022-2025 [100] este în concordanță cu *Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030* [49] și corelat cu obiectivele *Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”* [118]. Realizarea obiectivului principal „*Frontieră de stat sigură, securizată și funcțională*” al Programului de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2022-2025 se bazează pe sporirea calității controlului la trecerea frontierei de stat, optimizarea proceselor, dezvoltarea și aplicarea graduală a instrumentelor de supraveghere a frontierei de stat, consolidarea capacităților Poliției de Frontieră în domeniul securității aeronautice. În acest sens este de menționat acțiunile de „*simplificare a procedurii de obținere a permisului de acces în zona de frontieră*” (A8), „*extinderea controlului în comun în Punctul de trecere a frontierei de stat feroviar Basarabeasca*”

– *Serpniovo*”, „reglementarea utilizării aeronavelor fără pilot la bord la controlul frontierei de stat”, „identificarea soluțiilor privind gestionarea, de către Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, a segmentelor fâșiei de protecție a frontierei de stat conform destinației”, „crearea și autorizarea Centrului de instruire în domeniul securității aeronautice al Poliției de Frontieră”, ceea ce se încadrează în aplicarea și dezvoltarea în continuare a conceptului de gestionare europeană integrată a frontierelor în Republica Moldova [159]. Aceste realizări contribuie semnificativ la creșterea capacității de identificare și evaluare a riscurilor în continuă evoluție, asigură furnizarea unor servicii de calitate cetățenilor la frontiera de stat și permit menținerea unui echilibru între un nivel ridicat de securitate la frontieră și facilitarea tranzitului. Totodată, acestea reprezintă o condiție esențială pentru respectarea de către Republica Moldova a criteriilor de referință privind liberalizarea regimului de vize cu Uniunea Europeană.

Comisia Europeană urmărește cu atenție executarea recomandărilor înaintate în cadrul Mecanismului UE de suspendare a regimului fără vize, astfel, la data de 6 decembrie 2024, în cel de-al „șaptelea raport” [246] Comisia constată că Republica Moldova a acționat în vederea realizării recomandărilor formulate în raportul precedent. Aceste realizări reconfirmă aspirațiile Republicii Moldova de integrare în comunitatea europeană și beneficiile regimului fără vize cu statele spațiului Schengen, pe care cetățenii moldoveni vor beneficia în continuare. Totodată, Republica Moldova urmează să fortifice politicile naționale în domeniul vizelor la politicile respective ale Uniunii Europene și continuarea eforturilor de combatere a crimei organizate, în special pentru traficul ilicit de arme de foc și droguri, combaterea traficului de ființe umane și aspecte financiare ale crimei organizate. Deschiderea procesului de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană a devenit prioritatea supremă pentru Guvern și presupune un efort considerabil în alinierea la standardele UE, în special la „capitolul 24 – justiție, libertate, securitate”.

Consolidarea mecanismului de gestionare a stocurilor de migrați și îmbunătățirea metodelor de monitorizare a grupurilor și fluxurilor migraționale, prin definirea și actualizarea periodică a profilului migrațional al Republicii Moldova cu date relevante despre migrația legală și ilegală, au reprezentat unul dintre obiectivele principale ale Strategiei naționale în domeniul migrației și azilului [91]. Prevenirea și combaterea șederii ilegale a străinilor, aplicarea măsurilor coercitive în raport cu persoanele care încalcă legislația migrațională reprezintă un bloc sensibil de probleme ce ține de asigurarea ordinii publice și securității statului. Indicatorii ce țin de combaterea șederii ilegale a străinilor variază anual în jurul cifrei de 3000 de persoane (A4.11). Analiza structurii numărului străinilor după cetățenie relevă ponderea cea mai semnificativă de cca 50% cumulativ pe care o dețineau originarii din Ucraina și Federația Rusă, fiind urmați de cei

din Israel, Turcia și România. O pondere destul de impunătoare în structura străinilor o mențin apatrizii [66]. În contextul alinierii la standardele UE pentru gestionarea stocurilor de migranți, revizuirea mecanismelor de monitorizare a fluxurilor migraționale, autoritățile Republicii Moldova urmează să înființeze un sistem informațional pentru identificarea biometrică a pasagerilor și a solicitanților de protecție internațională la frontiera de stat. Mai mult, în contextul noilor provocări de securitate la frontierele externe ale UE, Republica Moldova urmează să-și revizuiască procedura de azil la frontieră prin examinarea cererilor în procedură accelerată și eliberarea neîntârziată a deciziilor pe fiecare caz în parte.

Reieșind din criza migrațională din statele europene, cazurile de destabilizare a ordinii publice în mai multe state (SUA, Marea Britanie, Franța, Germania), pentru a evita excluziunea socială a străinilor și a riscurilor de destabilizare a ordinii publice, autoritatea națională responsabilă pentru străini a elaborat propuneri de amendare a Legii nr. 274/2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova, care stabilesc mecanisme de informare și implicare a angajatorilor în procesul de integrare pe piața forței de muncă a străinilor, programe de facilitare a integrării în câmpul muncii a migranților, măsuri active de formare profesională, suport pentru crearea sau adaptarea la locul de muncă, acces la sistemul de asistență și asigurări sociale etc.

Statele investesc mult în îmbunătățirea tehnologiilor care detectează documentele false, perfecționează capacitățile angajaților care să verifice documentele pe aeroporturile internaționale și la punctele de trecere. Dacă sunt depistate persoane ce fac uz de acte false, sunt returnate înapoi la destinațiile de unde sosesc sau în țările de origine. Asta face ca rutele de migrație ilegală, metodele utilizate de solicitanții de azil să devină tot mai sofisticate și mai periculoase, de multe ori oferind bani și bazându-se pe serviciile călăuzelor. Autoritățile anihilează aceste rute și rețele de migrație ilegală, însă descurajarea totală este pe departe de a avea succes [293, p.22].

Instrumentele de control asupra migrației ilegale reprezintă măsuri descrise în actele normative și aplicate de autoritățile cu atribuții în domeniu cum ar fi: regimul de vize, securizarea actelor de călătorie și a datelor personale, returnarea și readmisia [91]. Un instrument important de control al accesului străinilor pe teritoriul unui stat și de reglementare a perioadei de ședere este reprezentat de politica de vize. Aceasta are ca scop facilitarea călătoriilor legale ale cetățenilor, precum și monitorizarea migrației ilegale. Prin intermediul politicii de vize, pot fi implementate măsuri preventive de control înainte de intrarea străinilor în țară, precum și măsuri de securitate și identificare. Acestea necesită consolidarea și dezvoltarea continuă a infrastructurii administrative pentru a asigura aplicarea eficientă a acestor politici.

Pentru implementarea liberalizării regimului de vize cu UE și a Acordurilor de readmisie, în cooperare cu experți în domeniul politicilor de migrație și azil din UE, au fost desfășurate măsuri

pentru ameliorarea capacităților instituțiilor guvernamentale în vederea implementării procedurilor de returnare și readmisie din și spre Republica Moldova, precum și de a întări capacitățile autorităților în vederea eliberării documentelor adiționale necesare pentru solicitanții de vize spre țările Uniunii Europene în conformitate cu standardele internaționale [27]. În esență, eforturile autorităților, reieșind din conotațiile politice privind deschiderea procesului de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, devine o prioritate realizarea unei alinieri definitive la politicile de vize similare UE, în special în ceea ce ține de țările terțe, care prezintă risc de migrație ilegală sau risc de securitate pentru Uniunea Europeană.

Securitatea documentelor și protecția datelor personale constituie un mecanism esențial în cadrul măsurilor de control, atât la intrarea, cât și la ieșirea din țară. Securizarea documentelor de călătorie și identitate, protecția datelor personale și prevenirea fraudelor, precum furtul de identitate sau falsificarea documentelor, reprezintă priorități indispensabile. Avansarea tehnologiilor informaționale în Republica Moldova, utilizarea procesării electronice a datelor și dezvoltarea bazelor de date electronice oferă beneficii semnificative pentru gestionarea migrației. Aceste progrese permit autorităților să îmbunătățească procesele de colectare, procesare și interconectare a datelor personale. Cu toate acestea, stocarea unor cantități mari de date electronice impune necesitatea implementării unui sistem de management informațional care să respecte standardele internaționale privind protecția datelor personale [91].

Astfel, în cadrul dezvoltării instituționale, subdiviziunile Ministerului Afacerilor Interne au achiziționat tehnică specială pentru verificarea primară a documentelor. Sporirea eforturilor instituționale au rezultat la obținerea licențelor pentru Sistemul Informațional EDISON, sistem informațional automatizat specializat pentru stocarea informației privind documentele de călătorie din toate țările lumii și falsurile depistate în aceste tipuri de documente. Programul dat conține peste 3200 mostre de documente de călătorie din 206 țări ale lumii și o arhivă privind falsurile depistate în documentele de călătorie. La moment, utilizatori ai programului EDISON sunt peste 50 de state, inclusiv sistemul este accesat la locul de muncă din prima linie la punctele de trecere a frontierei de stat, ceea ce permite identificarea cu ușurință a falsurilor în acte prin suprapunerea specimenelor [160]. În opinia noastră, dezvoltarea continuă și investițiile în licențe și întreținere sunt necesare pentru a ține pasul cu tendințele tot mai sofisticate ale falsificărilor și pentru a asigura actualizarea constantă a bazei de date. Sistemul îmbunătățește eficiența operațională, reducând timpul de verificare și crescând capacitatea de procesare la punctele de trecere a frontierei. De asemenea, interoperabilitatea internațională și adaptarea la noi tehnologii sunt esențiale pentru a menține standarde ridicate de securitate. Pe termen lung, aceste investiții contribuie la reducerea costurilor și creșterea încrederii în sistemele de control la frontieră.

Returnarea și readmisia reprezintă componente esențiale în abordarea migrației ilegale, având legături directe cu tranzitarea teritoriului național de către rutele de migrație ilegală. Aceste măsuri sunt parte integrantă a eforturilor de contracarare a migrației ilegale, iar un sistem eficient de returnare și readmisie este crucial pentru gestionarea migrației. În acest context, în anul 2008, au intrat în vigoare două acorduri importante între Republica Moldova și Comunitatea Europeană: Acordul privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală și Acordul privind facilitarea eliberării vizelor. Aceste acorduri au consolidat cadrul pentru o gestionare mai eficientă a migrației și pentru cooperarea în domeniul migrațional [91]. Acestea au consolidat cooperarea în gestionarea migrației, responsabilizând Republica Moldova în returnarea propriilor cetățeni aflați ilegal pe teritoriul UE, ceea ce a sporit încrederea între părți. În același timp, facilitarea regimului de vize a stimulat mobilitatea cetățenilor Republicii Moldova, promovând legături culturale, economice și sociale mai strânse cu statele membre ale Uniunii Europene. Aceste acorduri au reprezentat pași importanți în apropierea de standardele europene, deschizând calea pentru dialogul ulterior privind liberalizarea vizelor, un obiectiv major atins în 2014. Acordurile au întărit angajamentul Republicii Moldova față de valorile europene și parteneriatul strategic cu Uniunea Europeană.

În același context, Comunitatea Europeană a lansat proiectul „*Suport pentru implementarea Acordurilor de Readmisie al Comunităților Europene încheiate cu Republica Moldova: facilitarea reînțoarcerii voluntare și reintegrării asistate (SIREADA)*”. Proiectul este finanțat de către Uniunea Europeană și implementat de misiunea OIM în Republica Moldova. Numărul cetățenilor Republicii Moldova transferați în baza acordurilor de readmisie în perioada anilor 2018-2020 a constituit 758 (anul 2020), 551 (anul 2019) și 413 (anul 2018). În această perioadă, chiar și în condițiile provocate de criza pandemică COVID-19, angajații Inspectoratului General pentru Migrație au reușit să asigure în termeni restrânși identificarea și readmisia cetățenilor Republicii Moldova cu ședere ilegală în țările membre ale Uniunii Europene [157]. Astfel, cetățeni ai Republicii Moldova transferați în baza acordurilor de readmisie au constituit în anul 2023 un total de 239 persoane [20]. De asemenea, a fost negociată prelungirea Angajamentului administrativ pe Protocolul de implementare a Acordului de readmisie cu Republica Federală Germania, în special activitățile ce țin de respectarea angajamentelor Republicii Moldova față de Uniunea Europeană în cadrul regimului liberalizat de vize. În final remarcăm că creșterea indicatorilor privind transferul cetățenilor sau resortisanților țărilor terțe în Republica Moldova, în cadrul procedurii de readmisie, se datorează faptului de consolidare a cooperării cu țările membre ale Uniunii Europene precum și cu statele terțe.

Experiența arată că Republica Moldova nu întâmpină dificultăți în privința readmisiei cetățenilor săi din statele membre ale Uniunii Europene, nici în ceea ce privește numărul acestora, nici în procedură. Totuși, pentru a facilita dialogul privind regimul de vize, politica de readmisie trebuie analizată într-un context mai amplu. În prezent, Republica Moldova nu dispune de instrumente juridice bilaterale care să asigure returnarea sau readmisia cetățenilor altor state non-UE, în special a celor proveniți din Orientul Mijlociu (Iordania, Siria, Irak, Liban) și din subcontinentul indian (Afganistan, Bangladesh, India, Pakistan). În acest sens, ar fi oportun ca Uniunea Europeană, în cadrul negocierilor și semnării acordurilor de readmisie cu țări terțe, să includă și Republica Moldova în aceste demersuri, ceea ce ar aduce beneficii tuturor părților implicate.

De asemenea, autoritățile din Republica Moldova trebuie să recunoască faptul că șederea ilegală nu exclude posibilitatea unei întoarceri voluntare. Acest lucru subliniază necesitatea perfecționării și diversificării politicilor și procedurilor aplicate în domeniu, precum și evitarea practicilor de criminalizare a migraților cu ședere ilegală. O atenție specială trebuie acordată admisiei cetățenilor Republicii Moldova conform acordurilor de readmisie, prin elaborarea unor programe speciale de sprijin pentru întoarcerea și reintegrarea acestor persoane.

Având în vedere că migrația internațională va crește, exercitând o presiune constantă asupra gestionării migrației, azilului și returnării de către state în următorul deceniu, cooperarea cu țările terțe va juca un rol - cheie. Criza migrației din 2015 și evoluțiile geopolitice mai recente din vecinătatea UE și Orientul Mijlociu, precum și invazia militară a Ucrainei de către Federația Rusă, indică importanța primordială a cooperării permanente și durabile cu țările terțe pentru a asigura o gestionare cuprinzătoare, durabilă și eficientă a migrației. Consiliul European a cerut în repetate rânduri crearea și aplicarea pârghiilor necesare, utilizând toate politicile și instrumentele relevante ale UE, inclusiv dezvoltarea comerțului și politicilor de vize, pentru a obține rezultate măsurabile în ceea ce privește prevenirea migrației ilegale și returnarea migraților ilegali. Acest lucru necesită o abordare coerentă, integrată și coordonată a cooperării dintre UE și țările vecine [253, p.20].

Acțiunile imediate pentru consolidarea capacităților instituționale și naționale, având în vedere contextul geopolitic actual la nivel regional și recente acțiuni militare în Ucraina, care au provocat apariția unui aflus sporit de străini pe teritoriul Republicii Moldova, ca urmare a acțiunilor militare și a bombardamentelor zilnice a zonelor populate și marilor orașe din sudul Ucrainei, au fost realizate în conformitate cu mecanismul național de gestionare unitară și coerentă a situației în eventualitatea unui aflus sporit de străini [94]. Obiectivul principal al mecanismului îl reprezintă utilizarea resurselor umane, tehnice și materiale disponibile în vederea gestionării, în

condiții de eficiență și operativitate, a crizei generate de un aflux mare de străini pe teritoriul Republicii Moldova. Planul de Contingență pentru gestionarea unei situații de criză în cazul unui aflux semnificativ de străini este structurat în două faze, fiecare identificată prin niveluri de alertă: „Cod Verde”, „Cod Galben” și „Cod Roșu”. *Faza I*, care include Codul Verde și Codul Galben, este gestionată de Ministerul Afacerilor Interne și presupune un aflux de până la 500 de persoane pe zi. *Faza II*, corespunzătoare Codului Roșu, este gestionată de un grup de lucru interinstituțional și se activează în cazul unui aflux de peste 500 până la 1.000 sau mai mulți străini pe zi.

Pentru a face față unei astfel de situații, a fost înființat „Centrul provizoriu de gestionare a situației de criză în cazul unui aflux sporit de străini”, sub coordonarea Ministerului Afacerilor Interne. Centrul desfășoară activități esențiale, printre care: efectuarea trierii epidemiologice a persoanelor străine; controlul și autorizarea trecerii frontierei pentru străinii cu acte de identitate valide; documentarea străinilor fără acte de identitate; primirea și înregistrarea cererilor de azil; stabilirea statutului juridic pentru străinii care nu solicită protecție (azil); cazarea străinilor implicați în aceste proceduri și alte activități necesare pentru clarificarea statutului juridic al străinilor. Aceste măsuri sunt concepute pentru a asigura gestionarea eficientă și coordonată a unei crize generate de un aflux masiv de persoane străine. Concluzionând acțiunile autorităților, putem menționa că conducerea acțiunilor a avut loc conform mecanismului prestabilit de legislația în vigoare. Totodată, din start au apărut și primele probleme legate de resurse, lipsa reglementărilor normative de la cadrul legislativ de bază privind accesul în Republica Moldova a refugiaților, problematica conlucrării și implicării administrației publice locale la implementarea măsurilor coordonate.

Criza refugiaților generată de războiul din Ucraina a reprezentat un moment fără precedent în istoria Europei, determinând solidaritatea și mobilizarea completă a statelor europene, inclusiv a Republicii Moldova. Ca stat vecin Ucrainei, Republica Moldova s-a implicat activ încă din prima zi a conflictului, depunând eforturi considerabile pentru a oferi ajutor de urgență persoanelor strămutate și celor care căutau siguranță, protecție și asistență [161]. Apariția bruscă a unui aflux masiv și neprevăzut de persoane strămutate în Republica Moldova, ca urmare a conflictului armat, a transformat țara într-o gazdă involuntară și/sau un teritoriu de tranzit pentru cei care au fugit din Ucraina. În acest context, protecția temporară s-a dovedit a fi o măsură excepțională, concepută pentru a oferi sprijin imediat persoanelor strămutate care nu se pot întoarce în țara de origine [186]. Această soluție este crucială în situațiile în care sistemul de azil riscă să fie copleșit de volumul mare de cereri, punând în pericol funcționarea sa eficientă și afectând capacitatea de a răspunde în interesul tuturor persoanelor care au nevoie de protecție [115]. Astfel, cetățenii străini proveniți din Ucraina, beneficiind de protecția temporară, pot solicita recunoașterea oficială a acestui statut

pe teritoriul Republicii Moldova, având dreptul la asistență umanitară și alte facilități oferite de stat. Pentru a implementa prevederile articolului 88, alineatul (2) din Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor, a fost aprobat „Mecanismul național de gestionare unitară și coerentă a situației în cazul unui aflux sporit de străini”. Acest mecanism reglementează procesul de planificare, organizare, coordonare, monitorizare și gestionare integrată a răspunsului instituțiilor competente la o criză generată de un aflux semnificativ de străini. Totodată, reprezintă o măsură suplimentară pentru asigurarea unei gestionări eficiente a migrației în astfel de situații [40].

Elementele principale ale Mecanismului includ „Planul de Contingentă” și „Grupul de Lucru interinstituțional”, ambele fiind esențiale pentru gestionarea situațiilor de criză cauzate de un aflux masiv de străini. De asemenea, un rol crucial este jucat de „Centrele provizorii” prevăzute în cadrul Mecanismului național, care se ocupă de identificarea intențiilor persoanelor strămutate la momentul traversării frontierei de stat. Aceste centre facilitează orientarea persoanelor strămutate și asigurarea drepturilor acestora pe durata șederii pe teritoriul țării sau a tranzitării acestuia [94].

Pe 24 februarie 2022, odată cu declararea stării de urgență, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, prin Dispoziția nr. 1, a instituit două Centre provizorii pentru gestionarea afluxului de străini pe teritoriul țării. Aceste centre au fost amplasate în localitățile s. Palanca, raionul Ștefan-Vodă, și s. Călărășovca, raionul Ocnița. Gestionarea centrelor a fost încredințată Ministerului Afacerilor Interne (MAI) [75]. La 17 martie 2022, aceeași Comisie a dispus în mod retroactiv crearea suplimentară a încă două centre provizorii, considerate a fi active, începând cu data de 6 martie 2022 și, respectiv, 12 martie curent [77]. În total, la data de 20 aprilie 2022, numărul total al centrelor provizorii aflate în gestiunea MAI este de 6, cu o capacitate totală de 2000 de locuri [77].

De menționat faptul că, în cazul Centrelor provizorii de gestionare a afluxului de străini din Palanca și Giurgiulești, la instalarea și operaționalizarea lor au fost luate în calcul unele recomandări și sugestii descrise în articolul „*Conceptul de tip „Hotspot”*” în gestionarea unitară și coerentă a unui eventual aflux de străini” a autorilor A. Buzev și S. Cebotari [54], care au înaintat versiunea instituirii Centrelor provizorii de gestionare a unor eventuale afluxuri de străini. Astfel, în cadrul Centrelor au fost create infrastructuri unde au fost efectuate procedurile, necesare autorizării accesului refugiaților pe teritoriul național și cazarea la solicitare (A7).

Pentru a gestiona eficient afluxul de străini, un aspect esențial îl reprezintă capacitatea instituțională de a aloca rapid resurse materiale și umane din fondul de urgență sau din rezervele materiale de stat, asigurând mobilizarea acestora în timp util în locațiile cu risc. În funcție de volumul fluxului de persoane gestionat în cadrul Centrelor, autoritățile au mobilizat peste 200 de

angajați ai Ministerului Afacerilor Interne, alături de reprezentanți ai organizațiilor internaționale specializate în probleme de migrație și azil, pentru a răspunde nevoilor generate de această situație.

Odată cu declararea stării de urgență la nivel național, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, prin Dispoziția nr. 1, a introdus derogări de la legislația națională pentru a gestiona eficient situația de criză. Scopul principal al acestor măsuri a fost facilitarea accesului refugiaților din Ucraina, prevenirea migrației ilegale și reducerea riscurilor legate de traficul de ființe umane. Începând cu 24 februarie 2022, trecerea frontierei de stat în sensul de intrare în Republica Moldova dinspre Ucraina a fost permisă pe baza prezentării unui document de identitate valabil. Pentru minori, erau acceptate certificatul de naștere, actul de identitate național (buletin/card de identitate) sau pașaportul. Pentru adulți, era necesar actul de identitate național sau pașaportul. Ulterior, cerința privind valabilitatea documentelor a fost eliminată, iar minorii au putut traversa frontiera și în baza unui certificat medical care atesta nașterea copilului. În timp, condițiile de intrare au fost extinse pentru a permite traversarea frontierei și în baza altor tipuri de documente, inclusiv copii ale acestora, care permiteau identificarea persoanei [75].

Un aspect esențial al gestionării afluxului mare de persoane străine din Ucraina, odată ajunse pe teritoriul Republicii Moldova, a fost organizarea transportului refugiaților. Comisia pentru Situații Excepționale a autorizat subdiviziunile Ministerului Afacerilor Interne (MAI) să preia și să transporte solicitanții de azil către Centrele provizorii de gestionare a afluxurilor de străini. De asemenea, Agenția Națională Transport Auto (ANTA) a fost responsabilizată cu eliberarea autorizațiilor necesare pentru rutele de transport al refugiaților din Centrele provizorii, în colaborare cu Inspectoratul General al Poliției de Frontieră și Inspectoratul General pentru Migrație [75]. Aceste măsuri au facilitat degajarea rapidă a fluxului de refugiați de la punctele de trecere a frontierei, unde existau riscuri majore de securitate din cauza bombardamentelor aeriene. În plus, pentru refugiații care intenționau să-și continue călătoria spre țările Uniunii Europene, s-au creat condiții care să faciliteze trecerea frontierei pe sensul de ieșire din Republica Moldova.

Potrivit ultimului raport al ONU, Republica Moldova este prima în topul celor cinci țări care au primit refugiați din Ucraina, cu aproximativ 1400 de refugiați raportați la 10.000 de locuitori. Prin Republica Moldova în primele trei luni au trecut deja peste 500.000 de refugiați, rămânând în țară în jur de 102.000 cetățeni, dintre care circa 49.000 de copii [163]. În 2022, conform datelor UNHCR, peste un milion de refugiați din Ucraina au intrat pe teritoriul Republicii Moldova [312]. Din numărul total, aproximativ 45% sunt femei, 14% bărbați și 36% copii. Astfel, intrarea în Republica Moldova a străinilor din Ucraina, în regim înlesnit, a fost acceptată în scop umanitar.

Abordarea integrată și cea preventivă a unor eventuale crize la nivel național sau regional duc la ridicarea nivelului de reziliență națională și protejarea eficientă a cetățenilor. În asemenea

situații, Republica Moldova trebuie să fie pregătită să depășească rapid efectele lor prin dezvoltarea unui mecanism național de gestionare integrată a crizelor.

Prin derogare de la Legea privind asigurarea obligatorie de asistență medicală, Comisia pentru Situații Excepționale a dispus oferirea asistenței medicale gratuite în toate cazurile care îndeplinesc criteriile definiției de caz pentru COVID-19, precum și în urgențele medico-chirurgicale. Cheltuielile aferente sunt acoperite din bugetul de stat sau din alte surse legal constituite. Ministerul Sănătății a orientat conceptul de asistență medicală către crearea de echipe medicale mobile care să opereze în regim 24/7 la punctele de trecere a frontierei. Aceste echipe asigură servicii precum triajul, primul ajutor medical, asistența medicală de urgență și psihologică primară, atât la frontiera cu Ucraina, cât și pe traseele din proximitatea liniei administrative cu raioanele din stânga râului Nistru. [142]. În plus, echipe medicale au fost instituite în centrele de plasament temporar pentru refugiați care găzduiesc peste 100 de persoane, cu personal medical delegat în ture pentru a asigura serviciile necesare [143]. Ministerul Sănătății a asigurat aprovizionarea centrelor provizorii cu medicamente, produse paramedicale și consumabile necesare pentru funcționarea punctelor medicale. De asemenea, conducătorii instituțiilor medico-sanitare publice spitalicești și furnizorii de asistență medicală primară au avut obligația de a oferi o serie de servicii stabilite. Prin Dispoziția nr. 4/2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale, cetățenilor ucraineni li s-a facilitat accesul pe piața muncii în Republica Moldova. Astfel, refugiații, indiferent de statutul lor legal, au fost autorizați să se angajeze pe teritoriul țării pe durata stării de urgență. Angajatorii au fost obligați să notifice Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă cu privire la angajarea cetățenilor din Ucraina [76]. În acest sens, Agenția a emis o circulară către toate subdiviziunile sale teritoriale, stabilind sarcini clare pentru colaborarea cu angajatorii și refugiații. Acestea au inclus efectuarea vizitelor la centrele de plasament pentru refugiați, cu scopul de a-i informa despre dreptul la angajare și sprijinul oferit în procesul de integrare pe piața muncii [163].

În același context, prin Dispoziția nr. 10 din 15 martie 2022, Comisia pentru Situații Excepționale a dispus integrarea în sistemul educațional a copiilor refugiați din Ucraina, atribuind Ministerului Educației și Cercetării responsabilitatea de a elabora un mecanism pentru acest proces. S-a decis ca toți copiii proveniți din familii refugiate, indiferent de statutul lor de solicitant de azil, să aibă oportunitatea de a participa la activități educaționale în calitate de audienți. Acest statut le permite copiilor să fie prezenți la activitățile educaționale fără obligativitatea școlarizării formale, înregistrându-i într-un registru provizoriu. Pentru a asigura protecția copiilor străini din Ucraina, prin Dispoziția nr. 14 din 14 aprilie 2022, a fost aprobat „Regulamentul privind mecanismul intersectorial de cooperare”. Acest mecanism vizează identificarea, asistența și

monitorizarea copiilor aflați în situație de risc, care au ajuns pe teritoriul Republicii Moldova din Ucraina în perioada declarării stării de război [77]. În opinia noastră, o altă hotărâre importantă, adoptată de Comisia pentru Situații Excepționale la ședința din 04 mai 2022 prevede ajustarea măsurilor privind protecția copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți care traversează frontiera de stat din partea Ucrainei. Astfel, persoanele responsabile pentru preluarea minorilor, vor efectua o evaluare a fiecărui caz, individual, în baza unui document aprobat prin ordinul ministerului muncii și protecției social [164].

În contextul conflictului din Ucraina, 16 agenții și programe ale ONU în Republica Moldova au colaborat îndeaproape cu Guvernul Republicii Moldova și Agenția ONU pentru Refugiați (UNHCR) pentru a oferi sprijin persoanelor refugiate din Ucraina. Pentru a asigura asistența imediată și a evalua necesitățile umanitare, agenții precum OIM, OHCHR, UNDP, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNODC și UN Women au efectuat vizite la punctele de trecere a frontierei și la centrele provizorii de gestionare a afluxurilor de refugiați. Echipa ONU în Moldova a reușit să ofere sprijin prin distribuirea de produse esențiale, inclusiv: produse de igienă personală, medicamente și echipamente medicale, pachete alimentare, seturi de produse igienice, dezinfectanți, medicamente de primă necesitate, materiale informaționale pentru refugiați, corturi, cabine de duș, corpuri de iluminat, paturi, saltele și echipamente electronice. Aceste eforturi au avut ca scop răspunsul rapid la nevoile umanitare ale refugiaților ucraineni aflați pe teritoriul Republicii Moldova.

UNHCR a efectuat monitorizări la punctele de trecere a frontierei și în centrele de plasament temporar pentru refugiați, cu scopul de a identifica nevoile persoanelor refugiate și de a evalua eventualele lacune în sistemul național de suport. Pe baza acestor observații, au fost propuse soluții pentru remedierea deficiențelor. Valoarea totală a suportului oferit în primele luni a fost estimată la peste 1,5 milioane de lei, fonduri asigurate prin contribuțiile agențiilor ONU, ale programelor acestora și partenerilor internaționali, printre care Uniunea Europeană, Elveția, Suedia și alți parteneri de dezvoltare [177].

Pentru a răspunde nevoilor urgente ale copiilor și familiilor care traversează frontiera dintre Republica Moldova și Ucraina, UNICEF a reactivat inițiativa „Punctul Albastru”, constând în centre de sprijin amplasate de-a lungul rutelor de tranzit ale refugiaților [188]. În Republica Moldova, primele trei astfel de centre au fost deschise la Centrul de acomodare de la MOLDEXPO, Centrul pentru refugiați de la Palanca și Punctul de trecere a frontierei de la Otaci. Aceste centre oferă o gamă variată de servicii adaptate nevoilor urgente ale familiilor cu copii, inclusiv: informare și consiliere, spații prietenoase pentru copii, consiliere psihologică, sprijin în domeniile

igienei, sănătății și nutriției, consiliere juridică de bază și servicii de referire pentru cazuri de violență sau probleme de sănătate.

Solidaritatea și unitatea europeană, valori fundamentale ale Uniunii Europene, s-au manifestat nu doar în cadrul statelor membre, ci și prin sprijinul acordat partenerilor aflați în dificultate. În contextul crizei refugiaților din Ucraina, UNHCR, prin răspunsul său regional, a declarat pe 16 martie 2022 o situație de urgență de nivel trei pentru țări precum Ungaria, Republica Moldova, Polonia, România și Slovacia. Având în vedere că majoritatea refugiaților ucraineni sunt femei și copii, UNHCR și-a intensificat eforturile în regiune pentru a preveni și combate exploatarea, abuzul sexual și traficul de ființe umane. Pentru a reduce aceste riscuri, a fost lansată campania „Stay Safe”, axată pe creșterea gradului de conștientizare prin mesaje publice, comunicare coordonată și consultări directe cu refugiații. De asemenea, protecția copiilor în situații de risc a fost o prioritate, asigurându-le accesul la servicii și sprijin adecvat. Pentru a sprijini eforturile guvernelor europene, inclusiv al Republicii Moldova, UNHCR a facilitat crearea structurilor în conformitate cu Modelul de coordonare a refugiaților, actualizând și extinzând planul de răspuns la aflulul de refugiați pentru perioada martie-decembrie 2022. Acțiunile UNHCR au însumat un buget de 1,8 miliarde de dolari americani, iar la gestionarea fluxului de refugiați au participat peste 140 de organizații. În sprijinul eforturilor guvernamentale, UNHCR a coordonat forumuri inter-agenții și grupuri sectoriale specifice în mai multe țări, inclusiv în Republica Moldova, pentru a facilita o abordare integrată și eficientă în gestionarea crizei refugiaților [312].

În contextul crizei regionale de securitate, s-a înregistrat o extindere semnificativă a cooperării în domeniul securității cu statele membre ale Uniunii Europene. Un exemplu relevant este vizita oficială, din 12 mai 2022, a Înaltului Comisar European pentru Afaceri Interne, Ylva Johansson, în Republica Moldova. Această vizită a avut ca obiectiv discutarea detaliilor tehnice pentru operaționalizarea unui mecanism european de intervenție în afara spațiului UE, inclusiv în Republica Moldova, care să permită reacții rapide în situații de criză similare războiului din Ucraina. Pentru creșterea nivelului de securitate atât la granițe, cât și pe teritoriul Republicii Moldova, oficialul european a subliniat importanța consolidării capacităților subdiviziunilor aflate în prima linie de intervenție. [126]. Analizând reacția Republicii Moldova în fața crizei cauzate de aflulul masiv de refugiați ucraineni, se remarcă viteza și eficiența cu care autoritățile statului au răspuns, demonstrând profesionalism și o coordonare exemplară între guvern, structurile specializate și societatea civilă, mai ales în primele zile ale conflictului. Această mobilizare a evidențiat capacitatea Republicii Moldova de a gestiona eficient provocările generate de criză [37, p. 41].

Controlul și supravegherea frontierei de stat continuă să reprezinte elemente esențiale în combaterea migrației ilegale și în prevenirea oricăror amenințări la adresa securității frontaliere, a ordinii publice și a relațiilor de bună vecinătate cu statele limitrofe. Această activitate multilaterală, bazată pe aplicarea legii, implică interesul comun al tuturor autorităților competente. Controlul și supravegherea frontierei de stat urmează a fi efectuate în conformitate cu prevederile legislației naționale, armonizate cu Codul Frontierelor Schengen și la principiile EUROSUR [92]. „Regulamentul cu privire la Sistemul de coordonare a securității frontaliere” aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 429/2015 [93], reprezintă o încercare a autorităților naționale de a transpune careva principii ale Regulamentului (UE) nr.1052/2013 din 22 octombrie 2013 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a „Sistemului european de supraveghere a frontierelor” [185]. Autoritățile naționale din sistemul de management integrat al frontierei sunt și parte componentă a Sistemului de coordonare a securității frontaliere, respectiv cooperează cu Poliția de Frontieră întru asigurarea securității la frontiera de stat [93].

Partenerii naționali participanți în cadrul Sistemului de coordonare a securității frontaliere participă de comun cu Poliția de Frontieră prin:

- Centrul operațional de coordonare;
- Centrele regionale și locale ale Poliției de Frontieră;
- Centrele proprii de coordonare operațională (similare) și/sau alte structuri ale autorităților partenere ori persoane desemnate de către acestea;
- Componentele interinstituționale constituite pentru îndeplinirea de sarcini specifice.

Centrul operațional de coordonare funcționează continuu, în regim 24/7, și are rolul de a coordona activitatea centrelor regionale și locale ale Poliției de Frontieră. Acesta monitorizează, planifică și coordonează misiunile, acțiunile și operațiunile din aria de competență a Poliției de Frontieră. De asemenea, Centrul coordonează sprijinul operațional reciproc cu autoritățile partenere, gestionează activitățile de cooperare interinstituțională și coordonează acțiunile autorităților implicate în Sistemul de coordonare a securității frontaliere pentru activitățile comune atribuite Poliției de Frontieră. Totodată, Centrul acționează ca punct de contact cu autoritățile partenere, alte instituții naționale și organizații internaționale.

Ca măsuri operaționale de coordonare a securității frontaliere sunt incluse:

- Tablourile situaționale, rețelele de comunicații și sistemele informatice aferente;
- Coordonarea operațională a acțiunilor și operațiunilor curente, anticiparea măsurilor proactive și stabilirea celor de răspuns;
- Cooperarea între autoritățile partenere.

Sistemul de coordonare a securității frontaliere a fost creat ca concept și mecanism, însă procesul de operaționalizare completă este încă în desfășurare. Capacitatea de gestionare operațională, de intervenție și de management al crizelor și incidentelor rămâne limitată din cauza lipsei structurilor și unităților specializate, dotării insuficiente și problemelor legate de compatibilitatea și interoperabilitatea echipamentelor [30, p.118].

Pentru a măsura eficacitatea măsurilor administrative necesită ca obiectivul politic să fie clar definit. Dacă obiectivul este reducerea migrației și șederii ilegale în țară, sunt necesare politici migraționale eficiente. Controlul intrărilor este doar una dintre modalitățile posibile de limitare a intrărilor ilegale în țară. În ceea ce privește practicile de securitzare, deseori solicitanții de azil sunt atacați ca fiind „ilegali” sau „falși”, iar procesul de acordare a azilului devine extrem de arbitrar, angajații din migrație încercând să găsească inexactități care subminează credibilitatea declarațiilor, mai degrabă decât să se concentreze pe echitate.

Ținând cont de evoluția constantă a politicilor privind gestionarea fluxurilor de migrație și solicitanții de azil, precum și de contextul „Noului Pact UE privind migrația și azilul”, integrarea tehnologiilor inovatoare în acest domeniu va facilita digitalizarea proceselor esențiale, cum ar fi identificarea cetățeniei, procedurile de azil și controlul la frontieră. Exemple de astfel de tehnologii includ digitalizarea procesului de depunere a cererilor, utilizarea videoconferințelor pentru interviuri la distanță și implementarea inteligenței artificiale pentru a sprijini luarea deciziilor în mod eficient și precis. Actele legislative europene care înglobează în sine noul Pact presupune modificarea și îmbunătățirea Regulamentului Eurodac printr-o mai bună monitorizare și evidență a solicitanților de azil și a persoanelor ce sau pomenit la un moment dat cu termenul de ședere depășit. Unificarea procedurilor de identificare a persoanelor la frontieră este o altă măsură care vine să consolideze măsurile de control al persoanelor la traversarea frontierei. Procedura de azil urmează a fi unificată pentru toate statele membre UE, aceasta ar simplifica acțiunile desfășurate pentru toți actorii implicați și ar stabili standarde pentru solicitanții de azil. Gestionarea situațiilor de migrație și azil va fi axată pe un nou regulament care va veni să înlocuiască Regulamentul Dublin. Solicitarea de sprijin suplimentar și măsuri specifice situației create sunt norme ale unui alt regulament cadru ce ar facilita cooperarea și consolida solidaritatea la nivel european [63]. După aplicarea de către Republica Moldova a cererii pentru aderarea la UE, martie 2022, Comisia Europeană a identificat nouă etape pentru care Republica Moldova va continua procesul de aderare [245]. Aceste etape se referă la valorile și standardele UE, în special la democrație și statul de drept, precum și drepturile fundamentale. În iunie 2022, Consiliul European a acordat statutul de țară candidată Republicii Moldova și a invitat Comisia să raporteze despre implementarea celor nouă pași. Astfel, pentru alinierea la acquis-ul UE, Republica Moldova urmează să urmărească

atent evoluțiile legislației UE în domeniul migrației, în special Noul Pact pentru Migrație, încât acesta va trebui implementat de către Republica Moldova.

Sistemele informaționale bazate pe inteligența artificială sunt utilizate pe scară largă în anumite țări europene pentru gestionarea migrației și a solicitanților de azil. Un exemplu relevant este Italia, unde Ministerul de Interne folosește sistemul informațional „SINDICA” pentru gestionarea fluxurilor migraționale. Acest sistem avansat permite înregistrarea, publicarea și transcrierea automată a interviurilor cu migranții, folosind funcții de recunoaștere vocală și transcriere text. Sistemul recunoaște limba, dialectul, accentul, terminologia străină și conversațiile din cadrul interviurilor, având o precizie de peste 95% și un nivel ridicat de securitate. Procesul asigură includerea în dosarele solicitanților de azil a unor materiale complete, precum înregistrări audio/video sincronizate cu textul original, transcrieri pregătite de ofițeri, precum și orice anexe furnizate de solicitanți. Prin intermediul portalului dedicat, agențiile implicate pot accesa și vizualiza transcrierile proprii, precum și transcrierile și înregistrările interviurilor, oferind astfel factorilor de decizie o bază de date bine structurată și accesibilă [292].

Autoritățile din Germania utilizează un instrument bazat pe inteligență artificială pentru a gestiona fluxurile de migranți și solicitanții de azil, cu capacitatea de a recunoaște dialectele arabe și de a oferi informații precise despre țara de origine a persoanelor. Acest instrument avansat contribuie la creșterea eficienței autorităților locale, fiind deosebit de util în situațiile în care există un aflus semnificativ de solicitanți de azil, dintre care mulți nu dețin documente de identitate [244].

Protecția internațională a străinilor în Republica Moldova se realizează în conformitate cu prevederile Legii nr. 270 din 18 decembrie 2008 privind azilul în Republica Moldova, precum și cu normele și standardele internaționale relevante. Republica Moldova este parte la Convenția ONU din 1951 privind statutul refugiaților și la Protocolul din 1967 privind statutul refugiaților, asumându-și astfel angajamente în domeniul protecției refugiaților. Scopul politicilor de azil din Republica Moldova este de a oferi protecție străinilor pe baza principiului nereturnării, asigurând respectarea standardelor internaționale în acest domeniu. Sistemul de azil al Republicii Moldova dispune de instrumente juridice și instituționale aliniat în mare parte cerințelor dreptului internațional, iar legislația națională stabilește procedurile pentru acordarea diferitelor forme de protecție, cum ar fi statutul de refugiat, protecția umanitară sau protecția temporară. Deși numărul solicitanților de azil sau al beneficiarilor de protecție este relativ redus, importanța azilului în Republica Moldova este în creștere. Odată cu intrarea României în spațiul Schengen, acest domeniu este de așteptat să capete un caracter mixt, având o relevanță sporită în contextul regional [91]. Avocatul Poporului, într-un raport special privind evaluarea procedurilor de preluare a cererilor de azil și a solicitanților de azil la punctele de trecere a frontierei de stat [11], recomandă

Ministerului Afacerilor Interne revizuirea mecanismului de primire a cererilor de azil, inclusiv ajustarea corespunzătoare la propunerile de modificare a Legii nr. 270/2008 privind azilul în Republica Moldova, pentru asigurarea procedurilor corecte și imparțiale în raport cu solicitanții de azil.

În acest context, implementarea unui sistem inteligent și integrat la nivel național va facilita cooperarea interinstituțională și schimbul eficient de date, contribuind la descurajarea migrației ilegale și prevenirea utilizării abuzive a procedurii de azil pentru obținerea accesului pe teritoriul unui stat. Tehnologiile avansate vor sprijini procesul decizional, asigurând corectitudinea și imparțialitatea acestuia, reducând totodată presiunea asupra autorităților de aplicare a legii care se confruntă cu un deficit de personal [41].

Uniunea Europeană recunoscând aspirațiile europene ale Republicii Moldova, precum și calea de integrare europeană asumată, încurajează cooperarea și implementarea reformelor necesare aferente, contribuind la stabilirea condițiilor pentru consolidarea relațiilor economice, comerciale și de securitate. În vederea consolidării relațiilor de cooperare a Republicii Moldova cu UE în domeniul securizării frontierei de stat și stopării migrației ilegale a fost prelungirea mandatului Misiunii Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Republica Moldova și Ucraina (EUBAM) [124]. În calitate de organ consultativ, tehnic, fără împuterniciri executive, finanțată în întregime de UE, misiunea EUBAM tinde să aducă o contribuție durabilă la dezvoltarea procedurilor de gestionare a frontierei care să corespundă standardelor UE și să servească necesităților legitime ale cetățenilor moldoveni și ucraineni, călătorilor și comerțului, fapt care, la rândul său, va spori securitatea regională și va susține dezvoltarea economică [123]. Misiunea oferă instruiți la locul de muncă, asistență tehnică și recomandări instituțiilor de frontieră ale Republicii Moldova și Ucrainei, consolidând capacitatea lor de a efectua un control eficient al frontierei comune. Misiunea cooperează și cu alte agenții de aplicare a legii. Prin intermediul activității sale, Misiunea contribuie la consolidarea securității frontierelor și cooperării transfrontaliere, creșterea gradului de transparență la frontiera moldo-ucraineană [123]. În opinia autorului, pentru a sprijini în continuare Republica Moldova în contextul statutului său de candidat la aderarea UE, EUBAM ar trebui să aprofundeze măsurile de consolidare a managementului frontierelor, să sprijine digitalizarea procedurilor la traversarea frontierei, să intensifice cooperarea interinstituțională, să contribuie esențial cu expertiza necesară la armonizarea legislației la standardele UE și să dezvolte capacitățile tehnice prin echipamente și instruiți.

Odată cu escaladarea crizei regionale, precum și apariția unui flux majorat de migranți și refugiați la frontiera moldo-ucraineană, a adus în prim - plan criza de personal cu care Poliția de Frontieră se confruntă, inclusiv lipsa de personal calificat care ar putea gestiona eficient fluxul

majorat de persoane care traversează zilnic frontiera de stat. În aceste condiții a fost reliefată necesitatea relansării discuțiilor stabilite în 2008 cu partenerii europeni pentru ratificarea unui acord referitor la acțiunile comune desfășurate pe teritoriul Republicii Moldova de către Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă. La 4 martie 2022, Comisia Europeană a emis noi reglementări pentru a coordona eforturile țărilor membre UE, accent fiind pus asupra polițiștilor de frontieră să efectueze controale la granițele cu Ucraina, inclusiv prin simplificarea controalelor pentru persoanele vulnerabile și prin înființarea unor puncte de trecere a frontierei temporare [161]. Insecuritatea la nivel regional a determinat urgentarea acțiunilor comune, și la 17 martie 2022, la Bruxelles, Republica Moldova semnează Acordul cu UE privind activitățile operative desfășurate de Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă în Republica Moldova [2]. Parlamentul european a permis detașarea de forțe și mijloace ale Agenției Europene pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă pentru a ajuta Republica Moldova, care, deși nu este membru al UE, să facă față numărului masiv de persoane care îi traversează granițele venind din Ucraina. Astfel, Frontex a delegat în prima fază a misiunii la frontiera Republicii Moldova 18 ofițeri ai Corpului Permanent, prioritar în punctele de trecere a frontierei Criva, Otaci, Palanca și Tudora, asigurând un suport informațional și asistență în vederea gestionării eficiente a fluxului de refugiați și prevenirii criminalității transfrontaliere. Activitatea desfășurată se convine în baza unui plan operațional între Agenție și Republica Moldova, unde părțile sunt obligate să stabilească în detaliu aspectele organizatorice și procedurale ale activității operative. Schimbul de informații și cooperarea operativă în scopul securității frontaliere au loc în conformitate cu normele EUROSUR și formarea în comun a tablourilor situaționale specifice care urmează să fie prevăzute în planul operațional [161]. Experții Frontex sunt axați primordial în activități de expertiză a documentelor de călătorie a persoanelor și identificare a falsurilor, misiuni de supraveghere a frontierei, analiza informațiilor și elaborarea produselor informațional analitice, formarea tabloului situațional, acordarea suportului la respectarea dreptului internațional și a procedurilor de azil, acces la sistemele informaționale ale UE etc.

Prin respectarea consecventă a principiului bunei vecinătăți, Poliția de Frontieră desfășoară o colaborare eficientă cu omologii săi din România. Cooperarea dintre autoritățile de frontieră se concentrează asupra punerii în practică a prevederilor tratatelor internaționale încheiate în domeniul respectiv. Anual, pentru dezvoltarea relațiilor de cooperare și efectuarea unui schimb reciproc de informații, sunt semnate planuri de cooperare dintre instituții, care includ vizite de studii, schimburi de experiențe în controlul frontierei, lupta cu migrația ilegală și criminalitatea transfrontalieră, analiza de risc etc. Activitatea reprezentativă la frontiera de stat este prevăzută de Regulamentul cu privire la activitatea reprezentanților de frontieră axat pe asigurarea realizării

prevederilor tratatelor încheiate cu statele vecine privind regimul frontierei de stat, coordonarea activităților de întreținere a frontierei de stat și de reglementare a activităților economice la frontiera de stat, cercetarea încălcărilor regimului frontierei de stat și a incidentelor de frontieră, desfășurarea ședințelor și întrevederilor comune pe subiecte de asigurare a securității frontierei comune [97]. Pentru securizarea frontierei de stat pe segmentul moldo-român, combaterea migrației ilegale și a altor tipuri de criminalitate transfrontalieră, soluționarea eficientă a incidentelor de frontieră, reliefează necesitatea soluționării problematicei de reglementare juridică prin ratificarea Tratatului între Republica Moldova și România privind regimul frontierei de stat, colaborarea și asistența mutuală în probleme de frontieră, semnat la București în data de 8 noiembrie 2010.

Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind controlul coordonat pe teritoriul României în punctul de trecere a frontierei de stat Leușeni (Republica Moldova)–Albița (România) rutier, pe sensul de intrare în România, reprezintă un alt pas semnificativ spre optimizarea fluxului de persoane și mărfuri la granița comună [102]. Prin implementarea acestuia, controalele vamale și de frontieră sunt efectuate în mod integrat, reducând timpii de așteptare și îmbunătățind eficiența traficului transfrontalier. Această abordare sporește cooperarea dintre autoritățile celor două state și întărește măsurile de securitate, astfel prevenind activitățile ilegale precum contrabanda sau migrația ilegală. Abordarea nouă în relațiile Republicii Moldova cu un stat membru UE privind interacțiunea în gestionarea comună a fluxurilor transfrontaliere de persoane și mijloace de transport reprezintă un bun prilej pentru a asigura aspirațiile de integrare europeană a țării noastre. Aplicarea unitară în toate punctele de trecere a frontierei a controlului coordonat poate deveni un model de bune practici regionale cu impact asupra măsurilor de cooperare între autorități.

Baza juridică de cooperare cu autoritatea de frontieră a Ucrainei o constituie Tratatul între Republica Moldova și Ucraina cu privire la frontiera de stat, semnat la 18 august 1999 în or. Kiev și alte 26 de acorduri internaționale în domeniu, în baza cărora este efectuată cooperarea pe domeniile de specialitate. Tratatul stabilește clar linia frontierei de stat în conformitate cu documentele privind delimitarea frontierei de stat prevăzute în „Protocolul crochiiu al liniei frontierei de stat între Republica Moldova și Ucraina” (descrierea narativă a trecerii liniei frontierei de stat în teren) și „Albumul de hărți topografice ale frontierei de stat”, întocmit în rezultatul delimitării frontierei moldo-ucrainene efectuate în anii 1995-1999 (reprezentarea grafică a trecerii liniei frontierei de stat în teren marcată pe hartă).

În baza Tratatului și în scopul marcării clare a frontierei de stat în teren în anul 2001, părțile au purces la demarcarea frontierei de stat. La momentul de față, frontiera de stat în teren este în

ansamblu demarcată, cu excepția a două segmente: (I) pe corpul Nodului hidrotehnic de tampon Dnestrovsk-2; (II) în regiunea localității Giurgiulești (Complexul Portuar Giurgiulești). Aspectele conexe demarcării segmentelor restante urmează să facă parte dintr-un proces de negocieri ample, iar soluționarea acestora la momentul de față se află în impas, datorită războiului din Ucraina. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova ar trebui să inițieze discuții bilaterale cu Ucraina pentru reluarea negocierilor privind segmentele de frontieră rămase nemarcate, inclusiv prin intermediul și suportul organizațiilor internaționale pentru mediere și suport în acest proces. De asemenea, este necesară o colaborare strânsă cu Comisia mixtă de demarcare și pregătirea documentelor pentru semnarea tratatului privind regimul frontierei de stat. Finalizarea demarcării frontierei de stat va coincide cu semnarea Tratatului cu privire la regimul frontierei de stat prin care se aprobă documentele finale de demarcare elaborate de către Comisia mixtă moldo-ucraineană de demarcare a frontierei de stat. Prin urmare, până la încheierea Tratatului cu privire la regimul frontierei de stat, linia frontierei de stat este determinată de Tratatul între Republica Moldova și Ucraina cu privire la frontiera de stat.

3.3. Concluzii capitolul 3

1. În prezent, migrația poate fi înțeleasă ca o consecință a interacțiunii dintre alegerile individuale și constrângerile sociale. Decizia unui individ de a migra poate fi motivată de diverse factori, printre care: motive profesionale (cum ar fi desfășurarea unei misiuni de lungă durată în străinătate) sau studiile; motive politice (cum ar fi statutul de refugiat politic din cauza persecuțiilor în țara de origine); nevoia de securitate (în special în situații de conflict armat în țara natală); motive economice (locuitori ai țărilor sărace care caută un nivel de trai mai bun în state mai dezvoltate); motive personale (dorința de a se stabili într-o țară ale cărei valori sunt împărtășite); motive familiale (reunirea familiei); sau motive fiscale (stabilirea într-o țară cu un nivel de impozitare mai redus).

2. Republica Moldova, stat ce are frontieră comună cu UE, are propria politică ce reglementează migrația. În contextul inițiativelor Uniunii Europene de gestionare a fluxurilor de migranți ilegali, Republica Moldova va fi nevoită să-și modifice cadrul normativ în domeniul migrației, în special în contextul alinierii la Pactul UE privind Migrația și Azilul.

3. Riscul pe care îl prezintă migrația ilegală, în contextul managementului integrat al frontierei de stat, este constituit din trei componente: *amenințarea* este definită ca presiunea exercitată de către fluxurile de migrație ilegală asupra securității frontierelor. Amenințarea este măsurată prin reprezentarea numerică a migranților ilegali, a incidentelor, evenimentelor și activităților care au avut loc și sunt înregistrate în evidențele operative, a grupărilor de criminalitate

transfrontalieră; *vulnerabilitatea* securității la frontierele naționale este determinată de: infrastructura și dotările sistemelor de control al frontierei, efectivele de personal disponibile, corupția din rândul angajaților, caracteristicile reliefului din zona de frontieră, cultura de securitate slabă a populației, conflictele interietnice; *impactul* este măsurat prin analiza datelor și informațiilor privind amenințări similare în care au fost înregistrate incidente și victime, atentate teroriste, încălcări ale ordinii publice, stabilite rute infracționale transfrontaliere care au fost și în alte țări.

4. Intensificarea cooperării cu Misiunea Uniunii Europene privind Cooperarea la Frontieră (EUBAM) și fundamentarea misiunilor comune pe teritoriul țării realizate cu Frontex, INTERPOL și EUROPOL au o importanță deosebită în asigurarea securității la frontiera de stat și dezvoltarea mecanismelor de combatere a migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere.

5. Autoritățile Republicii Moldova implementează reforme în sistemul de securitate națională, în special realizările graduale ale Republicii Moldova în domeniul gestionării eficiente a migrației și combaterii migrației ilegale, precum: implementarea Strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat, fiind o condiție esențială pentru asigurarea securității la frontieră, cât și a securității la nivel național și regional; aplicarea pe larg a modelului european de analiză a riscurilor cu utilizarea produselor analitice în planificarea activităților ulterioare de control al frontierei; perfecționarea și dezvoltarea cadrului legislativ național în domeniul colaborării cu instituțiile de frontieră din statul vecin în domeniul controlului comun al frontierei; amenajarea tehnică a frontierei cu sisteme fixe și mobile de supraveghere, dispozitive electronice de semnalizare, aparate de zbor ghidate de la sol, în scopul creării condițiilor necesare de asigurare a securității frontierei și diminuării riscurilor de migrație ilegală și criminalitate transfrontalieră.

6. Comunitatea internațională și în special Uniunea Europeană este interesată în securizarea granițelor sale estice, asigurarea stabilității și bunei guvernări în vecinătatea sa. În acest sens este important de ținut cont de faptul că migrația ilegală nu poate fi contracarată, dacă nu se creează în același timp mijloace și canale de migrație legală, întrucât aceste două fenomene sunt strâns corelate.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele cercetării constă în analiza științifică și metodologică a fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale, a esenței și formelor sale de manifestare ce au permis evaluarea riscului și amenințării pe care o reprezintă migrația ilegală.

Datorită examinării exhaustive a **obiectului de cercetare**, a fost soluționată o **problemă științifică de importanță majoră**, ce constă în următoarele: fundamentarea științifică a diverselor abordări ale fenomenului migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale a Republicii Moldova, elucidarea caracteristicilor specifice fenomenului migrației ilegale bazate pe cercetările efectuate în teren cu implicarea migranților ilegali, evaluarea riscului în baza rezultatelor obținute în urma evaluării amenințării, vulnerabilității și impactului migrației ilegale, proiectarea mecanismelor și formularea soluțiilor proactive menite să diminueze din fenomenul migrației ilegale în Republica Moldova cu repercursiuni asupra consolidării securității naționale. În rezultatul cercetărilor asupra migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale a Republicii Moldova, a condus la formularea următoarelor **concluzii**:

1. Analiza literaturii de specialitate și abordărilor teoretice în domeniu au permis aprofundarea cercetărilor migrației ilegale ca amenințare asupra securității, identificarea metodelor de operare pe rutele de migrație a permis identificarea lacunelor și deficiențelor actuale în domeniul contactării amenințărilor migrației ilegale. În Republica Moldova, subiectul migrației ilegale este insuficient analizat în mediul științific. Literatura de specialitate necesită a fi completată cu noi informații actualizate, definirea cadrului teoretico-metodologic în abordarea riscurilor și amenințărilor pe care o reprezintă migrația ilegală. În acest context, studiul în cauză va contribui la schimbarea percepției asupra migrației ilegale și va înainta propuneri pertinente pentru combaterea fenomenului la nivel național [Cap. I, 1.1; Sursa: 33; 34].

2. La nivel interdisciplinar, noțiunile de „migrație ilegală – amenințare – risc – securitate națională” sunt diferite ca sens, însă, sistematizând abordările și teoriile științifice, conchidem că aceste opinii și teorii se completează reciproc. În contextul asigurării securității naționale sunt scoase în relevanță unele studii cu referire la aceste fenomene, argumentarea fiind axată pe evidențierea principalelor riscuri și amenințări specifice migrației ilegale. Migrația ilegală este considerată a fi drept o amenințare directă la adresa securității statului, inclusiv și la adresa securității internaționale [Cap. I, 1.1; 1.2; Cap. II, 2.1; Sursa: 26; 35; 55].

3. Migrația ilegală persistă deoarece sistemele de gestionare a migrației sunt administrate birocratic și funcționează dificil. În aceste circumstanțe, o astfel de situație reprezintă o vulnerabilitate pe care cu ușurință o exploatează grupările de criminalitate transfrontalieră. În urma

analizei datelor privind fluxurile de migranți ilegali, putem constata că situația fenomenului la nivel național, până în anul 2022, rămâne a fi unul constant fără diferențieri esențiale. Anul 2022, având la bază conflictul militar din Ucraina, a constituit un moment de cotitură, fiind înregistrate fluxuri masive de migranți ilegali. Această perioadă este marcată de migrația ilegală a persoanelor care nu pot folosi calea legală pentru a intra în Republica Moldova din cauza introducerii legii marțiale prin care este restricționată părăsirea țării pentru cetățenii ucraineni apti de încorporare [Cap. II, 2.2; Cap. III, 3.1; Sursa: 26; 30; 36; 40].

4. Rezultatele cercetării migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale a Republicii Moldova au permis constatarea tendințelor înregistrate în ultimii ani. Astfel, constatăm câteva rute de migrație ilegală ce tranzitează teritoriul național, după cum urmează:

1) Din Ucraina (ilegal pe sectorul „verde” al frontierei) – în Republica Moldova (ilegal pe sectorul „verde” al frontierei) – în România;

2) Din Turcia (tranzit prin Aeroport) – în Republica Moldova (ilegal pe sectorul „verde” al frontierei) – în România;

3) Din Turcia (intrare cu acte valabile) – în Republica Moldova (ieșire cu acte false sau falsificate) – în UE [Cap. III, 3.1; Sursa: 28; 31; 37; 41].

5. Migranții ilegali dezvoltă, în mod constant, noi rute și metode ca răspuns la modificările legislației, la reglementările din domeniul vizelor și la măsurile aplicate de autoritățile responsabile de combaterea migrației ilegale. Astăzi se atestă o combinație a modului de operare a migranților ilegali, astfel sunt identificate atât grupuri mici de migranți la frontiera „verde”, cât și grupări numeroase; aceeași situație se atestă și în punctele de trecere a frontierei, migranții fiind ascunși în vehicule sau utilizează documente false sau falsificate pentru a-și atinge scopul [Cap. II, 2.2; Cap. III, 3.1; Sursa: 28; 31; 36; 37; 39].

6. În urma cercetării migrației ilegale a fost posibil de identificat amenințările migrației ilegale la adresa securității naționale, vulnerabilitățile cu care se confruntă sistemul de securitate națională și în special sistemul de securitate frontalieră, stabilit impactul și evaluat riscul migrației ilegale [Cap. III, 3.1, 3.2; Sursa: 27; 30; 38; 54].

7. Managementul integrat al frontierei reprezintă o nouă abordare în domeniul gestionării frontierelor, menit să consolideze securitatea națională. Astfel, cooperarea între state în domeniul gestionării frontierelor, interconexiunii sistemelor informaționale, crearea echipelor comune de analiză, intervenție și documentare reprezintă succesul în combaterea migrației ilegale. Un aport esențial îl reprezintă instituții precum Frontex, EUROPOL, INTERPOL, EUBAM și mecanismele EUROSUR, EURODAC, create în scopul combaterii migrației ilegale și a criminalității

transfrontaliere, care reprezintă o conjugare a eforturilor statelor europene în contracararea migrației ilegale [Cap. III, 3.1, 3.2; Sursa: 27; 30; 38].

Descrierea contribuțiilor personale cu sublinierea semnificației teoretice și valorii practice a acesteia. Contribuțiile personale rezultă din cercetarea minuțioasă a fenomenului migrației ilegale menite să stabilească o previzibilitate și claritate a manifestării migrației ilegale la nivel național și definirea măsurilor de contracarare și diminuare a impactului migrației ilegale asupra securității naționale. Este important de menționat faptul că autorul tezei de doctor a participat activ la gestionarea eficientă a afluzului de refugiați din Ucraina în perioada lunilor februarie și martie 2022, activități de monitorizare și verificare activând în funcție de conducere în cadrul Poliției de Frontieră, iar în baza recomandărilor și sugestiilor descrise în articolul „Conceptul de tip „HOTSPOT” în gestionarea unitară și coerentă a unui eventual afluz de străini” (În: *Moldoscopie*. 2020, nr. 3(90), pp. 75-82. ISSN 1812-2566), luată ca bază teoretico-informativă, autoritățile au asigurat amplasarea și dotarea Centrelor provizorii de gestionare a afluzului de străini din localitățile Palanca și Giurgiulești. Astfel, în cadrul Centrelor a fost ajustată infrastructura, stabilite procedurile necesare autorizării accesului refugiaților pe teritoriul național (A7).

În baza rezultatelor obținute în urma studiului realizat asupra migrației ilegale ca amenințare la adresa securității naționale a Republicii Moldova, propunem următoarele **recomandări**, care pot contribui la îmbunătățirea situației la tema de cercetare și pot aduce plus valoare la elaborarea politicilor în domeniu:

1. *Instituțiilor din cadrul sistemului organelor securității statului:* Recomandăm revizuirea și adaptarea legislației, procedurilor și programelor sectoriale la noua Strategie a Securității Naționale pentru realizarea obiectivelor naționale de securitate axate pe direcțiile de acțiune în domeniul ordinii și securității publice.

2. *Guvernului Republicii Moldova:* Recomandăm elaborarea și implementarea unui mecanism național de gestionare eficientă și răspuns la eventualele situații de criză și de forță majoră în domeniul migrației și azilului. Situațiile de criză gestionate integrat, după un concept bine determinat, au demonstrat eficiența în asigurarea securității la frontiera de stat.

3. *Ministerului Afacerilor Interne:* Recomandăm revizuirea și completarea cadrului juridic național în domeniul migrației și azilului cu noi prevederi, precum:

- 1) instituirea procedurii pentru examinarea cererilor de azil la frontieră;
- 2) reglementarea procedurii de azil într-o situație de afluz masiv extraordinar;

3) implementarea procedurilor de screening și dactiloscopie a migranților ilegali, solicitanților de azil, călăuzelor, facilitatorilor pentru formarea tabloului situațional și profilurile persoanelor cu risc de migrație ilegală;

4) digitalizarea procedurii de azil și implementarea unui sistem informațional interoperabil la nivel național.

4. *Ministerului Afacerilor Interne*: Recomandăm consolidarea cooperării practice în materie de prevenire a migrației ilegale și gestionare a situațiilor de criză, prin facilitarea participării angajaților Ministerului Afacerilor Interne la operațiunile civile și misiunile speciale de gestionare a crizelor sub conducerea instituțiilor UE.

5. *Ministerului Afacerilor Externe și Comisiei mixte de demarcare a frontierei de stat*: Recomandăm avansarea procesului de negociere asupra sectoarelor problematice la frontiera moldo-ucraineană și semnarea Tratatului cu Ucraina privind regimul frontierei de stat, inclusiv implementarea Acordurilor privind organizarea controlului în comun în punctele de trecere la frontiera moldo-ucraineană.

6. *Inspectoratului General al Poliției de Frontieră*: Recomandăm dezvoltarea Sistemului de coordonare a securității frontaliere conform principiilor prevăzute de EUROSUR.

7. *Consiliului Național pentru Managementul Integrat al Frontierei de Stat*: Recomandăm elaborarea și adoptarea unui nou regulament de activitate ajustat la noile prevederi ale Strategiei securității naționale a Republicii Moldova și ale Strategiei naționale de apărare.

BIBLIOGRAFIE

în limba română

1. Acord de cooperare între Guvernul Republicii Moldova și Organizația Internațională pentru Migrațiuni. Acord nr.469 din 21.03.2002. Publicat: 30-12-2006 în Tratatul Internațional nr. 35 art. 469. [online]. <https://www.legis.md>. [citat 10.12.2022] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117301&lang=ro
2. Acord între Republica Moldova și Uniunea Europeană privind activitățile operative desfășurate de Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă în Republica Moldova. [online]. [citat 26.04.2023] Disponibil: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22022A0318\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22022A0318(01))
3. ALBU, N. *Politica de securitate națională a Republicii Moldova: Premise pentru o nouă strategie: Discussion Paper*. [online]. Chișinău. 2021. p. 58. [citat 17.11.2023] Disponibil: https://pisa.md/wp-content/uploads/2023/02/2_Politica-de-securitate-nationala-a-RM-premize-pentru-o-noua-strategie-1.pdf
4. ALBU, N. Conceptele de securitate și securitate națională: teorii și politici. În: *Revista Militară. Studii de securitate și apărare*. 2010, nr. 1(3), pp. 4-13. ISSN 1857-405X.
5. ALBU, N. Determinări conceptuale în evaluarea riscurilor și amenințărilor la adresa securității naționale. În: *Dezvoltarea cadrului juridic al Republicii Moldova în contextul necesităților de securitate și asigurarea a parcursului european*. Partea 1, 22 ianuarie 2018, Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, 2018, pp. 498-521. ISBN 978-9975-3298-2-8.
6. ALBU, N., ROȘCA, A. Securitatea națională a Republicii Moldova și identificarea riscurilor în condițiile globalizării . În: *Moldoscopie*, 2007, nr. 2(37), pp. 28-47. ISSN 1812-2566.
7. ALBU, N. *Securitatea națională: aspecte teoretice și practice*. Centrul de studii strategice de apărare și securitate. Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”. Chișinău, 2014, p. 240. ISBN: 978-9975-4265-3-4
8. ANDREESCU, A. Impactul migrației asupra securității României și a Uniunii Europene. În: *Revista de științe militare 2/2016*, p.158. [online]. <https://www.ceeol.com> [citat 16.07.2023] Disponibil: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=584372>
9. ANDREI, E. A. "Migrația - o problemă de securitate". *Diplomacy & Intelligence*. [online]. *Revista de Științe Sociale, Diplomatie și Studii de Securitate* 6:46-49. [citat 03.09.2022] Disponibil: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=639592>

10. APAP, J., RADJENOVIC, A. și DOBREVA, A. *Politicile UE - rezultate pentru cetățeni*. [online]. Briefing. Serviciul de Cercetare al Parlamentului European, – Iunie 2019. [citată 16.12.2022] Disponibil: https://what-europe-does-forme.eu/data/pdf/focus/focus04_ro.pdf
11. Avocatul Poporului (Ombudsmanul). Raport special privind evaluarea procedurilor de preluare a cererilor de azil în Punctul de Trecere a Frontierei de Stat „Aeroportul Internațional Chișinău” și asigurarea drepturilor solicitanților de azil în cadrul Centrului de cazare al Inspectoratului General pentru Migrație. [online]. [citată 16.10.2024] Disponibil: <https://ombudsman.md/rapoarte/drepturile-omului/speciale/>
12. BALAN, A. Impactul proceselor migraționiste asupra securității economice a Republicii Moldova. În: *Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere*. Vol.37, 30 octombrie 2020, Iași, România: Performantica, 2020, pp. 29-36. ISBN: 978-606-685-742-0
13. BALÎNSCHI, A. Metodologia cercetărilor științifice în economie. Manual. Andrei Valentin BALÎNSCHI. Bălți: „MARKETING PLUS”, 2015. 232 p. ISBN 978-9975-132-51-0
14. BĂDESCU, I., DUNGACIU, D. Sociologia și geopolitica frontierei. București: Floarea Albastră, 1995. 357 p. ISBN 9739730515
15. BENCHECI, M., MUNTEANU, A. *Consolidarea securității naționale a Republicii Moldova în contextul fluxului migrațional internațional*. Politici și practici ale reglementării migrației în contextul provocărilor moderne. Conferința științifică internațională. Tiraspol, 27 ianuarie 2017 – Chișinău, Organizația Internațională pentru Migrație, Misiunea în Moldova. 2017. 288 p.
16. BENCHECI, D., MUNTEANU, A. Consolidarea sistemului național de securitate în contextul politicilor de securitate comunitară: parteneriat și colaborare. În: *Studii naționale de securitate*, 2020, nr. 1(1), pp. 138-155. ISSN 2587-3822.
17. BENCHECI, D., BENCHECI, M. The Republic of Moldova borders’ securitization – a necessity of tackling with illegal migration. În: *Procese migraționale contemporane: situația curentă și formele de bază*. Culegere de articole de la seminarul științific internațional Tiraspol, 17 decembrie 2015. 284 p.
18. BENCHECI, D., LEBEDINSCHI, C. Impactul migrației asupra securității sociale a statului. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Științe sociale. 9-10 noiembrie 2017, Chișinău*. Republica Moldova: CEP USM, 2017, pp. 322-325.

19. BENCHECI, M., HÎRBU-BENCHECI, D. Rolului sistemului de securitate internațională în contracararea riscurilor și amenințărilor asimetrice. În: *Moldoscopie*. 2018, nr. 4(83), pp. 63-71.
20. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Populația și procesele demografice. Moldova. [online]. [citată 23.04.2021] Disponibil: https://statistica.gov.md/ro/statistic_domain_details/12
21. Biroul Migrație și Azil. *Gestionarea crizei umanitare - provocări și soluții legale*. [online]. <http://bma.gov.md>. [citată 26.09.2022] Disponibil: <http://bma.gov.md/ro/content/gestionarea-crizei-umanitare-provoc%C4%83ri-%C8%99i-solu%C8%9Bii-legale>
22. Biroul Migrație și Azil. *Imigrarea străinilor, azilul și apatridia în Republica Moldova în anul 2020*. [online]. Anuar Statistic, 58 p. [citată 17.12.2022] Disponibil: <http://bma.gov.md>
23. Biroul Migrație și Azil. *Profilul Migrațional Extins al Republicii Moldova 2014-2018*. Raport analitic. [online]. 113 p. [citată 06.12.2024] Disponibil: <https://igm.gov.md/en/raport-analitic-al-profilului-migrational-extins-al-republicii-moldova/>
24. BUZAN, B. *Popoare, statele și teama*. Chișinău: Cartier, 2000. 386 p. ISBN 9789975862325
25. BURIAN, C. Fenomenul migrației și statutul juridic al străinului în contextul cercetărilor științifice. În: *Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale*, 2013, nr. 3(29), pp. 16-34. ISSN 1857-1999.
26. BUZEV, A., CEBOTARI, S. Migrația ilegală – factor de amenințare a securității Republicii Moldova. În: *Revista Militară. Studii de securitate și apărare*, 2018, nr. 2(20), pp. 6-17. ISSN 1857-405X.
27. BUZEV, A., CEBOTARI, S. Strategiile Republicii Moldova privind combaterea migrației ilegale. În: *Revista Militară. Studii de securitate și apărare*, 2018, nr. 2(20), pp. 18-25. ISSN 1857-405X.
28. BUZEV, A., CEBOTARI, S. Migrația ilegală - factor de amenințare a securității Republicii Moldova. În: *Moldoscopie*, 2019, nr. 1(84), pp. 43-57. ISSN 1812-2566.
29. BUZEV, A., CEBOTARI, S. Unele considerațiuni privind rolul dronei în asigurarea securității frontierei naționale. În: *Moldoscopie*, 2019, nr. 2(85), pp. 43-54. ISSN 1812-2566.
30. BUZEV, A. Integrarea sistemului de coordonare a securității frontaliere a Republicii Moldova în sistemul european de supraveghere a frontierelor (EUROSUR). În: *Materialele*

- conferinței științifice internaționale „Știința Politică și Administrativă: Provocări Globale, Soluții Locale”. 13 noiembrie 2020. ISBN 978-9975-3459-7-2.
31. **BUZEV, A.** Fenomenul migrației ilegale în contextul implementării „pașaportului de vaccinare”. În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*, 2021, nr. 2(186), pp. 50-57. ISSN 1957-2294.
 32. **BUZEV, A., CEBOTARI, S.** Integrarea sistemului de coordonare a securității frontaliere a Republicii Moldova în sistemul european de supraveghere a frontierelor (EUROSUR). În: *Studii Naționale de Securitate, Revistă științifico-practică*, 2020, Nr.2 (2), p.116. ISSN 2587-3822
 33. **BUZEV, A.** Abordări conceptuale privind migrația ilegală în contextul sistemului de securitate națională. În: *Dezvoltarea Armatei Naționale în contextul aprofundării reformelor democratice*. Ediția 6, 25 februarie 2021, Chișinău, pp. 229-236. ISBN 978-9975-3346-8-6.
 34. **BUZEV, A., CEBOTARI, S.** Istoriografia cercetării migrației ilegale ca amenințare la adresa securității. Unele considerațiuni. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2023, nr. 3(163), pp. 281-286. ISSN 1814-3199.
 35. **BUZEV, A.** Unele considerații privind metodele de estimare a migrației ilegale. În: *Legea și Viața*, 2022, nr. 1(S), pp. 21-25. ISSN 2587-4365
 36. **BUZEV, A.** Fenomenul migrației ilegale în Republica Moldova: Evoluții și Tendințe. În: *Dezvoltarea Armatei Naționale în contextul aprofundării reformelor democratice*. Materialele conferinței științifice cu participare internațională. Ediția a 7-a, 24 februarie 2022, Chișinău. 365 p. ISBN 978-9975-84-164-1.
 37. **BUZEV, A., CEBOTARI, S.** Reziliența Republicii Moldova la criza refugiaților din Ucraina. În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*, 2022, nr. 1(188), pp. 33-42. ISSN 1957-2294
 38. **BUZEV, A.** Rolul strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat în soluționarea conflictului transnistrean: realizări și perspective. În: *Războiul de pe Nistru din 1992: 30 de ani după...*, Materialele conferinței științifice internaționale, 4-5 martie 2022, Chișinău, Republica Moldova. ISBN 978-9975-72-713-6.
 39. **BUZEV, A., CEBOTARI S.** Migrația ilegală pe segmentul central (transnistrean) al frontierei de stat a Republicii Moldova. În: *Anuarul Laboratorului pentru Analiza Conflictului Transnistrean*. Vol. IV, 2020, No. 1, pp.11-22. ISSN: 2601-1174.
 40. **BUZEV, A.** The rights of refugees from Ukraine in the Republic of Moldova. În: *Eastern European Journal for Regional Studies (EEJRS)*, 2023, vol. 9, pp. 48-59. ISSN 1857-436X

41. **BUZEV, A.** Protecția internațională a persoanelor la frontiera de stat a Republicii Moldova: realități și perspective. În: *Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice*, Materialele conferinței științifice internaționale, 7 decembrie 2023, Chișinău. pp.57-64. ISBN 978-9975-135-84-9.
42. **BOGNIBOV, V.** Migrația ilegală și combaterea ei. În: *Economia și finanțe*, 1997, nr.5-6, pp. 49-55
43. **BOTNARENCO, S., CEBOTARI, S.** Etapele-cheie de reglementare a politicii migraționiste a Republicii Moldova. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2011, nr. 8(48), pp. 213-218. ISSN 1814-3199.
44. **CALOPĂREANU, Gh.** Implicații de securitate ale extinderii NATO și UE la Marea Neagră. În: *Impact Strategic*, 2011, nr. 1 (38), p. 65.
45. **CASIADI, O.** Analiza comparată a formelor de manifestare a criminalității organizate internaționale. În: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAIRM: științe juridice*, 2009, nr. IX, pp. 16-18. ISSN 1857-0976.
46. **CASIADI, O., PORCESCU, S.** *Migrația: subiecte și subiecți*. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”, 2008. 44 p.
47. **CASIADI, O., PORCESCU, S.** Migrația forței de muncă-fenomen internațional. În: *Administrarea Publică*, 2005, nr. 1(45), pp. 69-78. ISSN 1813-8489
48. **CASIADI, O., PORCESCU, S., VARZARI, S.** Mobilizarea diasporei științifice a Republicii Moldova – contribuții pentru dezvoltarea țării de origine. În: *Moldoscopie*. 2010, nr. 2, pp. 26-42. ISSN 1812-2566
49. Cancelaria de Stat. Naționalizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă. Rezultatele procesului de consultare cu privire la adaptarea Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030 la contextul Republicii Moldova. 116 p. [online]. [citat 03.12.2024] https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/adaptarea_agendei_2030_rom_0.pdf
50. **CĂLDARE, G.** Impactul migrației asupra securității statelor: cazul Republica Moldova. În: *Administrarea Publică*, 2012, nr. 3. 136 p. ISSN 1813-8489
51. **CEBOTARI, S.** Strategii de securitate: delimitări conceptuale. În: *Revista Militară. Studii de securitate și apărare*, 2011, nr. 1(4), pp. 4-11. ISSN 1857-405X
52. **CEBOTARI, S.** Securitatea regională în contextul vulnerabilității regiunii Mării Negre. considerații sumare . În: *Administrarea Publică*, 2019, nr. 4(104), pp. 111-116. ISSN 1813-8489.
53. **CEBOTARI, S., PLOP, S., RUSNAC, Gh.** Identificări conceptual-teoretice ale relației „securitate internațională - criză”. În: *Moldoscopie*, 2019, nr.2, pp..65-71. ISSN 1812-2566

54. CEBOTARI, S., **BUZEV, A.** Conceptul de tip „hotspot” în gestionarea unitară și coerentă a unui eventual aflux de străini. În: *Moldoscopia*, 2020, nr. 3(90), pp. 75-82. ISSN 1812-2566
55. CEBOTARI, S., **BUZEV, A.** Identificări conceptual – teoretice ale corelației „migrație ilegală-amenințare-securitate”. În: *Revista științifico-practică studii naționale de securitate*, 5 (2022), p. 162. ISSN 2587-3822.
56. Centul de Drept al Avocaților. Rapoarte Anuale de Activitate. [online]. <https://cda.md>. [citat 21.03.2022] Disponibil: <https://cda.md/ro/annual-reports/>
57. CERNOMOREȚ, S. Mijloace juridico-penale destinate asigurării protecției securității naționale. În: *Dezvoltarea cadrului juridic al Republicii Moldova în contextul necesităților de securitate și asigurarea a parcursului european*. Partea 1, 22 ianuarie 2018, Chișinău. Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, 2018, pp. 230-245. SBN 978-9975-3298-2-8..
58. CHELIMSKY, E. Politics, Policy Making, Data, and the Homeless. În: *Housing Policy Debate*, Vol. 2, Issue 3, 1991. 683-697 p.
59. COJOCARU, V. Migrația internațională a forței de muncă schimbă lumea. În: *Vector European*, 2019, nr. 3, pp. 44-49. ISSN 2345-1106.
60. COM (2006) 733. [online]. [citat 02.01.2023] Disponibil: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0733:FIN:EN:PDF>
61. COM (2018) Fișă informativă. Ce este Pactul global pentru asigurarea unei migrații legale, desfășurate în condiții de siguranță și de ordine. Bruxelles. [online]. 14 noiembrie 2018. [citat 10.09.2022] Disponibil: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/ro/memo_18_6417/MEMO_18_6417_RO.pdf
62. COM(2011) 743 final. Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, comitetul economic și social și comitetul regiunilor. Abordarea globală în materie de migrație și mobilitate. [online]. Bruxelles, 18.11.2011. [citat 10.12.2022] Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0743&from=RO>
63. COM(2020) 609 final. [online]. Comisia Europeană. Comunicare către Parlamentul european, Consiliu, Comitetul economic și social european și Comitetul regiunilor, referitoare la un nou Pact privind migrația și azilul. [citat 21.03.2024]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:85ff8b4f-ff13-11eab44f01aa75ed71a1_0008.02/DOC_1&format=PDF

64. Comisia Europeană. Raportul analitic la avizul Comisiei Europene privind cererea de aderare a Republicii Moldova. [online]. [citată 21.03.2024]. Disponibil: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-02/SWD_2023_32_20Moldova.pdf
65. Compendiul Statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova 2014-2016, p.34
66. Compendiul Statistic al Profilului Migrațional Extins (PME) al Republicii Moldova pentru anii 2017-2019. p.40
67. Consiliul Uniunii Europene. Strategia europeană de securitate – o Europă sigură într-o lume mai bună. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene. 2009, p. 43. ISBN 978-92-824-2437-7
68. Consiliul Uniunii Europene. Consiliul adoptă pactul UE privind migrația și azilul. [online]. [citată 27.06.2024]. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2024/05/14/the-council-adopts-the-eu-s-pact-on-migration-and-asylum/>
69. Consiliul Uniunii Europene. SEC(91) 1855 final. [online]. Comunicarea în Parlamentul European privind migrația. [citată 11.08.2023]. Disponibil: http://aei.pitt.edu/1260/1/immigration_policy_SEC_91_1855.pdf
70. Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților. M.Of. nr. 148. [online]. 17 iulie 1991. [citată 06.07.2023]. Disponibil: https://www.unhcr.org/ro/wpcontent/uploads/sites/23/2016/12/1951_Convention_ROM.pdf
71. CREANGA, L., BUZEV, A. Managementul informațiilor de securitate. În: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM: științe juridice*, 2020, nr. 11, pp. 30-39. ISSN 1857-0976
72. DAUD, T. Povocările migrației la securitatea UE. În: *Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Spațiul european de securitate: provocări, oportunități, perspective de integrare”*. 11 octombrie 2019, Chișinău. Chișinău: Tipogr. "PrintCaro", 2019, pp. 292-301. ISBN 978-9975-56-717-6.
73. Dicționar explicativ al limbii române actuale: cu sinonime, antonime, paronime, exemple. Chișinău: Știința, 2022, 1964 p. ISBN 9975853528
74. Directiva 2001/55/CE a Consiliului din 20 iulie 2001 privind standardele minime pentru acordarea protecției temporare, în cazul unui aflux masiv de persoane strămutate, și măsurile de promovare a unui echilibru între eforturile statelor membre pentru primirea acestor persoane și suportarea consecințelor acestei primiri. [online]. [citată 15.05.2022] Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32001L0055>

75. Dispoziția nr.1 din 24.02.2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova. [online]. [citat 16.04.2022] Disponibil: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/dispozitia_cse_nr.1_24.02.2022.pdf
76. Dispoziția nr.4 din 01.03.2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova. [online]. [citat 21.06.2022] Disponibil: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/modif_dispozitie_cse_4_01.03.2022_d_68.pdf
77. Dispoziția nr.14 din 14.04.2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova. [online]. [citat 21.06.2022] Disponibil: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/dispozitia_cse_14_14.04.2022.pdf
78. DUMITRESCU, A. L., OEHLER-ȘINCAI, I. M. Impactul migrației asupra unității politice a Uniunii Europene, În: *Revista de Economie Mondială*, 10(3), 2018. 71 p.
79. FLURI, P., CIBOTARU, V. Legislația Republicii Moldova cu privire la sectorul de securitate și apărare națională. Studiu elaborat în parteneriat cu DCAF și CID NATO. [online]. p. 854. [citat 16.12.2022] Disponibil: https://dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Nov_2015_compendium_complete_v2.pdf
80. Fundația Europeană de Formare. Fișă de țară privind migrația și competențele Moldova. [online]. 2021. p.24. [citat 25.08.2022] Disponibil: www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/
81. GAMENTȚ, N. Traficul de ființe umane - „O industrie extrem de profitabilă”. În: *Curentul juridic*. București. [online]. 2011. pp.160 [citat 03.09.2022] Disponibil: http://revcurentjur.ro/old/arhiva/attachments_201102/recjurid112_14FR.pdf
82. GOIAN, I., MOLDOVAN, N. Considerații privind securitatea și stabilitatea regiunii extinse a Mării Negre. În: *Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate*. 23-24 noiembrie 2006. Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”. București, 2006. 482 p. ISBN (10) 973-663-447-7
83. GROSU, R. Estimări analitice privind fluxul migrațional din orientul mijlociu către unele state membre ale Uniunii Europene. În: *Migrație, Diaspora, Dezvoltare: noi provocări și perspective*. 20 septembrie 2016, Chișinău. Republica Moldova: Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, 2016, pp. 100-110. ISBN 978-9975-57-218-7
84. GUCEAC, I. Fenomenul migrației în conținutul reglementărilor juridice. În: *Migrație, Diaspora, Dezvoltare: noi provocări și perspective*. 20 septembrie 2016, Chișinău. Republica Moldova: Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, 2016, pp. 22-35. ISBN: 978-9975-57-218-7

85. HÎRBU-BENCHECI, D., BUZEV, D., BENCHECI, M. Securitatea frontalieră a Republicii Moldova în contextul mediului actual de securitate. În: *Securitatea națională a Republicii Moldova: provocări și tendințe*. 14 mai 2022, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Institutul național de informații și securitate „Bogdan, întemeietorul Moldovei”, 2022, pp. 44-50.
86. Hotărârea Guvernului nr.1005 din 10.12.2014. privind Strategia națională de management integrat al frontierei de stat pentru perioada 2015-2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 372-384 din 19.12.2014, 61 p.
87. Hotărârea Guvernului nr. 901 din 06.11.2017 pentru aprobarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind controlul în comun al persoanelor, mijloacelor de transport, mărfurilor și obiectelor în punctele comune de trecere a frontierei de stat moldo-ucrainene, art.3, pct.3, [online]. Publicat în Monitorul Oficial la 10.11.2017, Nr. 390-395, art Nr: 1010. [citată 21.03.2019] Disponibil:<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=372414>
88. Hotărârea Guvernului Nr. 134, din 19.07.2018 pentru aprobarea Strategiei naționale de apărare și a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de apărare pentru anii 2018–2022. [online]. [citată 21.03.2022] Disponibil: <https://www.legis.md/cautare/getResults?docid=110013&lang=ro>
89. Hotărârea Guvernului nr.122 din 4 martie 2011 Cu privire la aprobarea Programului național de implementare a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană în domeniul liberalizării regimului de vize, [online]. În Monitorul Oficial Nr. 37-38 art. 152. [citată 04.11.2020] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=14331&lang=ro
90. Hotărârea Guvernului nr. 492 din 07.07.2011 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedurile de returnare, expulzare și readmisie a străinilor de pe teritoriul Republicii Moldova, [online]. În Monitorul Oficial Nr. 114-116 art. 564. [citată: 04.11.2020] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=21967&lang=ro
91. Hotărârea Guvernului nr. 655 din 08.09.2011 cu privire la aprobarea Strategiei naționale în domeniul migrației și azilului (2011-2020). [online]. [citată: 03.11.2020] Disponibil: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=340066&lang=1>
92. Hotărârea Guvernului nr.1212 din 27.12.2010. privind aprobarea Strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2011-2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 16-17 din 21.01.2011, 27 p.

93. Hotărârea Guvernului nr.429 din 07.07.2015 cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la Sistemul de coordonare a securității frontaliere, [online]. Publicat în Monitorul Oficial din 17.07.2015 Nr. 185-189 art. 485, [citată: 04.11.2020] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=78406&lang=ro
94. Hotărârea Guvernului nr. 1146 din 20.12.2017 cu privire la aprobarea Mecanismului național de gestionare unitară și coerentă a situației în eventualitatea unui aflux sporit de străini, [online]. Publicat în Monitorul Oficial la 29.12.2017, Nr. 464-470 art Nr:1276. [citată: 16.05.2020] Disponibil: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=340066&lang=1>
95. Hotărârea Guvernului nr. 200 din 26.02.2016 cu privire la aprobarea Strategiei naționale „Diaspora-2025”, [online]. Publicat: 04-03-2016 în Monitorul Oficial Nr. 49-54 art. 230. [citată: 08.11.2021] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=91207&lang=ro
96. Hotărârea Guvernului nr. 21 din 18.01.2023 privind acordarea protecției temporare persoanelor strămutate din Ucraina. [online]. [citată: 08.03.2024] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142062&lang=ro#
97. Hotărârea Guvernului nr.164 din 19.02.2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea reprezentanților de frontieră. [online]. [citată: 27.11.2023] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111875&lang=ro
98. Hotărârea Guvernului nr.1077 din 20.11.1997 Cu privire la angajarea provizorie a lucrătorilor migranți. [online] Publicat : 18-12-1997 în Monitorul Oficial Nr. 84-85 art. 849. [citată: 12.10.2024] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=46872&lang=ro
99. Hotărârea Guvernului nr. 855 din 21 septembrie 2010 cu privire la Consiliul Național pentru Management Integrat al Frontierei de Stat. [online] Publicat: 28.09.2010 în Monitorul Oficial Nr. 182-189 art Nr: 949 [citată: 12.10.2024] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=90849&lang=ro
100. Hotărârea Guvernului nr. 792 din 16.11.2022 cu privire la aprobarea Programului de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2022-2025. [online] Publicat: 16-12-2022 în Monitorul Oficial Nr. 402-408 art. 996. [citată: 03.12.2024] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134537&lang=ro
101. Hotărârea Guvernului nr.834 din 07.07.2008 cu privire la Sistemul Informațional Integrat al Poliției de Frontieră. [online]. [citată: 18.01.2024] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132531&lang=ro

102. Hotărârea Guvernului nr.45 din 01.02.2023 pentru aprobarea semnării Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind controlul coordonat pe teritoriul României în punctul de trecere a frontierei de stat Leușeni (Republica Moldova)–Albița (România) rutier, pe sensul de intrare în România. [online]. [citat: 11.12.2024] Disponibil: <https://www.legis.md/cautare/getResults?docid=135387&lang=ro>
103. Hotărârea Parlamentului nr. 153 din 15.07.2011 pentru aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova În: Monitorul Oficial, Nr. 170–175, art Nr. 499 din 14.10.2011
104. Hotărârea Parlamentului nr. 391 din 15.12.2023 pentru aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova. [online]. [citat: 18.01.2024] Disponibil: <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactenormative/tabid/61/LegislativId/6749/language/ro-RO/Default.aspx>
105. IONESCU, M. Securitate și stabilitate în bazinul Mării Negre în epoca post-Război Rece. În: *Marea Neagră de la „lacul bizantin” la provocările secolului XXI*. București, 2006, p.367.
106. Inspectoratul General Pentru Migrație. Compendiul Statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova pentru anii 2020-2022. [online]. [citat: 23.04.2023] Disponibil: <https://old.igm.gov.md/ro/content/igm-elaborat-compdiul-statistic-al-profilului-migra%C8%9Bional-extins-al-republicii-moldova>
107. JUC, V. Oportunități și alternative de consolidare a securității naționale a Republicii Moldova. În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*, 2010, nr. 3(154), pp. 11-19. ISSN 1957-2294.
108. JUC, V., UNGUREANU, V. Fundamentarea și instituționalizarea securității naționale a Republicii Moldova. În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*, 2008, nr. 3, p. 93-105. ISSN 1957-2294.
109. JUC, V., UNGUREANU, V. Diversificarea teoretică a conceptului de securitate în contextul transformărilor structurale de sistem internațional postrăzboi rece. *Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul evoluțiilor geopolitice regionale*, 2016. 180 p. ISBN 978-9975-9761-8-3.
110. JUC, V., VARZARI, V. Fundamentarea și diversificarea conceptului de securitate. În: *Administrarea Publică*, 2012, nr. 1(73), pp. 132-140. ISSN 1813-8489.

111. JUC, V., UNGUREANU, V. Asigurarea securității naționale a Republicii Moldova în contextul Integrării Europene. În: *Moldoscopia*, 2012, nr. 3(58), pp. 169-186. ISSN 1812-2566.
112. Legea nr. 112 din 22.05.2008 pentru aprobarea Concepției securității naționale a Republicii Moldova. [online]. [citat: 22.01.2022] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=24400&lang=ro
113. Legea nr. 241 din 20.10.2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane. [online]. [citat: 05.11.2020] Disponibil: <http://lex.justice.md/md/313051/>
114. Legea nr. 215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova În: *Monitorul Oficial*, Nr. 76-80, art Nr. 243 din 20.04.2012. Art.2
115. Legea nr. 270 din 18.12.2008 privind azilul în Republica Moldova. În: *Monitorul Oficial*, Nr. 53-54 art. 145 din 13-03-2009. Art.3
116. Legea nr. 17 din 17.02.2005 pentru ratificarea Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității trans naționale organizate. În: *Monitorul Oficial*, Nr. 36-38 art. 126
117. Legea nr.283 din 28.12.2011 cu privire la Poliția de Frontieră. În: *Monitorul Oficial*, Nr. 76-80 art. 245
118. Legea nr.315 din 17.11.2022 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Publicat: 21-12-2022, În: *Monitorul Oficial*, Nr. 409-410 art. 758
119. Legea nr. 269-XIII din 09.11.1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova. În: *Monitorul Oficial*, Nr.6/54 din 26.01.1995
120. Legea Nr.275-XIII din 10.11.1994 cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova. În: *Monitorul Oficial*, Nr.20/234 din 29.12.1994
121. LITRA, L. Cîteva considerații privind procesul de liberalizare a regimului de vize între Uniunea Europeană și Republica Moldova, [online]. p.10. [citat: 24.10.2022] Disponibil: http://old.ape.md/public/publications/1354152_md_raport_leonid_.pdf
122. Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina, [online]. <http://eubam.org>. [citat: 16.11.2020] Disponibil: <http://eubam.org/ro/who-we-are/>
123. Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina. [online]. Dosar de presă, 2012. [citat: 16.11.2020] Disponibil: http://www.eubam.org/files/PressPack_RO_final.pdf

124. Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina. [online]. Consiliul Consultativ salută extinderea mandatului Misiunii EUBAM pentru continuarea consolidării securității la frontieră și a cooperării în Moldova și Ucraina. 2024. [citată: 08.12.2024] Disponibil: <https://eubam.org/ro/newsroom/the-advisory-board-welcomed-the-eubam-mandate-extension-to-further-strengthen-border-security-and-cooperation-in-moldova-and-ukraine/>
125. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene. Planul nr. 402 din 22.02.2005. [online]. Planul de Acțiuni UE-Moldova. [citată: 12.10.2024] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=116837&lang=ro
126. Ministerul Afacerilor Interne. Comunicat de presă. [online] *Extinderea cooperării pe domeniul securității cu UE: Republica Moldova centură de siguranță a spațiului european*. [citată: 30.05.2022] Disponibil: <https://mai.gov.md/ro/news/extinderea-cooperarii-pe-domeniul-securitatii-cu-ue-republica-moldova-centura-de-siguranta>
127. Manual pentru Republica Moldova. Înțelegere drepturile migranților. Produs de Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicilor Migraționale, Viena - Austria și de Institutul Național al Justiției al Republicii Moldova. Chișinău, 2015. 288 p.
128. MIJA, V. Bazele metodologice ale azele metodologice ale unei teorii științifice unei teorii științifice în procesul cercetării academice. [online]. [citată: 23.12.2021] Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/34-44_3.pdf
129. MORARU, V. Migrația în contextul globalizării. În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*. 2018, nr. 1(176), pp. 20-30. ISSN 1957-2294.
130. MORARU, V., MORARU, S. Securitatea națională ca problemă politologică. În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*, 2015, nr. 2(168), pp. 169-177. ISSN 1957-2294.
131. MORARU, V., MOȘNEAGA, V. „Migrație, Diaspora, Dezvoltare: noi provocări și perspective”, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, Chișinău, 2016. 306 p. ISB 978-9975-57-218-7.
132. MOȘNEAGA, V. Illegal Moldovan Migration to the European Union. *CARIM-East Explanatory Note 13/85, Socio-Political Module*, [online]. 2013. [citată: 19.10.2020] Disponibil: https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/62848/Explanatory%20Notes_2013-85.pdf?sequence=1&isAllowed=y
133. MOȘNEAGA, V. Politica migraționistă a Republicii Moldova: Etapa actuală. În: *Moldoscopie*. 2009, nr. 2(45), pp. 21-29. ISSN 1812-2566.

134. MOȘNEAGA, V. Migrație și dezvoltare: aspecte politico-juridice: Manual / Valeriu Moșneaga; Org. Intern. pentru Migrațiune, Misiunea în Moldova. – Chișinău: S. n., 2017 (Tipogr. „Foxtrot”). – 118 p. ISBN 978-9975-89-075-5.
135. MOȘNEAGA, V., MOHAMMADIFARD Gh., L. CORBU-DRUMEA (coord.). Populația Republicii Moldova în contextul migrațiilor internaționale. Chișinău, 9-10.11.2005. // UNESCO, USM. Dialog Intercultural, vol. I și II. Iași, 2006. 300 p
136. MOȘNEAGA, V., IAȚCO, M., RUSNAC, Gh. Migrația de muncă în Spania din Europa de Est: fluxurile și căile de imigrare. În: *Moldoscopie*. 2012, nr. 3(58), pp. 72-95. ISSN 1812-2566.
137. MOGONEA, F. R., MOGONEA, F., POPESCU, A. M., ȘTEFAN, M., A. Ghid metodologic de elaborare a lucrării metodico-științifice pentru elaborarea lucrării metodico-științifice pentru obținerea gradului didactic I. Craiova: Universitatea din Craiova, 2013. 37 p.
138. MUREȘAN, L., POP, A., BONCIU, F. Politica europeană de securitate și apărare - element de influențare a acțiunilor României în domeniul politicii de securitate și apărare. Institutul European din România. București, 2004. 86 p.
139. Organizația Internațională pentru Migrație. Migrația în scop de muncă: Profilul și provocările actuale ale lucrătorilor migranți moldoveni în principalele țări de destinație. Chișinău. [online]. 2020. p.193 [citat: 17.08.2022] Disponibil: https://moldova.iom.int/sites/g/files/tmzbd1266/files/documents/Migratia%20in%20scop%20de%20munca_5.pdf
140. Organizația Internațională pentru Migrație. [online]. Profilul Migrațional Extins. [citat: 13.02.2021] Disponibil: <https://moldova.iom.int/ro/resources/profilul-migrational-extins-al-republicii-moldova-2005-2010>
141. Ordonanța de urgență a Guvernului privind frontiera de stat a României Nr. 105 din 27.06.2001 [online]. În: *Monitorul Oficial al României*, Nr. 352 din 30.06.2001. [citat: 17.02.2018] Disponibil: <https://lege5.ro/Gratuit/gmzdanbz/ordonanta-de-urgenta-nr-105-2001-privind-frontiera-de-stat-a-romaniei>
142. Ordinul Ministerului Sănătății nr.136 din 24 februarie 2022 cu privire la pregătirea măsurilor de răspuns în contextul situației de urgență anunțată. [online]. [citat: 12.04.2022] Disponibil: <https://ms.gov.md/legislatie/ordine-dispozitii/>
143. Ordinul Ministerului Sănătății nr.166 din 26 februarie 2022 cu privire la organizarea asistenței medicale persoanelor refugiate. [online]. [citat: 12.04.2022] Disponibil: <https://ms.gov.md/legislatie/ordine-dispozitii/>

144. Parteneriatul de mobilitate Republica Moldova – Uniunea Europeană. Criza migranților în Europa. Buletin informațional Nr.13. 2016. 40 p.
145. PETERCĂ, A. Implicațiile migrației ilegale și ale refugiaților asupra securității europene. În: *Conferința științifică internațională Gândirea Militară Românească*. 132 p.
146. PIȘLEAG, Ț. Dezvoltarea și ordinea internă în spațiul Uniunii Europene. În: *Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate 23-24 noiembrie 2006*. Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”. București, 2006. 416 p. ISBN (10) 973-663-447-7
147. PÎRȚAC, G. Fenomenul socializării politice și provocările migrației ilegale, Politici și practici ale reglementării migrației în contextul provocărilor moderne. Conferința științifică internațională. Tiraspol, 27 ianuarie 2017 – Chișinău, Organizația Internațională pentru Migrație, Misiunea în Moldova, 2017, 284 p.
148. POALELUNGI, O. Migrația și aspecte ale securității sociale a lucrătorilor migranți din Republica Moldova. În: *Revista de filosofie, sociologie și științe politice*, 2011, nr. 2, 191 p. ISSN 1957-2294.
149. Poliția de Frontieră. [online]. Activitatea operațională. [citat 19.09.2022] Disponibil: <http://border.gov.md/index.php/ro/activitatea-operationala>
150. Poliția de Frontieră. [online]. Activitatea Poliției de Frontieră în contextul situației din Ucraina. [citat 17.12.2022] Disponibil: <https://www.border.gov.md/activitatea-politiei-de-frontiera-contextul-situatiei-dinucraina>
151. Poliția de Frontieră. [online]. Tratatate internaționale. [citat 13.09.2023] Disponibil: <https://border.gov.md/tratate-internationale>
152. Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate. [online]. [citat 16.12.2022] Disponibil: http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?id=38602
153. Protocol de colaborare trilaterală între guvernele Republicii Moldova, României și Ucrainei din 4 iulie 1997, semnat la Ismail. Tratatate internaționale. Chisinau, 1999, volumul 22.
154. Programul național de implementare a Planului de acțiuni pentru liberalizarea regimului de vize. [online]. [citat 11.03.2019] Disponibil: <http://infoeuropa.md/liberalizarea-regimului-de-vize/>

155. Programului de activitate al Guvernului „Moldova vremurilor bune”. [online]. [citat 26.07.2022] Disponibil: <https://gov.md/ro/advanced-page-type/government-activity-program>
156. Raport final privind gradul de realizare a Planului de implementare a Strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2015-2017. [online]. 62 p. [citat 04.12.2021] Disponibil: <https://www.border.gov.md/files/images/docs/Raport%20final%20privind%20gradul%20de%20realizare>
157. Raport de evaluare intermediară privind implementarea strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat pentru perioada 2018-2023. (2018-2020). [online]. 59 p. [citat 04.09.2022] Disponibil: <https://mai.gov.md/sites/default/files/rapoarte/rapoarte%202020/210225%202658a%20STI%20solicitare%20plasare%20pagina%20web%20MAI%20raport%20evaluare%203%20ani%20SNMIFS%2020182020.pdf>
158. Raport anual de progres privind implementarea strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat pentru perioada 2018-2023. [online]. (2021). 37 p. [citat 20.11.2022] Disponibil: https://www.mai.gov.md/sites/default/files/Activitatea/Planuri%20de%20activitate/220223%202801a%20STI_%20DAMEP%20solicitare%20plasare%20pagina%20web%20MAI%20raport%20evaluare%202021%20implementare%20SNMIFS%202018-2023.signed.pdf
159. Raport de progres privind implementarea programului de management integrat al frontierei de stat pentru perioada 2022-2025, pentru anul 2023. [online]. 35 p. [citat 02.12.2024] Disponibil: <https://mai.gov.md/sites/default/files/Activitatea/Rapoarte/Raport%20PMIFS%20-%202023.pdf>
160. Raport de activitate al Inspectoratului General al Poliției de Frontieră. [online]. [citat 25.08.2022] Disponibil: <https://www.border.gov.md/ro/documente-de-planificare-si-minitorizare>
161. Răspunsul UE la criza refugiaților din Ucraina. [online]. [citat 05.05.2022] Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/world/20220324STO26151/raspunsu-l-ue-la-criza-refugiatilor-din-ucraina>
162. Republica Moldova participă pentru prima dată la Consiliul Justiție și Afaceri Interne al UE. [online]. [citat 16.12.2022] Disponibil: <https://www.mai.gov.md/ro/news/republica-moldova-participa-pentru-prima-data-la-consiliul-justitie-si-afaceri-interne-al-ue>

163. Republica Moldova găzduiește un oraș de refugiați ucraineni. [online]. [citată 06.05.2022]
Disponibil: <https://www.dw.com/ro/republica-moldova-g%C4%83zduie%C8%99te-un-ora%C8%99-de-refugia%C8%9Bi-ucraineni/a-61289012>
164. Regim facilitat de revenire în Ucraina pentru refugiații ce se află în Republica Moldova și măsuri de protecție sporită a copiilor refugiați, aflați în situație de risc. [online]. [citată 05.05.2022] Disponibil: <http://bma.gov.md/ro/content/regim-facilitat-de-revenire-%C3%AEn-ucraina-pentru-refugia%C8%9Bii-ce-se-afl%C4%83-%C3%AEn-republica-moldova-%C8%99i>
165. ROȘCA, A. S. Criza migrației în Europa și provocarea solidarității. În: *Migrație, Diaspora, Dezvoltare: noi provocări și perspective*. 20 septembrie 2016, Chișinău. Republica Moldova: Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, 2016, pp. 92-98. ISBN: 978-9975-57-218-7
166. ROȘCA, A., N. Valori liberale, migrație, consecințe. În: *Migrație, Diaspora, Dezvoltare: noi provocări și perspective*. 20 septembrie 2016, Chișinău. Republica Moldova: Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, 2016, pp. 14-21. ISBN: 978-9975-57-218-7
167. ROȘCA, A., ALBU, N. Dimensiunea securității naționale în aspectul consolidării statului Republica Moldova prin prisma opiniei experților. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2007, nr. 3, pp. 212-221. ISSN 1814-3199.
168. SARCINSCHI, A. „Migrația și Securitate”. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2008. 44 p. ISBN 978-973-663-678-3
169. SARCINSCHI, A. „Migrația ca problemă de securitate. Studiu de caz: România”, București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2014. 60 p. ISBN on-line 978-606-660-195-5
170. SARCINSCHI, A. Criza refugiaților și migrației ilegale în Europa: tendințe în primul semestru al anului 2019. [online]. În: *Impact Strategic*, Nr. 1-2[70-71]/2019. Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate. [citată 04.06.2020] Disponibil: <https://cssas.unap.ro/ro/is.htm>
171. SAINSUS, V., MATEI, C. Migrația rurală ilegală în condițiile globalizării. În: *Analele ASEM*, Chișinău, 2005, pp.165-172.
172. SAVA, I. N. Teoria și practica securității. Suport de curs. Universitatea din București Facultatea de Sociologie și Asistență Socială. București, 2007. 90 p.
173. SEIȘANU, R. Istoria frontierelor. Tiparul „Cartea Românească”, București, 1940, p. 82

174. SOARE, V. Spre o nouă dimensiune strategică a Mării Negre. În: Volumul I de lucrări prezentate în cadrul Sesiunii internaționale de comunicări științifice organizate de Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate 23-24 noiembrie 2006. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”. 2006. 416 p. ISBN (10) 973-663-447-7
175. SPRÎNCEAN, S. Securitatea națională: noțiuni și elemente introductive. Compendiu. Universitatea Academiei de Științe a Moldovei. Chișinău. 2012. p. 201
176. SUDITU, A., PRELIPCEAN, G., VÎRDOL, D. și STÂNGACIU, O. Perspectivele politicii de migrație în contextul demografic actual din România. *Strategy and Policy Studies (SPOS)*, No. 1. 2012. 230 p.
177. Suport imediat oferit refugiaților din Ucraina de ONU Moldova. [online]. [citat 04.06.2022] Disponibil: <https://moldova.un.org/ro/175647-suport-imediat-oferit-refugiatilor-din-ucraina-de-onu-moldova>
178. STANCIU, I. Fenomenul terorist contemporan din zona Mării Negre. Factori de risc la adresa securității naționale a României. În: Volumul 2 de lucrări prezentate în cadrul Sesiunii internaționale de comunicări științifice organizate de Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate 23-24 noiembrie 2006. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”. 2006. 481 p. ISBN (10) 973-663-447-7
179. STOICA, A. Migrația ilegală la confluența cu traficul de persoane. București: Pro Universitaria, 2014. p. 382. ISBN 978-606-647-971-4
180. Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2030”. [online]. 86 p. [citat 23.10.2020] Disponibil: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr40_12_0.pdf
181. STERPU, V. Politica națională de securitate a Republicii Moldova în contextul amenințărilor și războaielor hibride. Studiu de politică publică. [online]. p. 11. [citat 21.03.2022] Disponibil: https://www.soros.md/files/publications/documents/9_Studiu%20de%20politici%20publ%20Am%20si%20Razb_final_compressed.pdf
182. STOICOVICI, M. România ca țară de origine, de tranzit și de destinație a migrantilor. „*Revista Română de Sociologie*”. Serie nouă, anul XXIII, nr. 5–6, București, 2012. p. 429–443.
183. ȘANDOR, S. Metode și tehnici de cercetare în științele sociale. Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca. Centrul de formare continuă, învățământ la distanță și cu frecvență redusă, p. 230.
184. ȚARĂLUNGĂ, V., FRANGULEA, S. Acquis-ul Uniunii Europene în materia migrației ilegale și a traficului ilegal de migranți: realizări și deziderate. *Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale Nr. 2*, [online]. 2013. [citat 21.12.2021]

- Disponibil:https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Acquis_ul%20Uniunii%20Europene%20in%20materia%20migratiei%20ilegale.pdf
185. (UE) nr. 1052/2013 Regulamentul de instituire a Sistemului european de supraveghere a frontierelor (EUROSUR), [online]. [citată 21.07.2020] Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1052>
 186. (UE) 2022/382. Pct. 16. Decizia de punere în aplicare a Consiliului din 4 martie 2022 de constatare a existenței unui aflax masiv de persoane strămutate din Ucraina în înțelesul art.5 din Directiva 2001/55/CE și având drept efect introducerea unei protecții temporare. [online]. [citată 19.09.2022] Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022D0382>
 187. UE în 2015 – Raport general privind activitățile Uniunii Europene a fost adoptat de Comisia Europeană la 1 februarie 2016 sub cota COM(2016) 38. p. 97
 188. UNICEF activează „Punctul Albastru” în Moldova. [online]. [citată 11.07.2022] Disponibil: <https://www.unicef.org/moldova/comunicate-depres%C4%83/unicefactiveaz%C4%83-%E2%80%9Epunctul-albastru-%C3%AEn-moldova>
 189. UNGUREANU, V. Reziliența securității naționale a Republicii Moldova în contextul reconfigurării mediului de securitate regională în perioada pandemiei covid-19. În: *Reziliența în atenția securității. Concepte, procese, necesități*. Publicație realizată în cadrul proiectului „Promovarea rezilienței în domeniul securității prin cercetare”, finanțat de Divizia Diplomatie Publică a NATO. Chișinău. 2022. p. 124
 190. VACULOVSKI, D. Migrație și dezvoltare: aspecte socioeconomice: Manual. Dorin Vaculovski; Org. Intern. pentru Migrație, Misiunea în Moldova. Chișinău: Tipografia „Foxtrot”. 2017. 226 p. ISBN 978-9975-89-074-8
 191. VĂSCAN, R., A. Securizarea și desecurizarea crizei refugiaților din Uniunea Europeană. Analiza discursului oficial european despre migrație în perioada 2019-2021. Rezumatul tezei de doctorat. 2023. 17 p.
 192. VOINESCU, S. și alții. Tendințe și Politici Migraționiste în Regiunea Mării Negre: cazurile R. Moldova, României și Ucrainei. Proiectului Trilateral „Gestionarea Problemei Migrației în Regiunea Mării Negre: Îmbunătățirea Implementării Politicilor Naționale ale Ucrainei, Moldovei și României prin Cooperarea Regională între ONG-uri” implementat cu sprijinul Institutului pentru Societatea Civilă și Fundației Soros-Moldova. 2008. 75 p.

în limba rusă

193. АЛЕШКОВСКИЙ, И. Нелегальная миграция как феномен глобального мира. [online]. 2014, 136 p. [citată 29.10.2020] Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/nelegalnaya-migratsiya-kak-fenomen-globalnogo-mira/viewer>
194. АРБАТОВ, А. Россия и международная безопасность после „черного сентября”. Национальная безопасность: концептуальные и практические аспекты. Материалы семинара „Стратегия развития” от 22 апреля 2002. Москва: ТЕИС, 2002.
195. БСЛАЙ, С. Стратегічні засади держаної політики безпеки щодо протидії незаконній міграції в Україні. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України, 2019. DOI: <https://doi.org/10.32453/governance.vi3.289>
196. ВЛАСОВА, К. Противодействие нелегальной миграции в Греции. Современная Европа, 2019, №6, с. 161–171. DOI: <http://dx.doi.org/10.15211/soveurope62019161171>
197. ВОЛОСЕНКОВА, Е., КАБАЧЕНКО, П., ТАРАСОВА, Е. Миграционная политика. Управление миграционными процессами. В: Методология и методы изучения миграционных процессов. Москва: Юнити, 2007. с. 213–236. ISBN 5-86103-046-4
198. ГАРАС, Л. Тенденции и социально-экономические последствия нелегальной миграции в Украине / Вісник СевНТУ. Сер. : Філософія. [online]. 2013. – 25 p. [citată 29.10.2020] Disponibil: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsntufilo_2013_141_8
199. ГОЛОВАТАЯ, Л. Миграция, как составляющая экономической безопасности государств. În: *Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Spațiul european de securitate: provocări, oportunități, perspective de integrare”*, Ed. 1, 11 octombrie 2019, Chișinău. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2019, pp. 123-135. ISBN 978-9975-56-717-6.
200. ЖАДЕ, З. А. Национальные интересы и безопасность России в контексте геополитики. В: *Вестник Адыгейского государственного университета*. [online]. 2005, №2 [citată 18.09.2022] Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/natsionalnye-interesy-i-bezopasnost-rossii-v-kontekste-geopolitiki/viewer>
201. Закон Украины О государственной границе Украины № 1777-ХІІ от 04.11.1991 г. [online]. [citată 23.07.2018] Disponibil: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>
202. ИОНЦЕВ, В. Нелегальная миграция. Научная серия: *Международная миграция населения: Россия и современный мир*. Выпуск 9. 2002. 139 с. ISBN 5-89209-452-9

203. КОРОБКОВ, А. США и миграции: прошлое и настоящее. În: *Moldoscopie*. 2009, nr. 1(44), pp. 68-105. ISSN 1812-2566.
204. КУПРІЄНКО, Д. А. Застосування SWOT-аналізу при визначенні загроз нелегальної міграції в Україні /Військові Науки. [online]. 2014. 276 p. [citat 07.10.2020] Disponibil: https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/sbornik_2_2014_vtn.pdf
205. КОТ, В. Миграционная безопасность как составляющая национальной безопасности. вестник института пограничной службы Республики Беларусь. 2020. № 1 (6). 89 p. ISSN 2522-1159
206. МОШНЯГА, В. Неурегулированная транзитная миграция из Республики Молдова: состояние и пути минимизации. În: *Moldoscopie*, 2008, nr. 2(41), pp. 57-107. ISSN 1812-2566.
207. ПОТЕМКИНА, О. Европейский Союз в борьбе с нелегальной иммиграцией: новые тенденции. Вся Европа.ru – [online]. 2009. – №5(33). [citat 11.11.2020] Disponibil: URL:http://alleuropa.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=1130
208. СЮНЬ, Ю. Проблема нелегальной миграции из КНР в РФ и пути ее решения. *Российский Журнал Правовых Исследований*, Том: 4, Номер: 4 (13), [online]. Москва, 2017, 158 p. [citat 06.11.2020] Disponibil: <https://elibrary.ru/contents.asp?id=35127222>
209. ТУРКО, Т., ТУРКО, Е. Проблема нелегальной миграции в условиях безвизового режима (на примере Республики Молдова). Conferința științifico-practică națională *Mandatul de securitate: probleme actuale de interpretare, legislație și practică*, Chișinău, 2020. 377 p. ISBN 978-9975-56-783-1.

în limba engleză

210. ABELLA, M. A rights-based approach. [online]. În: *International labour migration*. [citat 05.11.2020] Disponibil: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---migrant/documents/publication/wcms_208594.pdf
211. ARANGO, J. Dificultades y dilemas de la política de inmigración. [online]. *Arbor*, 181(713), 17–25. 2005. [citat 07.11.2020] Disponibil: <https://doi.org/10.3989/arbor.2005.i713.439>
212. ALESHKOVSKI, I. Illegal Immigration as a structural factor of global development. [online]. *Globalistics and Globalization Studies*. 2013 243–256. [citat 27.01.2021] Disponibil: https://www.sociostudies.org/books/files/globalistics_and_globalization_studies_2/243-256.pdf. DOI:10.1163/9789004307841_008

213. American Immigration Council. The Cost of Immigration Enforcement and Border Security. [online]. 2024. [citat 07.12.2024] Disponibil: <https://www.americanimmigrationcouncil.org/research/the-cost-of-immigration-enforcement-and-border-security>
214. BADE, K. J. Legal and illegal immigration into Europe: experiences and challenges. [online]. *Cambridge University Press*, vol. 12(3), July 2004. pp 339-375. [citat 20.12.2021]. Disponibil: http://kjbadede/bilder/legal_and_illegal.pdf
215. BALDWIN-EDWARDS, M., ARANGO, J. Immigrants and the Informal Economy in the Southern Europe, Frank Cass, 1999, pp 1 – 43 ISBN 0714649252
216. BARZUN, J., STEARNS, P. and all. "history of Europe." *Encyclopedia Britannica*, October 29, [online]. 2024. [citat 03.02.2022] Disponibil: <https://www.britannica.com/topic/history-of-Europe>
217. BENEDETTI, E. EU migration policy and its relations with third countries: Russia, Ukraine, Belorussia and Moldova. In: *EU Migration Policy and its Reflection in Third Countries: Belarus, Moldova, Russia, Ukraine*. ISCOMET Institute for Ethnic and Regional Studies. 2012, pp. 7-75. ISBN 9789616602082
218. BOHN, S., PUGATCH, T. US border enforcement and Mexican immigrant location choice, mimeo. *Public Policy Institute of California*. [online]. 2014. p.41. [citat 27.07.2022] Disponibil: https://conference.iza.org/conference_files/transatlantic_2014/bohn_s7004.pdf
219. BORT, E. Illegal migration and Cross-Border Crime: Challenges at the Eastern Frontier of the European Union. *Robert Schuman Centre For Advanced Studies*. EUI Working Paper RSC No. 2000/9. ISSN: 1028-3625
220. Border Security Report. [online]. 61 arrested for smuggling migrants to the EU via Belarus and Russia. [citat 13.12.2022] Disponibil: <https://border-security-report.com/61-arrested-for-smuggling-migrants-to-the-eu-via-belarus-and-russia/>
221. BOGUSZ, B. et all. (eds.), *Irregular Migration and Human Rights: Theoretical, European and International Perspectives*, Martinus Nijhof. [online]. 2004. [citat 19.11.2022] Disponibil: <https://dokumen.pub/irregular-migration-and-human-rights-theoretical-european-and-international-perspectives-1nbsped-9781280915505-9789004140110.html>. ISBN 90-04-14011-5
222. BLACK, R., COLLYER, M., SKELDON, R. & WADDINGTON, C. A survey of the illegally resident population in detention in the UK. [online]. *Home Office Online Report* 20/05. 54 p. [citat 09.12.2021] Disponibil:

- https://www.researchgate.net/publication/265115805_A_survey_of_the_illegally_resident_population_in_detention_in_the_UK
223. BROUILLETTE, M. From discourse to practice: the circulation of norms, ideas and practices of migration management through the implementation of the mobility partnerships in Moldova and Georgia. [online]. *CMS* 6, 5. 2018. [citat 11.12.2021] Disponibil: <https://doi.org/10.1186/s40878-017-0066-y>
224. CASTLES, S., MILLER, M. J. The age of migration. International population movements in the modern world. First edition. New York. 1993. ISBN: 9780230355774
225. CASTLES, S. Why migration policies fail. *Ethnic and Racial Studies*, [online]. 27(2), 205–227. 2004. [citat 02.01.2023] Disponibil: <https://doi.org/10.1080/0141987042000177306>
226. CASARICO, A. FACCHINI, G. FRATTINI, T. Illegal immigration: Policy perspectives and challenges. *CEPR project*. Temporary Migration, Integration and the role of Policies, funded by the NORFACE Research Programme: “Migration in Europe - Social, Economic, Cultural and Policy Dynamics. 25 p. DOI:10.1093/cesifo/ifv004
227. CALLAGHAN, J., FRANZ, K. Securitatea internațională și forțele armate. București: Tritonic, în Prefață de George Cristian Maior. 2004. ISBN 9738497809
228. Council Regulation No.2007/2004 of 26 October 2004 establishing a European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union. [online]. [citat 17.12.2022], Disponibil: https://ec.europa.eu/homeaffairs/sites/homeaffairs/files/elibrary/documents/policies/borders-andvisas/schengen/docs/frontex_regulation_consolidated_2011_en.pdf
229. Council Directive 2002/90/EC of 28 November 2002 defining the facilitation of unauthorised entry, transit and residence. [online]. [citat 17.12.2022], Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002L0090&from=EN>
230. Conclusions on the Republic of Moldova. Council of the European Union. 3041st FOREIGN AFFAIRS. Council meeting, Luxembourg. [online]. 25 October 2010. [citat 16.12.2022], Disponibil: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/117335.pdf
231. CVAJNER, M., SCIORTINO, G. Theorizing irregular migration: The control of spatial mobility in differentiated societies. *European Journal of Social Theory*, 13(3), 389–404. 2010. DOI:10.1177/1368431010371764

232. CHAPPELL, L., GLENNIE, A., LATORRE, M., & MULLEY, S. The impacts of irregular migration. [online]. 2011. 22 p. [citat 04.04.2022], Disponibil: https://migration.etuc.org/en/docs_en/6%20The%20impacts%20of%20irregular%20migration.pdf
233. DASTON, L., LUNBECK, E. Histories of scientific observation, University of Chicago Press, 2011. ISBN 9780226136783
234. Directive 2008/115/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on common standards and procedures in Member States for returning illegally staying third-country nationals. [online]. [citat 03.05.2020], Disponibil: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0115&from=EN>
235. DORLING, D. How many of us are there and where are we? A simple independent validation of the 2001 Census and its revisions, *Environment and Planning*, 39 (5): 1024 – 1044. 2007. DOI:10.1068/a38140
236. DUVELL, F. Undocumented Migration Workers in the UK. Research Project Report No.2, [online]. Exeter: *University of Exeter*. 1998. [citat 07.08.2021] Disponibil: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.541.7851&rep=rep1&type=pdf>
237. DUVELL, F. *Illegal immigration in Europe: Beyond control?* Basingstoke, UK/New York: Palgrave Macmillan. 2006. 271 p. ISBN : 1403997411
238. DUVELL, F., TRIANDAFYLLIDOU, A., VOLLMER B. Ethical issues in irregular migration research. [online]. *Clandestino*. October 2008, 36 p. [citat 27.06.2020]. Disponibil: https://migrant-integration.ec.europa.eu/sites/default/files/2009-07/docl_9062_895712459.pdf
239. DUHAÛ, M. Masters' Theses. *Europe at a crossroads: the EU migration crisis, a governance test for the future of the Union*. [online]. University of Hamburg. Institute for Peace Research and Security Policy. 2017. [citat 27.06.2020]. Disponibil: <https://repository.gchumanrights.org/server/api/core/bitstreams/9be41796-392c-4816-b782-02e23cf0fff0/content>
240. ECHEVERRIA, G. *Towards a Systemic Theory of Irregular Migration*. *IMISCOE Research Series*. 2020. 251 p. ISSN 2364-4095
241. EC. No. Council Regulation 343/2003 of 18 February 2003 establishing criteria for determining the Member State responsible for examining an asylum application lodged in one of the Member States by a third country national. [online]. [citat 30.03.2020]

- Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R0343&from=EN>
242. EVANS, G., NEWNHAM, J. Dicționar de relații internaționale, traducere de Anca-Irina Ionescu, *Editura Universal Dalsi*, București, 2001, 335 p.
243. European security strategie. [online]. A secure Europe in a better world. [citat 17.12.2022] Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/european-security-strategy-secure-europe-better-world/>
244. European Migration Network. The use of digitalisation and artificial intelligence in migration management: Joint EMN-OECD Inform. [online]. Brussels: European Migration Network. [citat 26.11.2023] Disponibil: <https://www.linkedin.com/company/european-migration-network>
245. European Commission. SWD (2023) 698 final. Republic of Moldova 2023 Report. Accompanying the document. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Brussels, 8.11.2023. [online]. [citat 01.12.2024] Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023SC0698>
246. European Commission. Commission report confirms partner countries' compliance with visa-free travel requirements and recommends further improvements. [online]. Press release. 2024. [citat 15.12.2024] Disponibil: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_6145
247. EU Schengen.europa Catalogue, External borders control, removal and readmission: Recommendations and best practices, Council of the EU, 28 February 2002. [online]. [citat 14.01.2020] Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/media/31011/catalogue-en.pdf>
248. Eurostat. *Migration and migrant population statistics 2020*. [citat 13.01.2020] Disponibil: https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Annual_asylum_statistics
249. FASANI, F. Undocumented Migration. Counting the Uncountable. Data and Trends across Europe. Italian Country Report for Clandestino, final version. [online]. 2008. 118 p. [citat 03.02.2020] Disponibil: https://www.eliamep.gr/wpcontent/uploads/2017/12/clandestino_report_italy_final_3.pdf
250. FAITH, O. G. Illegal migration in the mediterranean: who benefits?. Center for European Integration Studies. Master thesis. [online]. 54 p. [citat 25.07.2021] Disponibil: https://library.fes.de/pdf-files/stufo/opus-44730/gabriel%20faith_master%20thesis.pdf

251. Framework Decision 2002/946/JHA on the strengthening of the penal framework to prevent the facilitation of unauthorised entry, transit and residence. [online]. 28 November 2002. [citat 17.12.2022] Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32002F0946>
252. Frontex. Risk Analysis for 2021. [online]. p.64 [citat 22.01.2022] Disponibil: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/Risk_Analysis_2021.pdf
253. Frontex. Strategic Risk Analysis 2020. [online]. p. 20. [citat 22.01.2022] Disponibil: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/Strategic_Risk_Analysis_2020.pdf
254. Frontex. Strategic Risk Analysis 2022. [online]. p. 44. [citat 30.07.2022] Disponibil: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-publishes-strategic-risk-analysis-for-2022-2032-IeI5jq>
255. Frontex. Migratory Routes. [online]. [citat 31.07.2022] Disponibil: <https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory-routes/eastern-borders-route/>
256. Frontex. EU external borders in 2021. [online]. Arrivals above pre-pandemic levels. [citat 22.01.2022] Disponibil: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/eu-external-borders-in-2021-arrivals-above-pre-pandemic-levels-CxVMNN>
257. Frontex. Monitoring and risk analysis. [online]. [citat 03.12.2024] Disponibil: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/ciram/>
258. GARCÉS-MASCAREÑAS, B. Labour migration in Malaysia and Spain: Markets, citizenship and rights. *Amsterdam: Amsterdam University Press*. [online]. 2012. 258 p. ISBN 9789089642868 [citat 28.07.2022] Disponibil: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/34537/416050.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
259. Glossary on Migration. International Organization for Migration. Geneva, [online]. 2019. 248 p. [citat 16.09.2021] Disponibil: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf
260. HANSON, G. H., SPILIMBERGO, A. Illegal immigration, border enforcement, and relative wages: Evidence from apprehensions at the U.S.-Mexico border. *American Economic Review* 89: (1999). p. 1337–1357. ISSN 1944-7981
261. HANSON, G. H. The Economics and Policy of Illegal Immigration in the United States. Washington, DC: Migration Policy Institute. [online]. [citat 07.12.2024] Disponibil: https://scholar.harvard.edu/files/gordonhanson/files/economics_of_illegal_immigration_econ.pdf

262. HANSEN, F. Discrepancies in European Union policies towards illegal immigration. The securitisation of the visa-overstayer and the irregular migrant. Uppsala University, Department of Government. [online]. 2020. 40 p. [citat 28.03.2021] Disponibil: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1477702/FULLTEXT01.pdf>
263. HEISLER, M. O., ZIG L. H. Migration and the links between social and societal security. *Identity, migration and the new security agenda in Europe*. [online]. 1993. 148-166. [citat 19.03.2021] Disponibil: https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/8029477/mod_resource/content/1/co%CC%81pia%20de%20Ole%20W%C3%A6ver%20-%20Identity%2C%20migration%2C%20and%20the%20new%20security%20agenda%20in%20EuropePinter%20Publishers%20%281993%29.pdf
264. HECKMANN, F. and WUNDERLICH, T. Transatlantic Workshop on Human Smuggling. A Conference Report. In: *Georgetown Immigration Law Journal*, Vol. 15, 2000. 167- 182 p. ISSN 0891-4370
265. HECKATHORN, D. Respondent-Driven Sampling II: Deriving Valid Population Estimates from Chain-Referral Samples of Hidden Populations. [online]. In: *Social Problems*, vol. 49, No.1. 2002. 11-34 p. [citat 23.10.2022] Disponibil: <https://doi.org/10.1525/sp.2002.49.1.11>
266. HOFBAUER, S., GÄCHTER, A., MAYR, K. Illegal Immigration in Austria. [online]. Illegally Resident Third Country Nationals in the EU Member States: State Approaches Towards Them and Their Profile and Social Situation. Vienna, 2005, p. 177. [citat 21.03.2020] Disponibil: https://www.emn.at/wp-content/uploads/2017/01/IllegalImmigration_FINAL_VERSION_ENG.pdf
267. HOFVERBERG, E. Finland: Parliament Addresses Russia's Instrumentalized Immigration. [online]. 2024, [citat 03.12.2024] Disponibil: <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2024-07-17/finland-parliament-addresses-russias-instrumentalized-immigration/>.
268. HUYSMANS, J. The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU. London/ New York: Routledge, 2006. 208 p. ISBN 9780415361255
269. International Organization for Migration. [online]. World Migration Report 2020. 498 p. [citat 03.11.2020] Disponibil: https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf. ISSN 1561-5502
270. International Migration Report 2015, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, [online]. September 2016. [citat 03.11.2020] Disponibil:

- <http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015>
271. JANDL, M., VOGEL, D., IGLICKA, K. Report on methodological issues. [online]. 2008. 79 p. [citat 11.01.2021] Disponibil: https://irregular-migration.net/wp-content/uploads/2021/06/Methodological_Issues_Clandestino_Report__Nov09_2.pdf
272. JANDL, M. Estimates on the Numbers of Illegal and Smuggled Immigrants in Europe. *Presentation given at the Workshop on Human Smuggling at the 8th International Metropolis Conference*. [online]. 2003. [citat 07.11.2020] Disponibil: <http://www.icmpd.org/default.asp?nav=research&folderid=408&id=296>
273. KOSER, K. Irregular migration, state security and human security. *University College London*. [online]. 2005. 33 p. [citat 12.10.2021] Disponibil: <https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbdl486/files/2018-07/TP5.pdf>
274. KOSER, K. Dimensions and dynamics of irregular migration. *Population, Space and Place*, 16, [online]. 2010. pp. 181–193. [citat 18.09.2022] Disponibil: <https://doi.org/10.1002/psp.587>
275. KRÓL, Ł. A. Merkel, the Refugee Crisis, and German Hegemony. *Yale Journal of International Affairs*. [online]. 2017. [citat 07.12.2024] Disponibil: <https://www.yalejournal.org/publications/merkel-the-refugee-crisis-and-german-hegemony>
276. KUSCHMINDER, K. J., BRESSER, M. Irregular Migration Routes to Europe and Factors Influencing Migrants' Destination Choices. [online]. 2015. 92 p. [citat 19.06.2022] Disponibil: https://www.emnbelgium.be/sites/default/files/publications/irregular_migration_routes_maastricht_graduate_school_of_governance_june_2015.pdf
277. LEE, E. A. Theory of Migration. [online]. In: *Demography*. Vol. 3, No. 1 (1966), pp. 47-57 [citat 19.06.2022] <https://www.jstor.org/stable/2060063?origin=JSTOR-pdf>
278. MARIE, C., V. Preventing illegal immigration: juggling economic imperatives, political risks and individual rights, [online]. 2004. 86 p. [citat 09.11.2020] Disponibil: <https://book.coe.int/en/social-co-operation-in-europe/2885-preventing-illegalimmigration-juggling-economic-imperatives-political-risks-and-individual-rights.html#>
279. MASSEY, D., S., ARANGO, J., HUGO, G., KOUAOUCI, A., PELLEGRINO, A., and TAYLOR J. E. Theories of International Migration: A Review and Appraisal. [online].

- [citat 02.01.2023] Disponibil: https://isfcolombia.uniandes.edu.co/images/2019-intersemestral/14_de_junio/Theories_of_International_Migration.pdf
280. MASSEY, D., ARANGO, J., HUGO, G., KOUAOUCCI, A., BAILEY, A. J., TAYLOR, E. J. *Worlds in motion. Understanding international migration at the end of the millennium. Oxford: Clarendon Press. 1998. 376 p. DOI:10.2307/3594080*
281. MASSEY, D. *Return to Aztlan: The social process of international migration from Western Mexico. [online]. 1990. 323 p. [citat 02.11.2020] Disponibil: https://books.google.md/books?hl=en&lr=&id=flfVd3TCQUgC&oi=fnd&pg=PR9&ots=yEdb_5cgKp&sig=eWfGHCu7K6s85Olkh55n3OUJQr&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false*
282. MAROUKIS, T. *Clandestino, Undocumented Migration: Counting the Uncountable, Data and Trends across Europe. Country report Greece. [online]. 2008. 94 p. [citat 10.10.2021]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/228664014_IRREGULAR_MIGRATION_IN_GREECE_CLANDESTINO_Research_Project_Counting_the_Uncountable_Data_and_Trends_across_Europe*
283. MEZZADRA, S. *Borders and Migration. Emerging Challenges for Migration Research and Politics in Europe. "Berlin Lecture 2016", Berliner Institut für empirische Integrations- und Migrationsforschung, Humboldt Universität. [online]. 2016. 10. p. [citat 17.04.2023]. Disponibil: http://www.europeanrights.eu/public/commenti/Bronzini8-Commento_Mezzadra.pdf*
284. MOLODIKOVA, I. *Migrant Smuggling Data and Research: A global review of the emerging evidence base. Volume 2. IOM, Geneva (eds.) (2018). 288 p. ISBN 978-92-9068-768-9*
285. NATO. *Strategic Direction South Hub. Migration in the greater Mediterranean region. Root causes and consequences for international governance and human security. [online]. 2021. 32 p. [citat 12.01.2022]. Disponibil: https://thesouthernhub.org/systems/file_download.ashx?pg=207&ver=19*
286. *National Voluntary Review Report on the status of implementation of the Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration by the Republic of Moldova, [online]. 2022 edition, p. 17 [citat 10.09.2022] Disponibil: <https://www.un.org/en/migration2022/voluntary-GCM-reviews>*
287. NATHAN, N., QIAN, N. *The Columbian Exchange: A History of Disease, Food, and Ideas. Journal of Economic Perspectives, [online] 24 (2), pp. 163-188 [citat 04.12.2024] Disponibil: https://scholar.harvard.edu/files/nunn/files/nunn_qian_jep_2010.pdf*

288. ONU. United Nations Population Division. [online]. World Population Prospects: The 2010 Revision. [citat 04.12.2024] Disponibil: http://esa.un.org/wpp/ExcelData/DB01_Period_Indicators/WPP2010_DB1_F19_NET_NUMBER_OF_MIGRANTS.XLS.
289. ORRENIUS, P., ZAVODNY, M. Irregular Immigration in the European Union. [online]. 2016. 30 p. [citat 06.11.2022] Disponibil: DOI: 10.24149/wp1603
290. Organisation for economic co-operation and development (OECD). Trends in International Migration. SOPEMI Annual Report 2003, Paris, 2004, 388 p. ISBN 92-64-00792-X
291. Organisation for economic co-operation and development (OECD). Trends in international migration. [online]. Annual report. 1999. [citat 10.02.2022] Disponibil: <https://www.oecd.org/migration/mig/2717683.pdf>
292. OZKUL, D. Automating Immigration and Asylum: The Uses of New Technologies in Migration and Asylum Governance in Europe, [online] Oxford: *Refugee Studies Centre, University of Oxford*. 2023. [citat 21.11.2023] Disponibil: https://www.hertie-school.org/fileadmin/2_Research/1_About_our_research/2_Research_centres/Centre_for_Fundamental_Rights/AFAR/automating-immigration-and-asylum_final_afar.pdf
293. PENCHEVA, D. Irregular immigration and the European Union border control policies. Thesis. [online]. 2012. 70 p. [citat 21.11.2023] Disponibil: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/35184/gupea_2077_35184_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
294. PINKERTON, C., McLAUGHLAN, G. and SALT, J., Sizing the illegally resident population in the UK. Home Office Online Report 58/04. [online]. 2004. [citat 24.12.2020] Disponibil: <http://www.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs04/rdsolr5804.pdf>
295. RAVENSTEIN, E. G. The Laws of Migration. [online]. In: *Journal of the Royal Statistical Society*. 1885, Vol. 48, p. 167-227. [citat 07.07.2021] Disponibil: <https://doi.org/10.2307/2979181>
296. Regulation EC No 2725/2000 concerning the establishment of „Eurodac” for the comparison of fingerprints for the effective application of the Dublin Convention, [online]. 11 December 2000. [citat 24.10.2020] Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000R2725&from=en>
297. SARRICA, F. The Smuggling of Migrants. A Flourishing Activity of Transnational Organized Crime. *Crossroads*. [online]. Vol. 5, nr. 3. [citat 15.11.2020] Disponibil: http://www.webasa.org/publicazioni/sarrica_2005_3.pdf

298. SAYAKKARAGE, S. Immigration and its effects on the national security of Sri Lanka. Thesis. Naval Postgraduate School Monterey, California. [online]. 2016. 134 p. [citat 17.101.2022] Disponibil: <https://core.ac.uk/download/pdf/81223371.pdf>
299. SASSEN, S. Losing control? Sovereignty in an age of globalization. New York: Columbia University Press. [online]. 1996. [citat 17.101.2022] https://www.researchgate.net/publication/30529999_Losing_Control_Sovereignty_in_an_Age_of_Globalization
300. SCHERTZER R., WOODS, E. T. Marine Le Pen and the Ethnic Stream of French Nationalism. *The New Nationalism in America and Beyond: The Deep Roots of Ethnic Nationalism in the Digital Age*. 2022. ISBN: 9780197547861
301. SCIORTINO, G. The regulation of undocumented migration. In M. Martiniello & J. Rath (Eds.), *An introduction to international migration studies* (pp. 349–375). Amsterdam: Amsterdam University Press. 2013. ISBN 9789089644565
302. SCHROVER, M., VAN DER LEUN, J., LUCASSEN, L., and QUISPTEL, C. Illegal migration and gender in a global and historical perspective. Amsterdam: *Amsterdam University Press*. [online]. 2008. 30 p. ISBN: 9789048520695 [citat 25.11.2020] Disponibil: https://www.jstor.org/stable/j.ctt46mwss.3?seq=3#metadata_info_tab_contents
303. SCHLOENHARDT, A. Trafficking in Persons in an Era of Growing Irregular Migration. Keynote Address, European Union Anti-Trafficking Day, Vienna, 14 October 2015, În: *SIAK-Journal – Journal for Police Science and Practice* (International Edition Vol. 7), [online]. 12 p. [citat 09.10.2020] Disponibil: doi: 10.7396/IE_2017_A
304. SHIVANGI, M. The Border Wall: An Ineffective Solution, *Immigration and Human Rights Law Review*: Vol. 1: Iss. 2, Article 3. [online]. 2019. [citat 07.12.2024] Disponibil: <https://scholarship.law.uc.edu/ihrlr/vol1/iss2/3>
305. SIEBER, J., STANLEY, B. Ethical and Professional Dimensions of Socially Sensitive Research, *American Psychologist* 42: 49-55. 1988. DOI: 10.1037//0003-066x.43.1.49
306. SQUIRE, V. *The Contested Politics of Mobility: Borderzones and Irregularity*. Routledge. 2012. 256 p. ISBN 9780415538367
307. Stockholm Program of 4 May 2010, [online]. [citat 18.12.2022] Disponibil: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:EN:PDF>

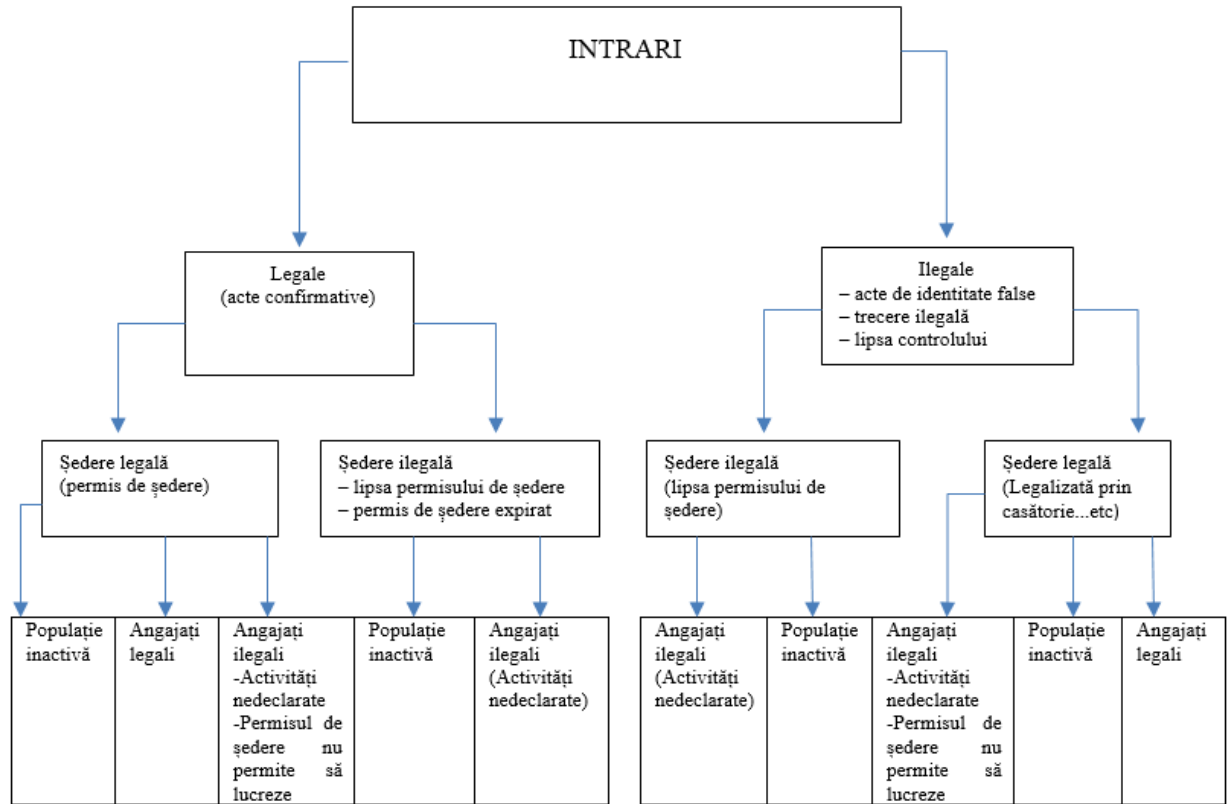
308. STOYANOVA, V. Inherent Instability or Tipping of the Balance: Populism, Immigration and Liberal Democracies. In: *Migrants' Rights, Populism and Legal Resilience in Europe*. Cambridge University Press. [online]. [citat 07.12.2024] Disponibil: <https://portal.research.lu.se/en/publications/inherent-instability-or-tipping-of-the-balance-populism-immigrati>
309. TORPEY, J. Coming and going: On the state monopolization of the legitimate “means of movement”. [online]. *Sociological Theory*, 16(3), 239–259. 1998. ISSN: 0735-2751 [citat 11.05.2022] Disponibil: <https://www.jstor.org/stable/202182>
310. Towards integrated management of the external borders of the member states of the European Union. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. Brussels, [online]. 7.5.2002 COM (2002). [citat 27.07.2022] Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2002:0233:FINEN:PDF>
311. Treaty on European Union. Official Journal of the European Union. C 326. 2012.[online]. [citat 27.07.2022] Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT>
312. Ukraine Situation. Revised Supplementary Appeal 2022, [online]. [citat 15.05.2022] Disponibil: <https://reporting.unhcr.org/ukraine-situation-revised-supplementary-appeal>
313. VAN DIJK, T.A. Discourse, Power, Access. In: *Carmen Rosa Caldas-Coulthard and Malcolm Coulthard* (eds.). *Texts and practices: readings in critical discourse analysis*. London: Routledge. 1996. ISBN 0-203-43138-3
314. VLACHADI, M., KOUFIOTI, G., KOUNIOS, A. Migration flows and economic data analysis, *Studia Securitatis*, Volume XIII No. 2. 2019. 138 p. ISSN: 1843-1925
315. VOGEL, D. Ausländer ohne Aufenthaltsstatus in Deutschland. Methoden zur Schätzung ihrer Zahl. [online]. In: Minthe, Eric (ed.): *Illegale Migration und Schleusungskriminalität*. Wiesbaden, Eigenverlag der Kriminologischen Zentralstelle e.V. 2002. 65-78. p. [citat 23.02.2023] Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/239566579_MIGRATION_UND_ILLEGALITAT_IN_DEUTSCHLAND
316. WANNER, Ph. Compter les clandestins. Méthodes d’estimation de la population sans autorisation de séjour à partir des données sur la population. [online]. *Swiss Forum for Migration Studies*. SFM Discussion Paper 2002. [citat 19.07.2023] Disponibil: <https://archive-ouverte.unige.ch/unige:39772>

317. WAEVER, O., BUZAN, B., KELSTRUP, M., LEMAITRE, P. Identity, Migration and the New Security Agenda in Europe, New York, St Martin's Press and CEU, 1993, 221 p. IBNS 0312099509
318. WALLERSTEIN, I. M. World-systems analysis: An introduction. Durham, NC and London: Duke University Press. 2004. ISBN 0-8223-3431-3
319. WIDGREN, J. Communication to J. Kempton: Question re Illegal Migrants. 2002
320. WOLFERS, A. National Security as an Ambiguous Symbol. In: Political Science Quarterly, 1952, Vol. 67, nr. 4. 485 p. ISBN 9781315236339
321. World Migration Report 2024, [online]. International Organization for Migration, Geneva, 384 p. [citat 02.12.2024] Disponibil: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2024>. ISSN 1561-5502
322. ZOLBERG, A. The next waves: migration theory for a changing world. În: *IMR*, 23(3). [online]. p. 403–430. [citat 02.11.2020] Disponibil: <https://www.jstor.org/stable/2546422>
323. ZOLBERG, A., BENDA, P. M. Global migrants, global refugees: Problems and solutions. New York: Berghahn Books. 2001. ISBN 1571811699
324. ZOLBERG, A. The archaeology of “remote control”. [online]. In A. Fahrmeir, O. Faron, & P. Weil (Eds.), Migration control in the North Atlantic World. The evolution of state practices in Europe and the United States from the French Revolution to the inter-war period. New York: Berghahn Books. 2003. pp. 195–222. [citat 24.01.2022] Disponibil: <https://doi.org/10.1515/9781789203981-017>
325. ZHANG, S. X. Migrant Smuggling Data and Research: A global review of the emerging evidence base. [online]. IOM: Geneva, (eds.) (2016). 340 p. ISBN 978-92-9068-730-6 [citat 24.01.2022] Disponibil: <https://publications.iom.int/books/migrant-smuggling-data-and-research-global-review-emerging-evidence-base>

ANEXE

Anexa 1

Estimări fundamentale privind migrația ilegală

Sursa: Organisation for economic co-operation and development [290].

Politicile ce afectează direct migrația ilegală

Politicile în domeniul migrației	Control extern	Controlul la frontieră	Supravegherea frontierei
			Implementarea tehnologiilor și digitalizarea proceselor
			Construcția instalațiilor genistice
		Politici de control la distanță	Sanționarea transportatorilor
			Sisteme internaționale de informare și accesare
			Acorduri internaționale
			Regimul de vize și reguli de intrare
			Azilul și protecția internațională
		Politici de reducere a factorilor de împingere	Politica internațională în combaterea migrației ilegale
	Control intern	Politici de descurajare	Controlul angajatorilor și a pieții de muncă
			Sanționarea angajatorilor
			Partajarea atribuțiilor de verificare a documentelor la angajare
			Excluderea prestării serviciilor sociale
			Politici de returnare, inclusiv forțată
			Politici și planuri de acțiuni la situații de criză și reziliență
			Identificare, reținere și expulzare
		Verificări aleatorii în locuri publice	
		Reținerea administrativă	
		Expulzare	
		Politici de regularizare	Acorduri de readmisie
			Regularizare individuală
			Regularizare colectivă
			Regularizare de drept
Politici privind cetățenia și reședința	Regularizări de facto		
	Condiții, cerințe și durata permisului		
Drepturile migranților	Condiții de reînnoire a permisului		
	Condiții și cerințe pentru dobândirea cetățeniei		
Drepturile migranților	Drepturile și responsabilitățile migranților		
	Drepturile și responsabilitățile migranților ilegali		

Sursa: elaborat de autor.

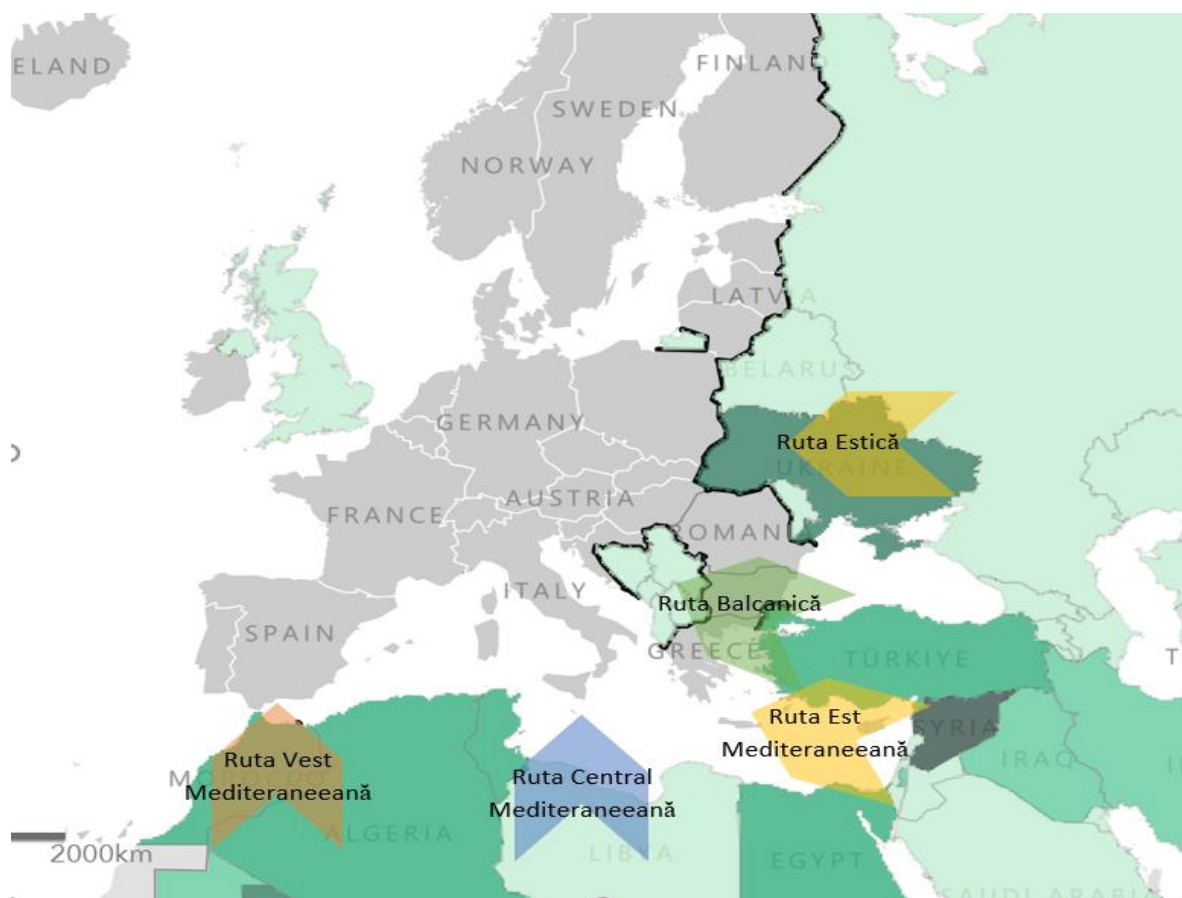

Fig.3.1. Rutele de migrației ilegale către Uniunea Europeană

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor Frontex.

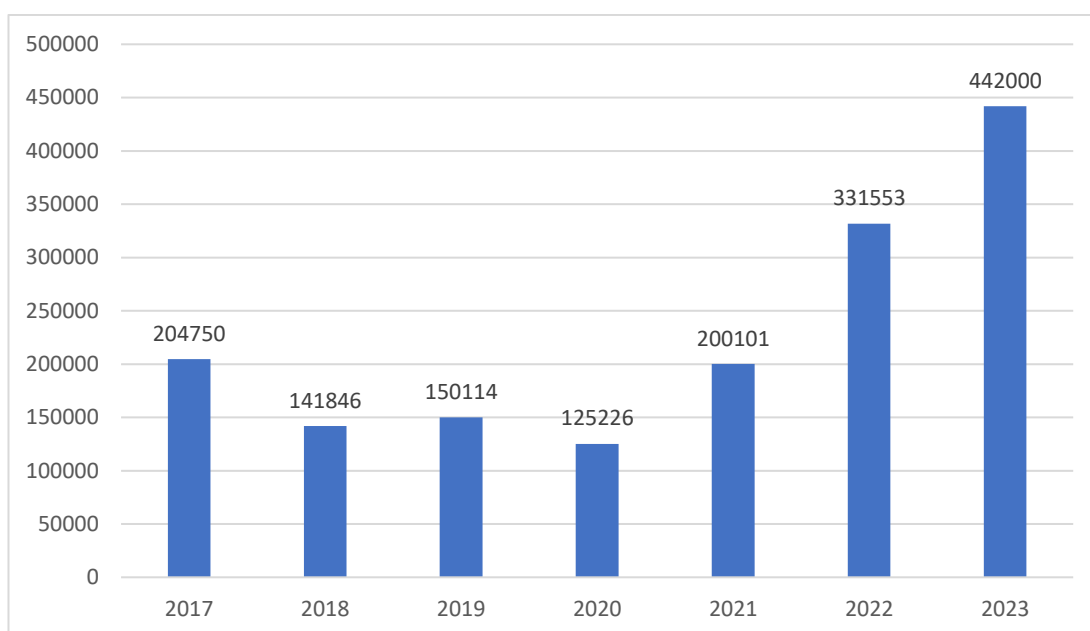

Fig.3.2. Numărul de detectări ale trecerilor ilegale a frontierei externe a UE

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor Frontex.

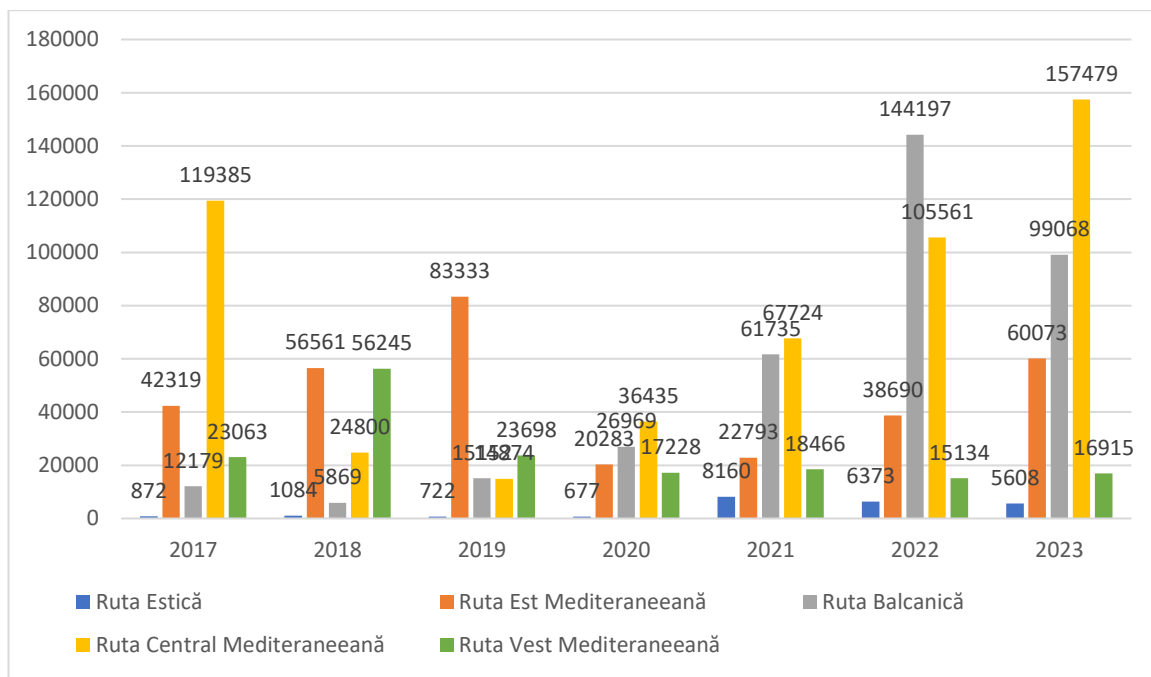

Fig. 3.3. Detectări de treceri ilegale a frontierei pe rutele de migrație ilegală în UE

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor Frontex.

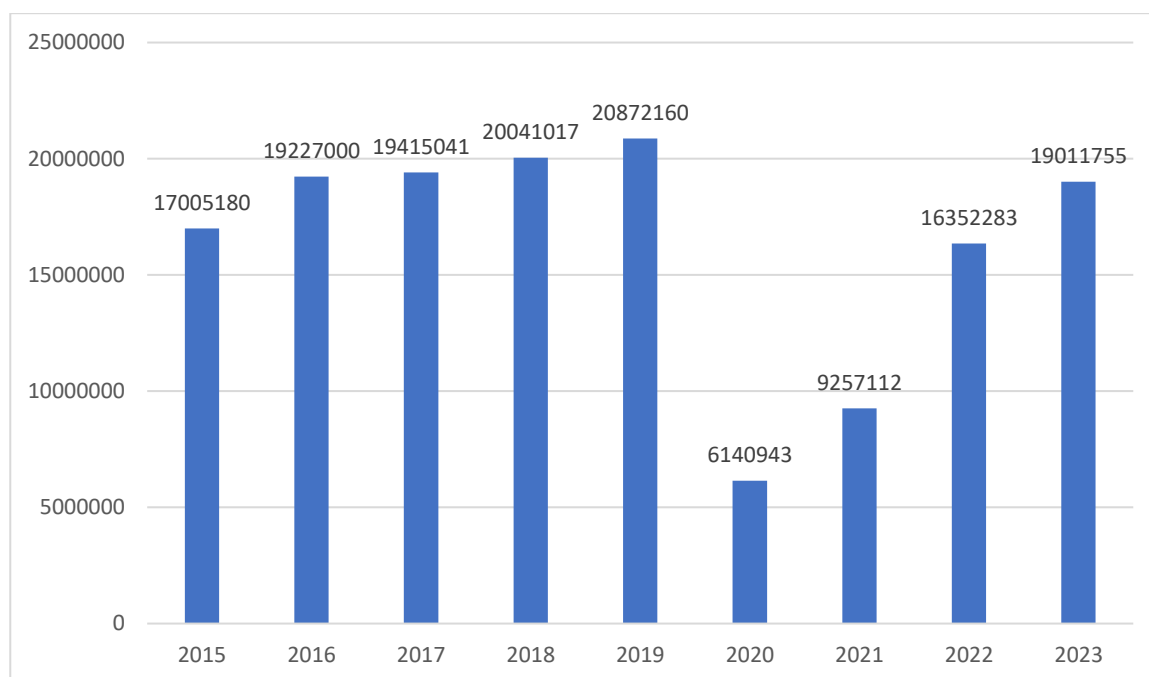

Fig.4.1. Fluxul anual de persoane la frontiera de stat a Republicii Moldova

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor Inspectoratului General al Poliției de Frontieră.

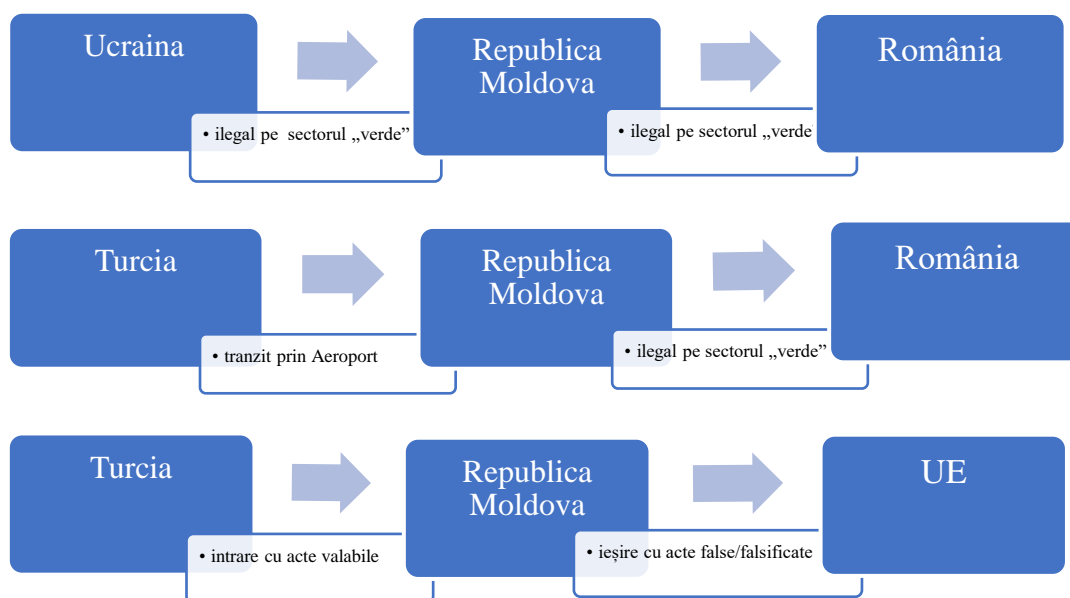

Fig.4.2. Rutele migrației ilegale ce tranzitează teritoriul Republicii Moldova

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor Inspectoratului General al Poliției de Frontieră.

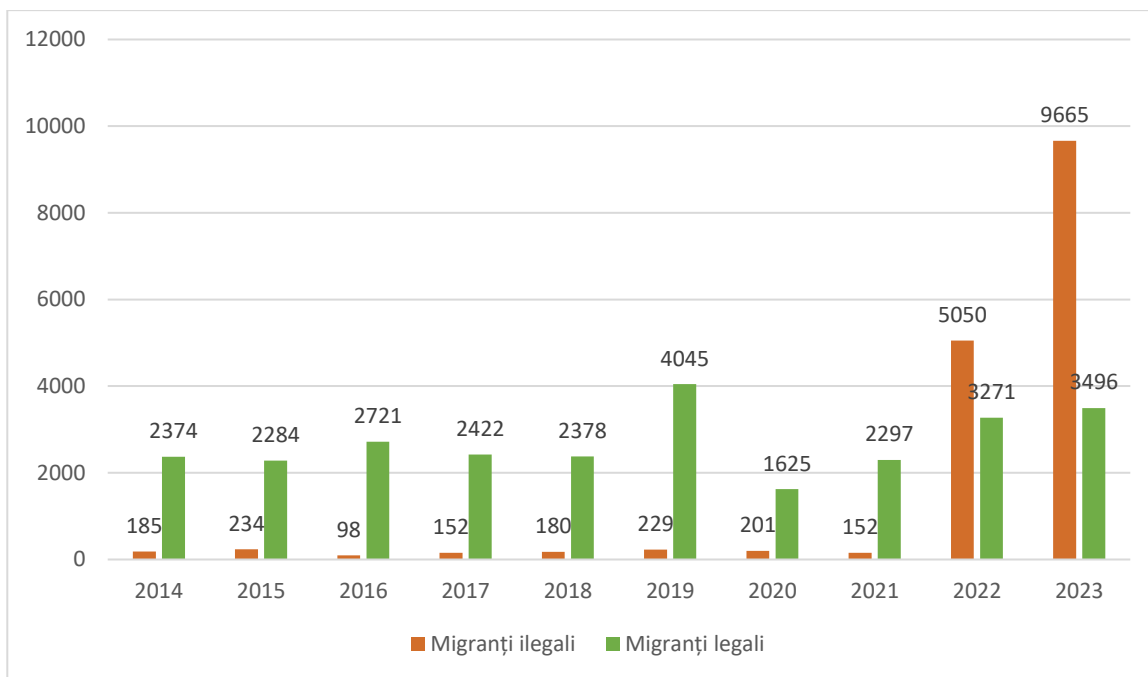

Fig.4.3. Numărul de migranți ilegali detectați la frontiera Republicii Moldova în raport cu numărul de migranți legali

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor Inspectoratului General al Poliției de Frontieră; datelor Inspectoratului General pentru Migrație; datelor Biroului Național de Statistică.

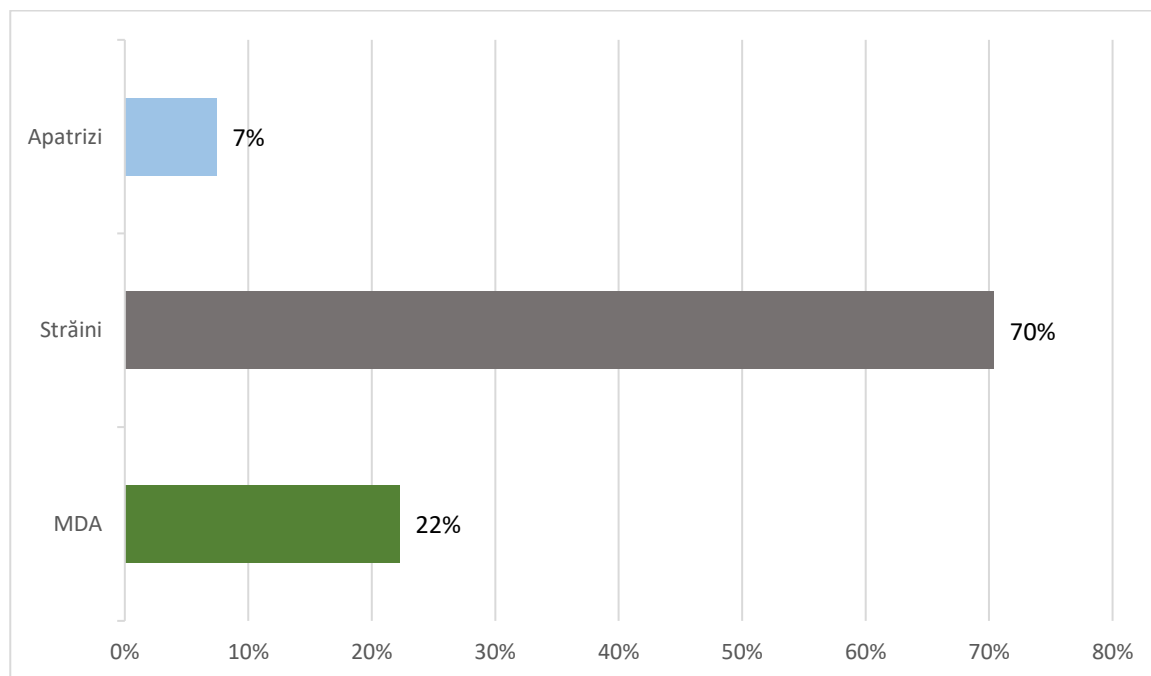

Fig.4.4. Cetățenia migranților ilegali, depistați la frontieră

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor obținute în baza chestionarului, analiza datelor Inspectoratului General al Poliției de Frontieră.

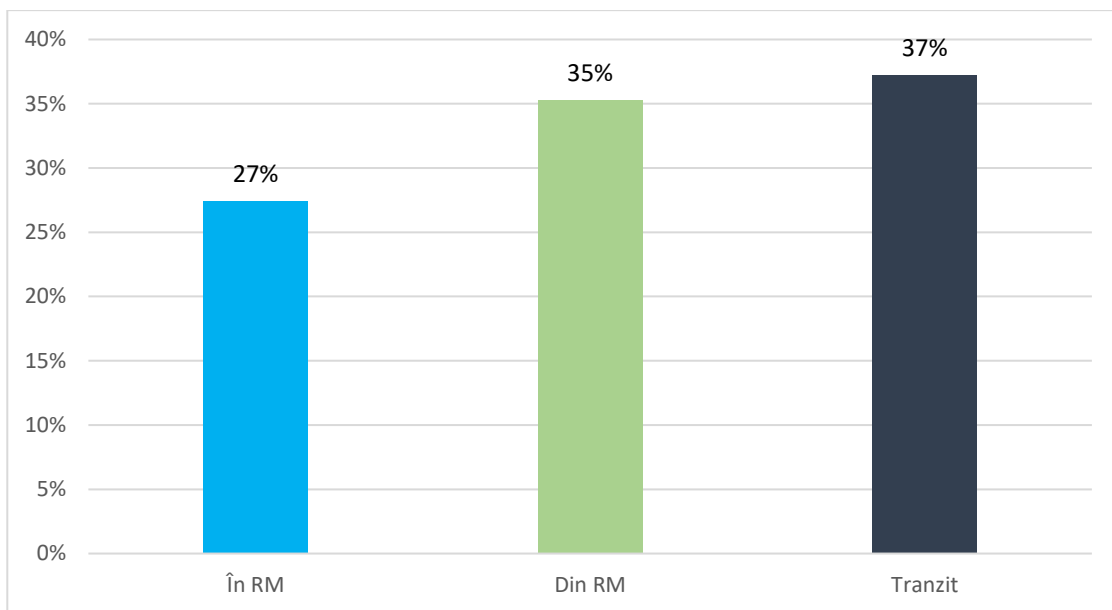

Fig.4.5. Direcția fluxurilor de migrație ilegală

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor obținute în baza chestionarului, analiza datelor Inspectoratului General al Poliției de Frontieră.

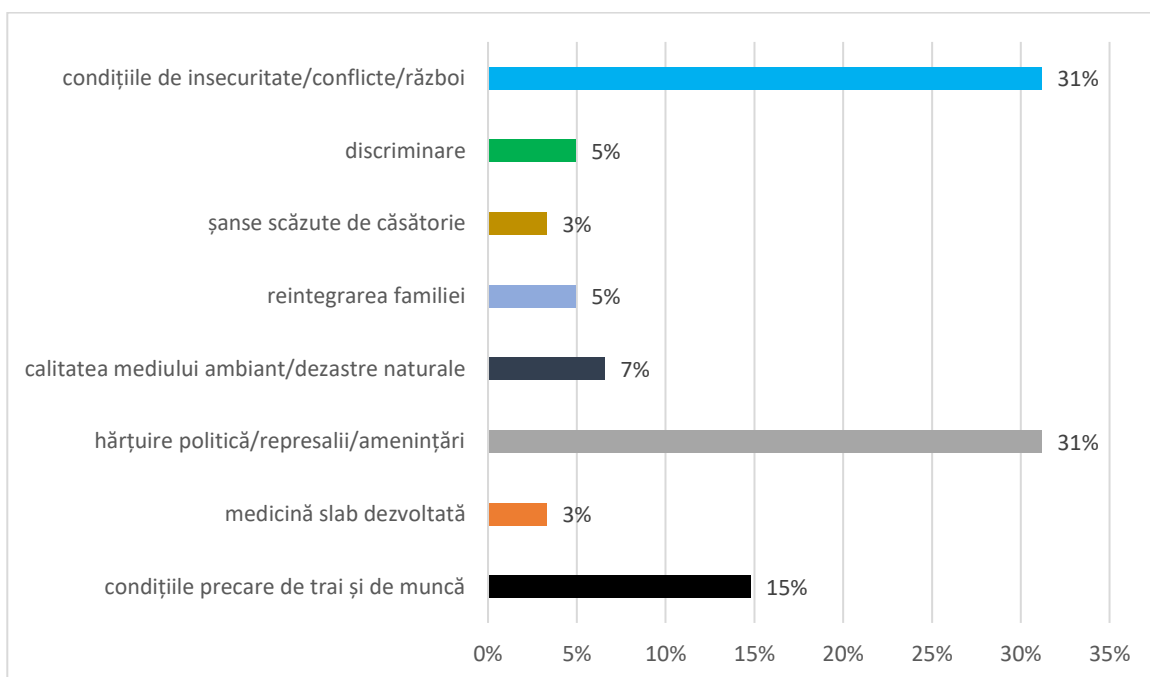

Fig.4.6 Motivul care a determinat persoanele de a migra ilegal

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor obținute în baza chestionarului.

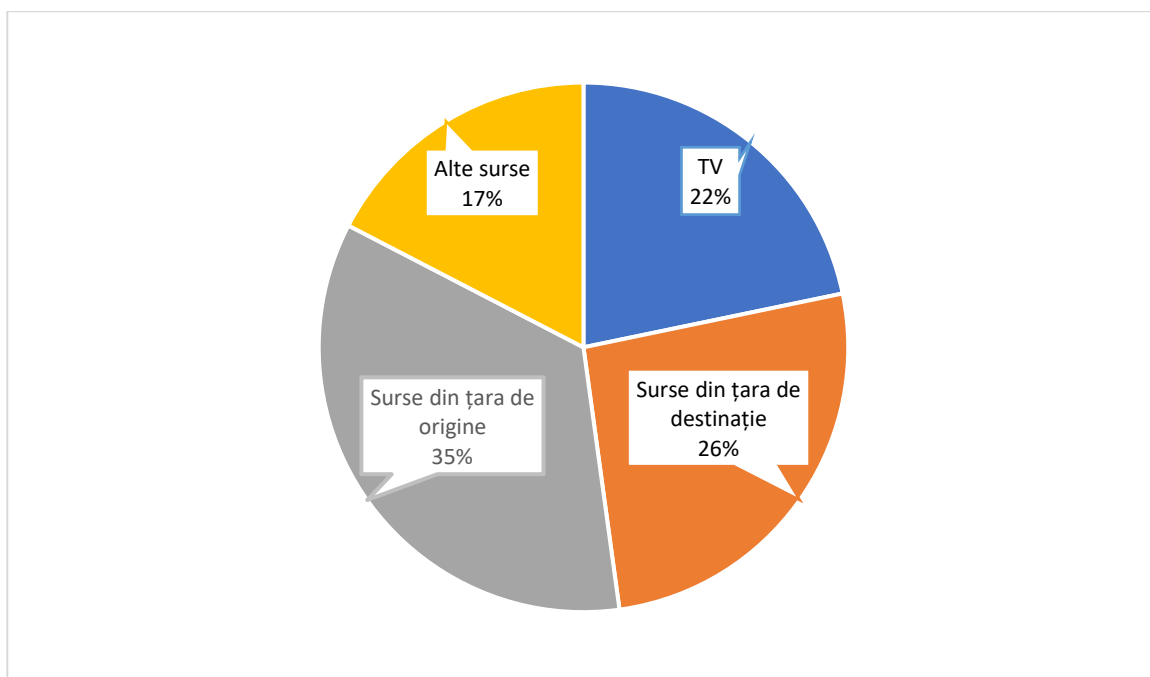

Fig.4.7. Sursele de informare privind rutele de migrație ilegală

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor obținute în baza chestionarului.

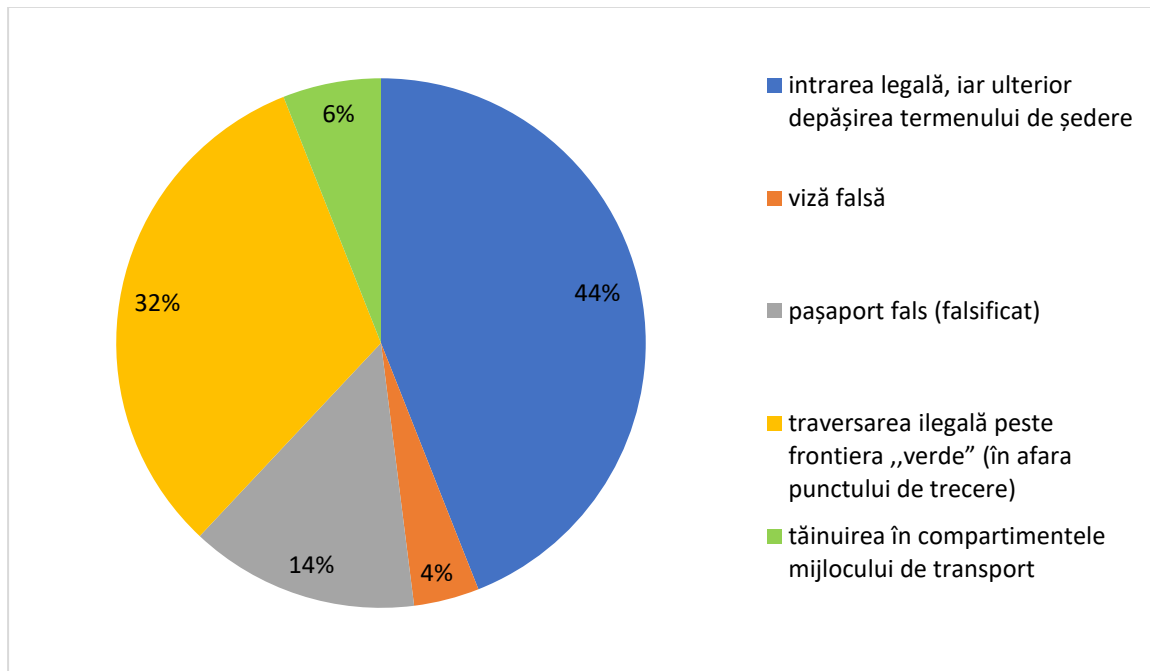

Fig.4.8. Modul de operare a migrantilor ilegali

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor obținute în baza chestionarului, analiza datelor Inspectoratului General al Poliției de Frontieră.

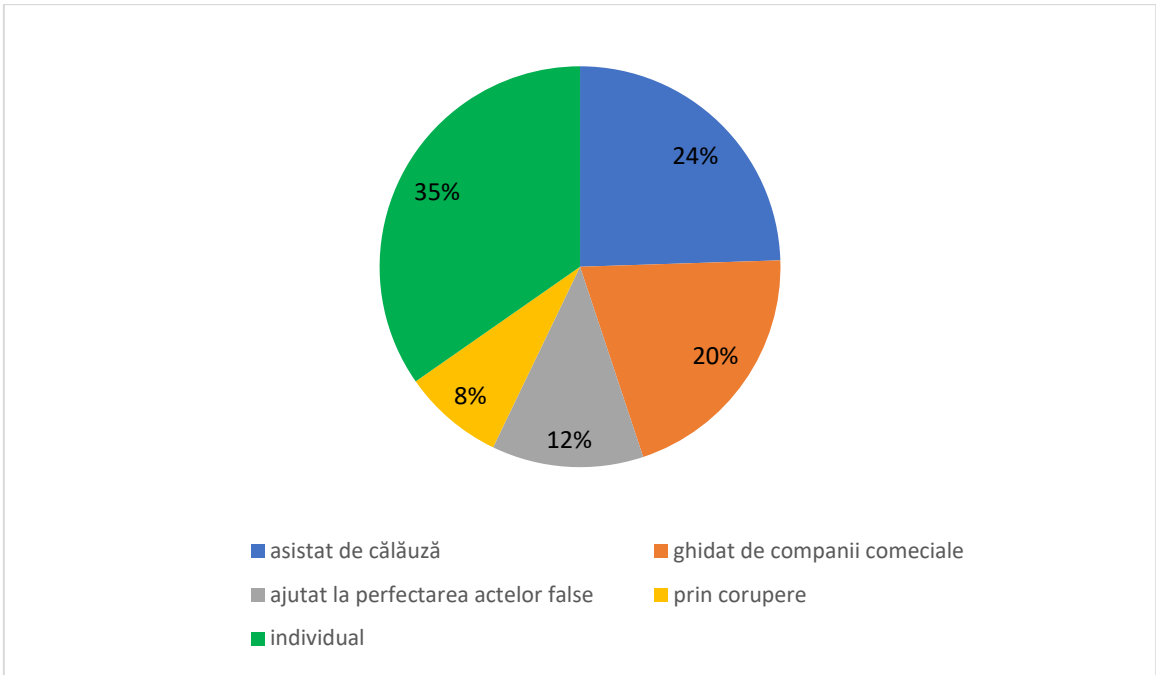

Fig.4.9 Metode utilizate la trecerea ilegală

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor obținute în baza chestionarului, analiza datelor Inspectoratului General al Poliției de Frontieră

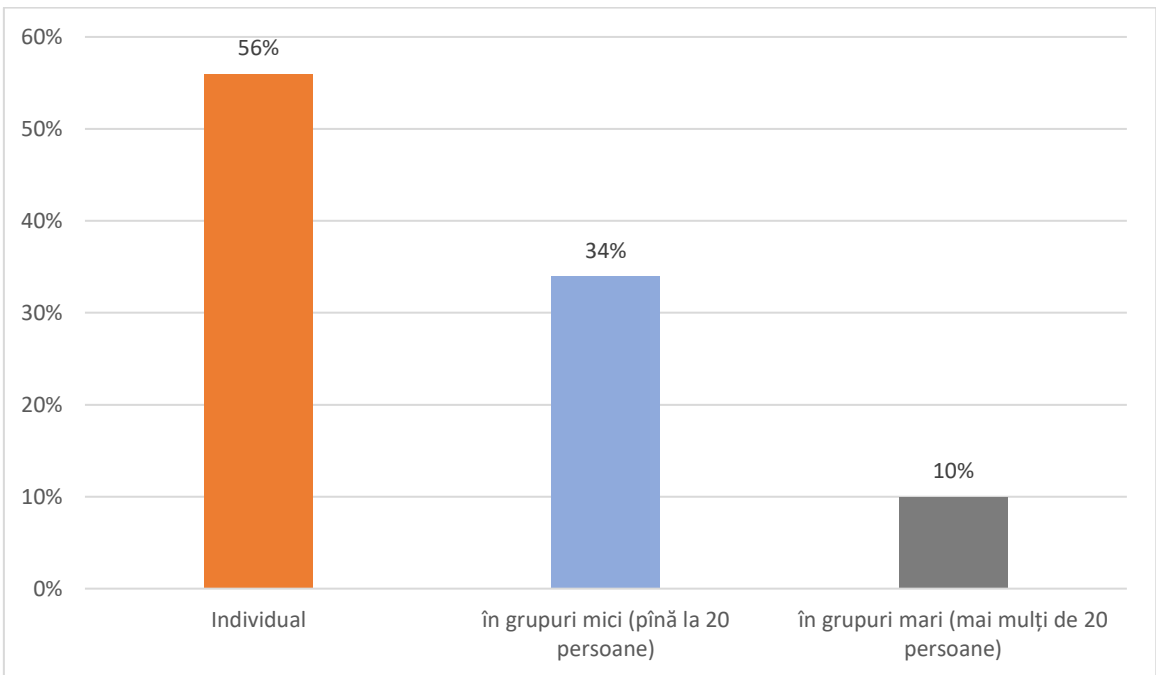

Fig.4.10. Fluxul de migranți ilegali la traversarea frontierei

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor obținute în baza chestionarului, analiza datelor Inspectoratului General al Poliției de Frontieră.

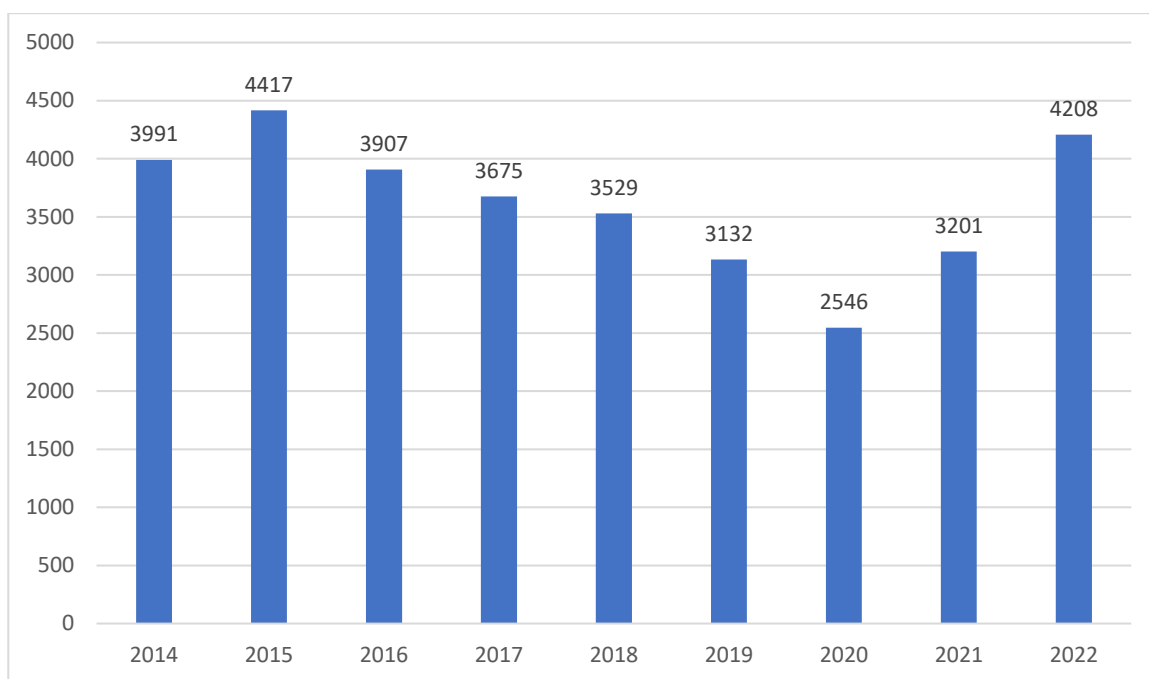

Fig.4.11. Situația stocurilor de migranți ilegali pe teritoriul Republicii Moldova

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor Compendiului Statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova pentru anii 2014-2016 [65], 2017-2019 [66] și 2020-2022 [106].

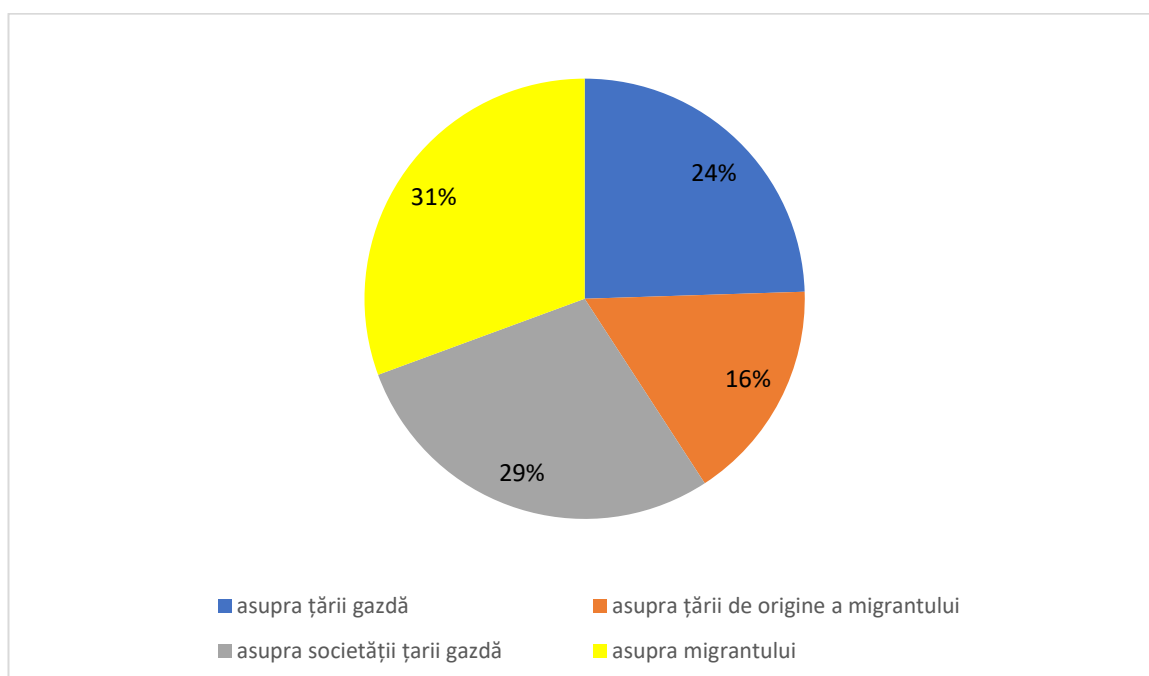

Fig.4.12. Efectul procesului de migrație ilegală

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor obținute în baza chestionarului, analiza datelor Inspectoratului General al Poliției de Frontieră.

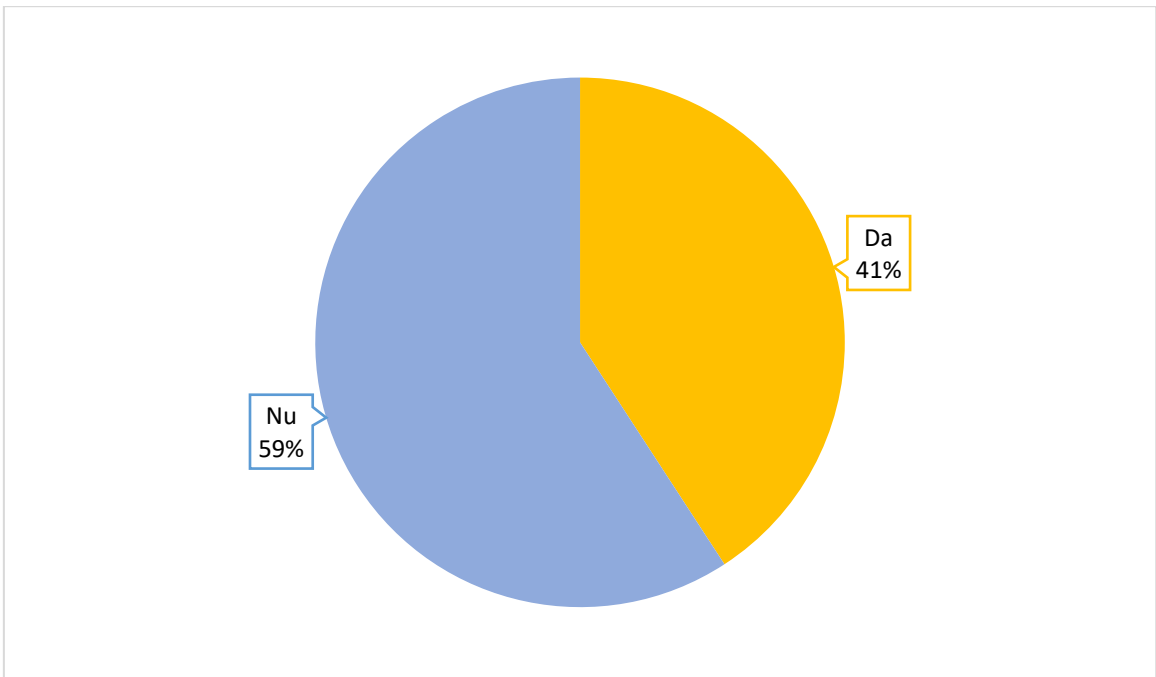

Fig.4.13. Percepția persoanelor privind migrația ilegală ca amenințarea la adresa securității naționale

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor obținute în baza chestionarului.

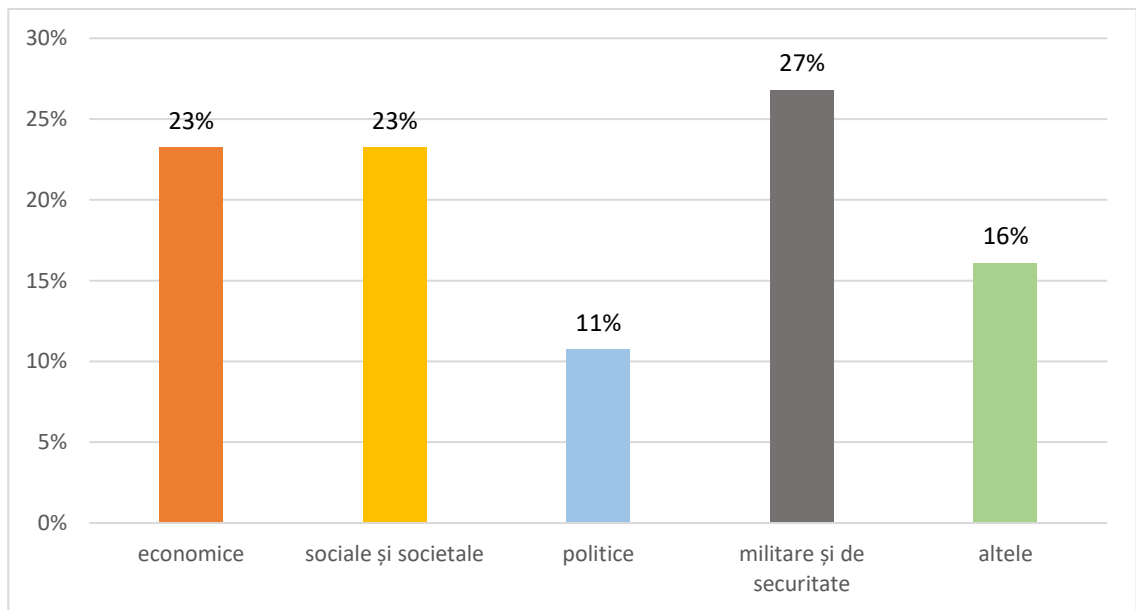

Fig.4.14. Riscurile și amenințările migrației ilegale la adresa securității naționale

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor obținute în baza chestionarului.

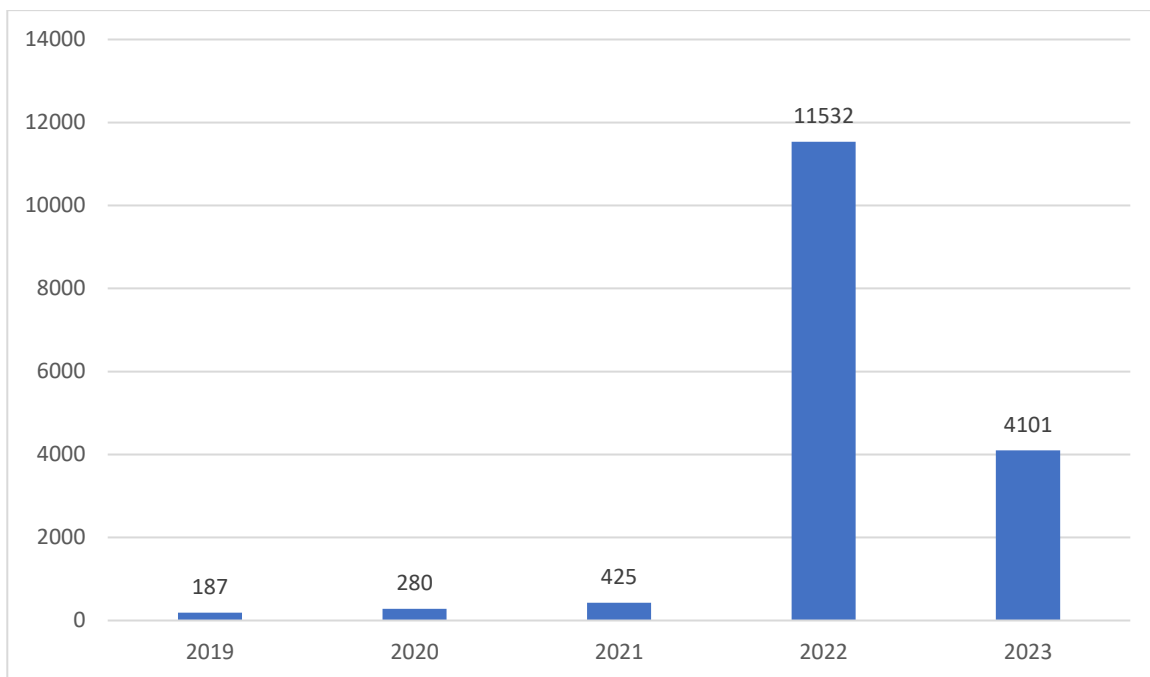

Fig.4.15. Cereri de azil depuse în Republica Moldova

Sursa: elaborat de autor, analiza datelor Centrului de Drept al Avocaților și a Inspectoratului General pentru Migrație

Tabelul 5.1. Criterii pentru evaluarea amenințării migrației ilegale la adresa securității naționale

Grad	Înalt	Mediu	Scăzut
Factori generatori	Situație de război, criminalitatea ridicată, catastrofe ecologice, genocid	Lipsa locurilor de muncă, condiții sociale precare, economia tenebră	Disensiuni politice, elementele criminale
Stare de manifestare	Flux masiv neorganizat, grupuri mari ghidați, lideri de grup	Grupuri mici și medii, organizați și ghidați, acte false, pregătiri anticipate ale traseului	Individual sau în grupe mici, fără călăuză, pe căi anterior cunoscute
Tendențele de participare	Ridicată > 10 000	Medie < 5 000	Scăzută < 500
Capacitate de organizare	Foarte bună, canale de comunicare prestabilite, rețelele de socializare, lideri criminali	Bună, bine informați, aplică tehnologii avansate	Bună
Istoric	Incidente violente, morți și răniți, pagube materiale	Incidente pe ruta de deplasare soldate cu morți și răniți, trafic de migranți, maltratări fizice	Incidente minore, tentative de evadare
Vizibilitate	Ridicată	Ridicată	Bună
Loc	Întreaga frontieră „verde”, în punctele de trecere	Locuri special alese la frontiera verde, unele puncte de trecere	Majoritatea cazurilor au loc în punctele de trecere

Sursa: elaborat de autor.

Tabelul 5.2. Criterii pentru estimarea nivelului de vulnerabilitate la fenomenul migrației ilegale

Grad de vulnerabilitate	Sporit	Mediu	Scăzut
Susceptibilitate și factorii de atracție	Secțiuni de frontieră dens populate, infrastructură la frontieră slab dezvoltată, personal insuficient, mijloace speciale învechite sau depășite de timp, corupția în rândul funcționarilor, criminalitatea sporită	Secțiuni de frontieră neamenajate în plan genistic, populație locală necooperantă, infrastructură învechită, personal nemotivat financiar, tehnică specială insuficientă	Secțiuni de frontieră dotate, activități operative, personal suficient și motivat, tehnică performantă
Capacități operaționale și intervenții	Cadrul normativ defectuos, lipsa de cooperare și interoperabilitate, buget redus pentru securitate	Lipsa de încredere între structurile de securitate, operațiuni de frontieră insuficiente	Cadru normativ bine definit, structuri de securitate interoperabile, cooperare bine stabilită
Securitate adecvată, ordine publică	Rutele de migrație trec prin sectoarele greu	Rutele de migrație încearcă să utilizeze	Migranți izolați încearcă să utilizeze cara-

	accesibile, dispozitivele de supraveghere nu sunt alocate sau sunt reduse, lipsește tehnologii performante de supraveghere și control	caracteristicile reliefului, dispozitivele de supraveghere sunt reduse	cteristicile reliefului, dispozitivele de supraveghere suficiente și frontiera amenajată tehnic
Redundanță	Lipsa de redundanță	Redundanță moderată	Redundanță bună
Reziliență	Ruta de migrație ilegală va putea fi oprită într-un an de la constatare, consolidarea controlului la frontiere va fi posibilă cu resurse suplimentar alocate	Ruta de migrație ilegală nu va fi sigură, controlul la frontiere va fi realizat	Migrația ilegală nu va fi sigură, frontiere securizate

Sursa: elaborat de autor.

Tabelul 5.3. Criterii de evaluare a impactului migrației ilegale

IMPACT	Nivelul de infracționalitate
Critic	Migranții ilegali sunt implicați într-un număr foarte mare de infracțiuni (mai mult de 75% din cazuri)
Major	Migranții ilegali sunt implicați într-un număr mare de infracțiuni (mai mult sau egal cu 50% din cazuri)
Moderat	Migranții ilegali sunt implicați într-un număr moderat de infracțiuni (mai mic de 20% din cazuri)
Minor	Migranții ilegali sunt expuși la infracțiuni

Sursa: elaborat de autor.

Tabelul 5.4. Matricea de evaluare a riscului migrației ilegale

Denumirea riscului	Amenințarea	Vulnerabilitatea	Impact	NIVELUL DE RISC
Migrația ilegală	Înaltă	Medie	Major	SPORIT

Sursa: elaborat de autor.

CHESTIONAR aplicat în cadrul cercetării „migrația ilegală – forme și metode de realizare”

Vă mulțumesc pentru acordul Dvs. de a participa la acest sondaj.

Vă rog să expediați chestionarul completat pe adresa electronică anatoli.buzev@gmail.com

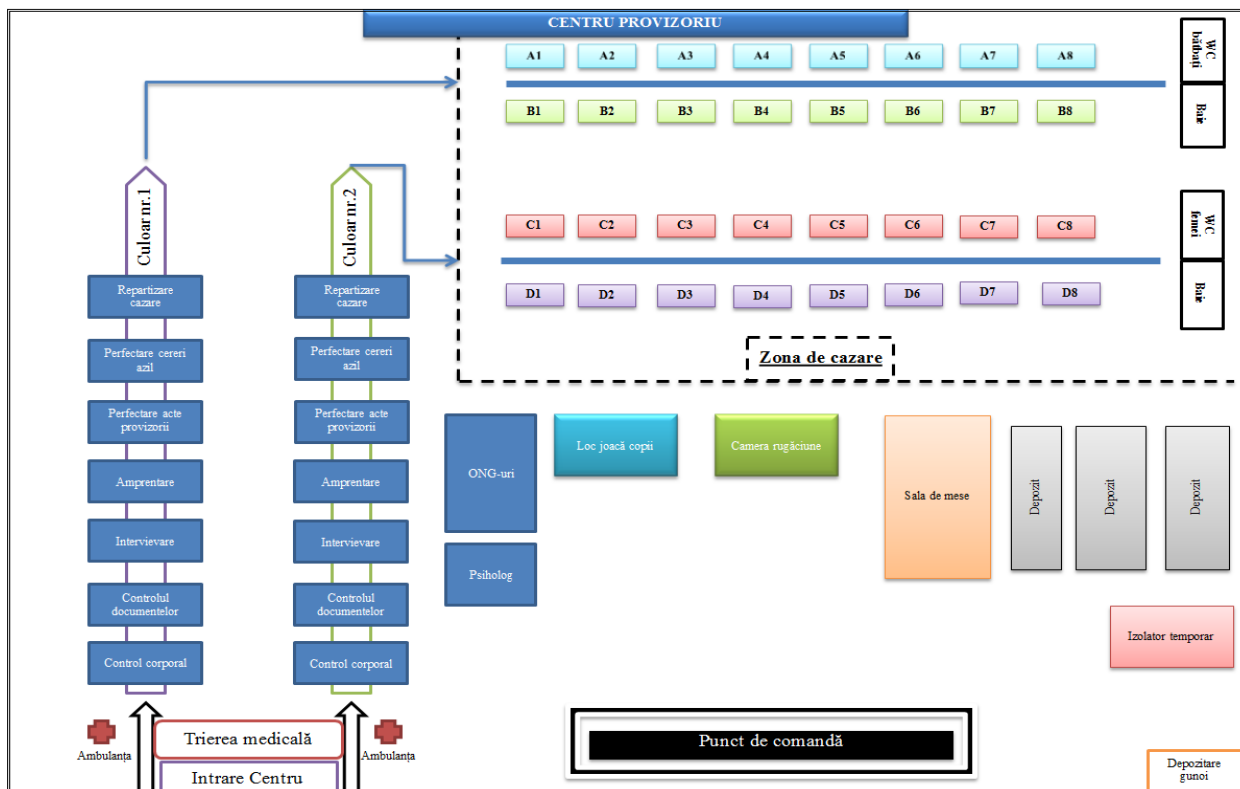
Studiul este realizat în cadrul proiectului de cercetare „Migrația ilegală – amenințare la adresa securității naționale. Cazul Republicii Moldova”, realizat de Anatoli Buzev, doctorand.

În temeiul legislației privind protecția datelor cu caracter personal, îmi exprim consimțământul pentru prelucrarea datelor cu caracter personal care mă vizează în contextul procesării prezentului chestionar de cercetare a migrației ilegale.

1. Sunteți cetățean?
 - al Republicii Moldova
 - străin
 - apatrid
2. Ați participat vreodată într-un proces migrațional ilegal?
 - da, spre Republica Moldova
 - da, din Republica Moldova
 - da, tranzit prin Republica Moldova
3. Ce va determinat la ideia de a migra ilegal?
 - condițiile precare de trai și de muncă
 - medicină slabă
 - hărțuire politică/replăsarii/amenințări
 - calitatea mediului ambiant/dezastre naturale
 - reintegrarea familiei
 - șanse scăzute de căsătorie
 - discriminare
 - condițiile de insecuritate/conflicte/război
4. Din ce sursă ați obținut informații referitoare la țara de destinație?
 - de la TV / ziare / rețele de socializare
 - de la prieteni sau rude care au migrat
 - de la prieteni sau rude din țara de origine
 - alte surse
5. Ce metodă de operare ați ales la traversarea frontierei?
 - intrarea legală, iar ulterior depășirea termenului de ședere
 - viză falsă
 - pașaport fals (falsificat)
 - peste frontiera „verde” (în afara punctului de trecere)
 - tănuirea în compartimentele mijlocului de transport
6. Numărul frontierelor traversate în călătoria ilegală?
 - 1-2
 - 3-4
 - 5-7
 - 8+
7. Ați traversat frontiera?
 - individual

- în grupuri mici (pînă la 20 persoane)
- în grupuri mari (mai mulți de 20 persoane)
8. Ați folosit careva ajutor în „călătoria ilegală”?
- da, am fost asistați de călăuză
- da, am fost ajutat de compania prestatoare de servicii
- da, am fost ajutat la perfectarea actelor false
- da, prin coruperea organelor de control
- am pregătit individual traseul
9. Ce mijloc de transport ați folosit pentru a ajunge în țara de destinație?
- automobil avion navă tren camion pedestru
10. Ce dificultăți ați întâmpinat în „călătoria ilegală”?
- dificultăți la perfectarea actelor false
- dificultăți la identificarea călăuzelor
- dificultăți la identificarea transportatorilor
- dificultăți în timpul traversării frontierei
- dificultăți la cautarea unui loc de trai
- dificultăți la cautarea unui loc de muncă
11. Ce acțiuni ați (veți) întreprinde pentru a vă legaliza șederea?
- prin căsătorie
- prin aplicarea la un program local de legalizare
- prin perfectarea unei intrări legale
- nu doresc legalizarea șederii
12. Cum credeți, aflarea ilegală într-o țară se răsfrînge negativ preponderent?
- asupra țării gazdă asupra țării de origine a migrantului
- asupra societății țării gazdă asupra migrantului
13. Cum credeți, migrația ilegală este o amenințare la adresa securității naționale?
- DA NU
14. Dacă da, enumerați în opinia DVS principalele 2 riscuri și amenințări ale migrației ilegale la adresa securității naționale?
- economice (lipsa forței de muncă, lipsa specialiștilor calificați, lucrul la negru, etc.)
- sociale și societale (lipsa incluziunii sociale, lipsa asigurării medicale, condiții de trai precare, relații tensionate cu populația locală, etc)
- politice (imagine proastă pe plan internațional, cadru legislativ slab dezvoltat, etc)
- militare și de securitate (implicarea în rețele criminale, implicarea în acte teroriste, crearea grupărilor cu viziuni radicale, acțiuni separatiste, etc)
- alte riscuri.
15. Evaluați gradul de implementare a politicilor de combatere a migrației ilegale de către autoritățile statului?
- insuficient suficient bine foarte bine

Conceptul de tip „Hotspot - Centru Provizoriu”

Sursa: elaborat de autor.

Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Inspectoratul General al Poliției de Frontieră

MD 2059, mun. Chișinău, str. Petricani 19 tel. (373-22) 259-638, fax. (373-22) 259-651
email: politia.frontiera@border.gov.md pagina-web : www.border.gov.md c/d IDNO 1006601000196

Nr. 25/3-9917 din „14” 12 2024

AVIZ

Inspectoratul General al Poliției de Frontieră este autoritatea administrativă din subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care exercită atribuțiile și implementează politica statului în domeniul managementului integrat al frontierei de stat, al combaterii migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere.

Eliberează prezentul **aviz** prin care atestă faptul că domnul **BUZEV Anatoli**.

În calitate de șef al Direcției regim și ordine publică al Inspectoratului General al Poliției de Frontieră a participat în perioada decembrie 2022 – decembrie 2024 la realizarea Planului de acțiuni privind implementarea Programului de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2022-2025. Implicarea domnului Buzev Anatoli s-a desfășurat atât la nivel instituțional, cât și la nivel național.

În perioadă, decembrie 2022 – aprilie 2023, domnul Buzev Anatoli a fost responsabil de realizarea acțiunii 5.1. „Simplificarea procedurii de obținere a permisului de acces în zona de frontieră” a obiectivului specific 5 „Dezvoltarea și aplicarea graduală a instrumentelor de supraveghere a frontierei de stat” din Planul de acțiuni privind implementarea Programului de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2022-2025. Subsecvent, a organizat grupul de lucru la nivel instituțional și a asigurat elaborarea conceptului de dezvoltare și implementare a Sistemului Informațional „e-Permis”. Domnul Buzev Anatoli s-a implicat și dedicat informării populației privind impactul și avantajele noului Sistem Informațional, inclusiv, aplicabilitatea la dezvoltarea mecanismelor de securizare a frontierei de stat.

Eliberăm prezentul aviz pentru a confirma faptul că domnul Buzev Anatoli s-a implicat în activitățile menite să dezvolte instrumentele de control al frontierei de stat, întrucât consolidarea securității la frontiera de stat vine în argumentarea mecanismelor de eficientizare a contracarării migrației ilegale la nivel național, înaintate în teza de doctor „Migrația ilegală – amenințare la adresa securității naționale a Republicii Moldova”.

Avizul se eliberează spre a-i servi domnului Buzev Anatoli la Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun” pentru susținerea publică a tezei de doctor „Migrația ilegală – amenințare la adresa securității naționale a Republicii Moldova”.

Șef Inspectorat General

Ruslan GALUȘCA

Declarația privind asumarea răspunderii

Subsemnatul, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Buzev Anatoli

Semnătura _____

Data _____

CV-UL AUTORULUI

Buzev Anatoli

26.02.1987, s. Gura Bîcului, r. Anenii Noi

Cetățenia: Republica Moldova

Studii - superioare

1993–2005, Liceul teoretic, s. Gura Bîcului.

2005–2009, Institutul Militar al Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, Chișinău. Licențiat în militarie. Domeniul de formare: Grăniceri - Inginer în exploatarea tehnicii auto și blindatelor.

2017–2019, Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, Chișinău. Master în Științe militare. Programul de master – Securitate și Apărare.

2019–Prezent, Doctorand, Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, Școala Doctorală „Științe Militare și de Securitate”, specialitatea științifică: 582.01.- Securitate și apărare.

Experiența profesională

2009–2010, Loctiitor al Șefului Pichetului de Grăniceri Lipcani, Serviciul Grăniceri.

2010–2012, Șef al Pichetului de Grăniceri Balatina, Serviciul Grăniceri.

2012–2014, Șef al Sectorului Poliției de Frontieră Costești, IGPF.

2014–2020, Ofițer principal al Direcției supraveghere a frontierei, IGPF.

2020–2021, Șef adjunct al Direcției regionale Centru, IGPF.

2021–Prezent, Șef al Direcției regim și ordine publică, IGPF.

Stagii

24/06/2016–21/07/2016, Operațiunea comună „Activități Operaționale Flexibile 2016” de supraveghere la frontiera terestră dintre Grecia Turcia. Frontex, Alexandroupolis (Grecia).
08/2017, Workshop în domeniul migrației și azilului la frontieră. UNHCR, Galați (România).

26/11/2018–15/02/2019, Curs de formare profesională continuă „Educație pentru Drone” în cadrul proiectului Erasmus+. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Universitatea de Stat din Moldova.

23/05/2019–07/06/2019, Operațiunea comună „SUKOBIN 1” de supraveghere la frontiera terestră dintre Montenegro și Albania. DCAF, Sukobin (Montenegro).

16/07/2019–15/08/2019, Operațiunea comună „Activități Operaționale Flexibile 2019” de supraveghere la frontiera terestră dintre Ungaria și Serbia. Frontex, Kiskunhalas (Ungaria).

25-29/10/2021, Workshop în domeniul managementul migrației în special axat pe returnare. ICMPD, Varșovia (Polonia).

16/10/2023–10/11/2023, Curs de leadership pentru personalul de gestionare a frontierelor. Colegiul OSCE (BMSC), Dushanbe (Tadjikistan).

Domenii de interes științific: migrația ilegală, securitate națională, securitate regională și internațională, managementul integrat al frontierelor și securitatea frontierelor, cooperarea regională.

Participări la foruri științifice: rapoarte și comunicări la tema tezei – participarea la 5 foruri științifice din Republica Moldova.

Publicații științifice: în total 14 publicații, la tema tezei, dintre care: 7 articole în reviste științifice de categoria B cu impact internațional, precum și un articol publicat în străinătate.

Cunoașterea limbilor:

Limba(i) maternă(e) Română

Limbi străine cunoscute	înțelegere		vorbit		scriere
	ascultare	citire	participare la conversație	discurs oral	
Rusă	C1	C1	C1	C1	C1
Engleză	A2	A2	A2	A2	A2
Spaniolă	A2	A2	A2	A2	A2

Date de contact: str. Petru Zadnipru, 21, ap.96, MD-2044, Chișinău, tel. 069823874;
e-mail: anatoli.buzev@gmail.com